

HUGONIS GROTII
 COMMENTATIO
 IN
 EPISTOLAM
 PAULI APOSTOLI
 AD
 PHILEMONEM.

Π Ἀλλ' ὁ δέσμιος Χριστοῦ Ἰησοῦ, Paulus vincetus Christi Jesu] Romæ agens sub militis, eadem catena vinceti, custodia. Actor. xxviii, 16. Genitivus hic causam significat, ut & infra 9. Ephes. iiii, 1. 11 Tim. i, 8. pro quo Ephes. iv, 1. δέσμιος ἐν Κυρίῳ, vincetus in Domino.

Καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφός, & Timotheus frater] Fratres vocabant se mutuo Christiani, ob communem regenerationem. Timotheus perpetuus ferme Pauli comes, ut videre est 11 Tim. iiii, 10. etiam Romæ ipsi aderat. Ephes. i, 1. Coloss. i.

Φιλέμονι τῷ ἀγαπητῷ, Philemoni dilecto] Philemon nomen est græcum, quo appellatus fuit & poëta nobilis, & rerum naturalium scriptor quidam Plinio memoratus. Videtur habitasse Ephesi, ubi Onesimus postea episcopatu functus est, ut & Ignatii literæ, & alii scriptores tradunt. Hunc Philemonem dilectum sive carissimum vocat Paulus, quod eum interiore quadam amicitia, ut virum valde pium, complecteretur.

Καὶ συνεργοὶ ἡμῶν, & adjutori nostro] Id est, uni presbyterorum illorum, qui Ephesi plures erant. Actor. xx, 17. omnes autem προσευτῆρας, atque etiam προσεύχοντας, quæ feminis ad Christum vocandis dabant operam, apostoli sui operis adjutores vocabant. Rom. xvi, 3. 9. Philipp. ii, 25. Coloss. iv, 11.

2. Καὶ Ἀπφία τῇ ἀγαπητῇ, & Appia dilecta] Appia nomen est Romanum: Π mutatur in φ more Hebræo.

Καὶ Ἀρχίππῳ τῷ συστρατιῷτῃ ἡμῶν, & Archippo commilitoni nostro] Evangelistæ munus hic obiisse videtur, modo Ephesi agens, modo Colossis. Col. iv, 17. ubi postea eum resedisse, ac sic episcopum factum testatur Ambrosius. Tales ob molestiam muneris commilitones suos vocare Paulus solebat, ut videre est Philipp. ii, 25.

Καὶ τῇ κατ' οἶκόν σου ἐκκλησίᾳ, & ecclesie que in domo tua est] Ad Philemonem hoc referendum, cui præcipue inscribitur

COMMENTATIO

hæc epistola. In ejus domo complures erant Christiani. Etiam tres ecclesiam faciunt, teste Tertulliano. Sic in Aquilæ, & Priscillæ domo, qui erant, ecclesia dicuntur. Rom. xv, 15. 1 Cor. xvi, 19. & qui in Nymphæ domo. Col. iv, 15.

3. Χάρις ὑμῖν, καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, Gratia vobis, & pax a Deo Patre nostro, & Domino Jesu Christo] Precatur illis favorem Dei, & Christi, & prospera omnia, quæ Hebræi pacis nomine solent appellare. Utitur sæpe hac precatione Paulus, ut 1 Cor. 1, 3. 11 Cor. 1, 2. Galat. 1, 3. Ephes. 1, 2. Col. 1, 2. 1 Thess. 1, 1.

4. Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μὲν, Gratias ago Deo meo] Gratias Deo debemus pro donis non tantum in nos, sed & in alios collatis. Rom. 1, 8. 1 Cor. 1, 4. Ephes. 1, 16.

Πάντοτε μνησθῆναι σε ποιῶν ἐν ταῖς προσευχαῖς μου, semper memoriam tui faciens in orationibus meis] Eadem verba habes dicto loco Ephes. 1, 16. unde discas προσευχάς, orationes, hic dici omnes ad Deum allocutiones, etiam per quas non poscitur aliquid, sed gratiæ aguntur.

5. Ἀκούσων σε τὴν ἀγάπην καὶ τὴν πίστιν, audiens charitatem tuam & fidem] Causam reddit suæ gratiarum actionis, qualem videbis dictis locis. Rom. 1, 8. 1 Cor. 1, 4. Ephes. 1, 16. Egregia hic biga nominatur dilectio & fides. Vide 1 Cor. xiii. Gal. v, 6. Ephes. vi, 23. 1 Thess. iii, 6. 1 Tim. i, 14. vi, 11. 11 Tim. 1, 13. 11, 22.

Ἦν ἔχεις πρὸς τὸ Κύριον Ἰησοῦν, quam habes in Dominum Jesum] Hoc ad fidem refertur.

Καὶ εἰς πάντας τοὺς ἁγίους, & erga omnes sanctos] Hoc ad dilectionem. Sancti vocantur Christiani omnes, ut Ephes. 1, 1. & alibi sæpe.

6. Ὅπως ἡ ἠγωνία τῆς πίστεώς σου ἐνεργῆς ᾖ ἵνα ἐπιγνώσῃ πάντος ἔργου ἀγαθοῦ ᾧ ἐν ὑμῖν εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν, ut communicatio fidei tuæ efficax fiat, in agnitione omnis boni operis, quod est in vobis in Christum Jesum] Est primum hic trajectio. Nam verba illa εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν, in Christum Jesum, pertinent ad id quod præcessit τῆς πίστεώς σου, fidei tuæ. Deinde ἠγωνία τῆς πίστεως, communicatio fidei, positum est pro ipsa fide, quæ Philemoni cum aliis illis Christianis erit communis. Et ἐπιγνώσῃ in agnitione hic παθητικῶς passive sumitur, habetque innotescendi significationem. Sensus enim est: eo spectabat tua ista dilectio, ut fides, quæ tibi cum aliis sanctis communis est, actiuosa fieret, ac sic cognosceretur per bona illa opera, quæ abs te aliisque procedunt. Ἐνεργῆς ᾖ ἵνα, efficax fiat, hic dicitur eodem sensu quo πίστις δι' ἀγαπῆς ἐνεργουμένη, fides que per charitatem operatur. Gal. v, 6. Inde sequitur ἐπιγνώσις, id est, patefactio ejusdem fidei. Ostenditur enim fides per opera. Jac. 11, 18.

IN EPIST. AD PHILEM.

7. Χαρῶν ἧδ' ἔχομεν πολλὴν καὶ περιστάλησιν, *gaudium enim magnium habemus & consolationem*] Merito inquit gratias Deo pro istis vestris virtutibus habemus, quia nobis maximum inde gaudium, & in malis, quæ evangelii causa toleramus, solatium provenit. Sic & 11 Cor. vii, 4. 13. 1 Theff. iiii, 7.

Ὅτι τὰ σπλάγχνα τῶν ἁγίων ἀναπέπρωται διὰ σε, ἀδελφέ, *quia viscera sanctorum refocillata sunt per te, frater*] σπλάγχνα viscera hic pro animo, ut Sirach. xxx, 7. xxxiiii, 5. Itaque ἀναπέπρωται τὰ σπλάγχνα refocillata sunt viscera, & infra 20. ἀναπέπρωται μετ' ἐμὲ τὰ σπλάγχνα, *refice mea viscera, parem sensum habet cum illo ἀνέπρωσαι τὸ ἐμὸν πνεῦμα, refocillarunt meum spiritum.* 1 Cor. xvi, 18. Pauperes, inquit, tranquillo sunt animo, eo quod experiendo didicerint, in tuis divitiis paratum esse suis necessitatibus subsidium.

8. Διὸ πολλὴν ἐν Χριστῷ περιήσταν ἔχων ἐπιλάσσειν τὸ ἀνήκον, *quapropter multam in Christo fiduciam habens præcipiendi quod tui officii est*] Apostolica functio a Christo mihi injuncta hoc jus mihi dat, ut tibi Christianisque aliis ea præcipere possim quæ officii vestri sunt. Παρήστας, *fiduciae*, vox ex græco sermone ad Syros venit latiore significato, ita ut sæpe jus auctoritatem significet.

9. Διὰ τοῦ ἀγάπην μᾶλλον παρακαλῶ, *propter charitatem magis obsecro*] Malo ut amicum precari per necessitudinem amicitiae nostræ.

Τοιοῦτον ὢν, *cum sim talis*] Id est, ad preces descendendo, cum talis sim, qualem me esse nosti.

Ὡς Παῦλος, *nempe Paulus*] Tot ecclesiarum conditor.

Πρεσβύτης, *senex*] Jam & provec̄ta ætate, cui multa concedunt, etiam ignoti.

Νῦν δ' καὶ δεσμιός Ἰησοῦ Χριστοῦ, *nunc autem & vinculus Jesu Christi*] Id est, propter Christum vinc̄tus, ut modo diximus. Magna debetur reverentia iis, qui dura ferunt, honestissimis de causis. Coloss. iv, 18. Ephes. iv, 1.

10. Παρακαλῶ σε, *obsecro te*] Παρακαλῶ σε hic precandi, aut potius deprecandi habet significationem. Servi, si quid deliquissent, precatorem sibi parare solebant, ut notat ad Terentium Donatus. Similis est huic deprecatio Plinii pro Liberto Sabiniani, epistola libri noni una & vicefima.

Περεὶ τῷ ἐμῷ τέκνῳ, ὃν ἐγέννησα ἐν τοῖς δεσμοῖς μου, *pro filio meo, quem genui in vinculis meis*] Quem hic Romæ dum vinc̄tus sum Christianum feci. Dei opus est regipere hominem. Sed tanta est ejus bonitas, ut in nominis sui consortium ministros suos admittat. 1 Cor. iv, 15. Gal. iv, 19. Sic & σώζειν, *salvare*, dicuntur apostoli. Rom. xi, 14. & alii. 1 Cor. vii, 16.

Τῶν ποτὲ σοι ἄχρηστον, *qui tibi aliquando inutilis fuit*] Deprecantium

C O M M E N T A T I O

precantium mos est rerum asperitatem verbis lenire. Onesimus non utilis modo Philemoni fuerat, sed & damnum dederat. Conjuncta esse solent fuga ac furtum. Itaque in codice Justiniano titulum de servis fugitivis sequitur ille de furtis, Martialis:

*A pedibus didicere manus peccare proterve:
Non miror furem, qui fugitivus erat.*

Et qui servum vendebant, promittere solebant furem non esse, fugitivum non esse. l. cum in. venditione. l. Lucius. §. ult. l. evicta re. §. ult. l. si emtor. l. si ita quis. l. quia dicitur. D. de emtionibus l. quoties. D. si familia furtum fecisse dicatur l. & emtor. §. venditorem. D. de act. emt. Varro 11. de re rust. Seneca controversia 111, xi.

12. Νῦν δὲ σοὶ, καὶ ἐμοὶ εὐχρηστον, nunc autem & mihi & tibi utilis] Quia Paulo utilis erat, erat & Philemoni. Communia enim sunt τῶν φίλων amicorum, alludit ad nomen Onesimi.

^αὉν ἀνέπεμψα, quem remisit] Nempe cum hac epistola.

Σὺ δ' αὐτὸν, τρεπέσι τὰ ἐμὰ σπλάγχνα παροσλαβῶ, tu autem illum, id est, mea viscera, suscipe] Παροσλαμβάνεισθαι varias habet significationes, omnes ad benevolentiam & beneficia pertinentes, ut apparet Actor. xviii, 26. Rom. xiv, 1. 3. xv, 7. Hic interprete benigne in domum recipere, quomodo Actor. xxvi, 11, 2. τὰ ἐμὰ σπλάγχνα, mea viscera, ita est, ita mihi dilectum, quomodo viscera nostra diligimus. Sic apud Plautum:

meum Corculum.

13. Ὁν ἐγὼ ἐβούλευν παρὲς ἐμαυτὸν κρατεῖν, quem ego volebam tecum retinere] Est hic indicativus pro subjunctivo, more græco. Voluissem eum tecum retinere, nempe nisi obstitissent rationes alia, quæ jam sequuntur. De hoc loquendi genere, vide quæ diximus ad Matth. xxvi, 39.

^αἸνα ὑπὲρ σοῦ διακονῆμι μοι, ut pro te mihi ministraret] Ut mihi præstaret, quæ tu si hic esses præstiturus mihi omnia esses.

^βἘν τοῖς δεσμοῖς τῶν δεσμῶν, in vinculis evangelii] In his vinculis, quæ evangelii causa sustineo. Idem loquendi genus, quod habuimus sup. 9.

14. Χωρὶς δ' οἷς γνώμης εἰδέν ἡθέλησαι ποιεῖσθαι, præter tuam autem sententiam nihil volui facere] Nolui eo uti, nisi te ultro id volente.

^αἸνα μὴ ὡς κτ' ἀνάγκην τὸ ἀγαθὸν σοῦ, ἀλλὰ κτ' ἐκούσιον, mihi ne velut ex necessitate bonum tuum esset, sed voluntarium.] Si eum Paulus retinisset, non tam apparuisset voluntas Philemonis, quam si eum ad se missum ipse ad Paulum remitteret. Seneca 11, de benef. 14. Si vis scire an velim, effice ut possim nosse.

Εκκ.

IN EPIST. AD PHILEM.

Ἐκείτων, voluntarium, & ἀναγκάσιον, necessarium, sive τὸ κατ' ἀνάγκην, ex necessitate inter se opponuntur, ut 1 Petr. v, 2. Sic libera voluntate aliquid exsequi, & ex necessitate, inter se opponit Paulus jurisconsultus l. atqui natura. §. si libero. D. de negotiis gestis. Laus autem non debetur nisi liberis actionibus.

15. Τάχα γὰρ ἄλλ' ἔστι, forsitan enim ideo] Quasi dicat, forte id Dei consilium fuit, cum fugere permisit. Confer Gen. xlv, 5.

Ἐχωρίσθη, discessit] Vides & hic quod modo diximus, lenitate verbi mitigari id, quod in re est asperum. ἔχωρίσθη dixit, pro fugit. Talia sunt, quæ Græci ἀφημισμὸς honestas appellationes vocant.

Πεὺς ὄραον, ad horam] Id est, ad modicum tempus. Idem loquendi genus 11 Cor. vii, 8. Gal. ii, 5. 1 Thesl. ii, 17.

Ἦνα αἰώνιον αὐτὸν ἔχης, ut æternum illum recipias] Ut a me correctus perpetuo tibi sit utilis. Αἰώνιον æternum ita hic dictum, quomodo apud Horatium Serviet æternum. Doctrina evangelica non tollit statuum differentias, & imperia dominorum in servos, ut apparet 1 Tim. vi, 1. 2. Tit. ii, 9. 1 Petr. ii, 16. Ephes. vi, 5. 6. Coloss. i, 22. Nulla ergo causa est, cur Christianus, qui ut dominus in servos habere imperium potest, non possit habere in subditos, ut princeps. Paria sunt in domo dominus, in regno rex. Seneca iii, de beneficiis 18. Si servo, quo minus in nomen meriti perveniat, necessitas obest, & patiendi ultima timor: idem istud obstabit & ei, qui regem habet, & ei qui ducem, quoniam quanquam sub dispari titulo, varia in illos licent. Ideoque Petrus imperia regum & dominorum inter se æquat. Nam & servos male meritos domini, non adito magistratu, torquere, imo & occidere poterant. l. i. D. de his, qui sui, vel alieni juris sunt. Instit. eod. tit. §. in potestate. Nec Romæ tantum id jus fuit, sed & in Græcia. Vide Senecam controversia v, 35. Venit enim hoc ex jure gentium, ut nos docent dicta juris loca. Hoc jure quomodo domini uti deberent, ex quo Christiani facti sunt, Paulus eos docuit, eadem dicturus regibus, si tam reges tunc fuissent Christiani, quam multi dominorum erant Christiani. Et Nicodemus & Josephus Arimathensis senatores fuere, cum imperio, & puniendi potestate. Nam senatus tam publicus populi, quam urbis Hierosolymitanæ jus verberandi habebat, ut apparet Matth. x, 17. Actor. v, 48. 11 Cor. xi, 24. imo & morte puniendi, si quando Romani id permetterent, sicut generalem permissum habebant judæi occidendi alienigenam, qui intra templi septa intrasset. Hos tamen senatores, discipulos suos, Christus nunquam monet, ut ab eo munere desisterent. Et si id fecisset, rupisset haud dubie legem, quæ legitimo more ad tale munus vocatis imperabat, fangi eo munere, quod longe ab ipso abfuit, qui dum vitam egit mor-

COMMENTATIO

mortalem factus fuit sub lege. Gal. iv. nec ullam ejus partem infregit ipse, aut altis infringendi auctor fuit.

16. Οὐκ ἔτι ὡς δούλον, non jam ut servum] Supple tantum, quod sequentia ostendunt. Sæpe apud omnes gentes, maxime vero apud Hebræos, hæc particula subauditur: deinde repetendum ex superioribus ἀπολαύσαι suscipe.

Ἀλλ' ὑπὲρ δούλον, sed supra servum] Pertinentem ad te non solo jure herili, sed &

Ἀδελφὸν ἀγαπητὸν, fratrem dilectum] Nempe Christianis omnibus.

Μάλιστα ἐμοί, maxime mihi] Mihi, qui ejus operam fidelem sum expertus.

Πόσω ἢ μᾶλλον σοι, quanto autem magis tibi] Tibi multo carior, quam mihi esse debet, quia in tuo usu semper futurus est, dum volens.

Καὶ ἐν σερκί, & in carne] Corpus Onesimi non tam ipsius est, quam tuum est, κατὰ τὴν χεῖρα, possessione & usu. Apud Aristophanem Cario:

Τὴν σώματι γὰρ ἔστιν ἐὰν τὸ Κόλον
Κρατεῖν ὁ δαίμων, ἀλλὰ τὸ ἐωνηρόσ.

Domino dominium corporis non dat sui
Fortuna, sed ei qui suum pretio facit.

Solent permisceri inter se σὰρξ caro & σῶμα corpus, ut apparet ex Hebræo. Soph. I, 17. Ezech. x, 12. & alibi, collatis versio- nibus & latinis.

17. Εἰ οὐδ' ἐμὲ ἔχεις κρηναῖον, si ergo me habes socium] Si me habes pro amico, ac proinde rerum tuarum particeps.

Παραλαβὴν αὐτόν, suscipe illum] Non modo pœnam, quam jure tuo exigere poteras, ei condona, sed & benigne cum excipe. In domum, in animum recepisti, dixit in re plane simili Plinius in epistola IX, 24.

Ὡς ἐμὲ, sicut me,] Nam amicus Paulo cum esset Onesimus, quod ipsi præstatur, Paulo ipsi præstari videbatur.

18. Εἰ δὲ πᾶν ἠδίκησάν σε, si autem aliquid nocuit tibi] Si quid fugiens abstulit.

Ἡ ὀφείλη, aut debet] Aut si ex rationibus tuis reliquatur erat. Nomen generis pro specie.

Τῶν ἐμοί ἐκδοσάν, hoc mihi imputa] In meis rationibus imputa. Me pro eo fac tuum nomen.

19. Ἐγὼ Παῦλος ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρὶ, ego Paulus scripsi mea manu] Ut certus sis, habes hic manum meam. Poteris me ubi voles convenire ex chirographo. Hoc est, quod scribere cautionem vocat Scholiastes ad l. Titius. D. quæ res pignori. Adde l. lecta. D. si certum petatur & l. Aurelius. §. quidam. D. de liber. leg.

IN EPIST. AD PHILEM.

Ἐγὼ δὲ ἀποδώσω, ego reddam] Hoc latine dicitur pecuniam constituere, de quo titulus est in Digestis. Forma ipsa continetur his verbis, ἐγὼ δὲ ἀποδώσω, aut satisfaciam tibi, ut habet novella cxv, 6. Quæ inferi solet titulo Codicis de pecunia constituta. Sic in l. cum qui. §. Julianus. formula hæc legitur: *scripsi secundum mandatum Seji, si quid tibi debitum approbatum erit, me tibi cauturum, & soluturum sine controversia.* Et alia l. quidam. eodem titulo: *decem, quæ Lucius Titius ex arca tua mutua acceperat, salva ratione usurarum, habes penes me, domine.* Constitui autem pecunia potest, etiam quæ naturaliter tantum debetur. l. i. §. debitum. D. dicto titulo. Servi dominis debere possunt, non quidem civiliter, sed natura. l. stipulatur. §. adhiberi. cum lege sequente. Sic & pro obligatione naturali recte fidejussor accipitur. l. fidejussor. §. fidejussor. D. de fidejussoribus.

Ἰτα μὴ λέγω σοι ὅτι καὶ σεαυτὸν μοι παροσφείλεις, ut non dicam tibi, quod & te ipsum mihi debes] Est *χῆμα* figura *παροσφίσεως* sive reticentiæ, cum dicimus omittere nos velle quod maxime dicimus. Poteram dicere, ait Paulus, et non tantum rerum tuarum, sed & tui ipsius mihi esse debitorem: nempe quia Philemon si absque Paulo fuisset, mansisset in crassis tenebris vitæque, longe a spe salutis.

20. Καὶ ἀδελφεῖ, ita frater] Καὶ hic est precantis, ut apud Hebræos.

Ἐγὼ σε ἀναίμωλον ἐν Κυρίῳ, ego te fruor in Domino] Id est, liceat mihi gaudere de tuis in Christo profectibus. Syr. xxx, 2. ἰ παιδεύων τὸ υἱὸν αὐτοῦ, ἀνήσεται ἐπὶ αὐτῷ, qui castigat filium suum, gaudebit in eo. Ignatius ad Magnesium: *Διακόνος Σωλοῦ & ἐγὼ ἀναίμωλον*, Diaconi Sotionis quo ego gaudeam. Idem ad Ephesios: *ἀναίμωλον ὑμῶν Διδ. πειντὸς*, gaudeam vobis semper.

Ἀνάπτωσόν με τὰ σπλάγχνα ἐν Κυρίῳ, refice viscera mea in Domino] Id est, propter Christum fac me tranquillum hac de re.

21. Πιστῶς τῇ ὑπακοῇ σε ἐργασά σοι, confidens in obedientia tua scripsi tibi] Fiduciam mihi fecit, cognita illa tua, quam evangelio præstas obedientia. Ita ὑπακοῇ, obedientia sumitur Rom. i, 5. xv, 18. xvi, 19. 26. II Cor. vii, 15. x, 5. 6. I Petr. i, 14. 22.

Εἰδὼς ὅτι καὶ ὑπερὸ λέγω ποιήσεις, sciens quoniam & super id quod dico, facies] Pro certo habeo plus te facturum, quam ego audeam poscere.

22. Ἀρεῖ ἢ καὶ ἐβίμωξέ μοι ξενίῳ, simul autem & para mihi hospitium] Hospitium para; ita sumitur ξενία hospitium. Actor. viii, 23. & apud Josephum & alios.

Ἐλπίζω ὅτι ὅτι Διδ. τὸ παροσφύων ὑμῶν χαρισθήσονται ὑμῖν, nam spero per orationes vestras me donatum iri vobis.] Spero fore

COMM. IN EPIST. AD PHILEM.

fore, ut ad preces vestras Deus me (id est, adventum ad vos meum) vobis concedat. Sunt qui spem hanc Pauli impletam putant, & liberatum eum a vinculis ivisse in Asiam: rediisse Romam.

23. Ἀσπάζονται σε Ἐπαφρόδιτος, *salutant te Epaphras*] Nomen plenum est Ἐπαφροδίτου Phil. II, 25. IV, 18. Contractum Ἐπαφρόδης Col. I, 7. IV, 12. Cujus generis nomina in aëis contracta multa adduximus ad Lucæ initium.

Ὁ σωμαχικὸς μὲν μου, *concaptivus meus*] Unus eorum, quorum mentio Actor. XXVII.

Ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, *in Christo Jesu*] Id est, propter Jesum Christum, ut supra 16.

Μάρκος, *Marcus*] Is cujus mentio Actor. XII, 12. 25. XV, 37. 39. Coloss. IV, 10.

24. Δημάς, *Demas*] Cui plenum nomen Demetrius. Nominatur Coloss. IV, 14. II Tim. IV, 10.

Λουκᾶς, *Lucas*] Medicus, qui euangelium & acta nobis dedit. Vide Coloss. IV, 14. II Tim. IV, 11.

Οἱ συνεργοί μου, *adjutores mei.*] Vide supra 1.

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, *gratia Domini nostri Jesu Christi*] Favor Christi.

Μετὰ τῷ πνεύματι ὑμῶν, *cum spiritu vestro*] Id est, sit vobiscum: eadem locutio Gal. VI, 18. Alibi pro eo dixit μετ' ὑμῶν, καὶ μετὰ πάντων ὑμῶν, *vobiscum, & cum omnibus vobis.*

Ἀμήν, *Amen*] Est vox, quam ecclesia respondebat lectis epistolis. Ideo omnibus Pauli epistolis cœpit adscribi. Vide quæ ad Matth. VI, 13.

F I N I S.

HUGO

HUGO GROTIUS

DE

MARI

LIBERO.

A D
P R I N C I P E S
P O P U L O S Q U E
L I B E R O S O R B I S
C H R I S T I A N I .

ERror est non minus vetus quam pestilens, quo multi mortales, ii autem maxime qui plurimum vi atque opibus valent, persuadent sibi, aut, quod verius puto, persuadere conantur, iustum atque iniustum non suapte natura, sed hominum inani quædam opinione atque consuetudine distingui. Itaque illi & leges & æquitatis speciem in hoc inventa existimant, ut eorum qui in parendi conditione nati sunt dissensiones atque tumultus coëreantur: ipsis vero qui in summa fortuna sunt collocati, jus omne a jont ex voluntate, voluntatem ex utilitate metiendam. Hanc autem sententiam absurdam plane atque naturæ contrariam auctoritatis sibi nonnihil conciliasse haud adeo mirum est; cum ad morbum communem humani generis, quo sicut vitia ita vitiorum patrocina sectamur, accesserint adulantium artes, quibus omnis potestas obnoxia est. Sed contra extiterunt nullo non sæculo viri liberi, sapientes, religiosi, qui falsam hanc persuasionem animis simplicium evellerent, cæteros autem ejus defensores impudentiæ convincerent. Deum quippe esse monstrabant conditorem rectoremque universi, imprimis autem humanæ naturæ parentem; quam ideo, non uti cætera animantia, in species diversas, variaque discrimina segregasset, sed unius esse generis, una etiam appellatione voluisset contineri; dedisset insuper originem eandem similem membrorum compagem, vultus inter se obversos, sermonem quoque & alia communicandi instrumen-

ta, ut intelligerent omnes naturalem inter se societatem esse atque cognationem. Huic autem a se fundatae aut domui aut civitati summum illum principem patremque familiam suas quasdam scripsisse leges, non in aere aut tabulis, sed in sensibus animisque singulorum, ubi invitae etiam & aversantibus legendae occurrerent: his legibus summos pariter atque infimos teneri: in has non plus regibus licere, quam plebi adversus decreta decurionum, decurionibus contra praesidium edicta, praesidibus in regum ipsorum sanctiones. Quin illa ipsa populorum atque urbium singularum jura ex illo fonte dimanare, inde sanctimoniam suam atque majestatem accipere. Sicut autem in ipso homine alia sunt, quae habet cum omnibus communia, alia quibus ab altero quisque distinguitur: ita earum rerum quas in usum hominis produxisset natura, alias eam manere communes, alias cujusque industria ac labore proprias fieri voluisse; de utrisque autem datas leges, ut communibus quidem sine detrimento omnium omnes uterentur; de caeteris autem quod cuique contigisset, eo contentus abstinere alieno. Haec si homo nullus nescire potest nisi homo esse desierit, haec si gentes viderunt quibus ad verum omne caecutientibus sola naturae fax illuxit, quid vos sentire ac facere aequum est, principes populique Christiani? Si quis durum putat ea a se exigere quae tam sancti nominis professio requirit, cujus minimum est ab injuriis abstinere, certe quid sui sit officii scire quisque potest ex eo, quod alteri praecipit. Nemo est vestrum qui non palam edicat rei quemque suae esse moderatorem & arbitrum: qui non fluminibus locisque publicis cives omnes uti ex aequo & promiscue jubeat, qui non commeandi commercandique libertatem omni ope defendat. Sine his si parva illa societas, quam rempublicam vocamus, constare non posse judicatur (& certe constare non potest) quamobrem non eadem illa ad sustinendam totius humani generis societatem atque concordiam erunt necessaria? Si quis adversus haec vim faciat, merito indignamini, exempla etiam pro flagitii magnitudine statuitis, non alia de causa nisi quia, ubi ista passim licent, status imperii tranquillitas esse non potest.

test. Quod si rex in regem, populus in populum ini-
que & violente agat, id nonne ad perturbandam ma-
gnæ illius civitatis quietem & ad summi custodis spectat
injuriam? Hoc interest, quod sicut magistratus mino-
res de vulgo judicant, vos de magistratibus, ita omnium
aliorum delicta cognoscenda vobis & punienda manda-
vit rex universi, vestra exceptit sibi. Is autem quanquam
supremam animadversionem sibi reservat, tardam,
occultam, inevitabilem, nihilominus duos a se iudices
delegat qui rebus humanis intersint, quos nocentium
felicissimus non effugit, conscientiam cuiquam suam, &
famam sive existimationem alienam. Hæc tribunalia illis
patent, quibus alia præclusa sunt: ad hæc infirmi provo-
cant: in his vincuntur, qui vincunt viribus: qui licen-
tiæ modum non statuunt, qui vili putant constare, quod
emittitur humano sanguine, qui injurias injuriis defen-
dunt, quorum manifesta facinora necesse est & con-
sentiente bonorum judicio damnari, & sui ipsorum animi
sententia non absolvi. Ad utrumque hoc forum nos
quoque novam causam afferimus: non hercule de stil-
licidiis aut tigno injuncto, quales esse privatorum solent,
ac ne ex eo quidem genere, quod frequens est inter
populos, de agri jure in confinio hærentis, de amnis
aut Insulæ possessione; sed de omni prope Oceano, de
jure navigandi, de libertate commerciorum. Inter nos
& Hispanos hæc controversa sunt: Sit ne immensum &
vastum mare regni unius nec maximi accessio: popu-
lone cuiquam jus sit volentes populos prohibere, ne ven-
dant, ne permutent, ne denique commeent inter sese:
potueritne quisquam quod suum nunquam fuit elargiri,
aut invenire quod jam erat alienum: an jus aliquod tri-
buat manifesta longi temporis injuria. In hac discepta-
tione ipsis qui inter Hispanos præcipui sunt divini atque
humani juris magistri caleulum porrigimus, ipsius deni-
que Hispaniæ proprias leges imploramus. Id si nihil
juvat, & eos quos ratio certa convincet, cupiditas vetat
desistere, vestram, Principes, majestatem, vestram fidem
quotquot estis ubique Gentes appellamus. Non per-
plexam, non intricatam movemus quæstionem. Non

de ambiguis in religione capitibus, quæ plurimum habere videntur obscuritatis, quæ tantis tam diu animis decertata, apud sapientes hoc fere certum reliquerunt, nusquam minus inveniri veritatem quam ubi cogitur assensus. Non de statu nostræ reipublicæ, & libertate armis haud parta, sed vindicata: de qua recte statuere ii demum possunt qui jura patria Belgarum, mores avitos, & institutum non in leges regnum, sed ex legibus principatum accurate cognoverint; in qua tamen quæstione æquis iudicibus extremæ servitutis depulsa necessitas, subtilius inquirentibus decreti tot nationum publica auctoritas, infensis etiam & malevolis adversariorum confessio nihil dubitandum reliquit. Sed quod hic proponimus, nihil cum istis commune habet; nullius indiget anxie disquisitionis; non ex divini codicis pendet explicatione, cujus multa multi non capiunt, non ex unius populi scitis quæ cæteri merito ignorant. Lex illa e cujus præscripto judicandum est, inventu est non difficilis, utpote eadem apud omnes: & facilis intellectu, utpote nata cum singulis, singulorum mentibus insita. Jus autem quod petimus tale est, quod nec rex subditis negare debeat, neque Christianus non Christianis. A natura enim oritur, quæ ex æquo omnium parens est, in omnes munifica, cujus imperium in eos extenditur qui gentibus imperant, & apud eos sanctissimum est qui in pietate plurimum profecerunt. Cognoscite hanc causam Principes, cognoscite Populi: si quid iniquum postulamus, scitis quæ vestra, & e vobis eorum qui viciniore nobis estis, apud nos semper fuerit auctoritas; monete, parebimus. Quin si quid a nobis hac in re peccatum est, iram vestram, odium denique humani generis non deprecamur. Sin contra se res habet, quid agendum sit, vestræ religioni & æquitati relinquimus. Olim inter populos humaniores summum nefas habebatur, armis eos impetere qui res suas arbitris permetterent; contra qui tam æquam conditionem recusarent, ii non ut unius, sed ut omnium hostes ope communi comprimebantur; itaque eam in rem videmus icta fœdera, iudices constitutos. Reges ipsi
valsi

validæque gentes nihil æque gloriosum, ac magnificentum
deputabant, quam aliorum coercere insolentiam, alio-
rum infirmitatem atque innocentiam sublevare. Qui si
mos hodieque obtineret, ut humani nihil a se alienum
homines arbitrarentur, profecto orbe non paulo paca-
tore uteremur; refrigeret enim multorum audacia,
& qui justitiam utilitatis causa nunc negligunt, injus-
tiam damno suo dedicerent. Sed hoc ut in causa isthac
non frustra forte speramus, ita illud certo confidimus,
bene rebus expensis existimaturos vos omnes imputari
nobis non magis posse pacis moras, quam belli causas:
ac proinde uti hæctenus amici nobis, faventes atque
benevoli fuistis: ita vos aut etiam magis in posterum
fore, quo nihil optatius iis potest contingere qui pri-
mam partem felicitatis putant bene facere, alteram
bene audire.

CAPITULA
 DISSERTATIONIS
 HUGONIS GROTII
 DE
 MARI LIBERO.

CAP. I.	<i>Jure gentium quibusvis ad quosvis liberam esse navigationem.</i>	Pag. 1
CAP. II.	<i>Lusitanos nullum habere jus dominii in eos Indos, ad quos Batavi navigant, titulo inventionis.</i>	2
CAP. III.	<i>Lusitanos in Indos non habere jus dominii titulo donationis Pontificiae.</i>	4
CAP. IV.	<i>Lusitanos in Indos non habere jus dominii titulo belli.</i>	5
CAP. V.	<i>Mare ad Indos, aut jus eo navigandi non esse proprium Lusitanorum titulo occupationis.</i>	7
CAP. VI.	<i>Mare aut jus navigandi proprium non esse Lusitanorum titulo donationis Pontificiae.</i>	17
CAP. VII.	<i>Mare aut jus navigandi proprium non esse Lusitanorum titulo praescriptionis aut consuetudinis.</i>	18
CAP. VIII.	<i>Jure gentium inter quosvis liberam esse mercaturam.</i>	24
CAP. IX.	<i>Mercaturam cum Indis propriam non esse Lusitanorum titulo occupationis.</i>	26
CAP. X.	<i>Mercaturam cum Indis propriam non esse Lusitanorum titulo donationis Pontificiae.</i>	ibid.
CAP. XI.	<i>Mercaturam cum Indis non esse Lusitanorum propriam jure praescriptionis aut consuetudinis.</i>	27
CAP. XII.	<i>Nulla aequitate nisi Lusitanos in prohibendo commercio.</i>	28
CAP. XIII.	<i>Batavis jus commercii Indicani, qua pace, qua induciis, qua bello retinendum.</i>	29

HUGONIS GROTII
MARE LIBERUM,

SIVE

De jure, quod Batavis competit ad
Indicana commercia,

DISSERTATIO.

CAPUT I.

*Jure gentium quibusvis ad quosvis liberam esse
navigationem.*

Ropositum est nobis breviter ac dilucide demon-
strare, jus esse Batavis, hoc est, Ordinum Fæderatorum Belgico-Germaniæ subditis ad Indos ita,
uti navigant, navigare, cumque ipsi commercia colere. Fundamentum struemus hanc juris gen-
tium, quod primarium vocant, regulam certissimam, cujus perspicua atque immutabilis est ratio: *licere cuivis
genti quamvis alteram adire, cumque ea negotiari.* Deus hoc ipse
per naturam loquitur, cum ea cuncta quibus vita indiget, omnibus
locis suppeditari a natura non vult: artibus etiam aliis alias gentes
dat excellere. Quo ista? nisi quod voluit mutua egestate & copia
humanas foveri amicitias, ne singuli se putantes sibi ipsis suffi-
cere hoc ipso redderentur insociabiles? nunc factum est, ut gens
altera alterius suppleret inopiam, divinæ justitiæ instituto, ut
eo modo (sicut Plinius dicit¹) quod genitum esset uspiam, apud ¹ Panegyra
omnes natum videretur. Poëtas itaque canentes audimus:

Nec vero terra ferre omnes omnia possunt.

Item:

Excudent alii²: & quæ sequuntur. Hoc igitur qui tol-² Virgil.
lent, illam laudatissimam tollunt humani generis societatem,
tollunt mutuas benefaciendi occasiones, naturam denique ipsam
violant. Nam & ille, quem Deus terris circumfudit, oceanus,
undique & undique versus navigabilis, & ventorum statim aut ex-
traordinarii status, non ab eadem semper, & a nulla non aliquan-
do regione spirantes, nonne significant satis concessum a natura
cunctis gentibus ad cunctas aditum? hoc Seneca summum ³ 3.4. Nat.
naturæ beneficium putat, quod & vento gentes locis dissipatas ^{qu.}
miscuit, & sua omnia in regiones ita deserpsit, ut necessarium

mortalibus esset inter ipsos commercium. Hoc igitur jus ad cunctas gentes æqualiter pertinet: quod clarissimi jurisconsulti eo usque produciunt, ut negent ullam rempublicam aut principem prohibere in universon posse, quo minus alii ad subditos suos accedant, & cum aliis negotientur. Hinc jus descendit hospitale sanctissimum: hinc querelæ:

*Quod genus hoc hominum, quæve hinc tam barbara morem
Permittit patria? hospitio prohibemur arene.*

Et alibi⁶.

— *littusque rogamus.*

Innoceum, & cunctis undamque auramque patemem:

Et scimus bella quædam ex hac causa cœpisse, ut Megarensibus in Athenienses⁷, Bononiensibus in Venetos⁸: Castellanis etiam in Americanos has justas potuisse belli causas esse, & cæteris probabiliores Victoria⁹ putat, si peregrinari & degere apud illos prohiberentur, si arcerentur a participatione earum rerum quæ jure gentium aut moribus communia sunt, si denique ad commercia non admitterentur. Cui simile est quod in Mosis¹⁰ historia & inde apud Augustinum¹¹ legimus, justa bella Israëlitas contra Amorraeos gessisse, quia innoxius transitus denegabatur: qui jure *Humane Societatis* æquissimo patere debebat. Et hoc nomine Hercules Orchomeniorum, Græci sub Agamemnone Myserum Regi arma intulerunt; ¹² quasi libera essent naturaliter itinera ut Baldus dixit: ¹³ accusanturque a Germanis apud Tacitum ¹⁴ Romani, quod colloquia congressusque gentium arcerent, fluminaque & terras & cælum quodammodo ipsum clauderent. Nec ullus titulus Christianis quondam in Sarracenos magis placuit, quam quod per illos terræ Judææ aditu arcerentur ¹⁵: Sequitur ex sententia Lusitanos, etiamsi domini essent earum regionum ad quas Batavi proficiscuntur, injuriam tamen facturos si aditum Batavis & mercatum præcluderent.

Quanto igitur iniquius est volentes aliquos a volentium populorum commercio secludi, illorum opera quorum in potestate nec populi isti sunt, nec illud ipsum, qua iter est; quando latrones etiam & piratas non alio magis nomine detestamur, quam quod illi hominum inter se commearus obsident atque infestant?

CAPUT II.

*Lusitanos nullum habere jus domini in eos Indos,
ad quos Batavi navigant titulo inventionis.*

NON esse autem Lusitanos earum partium dominos ad quas Batavi accedunt, puta Javæ, Taprobanae, partis maximæ Moluccarum, certissimo argumento colligimus, quia dominus nemo

4 *Inst. de verundivis.*
5. 1. & L. nemo igitur. ff. eod. vide Gent. de jure bell. l. 1. c. 19. vid. L. mercatores C. de com.
5 *Virg. I. En.*
6 7. *En.*
7 *Diod. 11. Plut. Peric.*
8 *Sig. ult. de reb. Ital.*
9 *Viñ. de Indis parte 2. n. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.*
10 *Adde Covar. in c. peccatum. §. 9. n. 4. ibi. Quinta.*
11 *Num. c. 20.*
12 *Aug. l. 4. qu. 44. super Nu. Eres. c. ult. 23. 4. 2.*
13 *Sophocl. Trach.*
14 3. *Conf. 293.*
15 4. *Hif. Alc. 7. Conf. 130. Covar. c. peccatum. p. 2. §. 9. Bart. ad L. 1. C. de Pagan.*

MARE LIBERUM.

nemo est ejus rei quam nec ipse unquam, nec alter ipsius nomine possedit. Habent Insulæ istæ quas dicimus & semper habuerunt suos Reges, suam rempublicam, suas leges, sua jura: Lusitanis mercatus, ut aliis gentibus conceditur: itaque & tributa eum pendunt, & jus mercandi a Principibus exorant, dominos se non esse, sed ut externos advenire satis testantur: ne habitant quidem nisi precario. Et quanquam ad dominium titulus non sufficiat, quia & possessio requiritur, cum aliud sit rem habere, aliud jus ad rem consequendam, tamen ne titulum quidem dominii in eas partes Lusitanis ullum esse affirmo, quem non ipsi eripuerit Doctorum, & quidem Hispanorum sententia. Primum si dicent inventionis præmio eas terras sibi celsisse, nec jus, nec verum dicent. Invenire enim non illud est oculis usurpare, sed apprehendere, ut Gordiani epistola ostenditur¹: unde Grammatici invenire & occupare pro verbis ponunt idem significantibus: & tota Latinitas quod adepti sumus, id demum invenisse nos dicit, cui oppositum est perdere. ² Quin & ipsa naturalis ratio, & legum diserta verba, ³ & eruditiorum interpretatio manifeste ostendit, ad titulum domini parandum eam demum sufficere inventionem quæ cum possessione conjuncta est, ubi scilicet res mobiles apprehenduntur, aut immobiles terminis atque custodia sepiuntur: ⁴ quod in hac specie dici nullo modo potest. Nam præsidia illic Lusitani nulla habent. Quid quod ne reperisse quidem Indiam ullo modo dici possunt Lusitani, quæ tot a sæculis fuerat celeberrima. ⁵ Jam ab Horatii tempore:

Impiger extremos currit mercator ad Indos

Per mare pauperiem fugiens.

Taprobanes pleraque quam exacte nobis Romani descripsere ⁶: Jam vero & cæteras insulas ante Lusitanos non finitimi tantum Persæ & Arabes, sed Europæi etiam, præcipue Veneti noverant. Præterea inventio nihil juris tribuit, nisi in ea quæ ante inventionem nullius fuerant. ⁷ Atqui Indi cum ad eos Lusitani venerunt, etsi partim idololatræ, partim Mahumetani erant, gravibusque peccatis involuti, nihilominus publice atque privatim rerum possessionumque suarum dominium habuerunt, quod illis sine justa causa eripi non potuit ⁸. Ita certissimis rationibus post alios auctores maximi nominis concludit Hispanus Victorîa ⁹: *Non possunt*, inquit, *Christiani seculares aut ecclesiastici potestate civili & principatu privare infideles, eo dumtaxat titulo, quia infideles sunt, nisi ab eis alia injuria profecta sit*: Fides enim, ut recte inquit Thomas ¹⁰, non tollit jus naturale aut humanum ex quo dominia profecta sunt. Imo credere infideles non esse rerum suarum dominos, hæreticum est: & res ab illis possessas illis ob hoc ipsum eripere furtum est, & rapina, non minus quam si idem fiat Christianis. Recte igitur dicit Victorîa ¹¹ non magis ista ex causa Hispanis jus in Indos quæsitum, quam

¹ L. Si Bar-
satorum C.
de fidejuss.

² Non. Marc.
c. 4. in verbo
occupare.

Vide Conan.
com. Juris
Civil. l. 3.

c. 3. in fine.
Vide Donell.
de Jure Civ.

l. 4. c. 10.
³ Instit. de
verum divif.

§. illud qua-
situm est.

4 L. 3. §.
Nervatus in
fine. ff. de
acq. possess.

5 Lib. 1,
epist. 1.

6 Vide Plin.
Nat. hist. l. 6.
c. 22.

7 L. 3. ff.
de acquir.
rerum dom.

8 Covar. in
c. peccatum
§. 10. n. 2.

9 De potest.
civil. parte
1. n. 9. 10.

2. 2. quæst.
10 Artic.
12.

11 Viñ. de
Indis parte
1. n. 4. 5. 6.

7. & n. 19.

quam Indis fuisset in Hispanos, si qui illorum priores in Hispaniam venissent. Neque vero sunt Indi Orientis amentes & insensati, sed ingeniosi & solettes, ita ut ne hinc quidem prætextus subijciendi possit desumi, qui tamen per se satis est manifestæ iniquitatis. Jam olim Plutarchus *ὡς Φαριν ἀλλοενησίας* fuisse dicit *ἡμερῶν τὰ βαρβαρικά*, improbam scilicet alieni cupiditatem hoc sibi velum obtendere, quod barbariam mansuefacit. Et nunc etiam color ille redigendi invitas gentes ad mores humaniores, qui Græcis olim & Alexandro usurpatus est, a Theologis omnibus, præsertim Hispanis¹², improbus, atque impius censetur.

¹² Vide Vasq. in Pref. n. 52

CAPUT III.

*Lustanos in Indos non habere jus dominii
titulo donationis Pontificiæ.*

Secundo si Pontificis Alexandri Sexti divisione utentur, ante omnia illud attendendum est, volueritne Pontifex contentiones tantum Lustanorum & Castellanorum dirimere, quod potuit sane, ut lectus inter illos arbiter; sicut & ipsi Reges jam ante inter se ea de re scœdera quædam pepigerant¹: & hoc si ita est, cum res inter alios acta sit, ad cæteras gentes non pertinebit: an vero prope singulos mundi trientes duobus populis donare. Quod etsi voluisset, & potuisset Pontifex, non tamen continuo sequeretur dominos eorum locorum esse Lustanos, cum donatio dominum non faciat, sed secuta traditio: ² quare & huic causæ possessio deberet accedere. Tum vero si qui jus ipsum sive divinum, sive humanum scrutari volet, non autem ex commo suo metiri, facile deprehendet donationem ejusmodi ut rei alienæ nullius esse momenti. Disputationem de potestate Pontificis, hoc est, episcopi Romanæ ecclesiæ hic non aggrediar, nec quicquam ponam nisi ex hypothesi, hoc est, quod consentitur homines inter eos eruditissimi, qui plurimum Pontificiæ tribuunt auctoritati, maxime Hispani: qui cum pro sua perspicacia facile vident Dominum Christum omne a se terrenum imperium abdicasse³, mundi certe totius dominium, qua homo fuit, non habuisse, & si habuisset, nullis tamen argumentis astrui posse jus illud in Petrum, aut Romanam ecclesiam Vicarii jure translatum: cum alias etiam certum sit, multa Christum habuisse, in quæ Pontifex non successerit⁴, intrepide affirmarunt (utar ipsorum verbis) Pontificem non esse dominum civilem aut temporalem totius orbis⁵. Imo etiam si quam talem potestatem in mundo haberet, eam tamen non recte exerciturum, cum spiritali sua jurisdictione contentus esse debeat, secularibus autem Principibus eam concedere nullo modo posse. Tum vero si quam habeat potestatem⁶, eam habere, ut loquuntur,

¹ Vide Osorium.

² Vide §. 40. Inst. de rer. divis.

³ Luc. 12, 14.

⁴ Job. 18, 36.

⁵ Vist. de Indis p. 1, num. 25.

⁶ Vist. 16, num. 27.

⁷ Vide Vasq. e. 21. con- wov. ill.

⁸ Turr. Crim. lib. 2, e. 113.

⁹ Hugo 69. dist. cum ad Verum.

¹⁰ Bern. in 2. lib. ad Eug.

¹¹ Vist. de Ind. p. 1, n. 27.

¹² Cov. in c. peccatum.

¹³ §. 9, num. 7.

¹⁴ Matt. 20, 26.

¹⁵ Job. 6, 15.

¹⁶ Matt. 17, 27.

MARE LIBERUM.

tur, in ordine ad spiritualia. Quocirca nullam illi esse potestatem in populos infideles, ut qui ad ecclesiam non pertineant 7. Unde sequitur ex sententia Cajetani 8 & Victorix & potioris partis tam Theologorum quam Canonistarum 9, non esse idoneum titulum adversus Indos, vel quia Papa dederit provincias illas tanquam dominus absolute, vel quia non recognoscunt dominium Papæ: atque adeo ne Sarracenos quidem isto titulo unquam spoliatos.

Vid. ibid. n. 30. Cov. d. loco. 8 Vide locum Cajetani infra. 9 Thom. 2, 2. q. 66. de infid. S. 7. Im. in c. quod super his de voto. Vict. n. 31.

7 *Vid. ibid. n. 28. Cov. d. loc. 1 Corinth. 5. in fine. Thom. 2, 2. n. 2. Ayala lib. 1, c. 2. num. 29. art. 8. d. 7. l. v.*

CAPUT IV.

Lusitanos in Indos non habere jus dominii titulo belli.

His igitur sublatis cum manifestum sit, quod & Victoria scribit 1, Hispanos ad terras remotiores illas navigantes nullum jus secum attulisse occupandi eas provincias, unus duntaxat titulus belli restat, qui & ipse si justus esset, tamen ad dominium proficere non posset, nisi jure prædæ, hoc est, post occupationem. Atqui tantum abest, ut Lusitani eas res occupaverint, ut cum plerisque gentibus, quas Batavi acceperunt, bellum eo tempore nullum haberent. Et sic igitur nullum jus illis quaripotuit: cum etiam si quas ab Indis pertulissent injurias, eas longa pace & amicis commerciis remisisse merito censeatur. Quamquam ne fuit quidem quod bello obtenderent. Nam qui barbaros bello persequuntur, ut Americanos Hispani, duo solent prætexere, quod ab illis commercio arceantur, aut quod doctrinam veræ religionis illi nolint agnoscere. Et commercia quidem Lusitani ab Indis impetrarunt, ut hac in parte nihil habeant quod querantur. Alter vero 2 obtentus nihilo est justior, quam ille Græcorum in barbaros, quo Boëtius 3 respexit:

*An distant quia dissidentque mores,
Injustas acies, & fera bella movent,
Alternisque volunt perire telis?
Non est justa satis sevitix ratio.*

Ista autem & Thomæ & concilii Toletani & Gregorii & Theologorum, Canonistarum, Jurisprudentiumque fere omnium conclusio est 4: Quantumcunque fides annuntiata sit barbaris (nam de his, qui subditi ante fuerunt Christianis Principibus, item de apostatis alia est quæstio) probabiliter & sufficienter; & si voluerint eam respicere, non tamen licere hæc ratione eos bello persequi, & spoliare bonis suis 5. Operæ pretium est in hanc rem ipsa Cajetani verba describere 6: Quidam, ait, infideles nec de jure, nec de facto subsum, secundum temporalem jurisdictionem

1 *d. num. 31.*
2 *Vide Vasq. c. 24. contr. ill. Vict. de Indis p. 2, n. 10.*
3 *Met. 4. lib. 4. de Consol.*
4 *Thom. 2, 2. q. 10. art. 8. c. de Judæis, dist. 45. c. qui sincera, eadem dist. Innoc. d. lo. co. Bart. ad l. 1. C. de pag. Covarr. ad c. peccatum. p. 2, §. 9. & 10.*
Ayala de jure belli l. 1, c. 2. n. 28. art. 5 Mart. 10. 23. 6 ad Sum. Thom. 2, 2. q. 65.
Prim. art. 8.

Principibus Christianis, ut inveniuntur pagani, qui nunquam imperiis Romano subditi fuerunt, terras habitantes, in quibus Christianum nunquam fuit nomen. Horum namque domini, quamvis infideles, legitimi domini sunt, sive regali, sive politico regimine gubernantur: nec sunt propter infidelitatem a dominio suorum privati, quum dominium sit ex jure positivo, & infidelitas ex divino jure, quod non tollit jus positivum, ut superius in quaestione habitum est. Et de his nullam scio legem quoad temporalia. Contra hos nullus Rex, nullus Imperator, nec Ecclesia Romana potest movere bellum ad occupandas terras eorum, aut subjiciendos illos temporaliter: quia nulla subest causa justa belli, cum Jesus Christus Rex Regum, cui data est potestas in caelo & in terra; miserit ad capiendam possessionem mundi, non milites armatae militiae, sed sanctos praedicatores, sicut oves inter lupos. Unde nec in testamento veteri, ubi armata manu possessio erat capienda, terra infidelium inductum lego bellum alicui propter hoc quod non erant fideles: sed quia volebant dare transitum, vel quia eos offenderant, ut Madianite, vel ut recuperarent sua, divina largitate sibi concessa. Unde gravissime peccaremus, si fidem Christi Jesu per hanc viam ampliare contenderemus: nec essemus legitimi Domini illerum: sed magna atrocitiam committeremus, & teneremur ad restitutionem, utpote injusti debellatores aut occupatores. Mittendi essent ad hos praedicatores boni viri, qui verbo & exemplo converterent eos ad Deum: & non qui eos oppriment, spolient, scandalizent, subjiciant, & duplo gehenna filios faciant, more Pharisaeorum. Et in hanc formam audimus saepe a Senatu in Hispania, & Theologis praecipue Dominicanis decretum fuisse, sola verbi praedicatione non bello Americanos ad fidem traducendos: libertatem etiam quae illis eo nomine erepta esset restitui debere, quod a Paulo tertio Pontifice, & Carolo V. Imperatore, Hispaniarum Rege comprobatum dicitur. Omittimus jam, Lusitanos in plerisque partibus religionem nihil promoveri, ne operam quidem dare, cum soli lucro invigilent. Imo & illud ibi verum esse, quod de Hispanis in America Hispanus scripsit, non miracula, non signa audiri, non exempla vitae religiosae, quae ad eandem fidem alios possent impellere, sed multa scandala, multa facinora, multas impietates. Quare cum & possessio & titulus deficiat possessionis, neque res ditionesque Indorum pro talibus haberi debeant quasi nullius ante fuissent, neque cum illorum essent, ab aliis recte acquiri poterint, sequitur Indorum populos, de quibus nos loquimur, Lusitanorum proprios non esse, sed liberos, & sui juris: de quo ipsi doctores Hispani non dubitant 7.

7. Vist. in
sine par. 2.
1. relection.
de Indis.

CAPUT V.

Mare ad Indos aut jus eo navigandi non esse proprium Lusitanorum titulo occupationis.

SI ergo in populos terrasque & ditiones Lusitani jus nullum quaesiverunt, videamus an mare & navigationem, aut mercaturam sui juris facere potuerint. De mari autem prima sit consideratio, quod cum passim in jure aut nullius, aut commune, aut publicum Juris gentium dicatur, hæ voces quid significant ita commodissime explicabitur, si Poëtæ ab Hesiodo omnes, & Philosophos; & Jurisconsultos veteres imitati in tempora distinguamus, ea, quæ tempore forte haud longo, certa tamen ratione & sui natura discreta sunt. Neque nobis vitio verti debet si in juris a natura precedentis explicatione, auctoritate, & verbis eorum utimur, quos constat naturali judicio plurimum valuisse. Sciendum est igitur in primordiis vitæ humanæ aliud quam nunc est dominium, aliud communionem fuisse ¹. Nam dominium nunc proprium quid significat, quod scilicet ita est alicujus ut alterius non sit eodem modo. Commune autem dicimus, cujus proprietas inter plures consortio quodam aut consensu collata est exclusis aliis. Linguarum paupertas coëgit voces easdem in re non eadem usurpare. Et sic ista nostri moris nomina ad jus illud pristinum, similitudine quadam & imagine, referuntur. Commune igitur tunc non aliud fuit quam quod simpliciter proprio opponitur: Dominium autem facultas non injusta utendi re communi, quem usum Scholasticis ² visum est facti non juris vocare, quia qui nunc in jure usus vocatur, proprium est quiddam, aut ut illorum more loquar, privative ad alios dicitur. Jure primo Gentium, quod & Naturale interdum dicitur, & quod Poëtæ alibi ætate aurea, alibi Saturni aut Justitiæ regno depingunt, nihil proprium fuit: quod Cicero dixit: *Sunt autem privata nulla natura.* Et Horatius:

*Nam propriæ telluris herum natura nec ullum,
Nec me nec quengquam statuit.*

Neque enim potuit natura dominos distinguere. Hoc igitur significatu res omnes eo tempore communes fuisse dicimus, idem innuentes quod Poëtæ cum primos homines in medium quaesivisse, & Justitiam casto fœdere res medias tenuisse dicunt: quod ut clarius explicent, negant eo tempore campos limite paritos, aut commercia fuisse ulla.

*promiscua rura per agros.
Præstiterant cunctis communia cuncta videri.*

¹ Vide
Glos. &
Castr. in l.
ex hoc jure
& c. jus
nat. dist. 1.

² Vide
Vasq. con-
trou. usu
freq. cap. 1.
num. 10.
c. exiit qui
seminat. de
Verb. sig.
in 6. clem.
exiri de
paradiso de
verb. sign.

³ Avienus
in Arat.

Recte

Recte additum est *videri*, propter translationem, ut diximus; vocabuli. Communio autem ista ad usum referebatur:

—— *pervium cunctis iter,*

Communis usus omnium rerum fuit 4.

4 Seneca
Oclavia:

Cujus ratione dominium quoddam erat, sed universale, & indefinitum: Deus enim res omnes non huic aut illi dederat, sed humano generi, atque eo modo plures in solidum ejusdem rei domini esse non prohibebantur: quod si hodierna significatione fumamus dominium, contra omnem est rationem. Hoc enim proprietatem includit, quæ tunc erat penes neminem.

Aptissime autem illud dictum est:

—— *omnia rerum*

5 Avienus:

Usurpantis erant 5.

Ad eam vero, quæ nunc est, dominiorum distinctionem non impetu quodam, sed paulatim ventum videtur, initium ejus monstrante natura. Cum enim res sint nonnullæ, quarum usus in abusu consistit, aut quia conversæ in substantiam utentis nullum postea usum admittunt, aut quia utendo fiunt ad usum deteriores, in rebus prioris generis, ut cibo & potu, proprietates statim quædam ab usu non sejuncta emicuit 6. Hoc enim est proprium esse, ita esse cujusquam, ut & alterius esse non possit; quod deinde ad res posterioris generis, vestes puta, & res mobiles alias aut se moventes ratione quadam productum est. Quod cum esset, ne res quidem immobiles omnes, agri puta, indivisæ manere potuerunt: quanquam enim horum usus non simpliciter in abusu consistat, eorum tamen usus abusus cujusdam causa comparatus est; ut arva & arbusæ cibi causa, pascua etiam vestium; omnium autem usibus promiscue sufficere non possunt. Repertæ proprietati lex posita est, quæ naturam imitaretur. Sicut enim initio per applicationem corporalem usus ille habebatur, unde proprietatem primum ortam diximus: ita simili applicatione res proprias cujusque fieri placuit. Hæc est quæ dicitur occupatio, voce accommodatissima ad eas res, quæ ante in medio positæ fuerant: quo Seneca Tragicus alludit 7:

—— *in medio est scelus*

Positum occupanti.

8 Sen. ben.
l. 7, c. 12.

Et Philosophus 8: *Equestria omnium Equitum Romanorum sunt: in illis tamen locus meus fit proprius, quem occupavi.* Hinc

9 Decl. 13.

Quintilianus 9 dicit, quod omnibus nascitur, industriæ esse præmium; & Tullius, 10 factas esse veteri occupatione res eorum,

10 De off. 1.

qui quondam in vacua venerant. Occupatio autem hæc in rebus, quæ possessioni renitentur, ut sunt feræ bestiæ, perpetua esse debet, in aliis sufficit corpore ceptam possessionem animo retineri. Occupatio in mobilibus est apprehensio, in immobilibus instructio aut limitatio: unde Hermogenianus cum do-

minia

minia distincta dicit, addit, agris terminos positos, ædificia collocata ¹¹. Hic rerum status a poetis indicatur:

Tum laqueis captare feras, & fallere visco

11 L. 5. ff. de
inst. & jur.

Inventum:

Tum primum subiere domos ¹².

12 Virgil. 1.
Georg.

Communemque prius, ceu lumina solis & auræ

Cautus hominum longo signavit limite messor ¹³.

13 Ovid. in
Metamorphos.

Celebratur post hæc, ut Hermogenianus indicat, commercium, cujus gratia

Fluctibus ignotis insultavere carine ¹⁴.

14 Ovid.

Eodem autem tempore & respublicæ institui cœperunt: atque ita earum, quæ a prima communione divulsa erant, duo facta sunt genera. Alia enim sunt publica, hoc est, populi propria (quæ est genuina istius vocis significatio) alia mere privata, hoc est, singulorum. Occupatio autem publica eodem modo fit, quo privata. Seneca ¹⁵: *fines Atheniensium, aut Campanorum vocamus; quos deinde inter se vicini privata terminatione distinguunt*. Gens enim unaquæque

15 De be-
nef. 7. 4.

Partita fines regna constituit, novas

Extruxit urbes ¹⁶.

16 Seneca
Octav.

Hoc modo dicit Cicero ¹⁷ agrum Arpinatem Arpinatum dici, Tusculanum Tusculanorum, similisque est, inquit, privatarum possessionum descriptio, ex quo quia suum cuiusque sit, eorum que natura fuerant communia, quod cuique obigit, id quisque teneat. Contra autem Thucydides ¹⁸ eam terram, quæ in divisione populo nulli obvenit, ἀόριστον, hoc est, indefinitam, & limitibus nullis circumscriptam vocat ¹⁹. Ex his, quæ hæcenus dicta sunt, duo intelligi possunt. Prius est, eas res, quæ occupari non possunt, aut occupatæ nunquam sunt, nullius proprias esse posse: quia omnis proprietas ab occupatione cœperit. Alterum vero, eas res omnes, quæ ita a natura comparatæ sunt, ut aliquo utente nihilominus aliis quibusvis ad usum promiscue sufficiant, ejus hodieque conditionis esse, & perpetuo esse debere, cujus fuerant cum primum a natura proditæ sunt. Hoc Cicero voluit ²⁰. *Ac clarissime quidem patens hominibus inter ipsos omnibus inter omnes societas hæc est, in qua omnium rerum, quas ad communem usum natura genuit, est servanda communitas*. Sunt autem omnes res hujus generis, in quibus sine detrimento alterius alteri commodari potest. Hinc illud esse dicit Cicero, non prohibere aqua profluente. Nam aqua profluens qua talis non qua flumen est, inter communia omnium a Jurisconsultis refertur: & a poeta ²¹:

Quid prohibetis aquas? usus communis aquarum est.

Nec solem Proprium Natura nec aëra fecit,

Nec tenues undas, in publica munera veni.

21 Ovid.
lib 6. Met-
amorphos.

Dicit hæc non esse natura propria, sicut Ulpianus ²², natura

N n u

22 L. 13. ff.
omni-
commod. prad.

omnibus patere, tum quia primum a natura prodita sunt, & in nullius adhuc dominium pervenerunt (ut loquitur ²³ Neratius) tum quia, ut Cicero dicit, a natura ad usum communem genita videntur. Publica autem vocat tralatitia significacione, non quæ ad populum aliquem, sed quæ ad societatem humanam pertinent, quæ publica juris gentium in legibus vocantur ²⁴, hoc est, communia omnium, propria nullius. Hujus generis est aër, duplici ratione, tum quia occupari non potest, tum quia usum promiscuum hominibus debet. Et eisdem de causis commune est omnium maris elementum, infinitum scilicet ita, ut possideri non queat, & omnium usibus accommodatum: sive navigationem respicimus, sive etiam piscaturam. Cujus autem juris est mare, ejusdem sunt si qua mare aliis usibus eripiendo sua fecit, ut arenæ maris, quarum pars terris continua littus dicitur ²⁵. Recte igitur Cicero ²⁶: *quid tam commune quam mare fluctuantibus, litus ejectis?* etiam Virgilius auram, undam, littus cunctis patere dicit. Hæc igitur sunt illa quæ Romani vocant communia omnium jure naturali ²⁷, aut quod idem esse diximus, publica juris gentium: sicut & usum eorum modo communem, modo publicum vocant. Quanquam vero etiam ea nullius esse, quod ad proprietatem attinet, recte dicantur, multum tamen differunt ab his, quæ nullius sunt, & communi usui attributa non sunt, ut feræ, pisces, aves: nam ista si quis occupet, in jus proprium transire possunt, illa vero totius humanitatis consensu proprietati in perpetuum excepta sunt propter usum, qui cum sit omnium, non magis omnibus ab uno eripi potest, quam a te mihi quod meum est. Hoc est, quod Cicero dicit prima esse Justitiæ munera, rebus communibus pro communibus uti. Scholastici dicerent esse communia alia affirmative, alia privative. Distinctio hæc non modo Jurisprudentialibus usitata est, sed vulgi etiam confessionem exprimit: unde apud Athenæum convivator mare commune esse dicit, at pisces capientium fieri. Et in Plautina Rudente servo dicenti, *mare quidem commune certo est omnibus*, assentit piscator, addenti autem, *in mari inventum est, commune est*, recte occurrit:

Meum quod rete atque hami nacti sunt, meum potissimum est.

Mare igitur proprium omnino alicujus fieri non potest, quia natura commune hoc esse non permittit, sed jubet, imo ne littus quidem ²⁸: nisi quod hæc addenda est interpretatio: ut si quid earum rerum per naturam occupari possit, id eatenus occupantis fiat, quatenus ea occupatione usus ille promiscuus non læditur. Quod merito receptum est: nam cum ita se habet, cessat utraque exceptio, per quam evenisse diximus, ne omnia in jus proprium transcriberentur ²⁹. Quoniam igitur inædificatio species est occupationis, in litore licet ædificare, si id fieri potest

²³ L. 14. ff. de acq. rer. dom. Loco citato. Vide Com. commun. civ. lib. 3, cap. 2. Donnell. lib. 4, cap. 2. ²⁴ L. ult. de usufrucap.

²⁵ L. 10. de rer. div. ²⁶ Loco cit.

²⁷ §. 1. & 5. Inst. de rer. div. l. 1. l. 2. & l. 10. ff. cod. tit. l. 14. l. 50. de acq. rer. dom. l. 13. §. ult. l. 14. de injur. l. 3. D. ne quid in loco publ. cum l. seq.

²⁸ Vide Don. l. 4, c. 2.

²⁹ §. 5. Inst. de rer. div. l. 5. §. 1. ff. de rer. div. l. 24. ff. de damn. inf.

est sine cæterorum incommodo, ut Pomponius 30 loquitur, quod ex Scævola explicabimus, nisi usus publicus, hoc est, communis impediretur. Et qui ædificaverit, soli dominus fiet: quia id solum nec ullius proprium, nec ad usum communem necessarium fuit, est igitur occupantis; sed non diutius, quam durat occupatio, quia reluctari mare possessioni videtur, exemplo feræ, quæ si in naturalem se libertatem receperit, non ultra captoris est, ira & littus postliminio mari cedit. Quicquid autem privatum fieri occupando, idem & publicum, hoc est, populi proprium posse ostendimus 31. Sic litus imperii Romani finibus inclusum, populi Romani esse Celsus existimat: quod si ita est, minime mirandum est, eundem populum subditis suis occupandi littoris modum per Principem aut Prætorem potuisse concedere. Cæterum & hæc occupatio non minus quam privata ita restringenda est, ne ulterius porrigatur, quam ut salvis sit usus juris gentium. Nemo igitur potest a populo Romano ad litus maris accedere prohiberi, & retia siccare, & alia facere, quæ semel omnes homines in perpetuum sibi licere voluerunt. 32. Maris autem natura hoc differt a littore, quod mare nisi exigua sui parte nec inædificari facile, nec includi potest: & ut possit, hoc ipsum tamen vix contingeret sine usus promiscui impedimento. Si quid tamen exiguum ita occupari potest, id occupanti conceditur. Hyperbole est igitur

Contracta pisces æquora sentiunt

Jactis in altum molibus 33.

Nam Celsus jactas in mare pilas ejus esse dicit, qui jecerit 34. Sed id non concedendum, si deterior maris usus eo modo futurus sit. Et Ulpianus cum, qui molem in mare jactit, ita tuendum dicit, si nemo damnum sentiat 35. Nam si cui hæc res nocitura sit, interdictum utique, *Ne quid in loco publico fiat*, competiturum. Ut & Labeo, si quid tale in mare struatur, interdictum vult competere, *Ne quid in mari, quo portus, statio, iterve navigii deterritus sit, fiat* 36. Quæ autem navigationis, eadem piscatus habenda est ratio, ut communis maneat omnibus. Neque tamen peccabit si quis in maris diverticulo piscandi locum sibi palis circumsepia, atque ita privatum faciat: sicut Lucullus exciso apud Neapolim monte ad villam suam maria admisit 37. Et hujus generis puto fuisse piscinas maritimas, quarum Varro & Columella meminerunt. Nec Martialis alio spectavit, cum de Formiano Apollinaris loquitur 38.

Si quando Nereus sentit Æoli regnum,

Ridet procelles tuta de suo mensa.

Et Ambros. 39 *Inducis mare intra prædia tua, ne desint bellua,* Hinc apparere potest, quæ mens Pauli fuerit, cum dicit, 40 si maris proprium jus ad aliquem pertineat, *Uti possidetis interdictum* ei competere. Esse quidem hoc interdictum ad privatas

Nun 2

causas

30 L. 50.
de acq. rer.
dom.

L. 4. ne
quid in loco
pub. l. 10.
de rerum
div. l. 14.
de acq. rer.
dom.

31 d. l. 3. ne
quid in lo-
co publ.
Donell. l. 4.
c. 2. & c. 9.
d. l. 50. de
acq. rer.
dom. L. 2.
in pr. & §.
10. & §.

16. ne quid
in loco pub.
32 L. 4. ff.
de rer. di-
vis. Vide de
l. 3. ff. ne
quid in loco
pub.

33 Horat.

34 d. l. 3.

35 L. 2. §. 3.
ne quid in
loco publ.

36 L. 1. §.
17. ff. de
flumin.

37 Plin.
lib. 10.
cap. 54.

38 Lib. 10.
Epiq. 10.

39 De Na-
buth. c. 3.

40 L. 14. ff.
de injuriis.

- causas comparatum, non autem ad publicas, (in quibus etiam ea comprehenduntur, quæ jure gentium communi facere possumus) sed hic jam agi de jure fruendo, quod ex causa privata contingat, non publica sive communi. Nam, teste Marciano 41, quicquid occupatum est & occupari potuit, id jam non est juris gentium, sicut est mare. Exempli causa, si quis Lucullum aut Apollinarem in privato suo, quatenus diverticulum maris incluserant, piscari prohibuisset, dandum illis interdictum Paulus putavit, non solum injuriarum actionem, ob causam scilicet privatæ possessionis. Imo in diverticulo maris, sicut in diverticulo fluminis, si locum talem occuparim, ibique piscatus sim, maxime si animam privatim possidendi plurium annorum continuatione testatus fuerim, alterum eodem jure uti prohibebo, ut ex Marciano 42 colligimus, non aliter quam in lacu qui mei domini est. Quod verum quam diu durat occupatio, quemadmodum in littore antea diximus. Extra diverticulum idem non erit, ne scilicet communis usus impediatur 43. Ante ædes igitur meas aut prætorium ut piscari aliquem prohibeant usurpatum quidem est, sed nullo jure, adeo quidem ut Ulpianus 44 contempta ea usurpatione si quis prohibeatur, injuriarum dicat agi posse. Hoc imperator Leo 45 (cujus legibus non utimur) contra juris rationem mutavit, voluitque *αὐτοῦ*, hoc est, vestibula maritima eorum esse propria, qui oram habitarent, ibique eos jus piscandi habere: quod tamen ita procedere voluit, ut septis quibusdam remotoriis, quas *ἰσοπέδεις* Græci vocant, locus ille occuparetur: exiltimans nimirum non fore, ut quis exiguam maris portionem alteri invideret, qui ipse toto mari ad piscandum admitteretur. Certe ut quis magnam maris partem, etiam si possit, publicis utilitatibus eripiat, non tolerandæ est improbitatis: in quam merito Vir Sanctus 46 invehitur: spatia maris sibi vindicant jure mancipii, pisciumque jura sicut vernaculorum conditione sibi servitii subjecta commemorant. Iste, inquit, sinus maris meus est, ille alicuius. Dividunt elementa sibi potentes. Est igitur mare in numero earum rerum, quæ in commercio non sunt 47, hoc est, quæ proprie juris fieri non possunt. Unde sequitur, si proprie loquamur, nullam maris partem in territorio populi alicujus posse censeri. Quod ipsum Placentinus sensisse videtur, cum dixit, mare ita esse commune, ut in nullius dominio sit nisi solius Dei: & Johannes Faber 48, cum mare asserit relictum in suo jure, & esse primævo, quo omnia erant communia. Alioquin nihil differrent quæ sunt omnium communia ab his, quæ publica proprie dicuntur, ut mare a flumine. Flumen populus occupare potuit, ut inclusum finibus suis, mare non potuit. Territoria autem sunt ex occupationibus populorum, ut privata dominia ex occupationibus singulorum. Vidit hoc Celsus 49, qui clare satis distinguit inter littora, quæ populus
- Roma-

41 L. 4. ff. de rer. div.

42 E. 7. de div. & temp. præser.

43 L. 45. ff. de usucap.

44 L. 13.

§. 7. ult. ff. de injuriis.

45 Novella Leon. 102.

103. 104.

Vide Cujac. 14. obs. 1.

46 Ambros. lib. 5. Hex.

c. 10.

47 Donell. l. 4. cap. 6.

48 Joh. Faber ad d. §.

5. Inst. de rer. div. ad

de DD. ad l. 9. ff. de l.

libod. de fact.

49 L. 3. ne quid in loco pub.

Romanus occupare potuit, ita tamen ut usui communi non noceretur, & mare quod pristinam naturam retinuit. Nec ulla lex diversum indicat ⁵⁰. Quæ vero leges a contrariæ sententiæ auctoribus citantur, aut de insulis loquuntur, quas clarum est occupari potuisse, aut de portu, qui non communis est, sed proprie publicus. Qui vero dicunt mare aliquod esse imperii Romani, dictum suum ita interpretantur, ut dicant jus illud in mare ultra protectionem & jurisdictionem non procedere: quod illi jus a proprietate distinguunt; nec forte satis animadvertunt id ipsum, quod Populus Romanus classes præsidio navigantium disponere potuit, & deprehensos in mari piratas punire, non ex proprio, sed ex communi jure accidisse, quod & aliæ liberæ gentes in mari habent. Illud interim fatemur, potuisse inter gentes aliquas convenire, ut capti in maris hac vel illa parte, hujus aut illius reipublicæ judicium subirent, atque ita ad commoditatem distinguendæ jurisdictionis in mari fines describi, quod ipsos quidem eam sibi legem ferentes obligat ⁵¹, at alios populos non item: neque locum cujus proprium facit, sed in personas contrahentium jus constituit. Quæ distinctio, ut naturali rationi consentanea est; ita Ulpiani responso quodam comprobatur, qui rogatus, an duorum prædiorum maritimorum dominus, alteri eorum quod venderet servitutem potuisset imponere, ne inde in certo maris loco piscari liceret, respondet: rem quidem ipsam, mare scilicet, servitute nulla affici potuisse, quia per naturam hoc omnibus pateret, sed cum bona fides contractus legem venditionis servari exposceret, personas possidentium & in jus eorum succedentium per istam legem obligari. Verum est loqui Jurisconsultum de prædiis privatis, & lege privata, quæ in territorio & lege populorum eadem hic est ratio, quia populi respectu totius generis humani privatorum locum obtinent. Similiter reditus, qui in piscationes maritimas constitui Regalium numero censentur, non rem, hoc est, mare aut piscationem, sed personas non obligant ⁵². Quare subditi, in quos legem ferendi potestas reipublicæ aut principi ex consensu competit, ad onera ista compelli forte poterunt: sed exteris jus piscandi ubique immune esse debet, ne servitus imponatur mari, quod servire non potest. Non enim maris eadem quæ fluminis ratio est ⁵³: quod cum sit publicum, id est, populi, jus etiam in eo piscandi a populo aut Principe concedi, aut locari potest, ita ut ei qui conduxit, etiam interdictum veteres dederint, *de loco publico fruendo*, addita conditione, si is cui locandi jus fuerit, fruendum alicui locaverit ⁵⁴: quæ conditio in mari evenire non potest. Cæterum qui ipsam piscationem numerant inter Regalia, ne quidem illum locum, quem interpretabantur, satis inspexerunt, quod Iserniam & Alyotum non latuit. Demonstratum est ⁵⁵, nec populo, nec privato cuiquam jus aliquod proprium in ipsum mare, (nam

50 V. l. 9. ff. de judiciis. Vide l. 15. ff. de public. Gloss. in l. 2. de ver. divis. & in d. l. 3. & in §. 1. Inst. de ver. divis. Bal. in d. l. 2.

51 Bal. in c. in princ. in 2. col. Quibus modis feud. amit. adde l. unie. C. de class. lib. 11. & Aug. in l. 14. ff. de injur. l. 13. ff. Comm. prad. adde l. 4. cod. tit.

52 C. qua sint Regalia. in Feudis. 53 Vide Balbum in præf. 4. parte 5. part. prim. 9. 6. n. 4. 54 d. l. 13. §. 7. vers. conductori. ff. de injur. l. 1. ff. de loco publ. fruendo. 55 Ad d. cap. Quæ sint Regalia.

diverticulum excipimus) competere posse, cum occupationem nec natura, nec usus publici ratio permittat. Hujus autem rei causa instituta fuerat hæc disputatio, ut appareret Lusitanis mare, quo ad Indos navigatur, sui juris non fecisse. Nam utraque ratio, quæ proprietatem impedit, in hac causa est quam in cæteris omnibus infinito efficacior. Quod in alijs difficile videtur, in hac omnino fieri non potest: quod in alijs iniquum judicamus, in hac summe barbarum est, atque inhumanum. Non de mari interiore hic agimus, quod terris undique infusum alicubi etiam fluminis latitudinem non excedit, de quo tamen satis constat locutus Romanos jurisconsultos, cum nobiles illas adversus privatam avaritiam sententias ediderunt: de oceano quæritur, quem immensum, infinitum, rerum parentem, celo contemnimus antiquitas vocat: cujus perpetuo humore non fontes tantum & flumina & maria, sed nubes, sed ipsa quodammodo sidera pasci veteres crediderunt: qui denique per reciprocas æstuum vices terram hanc humani generis sedem ambiens, neque teneri, neque includi potest, & possidet verius quam possidetur. In hoc autem oceano non de sinu aut freto, nec de omni quidem eo, quod e litore conspici potest, controversia est. Vindicant sibi Lusitani, quicquid duos orbis interjacet, tantis spatiis discretos, ut plurimis sæculis famam sui non potuerint transmittere. Quod si Castellanorum, qui in eadem sunt causa, portio accedat, parvo minus omnis oceanus duobus populis mancipatus est, alijs tot gentibus ad septentrionum redactis angustias: multumque decepta est natura, quæ cum elementum illud omnibus circumfudit, omnibus etiam suffecturum credidit. In tanto mari si quis usu promiscuo solum sibi impetium & ditionem exciperet, tamen immodicæ dominationis affectator haberetur: si quis piscatu arceret alios, insanæ cupiditatis notam non effugeret. At qui etiam navigatum impedit, quo nihil ipsi perit, de eo quid statuemus? Si quis ab igne qui totus suus est, ignem capere, lumen suo de lumine alterum prohiberet, lege hunc humanæ societatis reum peragerem: quia vis ea est istius naturæ,

56 Ennius.

Ut nihilominus ipsi luceat, cum illi accederit 56.

57 Cicero
de off. 1.
58 Sen. lib.
3. cap. 28.

Quid ni enim quando sine detrimento suo potest, alteri communicet, in iis quæ sunt accipienti utilia, danti non molesta 57? hæc sunt, quæ philosophi 58 non alienis tantum, sed & ingratias præstari volunt. Quæ vero in rebus privatis invidia est, eadem in re communi non potest non esse immanitas. Improbissimum enim hoc est, quod naturæ instituto, consensu gentium, meum non minus quam tuum est, id te ita interciperere, ut ne usum quidem mihi concedas, quo concesso nihilominus id tuum sit, quam antea fuit. Tum vero etiam qui alienis incumbunt, aut communia intercipiunt, certa quadam possessione se tventur. Quia enim prima, ut diximus, occupatio res proprias fecit, id-

circo

circo imaginem quandam dominii præfert quamvis injusta detentio. At Lusitani num, sicuti terras solemus, sic mare illud impositis prædiis ita undique cinxerunt, ut in ipsorum manu esset quos vellent excludere? at vero tantum hoc abest, ut ipsi etiam, eum adversus alios populos mundum dividunt, non ullis limitibus aut natura, aut manu positis, sed imaginaria quadam linea se tueantur. Quod si recipitur & dimensio talis ad possidendum valet, jamdudum nobis Geometræ terras, Astronomi etiam cælum eriperent. Ubi hic igitur est ista, sine qua nulla dominia cæperunt, corporis ad corpus adjunctio? nimirum apparet in nulla re verius dici posse, quod Doctores nostri prodiderunt 59. mare cum sit incomprehensibile, non minus quam aër, nullius populi bonis potuisse applicari. Si vero ante alios navigasse, & viam quodammodo aperuisse, hoc vocant occupare, quid esse potest magis ridiculum? nam cum nulla pars sit maris, in quam non aliquis primus ingressus sit, sequetur omnem navigationem ab aliquo esse occupatam. Ita undique excludimur. Quin & illi qui terrarum orbem circumvecti sunt, totum sibi oceanum acquisivisse dicendi erunt. Sed nemo nescit navem per mare transcuntem non plus juris quam vestigii relinquere. Verum etiam quod sibi sumunt neminem ante ipsos eum oceanum navigasse, id mimine verum est. Magna enim pars ejus, de quo agitur, maris, ambitu Mauritanix jam olim navigata est: ulterior & in orientem vergens victoriis Magni Alexandri lustrata est usque in Arabicum sinum 60. Olim autem hanc navigationem Gaditanis percognitam fuisse, multa argumenta sunt. Cajo Cæsare Augusti filio in Arabico sinu res regente, signa navium ex Hispaniensibus naufragiis agnita. Et quod Cælius Antipater tradidit, vidisse se, qui ex Hispania in Æthiopiam commercii gratia navigasset. Etiam Arabibus, si verum est, quod Cornelius Nepos testatus est, Eudoxum quendam sua ætate cum Lathyrum Regem Alexandriæ fugeret, Arabico sinu egressum Gades usque pervectum. Pœnos autem, qui re maritima plurimum valuerunt, eum Oceanum non ignorasse longe clarissimum est, cum Hanno, Carthaginis potentia florente, circumvectus a Gadibus ad finem Arabiæ, præternavigato scilicet promontorio, quod nunc bonæ spei dicitur, (vetus videtur nomen Hisperion ceras fuisse) omne id iter, situmque littoris & insularum scripto complexus sit, restatusque ad ultimum non mare sibi, sed commeatum defuisse. Ab Arabico autem sinu ad Indiam, Indicique oceani insulas, & auream usque Chersonesum, quam esse Japanem credunt plerique, etiam re Romana florente navigari solitum, iter a Plinio 61 descriptum, legationes ab Indis ad Augustum, ad Claudium etiam ex Taprobane insula, deinde gesta Trajam & tabulæ Ptolemæi satis ostendunt. Jam suo tempore Strabo 62 Alexandrinorum mercatorum classem ex Arabico sinu, ut

59 Joann.
Faber ad S.
5. Inst. d.
rer. div.

60 Ex Plin.
l. 2, c. 69.
& lib. 6,
c. 31. &
Mela lib. 3.

61 Plin. l. 6,
c. 23.
62 Lib. 2.
& 17.

63. *Loen
ait. & l. 12,
s. 19.*

Æthiopiæ ultima, ita & Indiæ, petisse testatur, cum olim paucis navibus id auderetur. Inde magna populo Romano vectigalia. Addit Plinius ⁶³ impositis sagittariorum cohortibus piratarum metu navigatum: solamque Indiam quingenties sestertium, si Arabiam addas & Seres, millies annis omnibus Romano imperio ademisse: & merces centuplicato venditas. Et hæc quidem vetera satis arguunt primos non fuisse Lusitanos. In singulis autem sui partibus oceanus ille & tunc cum eum Lusitani ingressi sunt, & nunquam non cognitus fuit. Mauri enim, Æthiopes, Arabes, Persæ, Indi eam maris partem, cujus ipsi accolæ sunt, pescire nevitquam potuerunt. Mentuntur ergo, qui se mare illud invenisse jactant. Quod igitur, dicit aliquis, parumne videtur, quod Lusitani intermissam multis forte sæculis navigationem primi repararunt, & quod negari non potest, Europæis gentibus ignotam ostenderunt, magno suo labore, sumtu, periculo? imo vero si in hoc incubuerunt, ut quod soli reperissent id omnibus monstrarent, quis adeo est amens, si non plurimum se illis debere profiteatur? eandem enim gratiam, laudemque & gloriam immortalem illi promeruerunt, qua omnes contenti fuerunt rerum magnarum inventores, quotquot scilicet non sibi, sed humano generi prodesse studuerunt. Sin Lusitanis suus ante oculos quæstus fuit, lucrum quod semper maximum est in prævertendis negotiationibus, illis sufficere debuit. Et scimus itinera prima proventus interdum quater decuplos, aut etiam uberiores dedisse: quibus factum ut inops diu populus ad repentinas divitias subito prorumperet, tanto luxus apparatus, quantus vix beatissimis gentibus in supremo progressæ diu fortunæ fastigio fuit. Si vero eidem in hoc præverunt, ne quisquam sequeretur, gratiam non merentur, cum lucrum suum respererint; lucrum autem suum dicere non possunt, cum eripiant alienum. Neque enim illud certum est, nisi ivissent eo Lusitani, iturum fuisse neminem. Adventabant enim tempora, quibus ut artes pene omnes, ita & terrarum & marium situs clarius in dies noscebantur. Excitassent vetera, quæ modo retulimus, exempla, & si non uno impetu omnia patuissent, at paulatim promora velis fuissent littora alio semper aliud monstrante. Factum denique fuisset, quod fieri potuisset Lusitani docuerunt, cum multi essent populi non minus flagrantæ mercaturæ & rerum externarum studio. Venetis qui multa jam Indiæ didicerant, cætera inquirere promptum fuit. Gallorum Brittonum indefessa sedulitas, Anglorum audacia coëpto non defuisset. Ipsi Batavi multo magis desperata aggressi sunt. Nulla igitur æquitatis ratio, ne probabilis quidem ulla sententia a Lusitanis itat. Omnes enim qui mare volunt imperio alicujus subijci posse, id ei attribuent, qui proximus portus & circumjacentia littora in ditione habet ⁶⁴. At Lusitani in illo immenso littorum tractu,

64. *Gloss. in
c. ibi peric.
§. porro.
super verbo
territorio.
De elect. in
fexto & ibi
Can. Gloss.
in c. licet. ff.
de feriis.*

paucis

paucis exceptis prædiis, nihil habent, quod suum possint dicere. Deinde vero etiam qui mari imperaret, nihil tamen posset ex usu communi deminuere, sicut populus Romanus arcere neminem potuit, quo minus in litore imperii Romani cuncta faceret, quæ jure gentium permittebantur⁶⁵. Et si quicquam eorum prohibere posset, puta piscaturam, qua dici quodammodo potest pisces exhauriri, at navigationem non posset, per quam mari nihil perit. Cui rei argumentum est longe certissimum, quod ex Doctorum sententia ante retulimus, etiam in terra, quæ cum populis, tum hominibus singulis in proprietatem attributa est; iter tamen, certe inerme & innoxium, nullius gentis hominibus juste negari, sicut & potum ex flumine; ratio apparet, quia cum unius rei naturaliter usus essent diversi, eum duntaxat gentes divisisse inter se videntur, qui sine proprietate commode haberi non potest; contra autem eum recepisse, per quem domini conditio deterior non esset futura. Omnes igitur vident eum qui alterum navigare prohibet nullo jure defendi, cum eundem etiam injuriarum teneri Ulpianus dixerit⁶⁶; alii autem etiam interdictum utile prohibito competere existimaverint⁶⁷. Et sic Batavorum intentio communi jure nititur, cum fateantur omnes, permissum cuilibet in mari navigare, etiam a nullo Principe impetrata licentia; quod legibus Hispanicis diserte expressum est⁶⁸.

65 L. 4. ff. de rev. div. adde Alber. Gentilem de jure belli lib. 1. c. 19. sub finem.

66 L. 2. §. 9. ff. ne quid in loco publ.

67 Gloss. ad l. 1. ff. ut in flum. publ.

68 Bal. in l. 3. col. 3. ff. de rev. div. Rod. Zuar. Hispanus in consilio 1. de usu maris 3. partit. tit. 23. l. 10. & 12.

CAPUT VI.

Mare aut jus navigandi proprium non esse Lusitavorum titulo donationis Pontificie.

Donatio Pontificis Alexandri, quæ a Lusitanis mare aut jus navigandi solis sibi vindicantibus, cum inventionis deficiat titulus, secundo loco adduci potest, satis ex iis, quæ ante dicta sunt, vanitatis convincitur. Donatio enim nullum habet momentum in rebus extra commercium positis. Quare cum mare aut jus in eo navigandi proprium nulli hominum esse possit, sequitur neque dari a Pontifice, neque a Lusitanis accipi potuisse. Præterea cum supra relatam sit ex omnium sani judicii hominum sententia, Papam non esse dominum temporalem totius orbis, ne maris quidem esse satis intelligitur: quanquam etsi id concederetur, tamen jus annexum Pontificatui in Regem aliquem aut populum pro parte nulla transferri debuisset. Sicut nec Imperator posset imperii provincias in suos usus convertere, aut pro suo arbitrio alienare¹. Illud saltem nemo negaturus est, cui aliquid sit frontis, cum jus disponendi in temporalibus Pontifici nemo concedat, nisi forte quantum ejus rerum spiritualium necessitas requirit; ista autem de quibus nunc agimus,

1 Vich. loco citato n. 26.

mare scilicet & jus navigandi, lucrum & quæstum merum, non pietatis negotium respiciant, sequi nullam hac in re fuisse illius potestatem. Quid, quod ne Principes quidem, hoc est, domini temporales possunt ullo modo a navigatione aliquem prohibere, cum si quod habent jus in mari, id sit tantum jurisdictionis ac protectionis? etiam illud notissimum est apud omnes, ad ea faciendâ quæ cum lege naturæ pugnant, nullam esse Papæ auctoritatem. Pugnat autem cum lege naturæ, ut mare aut ejus usum quisquam habeat sibi proprium, ut jam satis demonstravimus. Cum denique jus suum auferre alicui Papa minime possit, quæ erit facti istius defensio, si tot populos immerentes, indemnatos, innoxios ab eo jure, quod ad ipsos non minus quam ad Hispanos pertinebat, uno verbo voluit excludere? aut igitur dicendum est, nullam esse vim ejusmodi pronuntiationis, aut quod non minus credibile est, eum Pontificis animum fuisse, ut Castellanorum & Lusitanorum inter se certamini intercessum voluerit, aliorum autem juri nihil diminutum.

CAPUT VII.

Mare aut jus navigandi proprium non esse Lusitanorum titulo præscriptionis aut consuetudinis.

1 Vasq.

cap. 15.

2 Vide Do-

niel. lib. 55

com. c. 22.

3 & seq.

L. 6. ff. de

contr. emt.

L. 9. ff. de

usuacapion.

L. 25. ff.

cod. c. si de

poss. de reg.

jur. in 6.

L. 28. ff. de

verb. sign.

L. 16. ff. de

fund. dot.

3 L. 45. ff.

d. usuacap.

L. 6 de oper.

publ.

L. 9. C. de

aquaductu.

L. 2. ff. de

via publ. &

viam.

L. ult. ff.

de usuacap.

Ultimum iniquitatis patrociniû in præscriptione solet esse aut consuetudine. Et huc igitur Lusitani se conferunt: sed utrumque illis præsidium certissima juris ratio præcludit. Nam præscriptio a jure est civili, unde locum habere non potest inter Reges, aut inter populos liberos: multo autem minus ubi jus naturæ aut gentium resistit, quod jure civili semper validius est. Quin & ipsa lex civilis præscriptionem hic impedit. Usucapi enim, aut præscriptione acquiri prohibentur, quæ in bonis esse non possunt, deinde quæ possideri vel quasi possideri nequeunt, & quorum alienatio prohibita est. Hæc autem omnia de mari & usu maris vere dicuntur. Et cum publicæ res, hoc est, populi alicujus nulla temporis possessione quæri posse dicantur, sive ob rei naturam, sive ob eorum privilegium adversus quos præscriptio ista procederet, quanto justius humano generi, quam uni populo id beneficium dandum fuit in rebus communibus? & hoc est, quod Papinianus 3 scriptum reliquit, præscriptionem longæ possessionis ad obtinenda loca juris gentium publica concedi non solere: ejusque rei exemplum dat in littore, cujus pars impositio ædificio occupata fuerat: nam eo diruto, & alterius ædificio in eodem loco postea constructo, exceptionem opponi non posse, quod deinde similitudine rei publicæ illustrat: nam & si quis in fluminis diverticulo pluribus annis piscatus sit, postea, interrupta scilicet piscatione, alterum eodem

eodem jure prohibere non posse. Apparet igitur Angelum & qui cum Angelo dixerunt 4 Venetis & Genuensibus per præscriptionem jus aliquod in sinum maris suo littori præjacentem acquiri potuisse, aut falli, aut fallere, quod sane Jurisconsulti nimium est frequens, cum sanctæ professionis auctoritatem, non ad rationes & leges, sed ad gratiam conferunt potentiorum. Nam Marciani 5 quidem responsum, de quo & ante egimus, si recte cum Papiniani verbis comparetur, non aliam accipere potest interpretationem, quam eam quæ & Joanni olim & Bartolo probata est, & nunc a doctis omnibus recipitur 6: ut scilicet jus prohibendi procedat quamdiu durat occupatio: non autem si ea omissa sit: omissa enim non prodest, nec si per mille annos fuisset continuata, ut recte animadvertit Castrensis. Et quamvis hoc voluisset Marcianus, quod minime credendus est cogitasse, in quo loco occupatio conceditur, in eodem præscriptionem concedi, tamen absurdum erat, quod de flumine publico dictum erat ad mare commune, & quod de diverticulo ad sinum proferte, cum hæc præscriptio usum, qui est jure gentium communis, impeditura sit, illa autem publico usui non admodum noccat. Alterum autem Angeli argumentum, quod ex aquæ ductu sumitur 7, eodem Castrensi monstrante, ut a quæstione alienissimum, ab omnibus merito exploditur. Falsum igitur est talem præscriptionem etiam eo tempore gigni, cujus initium omnem memoriam excedat. Ubi enim lex omnem omnino tollit præscriptionem, ne istud quidem tempus admittitur, hoc est, ut Felinus loquitur 8, materia impræscriptibilis tempore immemoriali non fit præscriptibilis. Fateretur hæc vera esse Balbus 9: sed Angeli sententiam receptam dicit hac ratione, quia tempus extra memoriam positum idem valere creditur privilegio, cum titulus amplissimus ex tali tempore præsumatur. Apparet hinc non aliud illos sensisse, quam si pars aliqua reipublicæ, puta imperii Romani, supra omnem memoriam usæ esset tali jure, ei dandam præscriptionem hoc colore, quasi principis concessio præiisset. Quare cum nemo sit dominus totius generis humani, qui jus illud adversus homines omnes homini, aut populo alicui potuisset concedere, sublato illo colere, necesse est etiam præscriptionem interimi. Et sic ex illorum etiam sententia inter reges aut populos liberos prodesse nihil potest lapsus infiniti temporis. Vanissimum autem & illud est, quod Angelus docuit, etiam si ad dominium præscriptio proficere non potest, tamen dandam esse possidenti exceptionem. Nam Papinianus 10 disertis verbis exceptionem negat, & aliter non potuit sentire, cum ipsius sæculo præscriptio nihil esset aliud quam exceptio. Verum igitur est, quod & leges Hispanicæ expriment 11, in his rebus quæ communi hominum usui sunt attributæ, nullius omnino temporis præscriptionem procedere, cujus definitionis illa præter cæteras

4 Conf. 286.
 Thema tale
 est: inter
 cætera capi-
 tula pacis.

5 L. 7. ff.
 de div. &
 temp præscr.
 6 Duar. de
 usucap. c. 3.
 Cujac. ad d.
 l. ult. de
 usucapian.
 Donell.

Com. lib. 5,
 c. 22. in d.
 l. ult. n. 4.
 per l. 14.
 ff. de acq.
 rer. dom.

7 Ex l. 4. C.
 de aqua d.
 lib. 11. con-
 fer cum l. 9.
 cod. tit. &
 cum l. 3.

§. 4. ff. de
 aqua quot.
 & aff.

8 Ad c. ac-
 cedentes, de
 præscript.

9 De præ-
 script. 4.
 part. 5. part.
 princip. q. 6.
 num. 8.

10 d. l. ult.

11 Par. 3.
 tit. 29. l. 7.
 in c. Placa.
 Rod. Zivar.
 d. conf. n. 4.

cæteras

cæteras ratio reddi potest, quod qui re communi utitur, ut communi uti videtur, non autem jure proprio, & ita præscribere non magis quam fructuarius potest vitio possessionis¹². Altera hæc etiam non contemnenda est, quod in præscriptione temporis cujus memoria non extat, quamvis titulus & bona fides præsumantur, tamen si re ipsa appareat, titulum omnino nullum dari posse, & sic manifesta sit fides mala, quæ in populo maxime quasi uno corpore perpetua esse censetur, & ex duplici defectu præscriptio corrui¹³. Tertia vero, quia res hæc est meræ facultatis, quæ non præscribitur, ut infra demonstrabimus. Sed nullus est finis argutarum. Inventi sunt, qui in hoc argumento a præscriptione consuetudinem distinguunt, ut illa scilicet exclusi, ad hanc confugerent. Discrimen autem, quod hic statuunt, sane ridiculum est: ex præscriptione ajunt jus unius, quod ab eo auferatur, alteri applicari¹⁴: sed cum aliquod jus ita alicui applicatur, ut alteri non auferatur, tum dici consuetudinem: quasi vero cum jus navigandi, quod communiter ad omnes pertinet, exclusi aliis ab uno usurpatur, non necesse sit omnibus perire quantum uni accedit. Errori huic ansam dederunt Pauli verba non recte accepta, qui cum de jure proprio maris ad aliquem pertinentem loqueretur, fieri hoc posse dixit Accursius¹⁵ per privilegium aut consuetudinem: quod additamentum ad Jurisconsulti textum nullo modo accedens mali potius conjectoris esse videtur quam boni interpretis. Mens Pauli supra explicata est. Cæterum illi si vel sola Ulpiani verba¹⁶, quæ paulo ante præcedunt, satis considerassent, longe aliud dicturi erant. Fatetur enim ut quis ante ædes meas piscari prohibeatur, esse quidem usurpatum¹⁷, hoc est, receptum consuetudine, sed nullo jure: ideoque injuriarum actionem prohibito non denegandam. Contemnit igitur hunc morem, & usurpationem vocat, ut & inter Christianos Doctores Ambrosius¹⁸. Et merito. Quod enim clarius quam non valere consuetudinem, quæ juri naturæ, aut gentium ex adverso opponitur¹⁹? consuetudo enim species est juris positivi, quod legi perpetuæ obrogare non potest. Est autem lex illa perpetua, ut mare omnibus usu commune sit. Quod autem in præscriptione diximus, idem consuetudine verum est, si quis eorum, qui diversum tradiderunt, sensus excutiat, non aliud reperiturum, quam consuetudinem privilegio parari. Atqui adversus genus humanum concedendi privilegium nemo habet potestatem: quare inter diversas respublicas consuetudo ista vim non habet. Verum omnem hanc quæstionem diligentissime tractavit Vasquius²⁰, decus illud Hispaniæ, cujus nec in explorando jure subtilitatem, nec in docendo libertatem unquam desideres. Is igitur posita thesi, *loci publica & jure gentium communia præscribi non posse*, quam multis firmat auctoribus: exceptiis deinde subjungit ab Angelo & aliis confictas, quas supra

retu-

12 *Fachin.*
l. 8, c. 26. &
c. 33. *Cov.*
de præscr.
pari. 2, §. 2.
n. 8. & §. 8.
n. 5. & 6.

13 *Fachin.*
l. 8, c. 28.

14 *Aret. in*
vrb. ff. de
ver. divis.
alleg. Bal-
bys. d. loco
n. 2.

Vide *Vasq.*
cont. ill.
c. 29, n. 38.
15 *Ad d.*
l. 14.

16 *In d. l.*
injuriarum.
§. ult.

17 Vide
Gloss. cod.
loco.

18 *I. de*
offic. 28.
Gemil. l. 1,
c. 19. *sub*
finem.

19 *Auth. ut*
nulli judici.
§. 1. c. cum
tanto. de
consuet.

20 *Contro-*
vers. ill.
c. 89, n. 12.
& seq.

retulimus. Hæc autem examinaturus recte judicat istarum rerum veritatem pendere a vera juris, tam naturæ quam gentium cognitione. Jus enim naturæ cum a divina veniat providentia, esse immutabile. Hujus autem naturalis partem esse jus gentium, primævum quod dicitur, diversum a jure gentium secundario sive positivo: quorum posterius mutari potest. Nam si qui mores cum jure gentium primævo repugnent, hi non humani sunt, ipso iudice, sed *ferini*, corruptelæ & abusus, non leges & usus. Itaque nullo tempore præscribi potuerunt, nulla lata lege justificari, nullo multarum etiam gentium consensu, hospitio, & exercitatione stabiliri, quod exemplis aliquot, & Alphonsi Castrensis Theologi Hispani testimonio confirmat²¹. Ex quibus apparet, inquit, quam suspecta sit sententia eorum, quos supra retulimus, existimantium Gemenses, aut etiam Venetos posse non injuria prohibere alios navigare per Gulsam aut pelagus sui maris, quasi aquora ipsa præscripserint, id quod non solum est contra leges²²; sed etiam est contra ipsum jus naturæ, aut gentium primævum, quod mutari non posse diximus. Quod si contra illud jus constat, quia non solum maria aut aquora eo jure communia erant, sed etiam reliquæ omnes res immobiles. Et licet ab eo jure postea recessum fuerit ex parte, puta quoad dominium & proprietatem terrarum, quarum dominium jure naturæ commune, distinctum & divisum, sicque ab illa communiione segregatum fuit; ²³ tamen diversum fuit & est in dominio maris, quod ab origine mundi ad hodiernum usque diem est fuitque semper in communi nulla ex parte immutatum, ut est notum. Et quamvis ex Lusitanis magnam turbam sepe audiverim in hac esse opinione, ne eorum Rex ita præscripserit navigationem Indici Occidentalis (sorte Orientalis) ejusdemque vastissimi maris, ita ut reliquis gentibus aquora illa transfractare non liceat & ex nostrismet Hispanis vulgus in eadem opinione fere esse videtur, ut per vastissimum immensumque pontum ad Indorum regiones, quas potentissimi Reges nostri subegerunt, reliquis mortalium navigare, præterquam Hispanis jus minime sit, quasi ab eis id jus præscriptum fuerit, tamen istorum omnium non minus insanæ sunt opiniones, quam eorum, qui quoad Gemenses & Venetos in eodem fere somnio esse adsolent, quas sententias ineptire vel ex eo dilucidius apparet, quod istarum nationum singula contra se ipsas nequeunt præscribere, hoc est, non respublica Venetiæ contra semetipsam, non respublica Gemensium contra semet ipsam, non regnum Hispanicum contra semet ipsum, non regnum Lusitanicum contra semet ipsum²⁴: esse enim debet differentia inter agentem & patientem. Contra reliquas vero nationes longe minus præscribere possunt, quia jus præscriptionum est mere civile, ut fuisse ostendimus supra. Ergo tale jus cessat, cum agitur inter Principes vel populos superiorem non recognoscetes in temporalibus. Jura enim

²¹ De potestate legis penal. l. 2. cap. 14. part. 572.

²² All. l. 1. ff. de acq. rer. dom. l. fin. in pr. ff. de usuc. §. 2.

verbo omnibus. Inst. de ver. div. l. 7. ff. de div. & temp. præscr. l. 14. ff. de injuriis.

²³ All. l. 5. ff. de just. & jure §. 2. vers. jus autem gentium. Inst. de jure nat.

²⁴ All. l. 4. §. 27. ff. de usuc. §. si itaque. Inst. de acq. Ut dictis juribus & l. 11. ubi multa per Bartol. & Fas. ff. de testat. l. part. 1. in pr. §. 3. & 4.

25 *Liber-
tas. ff. de
statu hom.
§. libertas.
Inst. de ju-
re pers.
l. 1. & 2.
ff. de homi-
ne lib. exh.
leg. 1. §. que
oneranda.
ff. quar.
rer. act.
non dat. l.
si quando. §.
il'nd. verb.
ostringen-
dos. C. de
inoffic. test.
L. nec non.
§. quod eis.
ff. ex quib.
caus. major.* enim mere civilia cujuscunque regionis, quoad exteros populos, nationes, vel etiam homines singulos, non magis sunt in consideratione, quam si re vera esset tale jus, aut nunquam fuisset, & ad jus commune gentium primævum vel secundarium recurrendum est, eoque utendum, quo jure talem maris præscriptionem & usurpationem admissam non fuisse satis constat. Nam & hodie usus aquarum communis est, non secus quam erat ab origine mundi. Ergo & in aquoribus & aquis nullum jus est aut esse potest humano generi, præterquam quoad usum communem. Præterea de jure naturali & divino est illud præceptum, ut quod tibi non vis fieri, alteri non facias. Unde cum navigatio nemini possit esse nociva nisi ipsi naviganti, par est ut nemini possit, aut debeat impediri, ne in re sua natura libera, sibi que minime noxia navigantium libertatem impediatur, & lædat contra dictum præceptum & contra regulam: præsertim cum omnia intelligantur esse permissa, que non reperiuntur expressim prohibita 25. Quinimo non solum contra jus naturale esset, velle impedire talem navigationem, sed etiam tenemur contrarium facere, hoc est, prodesse iis quibus possumus, cum id sine damno nostro fieri potest. Quod cum multis auctoritatibus tam divinis quam humanis confirmasset, subjungit postea 26. Ex superioribus etiam apparet suspectam esse sententiam Joannis Fabri, Angeli, Baldi, & Francisci Balbi, quos supra retulimus, existimantium loca juris gentium communia, esse acquiri non possunt præscriptione, posse tamen acquiri consuetudine, quod omnino fallum est, eaque traditio cæca & nubila est, omnique rationis lumine carens, legemque verbis non rebus imponens 27. In exemplis enim de mari Hispanorum, Lusitanorum, Venetorum, Genuensium, & reliquorum, constat consuetudine jus tale navigandi, & alios navigare prohibendi non magis acquiri quam præscriptione 28. Utroque enim casu ut apparet, eadem est ratio. Et quia per jura & rationes supra relatas id esset contra naturalem æquitatem, nec ullam induceret utilitatem, sed solam læsionem, sicque ut lege expressa introduci non possent, ita etiam nec lege tacita, qualis est consuetudo 29. Et tempore id non justificaretur, sed potius deterius & injuriosius in dies fieret. Ostendit deinde ex prima terrarum occupatione posse populo ut venandi jus, ita piscandi in suo flumine competere, & postquam illa femel ab antiqua communione separata sunt; ita ut particularem applicationem admittant, præscriptione temporis ejus cujus initii memoria non exstet, quasi tacita populi concessione acquiri posse. Hoc autem per præscriptionem contingere, non per consuetudinem, quia solius acquirentis conditio melior fiat, reliquorum vero deterior. Et cum tria enumerasset que requiruntur, ut jus proprium in flumine piscandi præscribatur: quid autem, subdit, quoad mare? & in eo magis est quod etiam concursus istorum trium non sufficeret ad acquirendum jus. Ratio disse-

26 *l. super
statuas. C. de
religiosis.*

27 *Contra
leg. 2. cum
vulgatis.
C. comm.
de leg.*

28 *L. illud.
ff. ad l.
Aquil.*

29 *c. Erit
autem lex.
4. dist. l. 1.
& 2. ff. de
legib. l. de
quib. cum
seq. ff. de
legib. c. fin.
de præscr.*

disse-

differentiæ inter mare ex una parte, & terram & flumina ex altera; quia illo casu ut olim ita & hodie, & semper, tam quoad piscandum quam quoad navigandum mansit integrum jus gentium primævum, neque unquam fuit a communione hominum separatum, & alicui, vel aliquibus applicatum. Posteriore autem casu, nempe in terra vel fluminibus aliud fuit, ut jam disseruimus. Sed quare jus gentium secundarium, ut eam separationem quoad terras & flumina facit, quoad mare facere desit? respondeo, quia illo casu expediebat. Constat enim quod si multi venentur, aut piscentur in terra vel flumine, facile nemus feris, & flumen piscibus evacuatum redditur, id quod in mari non est. Item fluminum navigatio facile deterior fit & impeditur per ædificia, quod in mari non est. Item per aquæ ductus facile evacuatur flumen: non ita in mari ³⁰: ergo in utroque non est par ratio. Nec ad rem pertinet, quod supra diximus, communem esse usum aquarum, fontium etiam & fluminum. Nam intelligitur quoad bibendum & similia, quæ fluminis dominium aut jus habenti vel minime vel levissime nocent ³¹. Minima enim in consideratione non sunt. Pro nostris sententiis facit, quia iniqua nullo tempore præscribuntur; & ideo lex iniqua nullo tempore præscribitur, aut justificatur. Mox: et quæ sunt impræscriptibilia ex legis dispositione, nec per mille annos præscriberentur: quod innumeris doctorum testimoniis fulcit ³². Nemo jam non videt, ad usum rei communis intercipiendum nullam quantivis temporis usurpationem prodesse. Cui adjungendum est etiam, eorum qui dissentiant auctoritatem huic quæstioni non posse accommodari. Illi enim de Mediterraneo loquuntur, nos de Oceano: illi de sinu, nos de immenso mari; quæ in ratione occupationis plurimum differunt. Et quibus illi indulgent præscriptionem, illi littora mari continua possident, ut Veneti & Genuenses, quod de Lusitanis dici non posse modo patuit. Imo & si prodesse posset tempus, ut quidam posse putant in publicis quæ sunt populi, tamen non ea adsunt quæ necessario requiruntur ³³. Primum enim docent omnes desiderari, ut is qui præscribit hujusmodi actum, eum exercuerit non longo duntaxat tempore, sed memoriam excedente: deinde ut tanto tempore eundem actum nemo alius exercuerit, nisi concessione illius, vel clandestine: præterea ut alios uti volentes prohibuerit, scientibus quidem & patientibus iis ad quos ea res pertinebat: nam etsi exercuisset semper, & quosdam exercere volentes prohibuisset semper, non tamen omnes, quia alii fuerunt prohibiti, alii vero libere exercuerunt, id quidem non sufficeret ex Doctorum sententia. Apparet autem debere hæc omnia concurrere, tum quia præscriptioni publicarum rerum lex inimica est, tum ut videatur præscribens jure suo non autem communi usus, idque non interrupta possessione. Cum autem tempus postuletur, cujus initii non exstet

memo-

³⁰ Per tot. titul. ff. ne quid in fium. pub.

³¹ L. Scio ff. de minor. Vast. lib. 1, de suc. reso. cap. 7.

³² All. Balbum de præscr. s. in pr. in qu. 11. illius. 5. quæst. pr. Gl. in cap. inter cetera. 16. q. 3. Alph. de Castr. de potest. leg. par. lib. 2. c. 14. Bal. in sine. & ibi Ang. in l. omnes. C. de præscr. 30. ann. &c. 33 d. loc. n. 38.

34 *Orosius*
l. 1.

memoria, non semper sufficit, ut optimi interpretes ostendunt; probare sæculi lapsus; sed constare oportet famam rei a majoribus ad nos transmissam, ita ut nemo superstit qui contrarium viderit, aut audierit. Occasione rerum Africanarum in ulteriora primum Oceani inquirere cœperunt regnante Joanne Lusitani 34, anno salutis millesimo quadringentesimo septuagesimo: viginti post annis, sub rege Emanuèle promontorium bonæ spei præternavigatum est, seriusque multo ventum Malaccam, & insulas remotiores, ad quas Batavi navigare cœperunt anno millesimo quingentesimo nonagesimo quinto, non dubie intra annum centesimum. Jam vero etiam eo quod intercessit tempore aliorum usurpatio adversus alios etiam omnes impedivit præscriptionem. Castellani ab anno millesimo quingentesimo decimo nono possessionem maris Lusitanis circa Moluccas ambiguan fecere. Galli etiam & Angli non clanculum, sed via aperta eo petruerunt. Præterea accolæ totius tractus Africani, aut Asiatici partem maris quisque sibi proximam piscando & navigando perpetuo usurparunt, nunquam a Lusitanis prohibiti. Conclusum igitur sit, jus nullum esse Lusitanis quo aliam quamvis gentem a navigatione Oceani ad Indos prohibeant.

CAPUT VIII.

*Jure gentium inter quosvis liberam esse
mercaturam.*

1 *Vide c. 1.*
L. ex hoc
jur. § de
just. & jur.
& ibi Bart.
2 *l. 1, de*
repub. c. 9.

3 *Vide Co-*
var. in c.
peccatum.
§. 8.

Quod si dicant Lusitani cum Indis commercia exercendi jus quoddam proprium ad se pertinere, eisdem fere omnibus argumentis refellentur. Repetemus breviter & aptabimus. Jure gentium hoc introductum est, ut cunctis hominibus inter se libera esset negotiandi facultas, quæ a nemine posset adimi. Et hoc, sicut post dominiorum distinctionem continuo necessarium fuit, ita originem videri potest antiquiorem habuisse. Subtiliter enim Aristoteles μεταβλητικῶ dixit 2. ἐναπαύρηται ἢ κτ' φύσιν αὐταρκειῶς, hoc est, negotiatione suppleri id quod naturæ deest, quo commode omnibus sufficiat. Oportet igitur communem esse jure gentium, non tantum privative, sed & positive, ut dicunt magistri, sive affirmative 3. Quæ autem illo modo sunt juris gentium, mutari possunt: quæ hoc modo, non possunt. Id ita intelligi potest. Dederat natura omnia omnibus; sed cum a rerum multarum usu, quas vita desiderat humana, locorum intervallo homines arcerentur, quia, ut supra diximus, non omnia ubique proveniunt, opus fuit traiectione. Nec adhuc tamen permutatio erat, sed aliis vicissim rebus apud alios repertis suo arbitrio utebantur: quo fere modo apud

Seres

Seres dicitur rebus in solitudine relictis sola mutantium reli-
 gione peragi commercium 4. Sed cum statim res mobiles, mon-
 strante necessitate, quæ modo explicata est, in jus proprium
 transissent, inventa est permutatio, qua quod alteri deest ex
 eo quod alteri superest suppleretur. Ita commercia victus gra-
 tia inventa, ex Homero Plinius probat 5. Postquam vero res
 etiam immobiles in dominos distingui cæperunt; sublata un-
 dique communio non inter homines locorum spatiis discretos
 tantum, verum etiam inter vicinos necessarium fecit commer-
 cium: quod ut facilius procederet, nummus postea ad inventus
 est, dictus *ἄτι πρὸ νόμισμα*, quod institutum sit civile 6. Ipsa
 igitur ratio omnium contractuum universalis, ἡ μετελληνική,
 a natura est; modi autem aliquot singulares ipsumque pretium,
 ἡ χρηματικὴ, ab instituto 7: quæ vetustiores juris interpretes
 non satis distinxerunt. Patentur tamen omnes proprietatem
 rerum, saltem mobilium a jure gentium primario prodire,
 itemque contractus omnes, quibus pretium non accedit 8. Phi-
 losophi 9 ἡ μελλητικὴ, quam translationem vertere licebit,
 genera statuunt duo, τὴν ἐμπορικὴν ἢ τὴν κερπηλικὴν: qua-
 rum ἐμπορικὴ, quæ, ut vox ipsa indicat, inter gentes difficit,
 ordine naturæ prior est, & sic a Platone ponitur 10. Κερπηλικὴ
 eadem videtur esse, quæ περιούσιος Aristoteli, tabernaria sive
 stataria negotiatio inter cives. Idem Aristoteles 11 τὴν ἐμπορικὴν
 dividit in ναυκλησίαν & φορησίαν, quarum hæc terrestri itinere,
 illa maritimo merces devehit. Sordidior autem est κερπηλικὴ,
 contra honestior ἐμπορικὴ, & maritima maxime, quia multa
 multis impertit 12. Unde navium exercitationem ad summam
 republicam pertinere dicit Ulpianus: institutorum non eun-
 dem esse usum: quia illa omnino secundum naturam necessa-
 ria est. Aristoteles 13: ἔστι γὰρ ἡ μελλητικὴ πέντωι δόξαμένη,
 πὸ μὲν πρῶτον ἐκ τῆς φύσεως, τὰ μὲν πρὸς τὴν αἰσθησιν, τὰ δὲ ἐλάττω
 ἢ ἰσχυρῶν ἔχειν τὰς ἀνθρώπους: est enim translatio rerum omnium
 copia ab initio, ab eo quod est secundum naturam, cum homines
 partim haberent plura quam sufficerent, partim etiam pauciora.
 Seneca 14: que emeris, vendere, gentium jus est. Commer-
 candi igitur libertas ex jure est primario gentium, quod natu-
 ralem & perpetuam causam habet, ideoque tolli non potest,
 & si posset, non tamen posset nisi omnium gentium consensu:
 tantum abest, ut ullo modo gens aliqua gentes duas inter se con-
 trahere volentes jure impediatur.

4 Pompon.
Mela l. 3.

5 Leg. l. ff.
de contrab.
emt. lib.
33, c. 1.

6 d. l. 1.
Arist. lib.
5, de morib.
c. 8. & lib. 13
de rep. c. 9.
7 Jus natu-
rale. diff.
1. Arist.
d. c. 9.
8 Castr. ex
Cyno & aliis
in d. l. 5. ff.
d. just. &
jur. n. 20.
& 28.

9 Plato
Sophista.
10 Plato
lib. de rep.
2. qui loc.
cit. in l. 2.
ff. de numd.
11 Arist.
l. 1, de re-
pub. c. 11.
12 Cic. off. 1.
Arist. l. 1,
de rep. c. 9.
13 d. loc.
14 d. be-
nes. cap. 8.

CAPUT IX.

*Mercaturam cum Indis propriam non esse Lusitanorum
titulo occupationis.*

Primum inventio aut occupatio hic locum non habet, quia jus mercandi non est aliud corporale, quod possit apprehendi, neque prodesset Lusitanis, etiamsi primi hominum cum Indis habuissent commercia, quod tamen non potest non esse falsissimum. Nam & cum initio populi in diversa iere, aliquos necesse est primos fuisse mercatores, quos tamen jus nullum acquisivisse certo est certius. Quare si Lusitanis jus aliquod competit, ut soli cum Indis negotientur, id exemplo cæterarum servitutum, ex concessione oriri debuit aut expressa aut tacita, hoc est, præscriptione: neque aliter potest.

CAPUT X.

*Mercaturam cum Indis propriam non esse Lusitanorum
titulo donationis Pontificiæ.*

¹ Vide arg.
cap. 3. &
6.

Concessit nemo: nisi forte Pontifex, qui non potuit: nemo enim quod suum non est concedere potest. At Pontifex, nisi totius mundi temporalis sit dominus, quod negant sapientes, jus etiam commerciorum universale sui juris dicere non potest. Maxime vero cum res sit ad solum quæstum accommodata, nihilque ad spirituales procurationem pertinens, extra quam cessat, ut fatentur omnes, Pontificia potestas. Præterea si Pontifex solis illud Lusitanis jus tribuere vellet idemque adimere hominibus cæteris, duplicem faceret injuriam: Primum Indis, quos ut extra ecclesiam positos Pontifici nulla ex parte subditos esse diximus. His igitur cum nihil, quod ipsorum est, adimere possit Pontifex, etiam jus illud, quod habent cum quibuslibet negotiandi, adimere non potuit. Deinde aliis hominibus omnibus Christianis & non Christianis, quibus idem illud jus adimere non potuit sine causa indicta. Quid quod ne temporales quidem domini in suis imperiis prohibere possunt commerciorum libertatem, uti rationibus & auctoritatibus antea demonstratum est: sicut & illud confitendum est, contra jus perpetuum naturæ gentiumque, unde ista libertas originem sumisit in omne tempus duratura, nullam valere Pontificis auctoritatem.

CAPUT

CAPUT XI.

Mercaturam cum Indis non esse Lusitanorum propriam jure præscriptionis aut consuetudinis.

Restat præscriptio, seu consuetudinem mavis dicere ¹. Sed nec hujus nec illius vim esse aliquam inter liberas nationes, aut diversarum gentium Principes, nec adversus ea, quæ primigenio jure introducta sunt, cum Valquio ostendimus. Quare & hic ut jus mercandi proprium fiat, quod proprietatis naturam non recipit, nullo tempore efficitur. Itaque nec titulus hic adfuisse potest, nec bona fides, quæ cum manifesto desit, præscriptio secundum canones non jus dicitur, sed injuria. Quin & ipsa mercandi quasi possessio non ex jure proprio contigisse videtur, sed ex jure communi quod ad omnes æqualiter pertinet: sicut contra, quod aliarum nationes cum Indis contrahere forte neglexerunt, id non Lusitanorum gratia fecisse existimandum sunt, sed quia sibi expedire crediderunt: quod nihil obstat quominus ubi suaserit utilitas, id facere possint, quod antea non fecerint. Certissima enim illa regula a Doctoribus traditur ², in his quæ sunt arbitrii seu mere facultatis, ita ut per se actum tantum facultatis ejus, non autem jus novum operentur, nec præscriptionis, nec consuetudinis titulo annos etiam mille valuros: quod & affirmative & negative procedit, ut docet Valquius. Nec enim quod libere feci, facere cogor, nec quod non feci, omittere. Alioquin quid esset absurdius quam ex eo, quod singuli non possumus cum singulis semper contrahere, saltem nobis in posterum non esse jus cum illis, si usus tulerit, contrahendi? idem Valquius & illud rectissime, ne infinito quidem tempore effici, ut quid necessitate potius, quam sponte factum videatur. Probanda itaque Lusitanis foret coactio, quæ tamen ipsa cum hac in re juri naturæ sit contraria, & omni hominum generi noxia, jus facere non potest ³. Deinde illa coactio durasse debuit per tempus, cujus initii non extet memoria; id vero tantum hinc abest, ut ne centum quidem anni exierint, ex quo tota fere negotiatio Indica penes Venetos fuit, per Alexandrinas trajectiones ⁴. Debuit etiam talis esse coactio, cui restitum non sit ⁵. At restiterunt Galli & Angli, alique. Neque sufficit aliquos esse coactos, sed ut omnes coacti sint requiruntur, cum per unum non coactum servetur in causa communi libertatis possessio. Arabes autem & Sinenses a sæculis aliquot ad hunc usque diem perpetuo cum Indis negotiantur. Nihil prodest ista usurpatio.

¹ Vide argumenta c. 7.

² Gloss. & Bart. in l. 2. ff. de via publ. Balb. in 4. par. 5. par. princ. qm. 1. Pannorm. in c. ex parte Astens. de concess. p. ben. Doct. in l. 41. ff. de acq. poss. & alleg. per Covar. in c. possessor. parte 2.

³ S. 4. in 6. contr. usu freq. c. 4. n. 10. & 12. d. n. 12.

⁴ Vasq. d. loco. n. 11.

⁵ Guic. l. 19. hist. 5. Vide s. c. 7. sub finem.

CAPUT XII.

Nulla aequitate nisi Lusitanos in prohibendo commercio.

EX his quæ dicta sunt satis perspicitur eorum cæca aviditas, qui, ne quenquam in partem lucri admittant, illis rationibus conscientiam suam placare student, quas ipsi magistri Hispanorum, qui in eadem sunt causa, manifestæ vanitatis convincunt¹. Omnes enim qui in rebus Indicis usurpantur colores injuste captari, quantum ipsis licet, satis innuunt, adduntque nunquam eam rem serio Theologorum examine probatam. Illa vero querela quid est iniquius, quod dicunt Lusitani quæstus suos exhauriri contra licentiam? inter certissima enim juris enuntiata est, *nec in dolo cum versari, nec fraudem facere, ne damnum quidem alteri dare videri, qui jure suo utitur*: quod maxime verum est, si non ut alteri noceatur, sed rem suam augendi animo quippiam fiat. Inspici enim debet id quod principaliter agitur, non quod extrinsecus in consequentiam venit. Imo si proprie loquimur cum Ulpiano, non ille damnum dar, sed lucro quo adhuc alter utebatur eum prohibet². Naturale autem est & summo juri atque etiam æquitati conveniens, ut lucrum in medio positum suum quisque malit quam alterius, etiam qui ante perceperat³. Qui ferat querentem opificem, quod alter ejusdem artis exercitio ipsius commoda evertat? Batavorum autem causa eo est justior, quia ipsorum hac in parte utilitas cum totius humani generis utilitate conjuncta est, quam Lusitani eversum eunt⁴. Neque hoc recte dicitur ad æmulationem fieri, ut in re simili ostendit Vasquius: aut enim plane hoc negandum est, aut asseverandum non ad bonam modo, verum etiam ad optimam æmulationem fieri, juxta Hesiodum; *ἀγαθὸν δὲ ἐὼς ἦδὲ βροτῶν, bona his mortalibus hæc ἐστίν*. Nam etiam si quis pietate motus, inquit ille, frumentum in summa penuria vilius venderet, impediretur improba durities eorum hominum, qui sæviante penuria suum carius fuerant vendituri. Verum est talibus modis minui aliorum reditus: nec id negamus, ait, *sed minuuntur cum universorum hominum commodo*. Et utinam omnium Principum & Tyrannorum orbis reditus ita minuerentur! Quid ergo tam iniquum videri potest, quam Hispanos vectigalem habere terrarum orbem, ut nisi ad illorum notum nec emere liceat nec vendere⁵? in cunctis civitatibus dardanius odio atque etiam poënis prosequimur: nec ullum tam nefarium vitæ genus videtur, quam ista annonæ flagellatio⁶. Merito quidem: naturæ enim faciunt injuriam, quæ in commune

fecerunt

¹ Vasq. cont.

illust. c. 10.

n. 10. Vill.

p. 1. de Indis

rel. 1. n. 3.

l. 27. §. pen.

de rei vind.

l. 55. de

reg. juris.

l. 13. qua

in fraud.

ord. l. 24.

§. 12. de

damno inf.

l. 33. de

reg. jur.

Bart. in l. 1.

n. 5. ff. de

sum. Castr.

in l. 10. C. de

servit. l. 1.

§. 12. de ag.

et ag. plu.

² Vide Vasq.

cont. usu fr.

cap. 4. n. 3.

et segg.

l. 26. de

damno inf.

³ Vasq. d.

loco.

⁴ Ib. num. 5.

⁵ l. 1. C. de

monop.

⁶ Cajet. ad

sum. Thom.

2. 2. q. 77.

art. 1. quod

ad tertium.

secunda est 7: neque vero censeri debet in usus paucorum re-
 perta negotiatio, sed ut quod alteri deest alterius copia pensare-
 tur, iusto tamen compendio omnibus proposito, qui laborem ac
 periculum transferendi in se suscipiunt. Hoc ipsum igitur quod
 in republica, id est, minore hominum conventu grave & pernicio-
 sum iudicatur, in magna illa humani generis societate feren-
 dumne est? ut scilicet totius mundi monopolium faciant po-
 puli Hispani? invehitur Ambrosius in eos, qui maria claudunt 8: s. Hex. c. 10. l. 4.
 Augustinus in eos, qui itinera obstruunt: Nazianzenus 9 in
 coemptores suppressoresque mercium, qui ex inopia aliorum
 soli quaestum faciunt, & ut ipse facundissime loquitur *καὶ περὶ α-*
γοραστῶν τῶν ὀδῶν. Quin & divini sapientis sententia publi-
 cis diris devovetur sacerque habetur, qui alimenta supprimendo
 vexat annonam: ὁ σιωὴ ζῶν ὅτιν δημοκρατίαν τῶν, clament igitur
 Lusitani quantum, & quamdiu libebit: *lucra nostra deciditis:*
 respondebunt Batavi: *imo nostris invigilamus.* Hocne indigna-
 mini in partem nos venire ventorum & maris? & quis illa
 vobis lucra mansura promiserat? saluum est vobis, quo nos
 contenti sumus.

CAPUT XIII.

*Batavis jus commercii Indici qua pace, qua
 induciis, qua bello retinendum.*

QUare cum & jus & æquum postulet, libera nobis ita ut cui-
 quam esse Indiæ commercia, superest, ut sive cum Hispanis
 pax, sive induciæ fiunt, sive bellum manet, omnino eam, quam
 natura habemus libertatem, tueamur. Nam ad pacem quod at-
 tinet, notum est eam esse duum generum: aut enim pari fœdere,
 aut impari coitur. Græci istam vocant *σωτήριον ἐξ ἴσος*, hanc
σπονδῆς ἐξ ἐπιβουλεύων: illa virorum est, hæc ingeniorum ser-
 viliū. Demosthenes in oratione de libertate Rhodiorum: *καὶ*
τῆ ῥῆ τῶν βαλοῦντων ἐλευθέρους εἶναι πῶς οὐ τῆ ἐπιβουλεύων
σωτήριος φέρειν, ὡς ἐστὶν δολοῦσας ἕστας: eos qui volunt esse
 liberi oportet omnes conditiones quibus leges imponuntur ita fugere,
 tanquam quæ proxima sunt servituti. Tales autem sunt omnes
 quibus pars altera in jure suo immittitur, juxta Isocratis defini-
 tionem *σπονδῶν μὲν* vocantis *τὰ τῶν ἑτέρων ἐλαττώματα*. 1 Thucy-
des. Isocrat.
Andocides.
 Si enim, ut inquit Cicero², suscipienda bella sunt ob
 eam causam, ut sine injuria in pace vivatur, sequitur eodem au-
 ctore, pacem esse vocandam, non pactionem servitutis, sed
 tranquillam libertatem: quippe cum & Philosophorum & Theo-
 logorum complurium³ iudicio pax & justitia nominibus magis
 quam re differant, sitque pax non qualiscunque, sed ordinata
 concordia. Induciæ autem si fiunt, satis apparet ex ipsa inducia-
 rum 2 Off. 1.
3 Polus Lu-
canus apud
Stob. de inst.
Clem. Alex.
Strom. 4.
August.
15. de civit.

rum natura, non debere medio earum tempore conditionem
cujusquam deteriore fieri, cum ferme interdicti *in possideis*
iustar obtineant. Quod si in bellum trudemur hostium iniqui-
tate, debet nobis causæ æquitas spem ac fiduciam boni eventus
addere. Nam *ἰσῆς ὂν ἂν ἐλαττωῖται μέχρι θανάτου πάντες πο-*
λεμῶσι, καὶ ὃ δὲ πλεονεκτηῖν ἔχει ἕτως: pro his in quibus inju-
ria afficiuntur omnes; quantum omnino possunt, depugnant: at
propter alieni cupiditatem non item 4: quod & Alexander Im-
perator ita expressit: *τὸ μὲν ἄρχειν ἀδικῶν ἐστὶν ἀνάμνησιν ἔχει πρὸς*
ἀδικησιν, τὸ δὲ τὸς ὀχληῖν διπλοῦσθαι, ἔκτε δὲ ἀρχῆς σωεσθῆ-
σεως ἔχει τὸ παράλειον, καὶ ἐν δὲ μὴ ἀδικεῖν ἀλλ' ἀμύνασθαι,
ἰσῆς δὲ τὸ δέλεοι: ejus, a quo cepit injuria, provocatio maxime
invidiosa est: at cum depelluntur aggressores, sicut bona conscientia
fiduciam secum fert, ita quia de vindicanda, non de inferenda injuria
laboratur, spes etiam adsunt optime. Si ita necesse est, perge
gens mari invictissima, nec tuam tantum, sed humani generis
libertatem audacter propugna.

Nec te quod classis centenis remigat alis
Terreat (invito labitur illa mari.)
Quodve vehunt proræ Centaurica saxa minantes,
Tigna cava & pictos experire metus.
Frangit & autollit vires in milite causa,
Quæ nisi iusta subest, excutit arma pudor.

§ Propert.

lib 4, eleg 6.

6 Vid. 5, c. 1.

7 l. 1 ff. ut

in flum pub.

nav. liceat.

8 Gl. ibid.

9 l. 1. in pr.

ff. de flum.

10 l. cad.

§. 17.

11 l. 2. §. 9

ff. ne quid in

loco pub. l.

13 §. f. & l.

24 ff. de in-

jur. Sil. in

verbo resti-

tutio parte

3. sub finem

alle. Gevar.

Oldradum

& Archid.

argum. l. 2.

ff. ad leg.

Ful. de an-

nona & l. 6.

de extraor-

din. crim. &

ibi glos.

Si iusta multi, & ipse Augustinus⁶, arma crediderunt eo nomine
suscipi, quod per terras alienas iter innoxium negaretur, quan-
to illa erunt iustiora, quibus maris, quod naturæ lege communit
est, usus communis & innoxius postulatur? si iuste oppugnata
sunt gentes, quæ in suo solo commercia aliis interdicebant, quid
illæ quæ populos ad se nihil pertinentes per vim distinent, ac
mutuos earum commeatus intercludunt? si res ista in iudicio
agitaretur, dubitari non potest, quæ a viro bono expectari debe-
ret sententia: ait Prætor 7: quo minus illi in flumine publico
navem agere, ratem agere, quoque minus per ripam exonerare li-
ceat, vim fieri veto. De mari & littore in eandem formam dan-
dum interdictum docent interpretes⁸, exemplum Labeonis, qui
cum interdiceret Prætor 9: ne quid in flumine publico ripave
ejus facias, quo statio iterve navigio deterius sit, fiat: simile di-
xit interdictum competere in mari: ne quid in mari inve litto-
re facias, quo portus, statio, iterve navigio deterius sit, fiat¹⁰.
Imo & post prohibitionem, si quis scilicet in mari navigare pro-
hibitus sit, aut non permissus rem suam vendere, aut re sua uti,
injuriarum eo nomine competere actionem Ulpianus respon-
dit¹¹. Theologi insuper & qui tractant casus, quos vocant, con-
fiscientiarum, concordēs tradunt, cum, qui alterum vendere aut
emere impediatur, utilitatemve propriam publicæ ac communi
præponat, aut ullo modo alterum in eo, quod est juris commu-

nis impediatur, ad restitutionem teneri omnis damni viri boni arbitrio. Secundum hæc igitur vir bonus iudicans, Batavis libertatem commerciorum adjudicaret, Lusitanos & cæteros, qui eam libertatem impediunt, vetaret vim facere, & damna restituere juberet. Quod autem in iudicio obtineretur, id ubi iudicium haberi non potest, iusto bello vindicaretur. Augustinus ¹²: *iniquitas partis adversæ iusta ingerit bella.* Et Cicero ¹³: *cum sint duo genera decertandi, unum per disceptationem, alterum per vim, confugiendum ad posterius, si uti non licet priorè.* Et rex Theodoricus: *ventendum tunc ad arma, cum locum apud adversarium iustitia non potest reperire* ¹⁴. Et quod propius est nostro argumento, Pomponius eum, qui rem omnibus communem cum incommodo cæterorum usurpet, *manu prohibendum* respondit. Theologi quoque tradunt, sicuti pro rerum cujusque defensione bellum recte suscipitur, ita non minus recte suscipi pro usu earum rerum, quæ naturali jure debent esse communes. Quare ei, qui itinera præcludat, evictionemque mercium impediatur, etiam non expectata ulla publica auctoritate, via facti, ut loquuntur, posse occurrere. Quæ cum ita sint, minime verendum est, ne aut Deus eorum conatus secundet, qui ab ipso institutum jus naturæ certissimum violant, aut homines ipsi eos inultos patiantur, qui solo quæstus sui respectu communem humani generis utilitatem oppugnant.

12 Deciv.

Pub. 4.

13 Off. 1.

Var. 1. 17.

14 l. 50. ff.

de acq. ver.

dom. Hen-

rich, Go-

rich, de

bello just.

prop. 9.

Cum sub hoc tempore plurimæ Regis Hispaniarum literæ in manus nostras venissent, quibus ipsius & Lusitanorum institutum manifeste detegitur, operæ pretium visum est ex iis, quæ pleræque eodem erant argumento, binas in Latinum sermonem translatas exhibere.

Domine Martine Alphonse de Castro, Prorex amice, ego Rex multam tibi salutem mitto. Cum hisce literis perveniet ad te exemplum typis impressum edicti quod faciendum curavi, quo, ob rationes quas expressas videbis, aliasque meis rebus conducentes, prohibeo commercium omne externorum in ipsis partibus Indiæ aliisque regionibus transmarinis. Quandoquidem res hæc est momenti atque usus maximi, & quæ effici summa cum industria debeat, impero tibi, ut simulatque literas has & edictum acceperis publicationem ejus omni diligentia procures in omnibus locis ac partibus istius imperii, idque ipsum quod edicto continetur exequaris sine ullius personæ exceptione, cujuscumque qualitatæ, ætatis, conditionisve sit, citra omnem moram atque excusationem, procedasque ad im-

pletionem mandati via meræ executionis, nullo admisso impedimento, appellatione, aut gravamine in contrarium, cuiuscunque materiæ generis aut qualitatis. Jubeo itaque hoc ipsum impleri per eos ministros, ad quos executio pertinet, iisque significari, non modo eos qui contra fecerint malam operam mihi navaturos, sed eisdem me puniturum privatione officiorum, in quibus mihi servant. Quia autem relatam est mihi commorari in istis partibus externos multos variarum nationum, Italos, Gallos, Germanos, Belgas, quorum pars major, quantum intelligimus, eo venit per Persida & Turcarum imperium, non per hoc regnum, adversus quos si ex hujus edicti præscripto ac rigore procedatur, posse inde nonnullas difficultates sequi, si illi ad Mauros inimicos perfugiant, vicinisque munitionum mearum dispositionem indicent, rationesque monstrant quæ rebus meis nocere possent: exsequi te hoc edictum volo, prout res & tempus ferent, atque ea uti prudentia, qua illæ difficultates evitentur, curando ut omnes externos in potestate tua habeas eoque custodias pro cuiusque qualitate, ita ut adversus imperium nostrum nihil valeant attentare, utque ego omnino eum finem consequar, quem hoc edicto mihi proposui. Scriptæ Ulyssipone 28. Novembris, Anno 1606. subsignatum erat, rex. Inscriptio, pro rege; ad Dominum Martinum Alfonso de Castro consiliarium suum, & suum Proregem Indiæ.

Prorex amice, rex multam salutem tibi mitto. Etsi pro certo habeo tua præsentia, iisque viribus cum quibus in partes Austrias concessisti, perduelles Hollandos, qui illic hærent, nec minus indigenas, qui eis receptum præbent, ita castigatos fore, ut nec hi, nec illi tale quicquam in posterum audeant: expediet tamen, ad res tuendas, ut justam classem, eique operi idoneam, cum tu Goam redibis, in istis maris partibus relinquant, ejusque imperium & summam præfecturam mandes Andreae Furtado Mendosæ, aut si quem ei muneri aptiorem judicabis, quemadmodum pro tuo in me affectu confido, ea in re non aliud te respecturum, quam quod rebus meis erit utilissimum. Scriptæ Madriti 27. Jan. 1607. signatum, rex. Inscriptio, pro rege; ad Dominum Martinum Alfonso de Castro suum consiliarium, & suum Proregem Indiæ.

F I N I S.

HUGO.

HUGONIS GROTHII V. C.

DE

ÆQUITATE,

INDULGENTIA

ET

FACILTATE

Liber singularis,

Quem

NICOLAUS BLANCARDUS

Belga-Leidensis

e codice auctoris descripsit & vulgavit.

HUGONIS GROTII
DE
ÆQUITATE,
INDULGENTIA
ET
FACILITATE

Liber singularis.

CAPUT I.

De Æquitate.

CUM Justitia (universalis dicta) in legum obser-
vatione consistat, cum qua æquitas maxime pu-
gnare videtur, ut & indulgentia atque facilitas:
hæc quomodo inter se conveniant & distinguantur,
viro bono & imprimis jurisconsulto intelligere
necessarium est.

Et ut de æquitate primum loquamur, ejusque *immutabilitas* evite-
mus, scire oportet, æquitatem aut æquum de omni inter-
dum jure dici, ut cum jurisprudentia ars boni & æqui dicitur:
interdum de jure naturali absolute, ut cum Cicero ait, jus legi-
bus, moribus & æquitate constare; alias vero de hisce rebus,
quas lex non exacte definit, sed arbitrio viri boni permittit:
sæpe etiam de jure aliquo civili propius ad jus naturale accedente,
idque respectu alterius juris, quod paulo longius recedere vide-
tur, ut jus Prætorium, & quædam jurisprudentiæ interpreta-
tiones.

Proprie vero & singulariter æquitas est virtus volunta-
tis, correctrix ejus in quo lex propter universalitatem defi-
cit.

Æquum autem est id ipsum, quo lex corrigitur. Nominis sui
originem a græcis traxit, qui *εἰσός*, Dorice vero *αἰσός* dixerunt,
id est, quod alicui congruit, ac respondet. Cum enim in-
æqualibus idem non possit esse æquale, res autem sæpe sunt
inæquales, lex vero una semper atque eadem, necessario conse-
quitur, alia virtute opus esse, quæ inæqualibus rebus suam cui-
que

que æqualitatem præstet, unde hæc virtus *æquitas* latinis, græcis vero *ἐπιείκεια* dicitur.

4. Est porro voluntatis habitus, non intellectus: græcis enim intelligendi virtus, id quod æquum est, *δὴναμιον* dicitur, latinis autem æqui prudentia vertitur, quæ sese ita ad æquitatem habet, ut jurisprudentia ad justitiam.
5. Essè autem hanc virtutem necessariam, ita colligitur: quoniam vaga & lubrica hominum ingenia ad eum finem, quo vera natura ducit, dirigi non possent, nisi artis quibusdam regulis, quæ ex naturæ ipsius principiis desumerentur: eæ autem regulæ ad coercendos homines cum finitæ esse deberent, ipsa autem rerum atque actionum materia infinita sit, sequebatur multa sæpe occurrere, quibus illæ regulæ non satis congruerent. In quibus oportuit non regulam, sed ejus qui regulam dedisset mentem atque propositum sequi, id quod erat omnia dirigere ex principiis naturæ, unde ad ipsa naturæ principia recurrendum fuit, ut ita ex infinito suppleretur, quod finito deerat: perfecta enim norma rei infinita finita esse non potest. Quo pertinet, quod philosophi & jurisconsulti dixerunt, leges, non his, quæ nunquam accidere possunt, sed illis, quæ plerumque accidunt, aptari.
6. Legem ergo cum dicimus (quæ æquitatis objectum est) late ejus vocem sumimus, & non tantum constitutiones civiles, sed & ipsas juris gentium atque ipsius naturæ notitias comprehendimus, quæ etsi nec scripto, nec jure proprie constant, universaliter tamen concipiuntur, ut: reddendum depositum: neque enim locum habet in furioso ensem repescente.
7. Quin illa etiam, quæ Deus extra ordinem vetat aut præcipit, comprehendere non dubitamus: quia is defectus, quem æquitas corrigit, non semper est ex defectu auctoris, quantum is in humanis legibus plerumque concurrat; sed ex defectu materiæ, quæ certæ & definitæ regulæ non est capax. Unde etiam Dei leges ex notitiis naturæ impressis ab ipso Deo suppleri minime absurdum est, ut cum dicitur: non occides, supplebimus, aut tuendæ vitæ, aut publicæ animadversionis causa.
8. Sed prima naturæ principia, & quæ leges virtutem ponunt, nihil nisi vitium tollunt, æquitatem non recipiunt: illa, quia id quod suppletur necesse est ex legibus præstantioribus suppleri, principia autem prima naturæ leges sunt præstantissimæ, ut: Deum esse colendum, atque amandum. Hæc vero leges, quia virtutes ipsæ, vitia infinita, propter universalitatem non deficient, ut: non mœchaberis, non furaberis, vivendum pie, honeste, sobrie.
9. Cæterum & ad leges inferiorum potestatum, & ad patrum, maritorum, dominorum imperia, ad vota etiam, pacta, & testamenta

menta æquitas pertinet: idque dupliciter, aut enim verba atque conceptus jubentium, voventium, pacifcentium, testantium corrigit, prout casus ex ipsorum præsumta mente poscit: aut etiam cum mens expressa est, legem ipsam, qua iussa, vota, pacta, testamenta servari jubentur, restringit ex superioribus. Prioris exemplum est: promisit quidam consulto die, certo loco adesse: si tempestas obest, æquitas supplet id, quod pacto deest. Si pactum est, ne quis de dolo teneatur, lex ipsa, quæ pactum servare jubet, exceptionem patitur.

Cum autem æquitas frequentissime circa leges poenales versetur, falluntur qui putant leges semper ita æquitate corrigi, ut poena minuatur, cum etiam æquitate intendi illæ possint. Ut si lex sit de homicidii præscriptione post vicennium, excipimus parricidium, & augebuntur legum supplicia ob circumstantias delictum gravantes, aut quia delictis grassantibus severiori exemplo opus est. 10.

Correctionem cum dicimus ejus, in quo ob universalitatem lex difficiliter, primum excludimus eas leges, quæ inhonestum quid præcipiunt simpliciter, aut id, quod ex officio necessario faciendum est, vetant. Si dubitatio oriatur, quum an tota lex, sumpta secundum mentem claram legislatoris, pugnat cum lege naturæ, an non hic quoque æquitas locum habeat? nullus defectus ex universalitate est, sed sequenda lex hoc casu: quamquam enim de legis justitia dubitatur, non tamen & hoc dubitatur, an in dubio valere debeat legis auctoritas, quod quidem perquam durum est, sed ita lex scripta est, inquit Jurisconsultus; & plerumque habet aliquid ex iniquo omne magnum exemplum, quod adversus singulos utilitate publica pensatur. Contra has enim, cum vim obligandi non habeant, æquicatis remedio opus non est. Ostendimus præterea eorum, quæ in lege obscure dicta sunt, interpretationem aut productionem legis ad casus similes.

Fit autem hæc correctio, non tollendo legis obligationem, sed declarando legem in certo casu non obligare: quod si appareret, nemo ad contraria obligari potest. Unde leges, quæ ipsa intentione pugnant, altera per alteram necessario abrogatur. Fit autem interdum, ut non intentione, sed casu pugnent, quam *ἐπι τῆς αἰτίας τῆς νόμου κείνου* græci vocant: quod ubi fit, necessario in illo casu lex una per alteram exceptionem patitur. Ut, augur collegam coram populo nominet: damnatus publico iudicio, cum populo ne agat: si augur damnatus sit, addetur priori legi exceptio ex posteriori. Unde sequitur, omnes leges, quæ aliquo casu inter se committi possunt, ita subordinatas esse, ut altera alteri cedat: quæ autem cedere debeat, facile definiti non potest, sed hoc ipsum e naturalibus principiis pendet, quæ docent, fortiolem esse legem jubentem permittente: vetan-

tem jubente : pœnalem non pœnali : generali particularem : statim implendam ea quæ moram patitur : imprimis vero pertinentem ad majora , pertinenti ad minora : ita in legibus , etiam divinis , cedunt spectantes ad proximum , spectantibus ad Deum : ceremoniales moralibus : & in humanis legibus eæ quæ ad privatam utilitatem pertinent , iis quæ ad publicam ; unde lex ad reddendum depositum , exceptionem patitur in depositore , cujus bona publicata sunt ; & lex , capitalia crimina morte puniendi esse , intelligenda est , nisi magna pars populi , aut unus populo admodum & summopere necessarius peccaverit.

13. Idem sic quoque probatur : vis obligandi , ut in pactis ita in lege neque ex scriptura , neque ex verbis proficiscitur , sed ex ipsa mente & voluntate. Vult autem nemo contraria , & legislatoris voluntas fuit , ut omnes observarentur , quatenus fieri potest ; noluit ergo legislator suam valere , ubi exceptionem lex altera suppeditat , & consequenter eo casu non obligabit. Unde recte a nonnullis dictum est : æqui esse hominis non legem , sed legislatorem respicere. Hac de causa jus strictum quatenus opponitur æquitati , jus esse negamus , sed ita dici æquivoce , ut hominem pictum , hominem dicimus. Opponitur ergo æquitas stricto huic juri , ut bonum malo. Eo autem juri , quod lex ipsa dicat , in casibus non excipiendis opponitur , ut bonum diversum bono , & bonum bono melius.
14. Restat videre , quibus personis æquitate uti conveniat. Nos eam , cum justitiæ pars sit , omnibus & cuivis convenire posse non dubitamus , adhibita tantum distinctione.
15. Aut enim evidens est exceptio , quæ lex suppletur , ut in lege hac : cives omnes ad comitatum veniant , exceptio , nisi morbus impediatur : & hæc exceptio tum fieri potest a privato , tum a judice , si judicanda veniat.
16. Aut dubia est exceptio , quia ambiguum est , utrum æquius , utrumve publico utilius sit , legis verba sequi , aut non sequi. Sed iterum distinguendum : aut enim res moram patitur aut non : si non patitur moram , faciet privatus id , quod in re dubia recte ratiocinando æquius & melius inveniet ; ita tamen , ut si dubius maneat , nec se recte explicare possit , legis verba sequatur : quod & in judice , si res subito dijudicanda sit , locum habebit. Sin moram res patitur , consulendus est legislator , sive summus , sive inferior , qui legem posuit , ut ipse sit mentis suæ verique juris interpres. Et hæcenus de æquitate.

CAPUT II.

De Indulgentia.

Indulgentiam vocamus virtutem voluntatis in eo, qui potestatem habet ad tollendam legis obligationem in personis, factis aut rebus, particularibus aut singularibus, quatenus id fieri potest sine imminutione justitiæ aut publicæ utilitatis.

Hujus actio vulgo *dispensatio*, latine *lege solutio* vocari potest; nomen autem indulgentiæ a dulcedine deductum videri potest, quia leges omnes, quatenus libertatem impediunt, habent aliquid acerbi, contra iis liberari dulce est.

Dispensationem autem dictam credibile est, quia exemptio a legibus magno temperamento fieri debeat, expensa hujus legis necessitate, inde qualitate rei posita.

Differt hæc ab æquitate multum, quod a viris doctis non recte negatur: hæc enim obligationem tollit, æquitas vero nullam esse legis obligationem declarat.

Quod ut recte intelligatur, sciendum est, mentem legislatoris dupliciter posse cessare in speciali casu sub verba legis cadente, aut enim cessat ita ut simul cum casu pugnet, aut sine pugna cessat: subtiliter loquendo, illud vocant cessare contrarie, hoc negative. Prioris sit exemplum: qui hominem occiderit, gladio feriat, si quis tuendi sui causâ occiderit, mens legislatoris cum casu accipienda, est enim in hoc casu is, qui occidit, innocens, innocentem autem puniri cum justitia pugnat & cum mente legislatoris. Posterioris exemplum tale: ante annos viginti quinque nemo magistratum gerat; movet legislatorem, quod juvenes plerumque destituant prudentia, & autoritas: itaque cessat hæc ratio in juvene, cui utrumque adfit; nihil tamen vetat eum æque excludi, si majores sint eique idonei. Imo quanquam hunc non aspexit legislator, neque ejus causa legem laturus fuerat, tamen maluit hunc comprehendere, quam a lege utili abstinere: neque mens legislatoris fuit tantum in imprudentes legem ferre, neque hanc restrictionem passus esset ad legem adscribi, quia oportuisset in singulorum prudentiam anxie inquirere, & ita lex fuisset inutilis. Posteriore igitur legis specie obligatio manet; priore autem illâ, nulla est obligatio, in priore locum habet æquitas, in posteriore dispensatio.

Accidit, ut mens legis, aut ratio cesset duobus modis, aut specialiter, quia in hoc aut in illo non invenitur, quod movet legislatorem proprie: aut promiscue, quia talis est legis intentio, ut ei satisfieri possit, si non in omnibus, at in plerisque observetur: observari autem in plerisque qui potuit, nisi

uriver-

universaliter obligaret? ut, cum omnes excubias agant, non multum refert, utrum pauci ab excubiis eximantur: item, nemo peregrinus magistratum capiat, nihil enim nocebit unum aut alterum idoneum admittere.

7. Virtus est hæc Indulgentia, & beneficentiæ speciem habet, quia homines onere non omnino necessario sublevat.
8. Habet locum in legibus tum divinis tum humanis, nam & Deus ipse in lege sua quosdam solvit. Excipiendæ sunt leges, quarum mens & ratio in nullo cessant, quales sunt naturæ prima principia, & quæ inde necessario fluunt, ut decalogi præcepta moralia: in his enim Deum unquam dispensare negamus, ac ne tum quidem dispensat, cum Abrahamo immolare Isaacum aut Israëlitas res Ægyptiorum præcipit auferre: hoc enim furari non fuit, sed a Domino accipere; lex autem non occidendi, in se exceptionem iustæ auctoritatis continet. Unde falli eos putamus, qui docent, rationem legis injustos concubitus prohibentis in speciali cessare posse, ideoque & hanc legem dicimus indispensabilem, sicut & legem de non mentiendo, etsi multi contrarium sentiant. Legem autem de indissolubilitate & matrimonii unitate, esse dispensabilem, & a Deo olim dispensatam, in hac re asserimus.
9. Fit autem dispensatio per modum (ut diximus) tollendæ obligationis, non in universum, (idem enim esset abrogare legem,) sed particulariter, aut singulariter: unde dispensationem quidam privilegium dixerunt, cum tamen privilegium non a privanda lege dictum sit, ut illi crediderunt; sed quia lex est non in commune lata, sed in certos homines privatim, ita ut tantundem distent (si latine loquamur) lex & privilegium, quantum abrogatio & dispensatio.
10. Dispensare, hoc est, lege solvere is solus potest, qui ferendæ abrogandæque legis potestatem habet.
11. Deus igitur in omnibus hanc potestatem habet: in legibus autem Dei & naturæ nemo: atque adeo ne in istis quidem legibus, quæ ad gentium jus primarium pertinent. Iis autem in legibus, quas Deus populo Israëlítico tantum præscripsit, dispensatio locum habere non potest respectu aliarum gentium, cum nulla sit obligatio.
12. In jure gentium secundario jus est ut dispensetur, quia est de concessu gentium, ut hoc ipsum vix apparere possit.
13. In legibus autem civilibus dispensare est ejus, qui summam habet potestatem, & minorum etiam magistratum, quatenus ferendarum & abrogandarum legum potestatem acceperunt. In domesticis quoque legibus paterfamilias dispensat.
14. Cum maximus sit usus dispensationum circa leges pœnales, sciendum est, in iis delictis, quæ pœnam ex sua natura
com-

commensurata habent, ut est pœna mortis in homicidio delibato, Dispensationem justam esse non posse: in aliis autem, quæ naturaliter illicita sunt, posse per Dispensationem pœnam alterari, dum ne æqua proportio & publici exempli ratio negligantur, tolli autem omnino non posse: in his autem, quæ sunt civiliter illicita, eatenus in pœnâ posse dispensari, quatenus in ipsis legibus; si scilicet non sint tales, quæ semper, & in omnibus servandæ sint.

An Dispensatio non justa de causa facta, vim habeat, quæri potest? distinguendum putamus: aut enim contra jus naturæ, gentium, & divinum facta est dispensatio, & vim nullam habet; non tamen possunt judices, (vetante loqui; summam in republica potestatem habente) jus illud, super quo dispensatum est exequi; cum vis omnis coactiva a summa potestate pendeat, neque contra ejus voluntatem debeat exerceri: aut vero contra jus civile & domesticum; & valere credimus dispensationem non juste factam. Sicut enim lex, quamvis utilis, non obligat, nisi lata sit; ita etiam non obligat, quam legislator solvit; perinde enim est, ac si cum exceptione lata esset; neque tamen eos peccare negamus, qui principem inducunt aut orant, ut ipsorum aut aliena causa dispensationem non justam faciat.

Observandum est, in his legibus quæ in solius legislatoris utilitatem latæ sunt, puta de rebus ipsi propriis, dispensationem justam esse sine ulla causa: facit enim hanc non ut legislator, sed ut Dominus; ideoque hæc non dispensatio sed Donatio est quædam; talis est multis in locis venationum permissio, confiscationum redemptio, & similia.

C A P U T III.

De Facilitate.

Facilitas virtus est voluntatis, prona ad remittendum jus sibi competens, pacis aut humanitatis causa; ducta autem videtur metaphora ab eo genere materiæ, quod opifici cedit & durum se non præbet: unde & homines juri suo non rigide inhaerentes, sed aliquantum cedentes, faciles dici cœperunt.

Hæc cuivis competit, qui alterum sibi ex contractu aut delicto obligatum habet; maxime autem versatur circa leges, longius ab æquitate naturali recedentes, qualis est de jure belli, de præscriptionibus, de jure commissi, & similibus.

Facilitas autem, quæ circa pœnas alicui debitas versatur, Clementia proprie dicitur, quam proinde etiam privatis competere affirmamus.

Apparet ex his quæ diximus, nullam harum trium virtutum cum Justitia pugnare. Non Æquitatem, quia Justitia legi obsequitur, non secundum verba, sed mentem legislatoris, & secundum verum ordinem legum. Non Indulgentiam & Dispensationem, quia lex cessat, ubi solvit legislator. Non denique Facilitatem, quia lex ei, cui tribuitur, eo jure uti non imperat.

L O C I S C R I P T O R U M

in hoc opere specialiter explicati,
aut examinati, aut emendati.

Ex sacris Literis:			Caput	Vers.	Pag.
Veteris Testamenti.					
	Caput	Vers.	Pag.		
<i>Genesis.</i>	IV.	14.	33		
		24.	36		
	IX.	5, 6.	32		
	XIV.	16. & seq.	827		
	XVIII.	23. & seq.	640		
	XX.	12.	646		
	XXV.	6.	424		
	XXXVIII.		356		
<i>Exodus.</i>	XVII.		29		
	XX.	2. & seq.	542		
		5.	534		
		12. & seq.	525		
		17.	534		
	XXI.	14.	565		
	XXII.	2. 7, 1,	174		
		1, 9.	530		
<i>Levitic.</i>	XVIII.		246		
<i>Numer.</i>	XIV.	30.	387		
	XX. & XXI.		194		
<i>Deuter.</i>	XIX.	19.	530		
	XX.	10, 15.	30		
		18.	676		
		19.	791		
	XXII.	1.	419		
	XXII.	28.	142		
	XXIII.	6.	420		
<i>Josue.</i>	IX.		387		
<i>Judicum.</i>	III.	15.	155		
	XX.		287		
<i>i Samuelis qui Latini</i>					
<i>i Regum.</i>	VIII.	2.	130		
	X.	5, 10.	779		
				XI.	658
				XIX. 18.	780
				XXV.	389
				<i>II Regum qui Latini</i>	
				III. 19.	793
				VI. 18. & seq.	658
				XVIII.	462
				<i>I Paralip.</i>	
				XIX. 2.	116
				XXIII.	154
				XXVI. 32.	116
				<i>II Paralip.</i>	
				XVI. 2, 7.	422
				XIX. 2.	421
				XX. 37.	ibid.
				<i>Psalmi.</i>	
				II.	40
				<i>Esaias.</i>	
				II.	47
				<i>Jerem.</i>	
				XXXVIII. 5.	116
					26.
				<i>Ezechiel.</i>	
				XVIII.	526
				<i>Eccles.</i>	
				XII. 7.	474
				<i>Proverb.</i>	
				XVI. 4.	491
				Novi Testamenti.	
				<i>Matth.</i>	
				V. 17, 27, 30.	48
				21. & seq.	38
				23.	392
				38. & seq.	48
				39.	72
				44. & seq.	44
				XI. 13.	42
				XXII. 20.	156
				XXIII. 21.	392
				XXIV. 51.	399
				XXVI. 25.	652
					52.
				<i>Marcus.</i>	
				VI. 48.	648
				X. 19.	535
				Ppp 2	Lucas.

I N D E X.

	Caput	Vers.	Pag.		Caput	Vers.	Pag.
<i>Lucas.</i>	II.	I.	588	<i>I Petri.</i>	II.	18.	134
	XIV.	23.	550			16.	264
	XVII.	3.	509	<i>I Joham.</i>	II.	16.	525
	XXII.	30.	652		III.	16.	37
	XXIV.	28.	648		V.	16.	496
<i>Joham.</i>	IV.	9.	420	Ex Theologis.			
	VIII.	7.	489	<i>Synodus Nicaensis can.</i>	XII.		65
	XVIII.	36.	590	<i>Synodus Arelatensis I. can.</i>	I.		111.
<i>Act. Apost.</i>	VIII.	27.	21				68
	X.	2.	19	<i>Concilium Toletanum I.</i>			253
	XVI.	3.	648	<i>Leonis epistola.</i>			68
	XVII.	4.	20	<i>Augustinus quest. x. super Josue.</i>			645
<i>Ad Rom.</i>	I.	25.	547	<i>Augustinus de libero arbitrio.</i>			72,
	III.	27.	39				177
	VII.	14.	ibid.	<i>de mendacio.</i>		646. & seq.	
	X.	5.	24	<i>de civitate Dei.</i>			798
	XII.	17.	54	<i>c. si quis servum. XVII, quest. 4.</i>			264, 734
	XIII.	1.	14	<i>c. de Judais. dist. 45.</i>			549
		2, 45.	131	<i>c. 2. de Treuga & pace.</i>		780, 795	
		4.	46. 53	<i>Adrianus quodlibet. 2.</i>			633
	XIV.	23.	595	<i>Dominic. Soto de just. & jure. l. v.</i>			619
<i>I ad Cor.</i>	VII.	21.	264	<i>c. I.</i>			619
		25.	247	<i>Franciscus Victoria relectione de</i>			
		36.	242	<i>Indis : & de jure belli.</i>		78, 203	576
		14.	380	<i>Medina de restitutione. q. 10.</i>			641
<i>II ad Cor.</i>	X.	3.	55	Ex Jure.			
	XI.	3.	182	<i>Lex Solonis.</i>		72, 173	
	XII.	14.	281	<i>Lex XII. Tabularum.</i>		51, 72, 173	
<i>Ad Gal.</i>	III.	25.	24	Ex Digestis.			
	IV.	1.	207	<i>De justitia & jure, l. I. §. hujus</i>			
	VI.	5.	263	<i>studii.</i>			699
<i>Ad Eph.</i>	II.	3.	380	<i>l. ex hoc jure.</i>			31
	VI.	12.	56	<i>De divisione rerum l. quadam.</i>			207
<i>Ad Col.</i>	III.	22.	263	<i>De pactis. l. conventionum.</i>			412
<i>I ad Tim.</i>	II.	1, 2, 3.	40	<i>De minoribus. l. in causa cognitione.</i>			380
<i>Ad Tit.</i>	II.	9.	263	<i>l. I. Si quadrupes pauperiem fecisse</i>			
<i>Ad Hebr.</i>	VI.	17.	386	<i>dicatur. 31. Ad. l. Aquil. l.</i>			
	VII.	13.	39	<i>quemadmodum. §. item.</i>			188
		19.	24				De
		7.	ibid.				
	VIII.	7.	ibid.				
	XI.	6.	545				
		32, 33.	42				
<i>Jacobus.</i>	I.	15.	523				
	IV.	1.	56				
	V.	12.	398				

I N D E X.

De religiosis & sumptibus funerum. l. cum loca. 698, 752	l. postliminium. §. postliminio. 707, 742
De conditione indebiti. l. Julianus. 668	§. filius quoque. 748
De lege Rhodia de jactu. l. 2. §. cum in eadem. 188. l. æquioris. 588	l. si captivus. 744
Depositi l. bona fides. 341, 395	l. hostes. 671
De distractione pignorum. l. rescriptum. §. 1. 668	l. si quid bello. 744
II. De legatis & fideicommissis. l. cum ita legatum. §. in fideicommissio. 298	De verborum significationibus. l. probrum. 11
Ad legem Falcidiam. l. pretia. 371	De regulis juris, l. jus nostrum. 381
Si tabula testamenti nulla existant, unde liberi, l. scripto §. 1. 283, 284	Cocice.
De damno infecto. l. Fluminum §. ult. & l. Proculus. 573	De Judæis. l. nulli. 500
De acquirendo rerum Dominio l. quod in littore. 208	De legibus. l. non dubium. 254
l. in agris limitatis. 216	Quando Imperator inter pupillos cognoscat. 113
l. transfugam. 662, 713	Quando liceat unicuique vindicare se, vel publicam devotionem. 515
De acquirenda vel amittenda possessione. l. 1. §. 1. 706	De postliminio reversis. l. ab hostibus. 754
Ne quid in loco publico vel itinere fiat, l. littore. 208	Ad legem Julianam Majestatis. l. ult. 488
De diversis temporum præscripti. l. si quisquam. 208	De emendatione propinquorum. 495
De furtis. l. 1. 11	Ex Institutionibus.
De incendio, ruina, naufragio. l. quo naufragium §. quod ait. 188	De rerum divisione §. 1. 207
De sepulchro violato. l. sepulchra. 702	Ex Jurisconsultis.
Ad legem Corneliam de scariis. l. furtum. 175	Bartholus in l. conventionum. D. de pactis. 893
De poenis. l. aut facta. 531	in l. hostes. D. de captivis. 588
l. crimen. 578	Zasius Apologia contra Eckium. 893
De jure fisci. l. Imperatores. 488	Didacus Covarruvias in Clem. si furiosus: de Homicidio parte III. §. 1. 167
De captivis & de postlimin. l. navi- bus. & seqq. 751, 752, 753	in c. peccatum. p. II. §. 10. 539
l. postlimini §. in pace. 755	Ferdinandus Vasquius Menchacensis controversiarum illustrium. I. c. 9. 759
l. non dubito. ibid. 746	c. 13. 619
l. in bello. 746	c. 25. 537
	c. 46. 522
	II. c. 51. n. 34. 405
	III. c. 3. 852
	PPP 3 Meno-

I N D E X.

<i>Menochius arbitrariarum quaestio-</i>	<i>Ad Atticum</i> , XIII. 27. 612
<i>num.</i>	<i>L. Annaeus Seneca de beneficiis</i> IV.
787	397, 448
<i>Joannes Bodinus de republ. l. i. c. 8.</i>	<i>Plutarchus quaestionum Romanarum.</i>
403, 411	CVII. 243
v. c. ult.	441
vi. c. ult.	530
<i>Guil. Barclajus adversus Monarcho-</i>	Ex Historicis.
<i>machos. III. 8.</i>	<i>Polybius.</i> 563, 777
IV. 16.	<i>Livius v.</i> 201
VI. 23, 24.	XXXIV. 414
<i>Franciscus Comnanus commentario-</i>	<i>Appianus civilibus.</i> 870
<i>rum juris civilis</i>	<i>Mithridatico.</i> 449, 450
lib. I. c. 6. & v. c. I.	<i>Iustinus ex Trogo.</i> 874
lib. III. c. 6.	<i>Valerius Maximus.</i> 845
348	<i>Tacitus historiarum</i> III. 323
318	<i>Eucherius in historia martyrum</i>
Ex Philosophis.	<i>Agaumenium.</i> 148, 149
<i>Plato, Gorgia.</i>	Ex aliis.
<i>de legibus</i> IX.	<i>Demosthenes. v.</i> 666
XII.	<i>Virgilius.</i> 461
757	<i>Scriptor ad Herennium</i> IV. 774
<i>Xenophon I. Socraticorum</i> IV. 245	<i>Philo de legibus specialibus.</i> 578
<i>Aristoteles Nicomachiorum. v. 10.</i>	<i>Plinius VIII. epistola ad Aristonem.</i>
766	287
15.	<i>Panegyricus dictus Constantino Con-</i>
<i>Politicorum</i> IV. 4.	<i>stantii filio.</i> 774
81	<i>Festus Pompejus.</i> 399, 743
<i>Problematum sectione</i> XXI. 597	<i>Dantes.</i> 588
<i>M. Tullius Cicero de officiis</i> I.	
612	
III.	
367, 646	

I N D E X

RERUM PRÆCIPUARUM, AC VERBORUM,

quæ in hoc opere continentur.

*Prior numerus librum, alter caput, tertius paragrahum, reli-
quus vero subdivisionem paragr. nisi & interpositum sit,
tunc enim §. ipsum notat, annot. annotata,
prol. prolegomena denotant.*

A.

Abdicari regnum an possit. 2, 7, 26

Abdicari regnum an possit, & per id nocere filio. Vide Regnum. Cum rege qui regnum abdicavit

subditis bellum gerere licet tanquam cum privato. 1, 9, 4

Abdicatio, jus est Græcis usitatum. 2, 7, 7

Abdicato filio an quid debeat. 2, 7, 7

Abjecta habentur pro derelictis, sed cum exceptione. 2, 4, 4

Abii Scythæ. 2, 1, 2

Abitus tutus quomodo sumatur. 3, 21, 16

Abrahamus bello adjuvit extraneos a fide. 2, 15, 9, 6

Abrahamus res hostiles sibi acquisitas judicat & dedicat. 3, 6, 1, 1

Abrahami filii ex Cethura non habuerunt partem hæreditatis. 2, 7, 8, 3

Abrahamus uxorem vocat sororem. 3, 1, 7

Abrahami bellum pro Lotho. 2, 24, 5

Cum rege Sodom laudatur. 1, 2, 2

Testamentum quale, si sine liberis decessisset. 2, 6, 14

Absentes an partem prædæ ferant. 3, 6, 17, 5

Absentium jus præsentibus accrescit. 2, 5, 20

Absolvere cur satius quam condemnare. 2, 23, 5, 1

Absolutio a juramento, unde vim habeat. 2, 13, 20, 2

Abstinentia in solo pacatorum exem^{ta} pla. 3, 17, 2

Absurda nemo credendus est velle. 2, 16, 22

Absurdus intellectus, vitandus. 2, 16, 2, & 5, & 6

Abusus rei necessarius utentem obligat ad restitutionem pretii. 3, 17, 1

Aceptandi animum pro infantibus & amentibus lex supplet non nat. sed civ. 2, 11, 14

Aceptilatio non tollit necessitatem solvendi ejus quod jure naturali debetur per se. 1, 1, 10, 5

Aceptatio pro altero facta quid operetur. 2, 13, 14, & 17

Aceptatio an præcedere alienationem possit. 2, 6, 2

Accessionis jus quale. 2, 8, 11, & seqq.

Accessionum jus ob prævalentiam non est naturale. 2, 8, 2

Accipi plus potest quam quod nostrum est, sed sub onere restituendi quod excidit. 3, 1, 4, 1

Accusare an Christiano conveniat. 2, 20, 15, & 16

Accusare filio patrem patriæ proditorum an liceat? 2, 18, 4

Accusatio capitalis fit in quibusdam locis per publice ad id constitutos, & quare. 2, 20, 15, licita non est Christiano ex opinione veterum. 2, 20, 10

Accusatione injusta qui damnus dedit in quantum teneatur. 2, 17, 16

Accusatores ex officio publico constitui melius. 2, 20, 15

Achai dolis abstinebant. 3, 1, 20, 3

I N D E X.

- Achelous amnis domitus ab Hercule. 2, 3, 16
 Achilles culpatur, quod amicis capti-
 vorum sanguine libarit. 3, 11, 16
 Acquiri bello non possunt quæ penes
 hostes sunt sed non hostium. 3, 6, 5,
 & 26, 1
 Acquiruntur bello quoad jus exter-
 num quæ hostis noster bello acqui-
 siverat. 3, 6, 7, 1
 Acquiri incorporalia bello utrum pos-
 sint. 2, 5, 2. Res liberorum paren-
 tibus: jure naturali. 2, 5, 2
 Acquisita bello non nisi eadem vi male
 dicuntur possideri, 3, 9, 4. de rebus
 necdum actu acquisitis lex potest
 imperare. 3, 6, 22
 Acquisitio naturalis in bello. 3, 6, 1,
 2
 Acquisitio rerum originaria. 2, 3, 1
 Acquisitiones improprie dictæ juris
 gentium. 2, 8, 1
 Actio injuriæ an Christiano conveniat.
 2, 20, 10, 1, 2
 Actionum injurarum gradus. 2, 20,
 29, 1, 3
 Actionum forensium & belli iidem
 fontes. 2, 1, 2, 1
 Actor ut bellum vitetur re dubia potius
 cedere debet. 2, 23, 11
 Actus homini inevitabiles an puniri
 possint. 2, 20, 19
 Actus, qui humanam societatem non
 spectant, puniendi non sunt. 2,
 20, 20
 Actus ex more communes nemini pro-
 hibendi. 2, 23, 22
 Actus interni an punibiles inter homi-
 nes. 2, 20, 18
 Actus imperfecti an puniantur jure
 gentium. 2, 20, 39
 Actus contra conscientiam illiciti.
 2, 23, 2
 Actus publici & privati in bello pu-
 blico. 3, 6, 10
 Actus benefici. 2, 12, 2
 Actus permutatorii. 2, 12, 3
 Actus directorii. 2, 12, 3
 Actus communicatorii. 2, 12, 4
 Actus mixti. 2, 12, 5
 Actus positivi & negativi quantum
 differant. 2, 15, 17, 2
 Actus communes a dividuis distin-
 guendi circa restitutionem. 3, 10, 4
 Actus contra juramentum factus quan-
 do sit vitiosus tantum, quando &
 irritus. 2, 13, 19
 Actus res est. 1, 3, 11
 Actus humani quotuplices. 2, 12, 1
 Actus bonæ fidei ad jus gentium non
 pertinent. 2, 16, 11
 Actus contrarium nomine qui veni-
 ant. 2, 12, 7. Externi non possunt
 signum esse internorum sequen-
 tium. 2, 13, 20. Interni non sunt
 congruentes societati humanæ. 2,
 6, 1. Juris efficacia iis non tri-
 buenda. 2, 4, 3. quomodo & qua-
 tenus in æstimationem veniant. 2,
 20, 18. Juris stricti non pertinent
 ad jus gent. 2, 16, 11. Mixti quo-
 tuplices. 2, 12, 5, & 6
 Actus præcedanei. 2, 12, 9. Simpliciter
 2, 12, 2. Vitiosi, qui non directe
 spectant societatem humanam (aut
 hominem alium, puniri nequeant.
 2, 20, 20. Quomodo considerentur
 in pœnis, & ex quibus circumstan-
 tiis. 2, 20, 30
 Actus cujusque naturaliter sunt cui-
 que homini ut suum. 2, 17, 2. Ideo
 in eos quisque par jus habet ac in
 res suas. 2, 11, 1. Non tamen ple-
 ne sunt in nostra potestate, sed a
 superioribus nostris dependent. 2,
 13, 20. Regum distinguendi in
 regios & privatos. 2, 14, 1. Pri-
 vati communem legum regulam
 sequuntur. 2, 14, 5. etiam oppidi
 ejus in quo vivunt. 2, 14, 5. Regii
 eo loco habendi, quasi commin-
 niras fecisset. 2, 14, 1. An fiant
 irriti ex eo quod parentes habeant.
 vide rex. De actu qui tenetur, tenetur
 etiam de his quæ ex vi actus
 sequuntur. 2, 17, 2
 Actuum humanorum qui aliis homi-
 nibus sunt utiles plura genera. 2,
 12, 1
 Actuum beneficorum hæc natura,
 ut non credendi sint quenquam ad
 magnum suum incommodum obli-
 gare. 2, 16, 27
 Addictorum servitus. 2, 5, 30
 Adjectiva. 2, 8, 7
 Adjuvans tenetur de damno. 2, 17, 6
 Administratores regni an jus & impe-
 rium summum habeant. 1, 3, 11
 Admiralitatis natura. 2, 12, 25
 Admiralitatis contractus. 2, 12, 4
 Adonia a regno exheredatus. 2, 7, 25
 Adoptatus ex conjectura voluntaria
 succedit. 2, 7, 8, 1
 Adoptionis vox modo laxiorem modo
 strictiorem.

I N D E X.

strictiorem sensum admittit. 2, 16, 9
 Adoptivi non succedunt in regnis à
 populo delatis. *ibid.* 2, 7, 16
 Adscripti gleba. 2, 5, 30
 Adulter & adultera ad quam restitutio-
 nem teneantur. 2, 17, 15
 Adulterium etiam accusari in concu-
 bina potest, 2, 5, 15. committi
 cum alienigena Judæi non credunt,
 2, 19, 1. nec cum Tyranni uxore
 aliqui. *ibid.* Committit adulterium
 lege evangelica, qui uxorem non
 adulteram repudiat, a divortio di-
 missam ducit. 2, 5, 9. Ad injusti-
 tiam pertinet quod fit ex libidine,
 & injustitiam continet prope maxi-
 mam, 2, 20, 30. ut puniatur morte
 lex verus Noë data. 1, 2, 5
 Adulter & adultera divortio potius
 dimittitur a Christiano quam puni-
 tur. 3, 20, 10. Si occidatur per-
 missu legis, occidentem homicidii
 reum facit coram Deo. 2, 20, 17.
 In quantum teneatur conjugi & libe-
 ris. *ibid.* 2, 17, 15
 Advocatæ jus. 1, 3, 21, 3
 Edes comburere quando nefas in
 bello. 3, 12, 2. Qui comburunt ad
 quid teneantur justitia interna. 3,
 18, 6. Qui dirunt in bello præter
 necessitatem, ad quid teneantur.
 3, 18, 6. Pettilentes esse profiten-
 dum cum venduntur. 2, 12, 9
 Adificare in litore an liceat & quate-
 nus. 2, 2, 15, 2
 Adificatio in mari aut litore. 2, 3,
 9, 2
 Egyptiorum polygamia. 2, 5, 9
 Equalitas exigendi in contractu qua-
 lis requiratur, & quare. 2, 12,
 11, 1
 Equalitas in contractibus requisita
 quoruplex. 2, 12, 8
 Equalitas rei in contractibus qualis.
 2, 12, 12, 1
 Equitas in arbitrio qualis intelligatur.
 3, 20, 47
 Equivocatio quando fieri possit ab-
 que peccato. 3, 1, 10
 Equivocatio. 3, 1, 10. *vide* Locutio
 ambigua.
 Es & aurum diduci possunt. 2, 8, 21
 Es alienum civitatis facit quo minus
 uni alterive ex civitate liceat disce-
 dere, 2, 5, 24. donavit Cæsar Dyr-
 rachinis, & quo jure, 3, 8, 4.
 remissit Alexander Theflalis quod

ipsi Thebanis debuerant, & quo
 jure. *ibid.*
 Estimatio rei fit ex eo quanti omni-
 bus valeret, & quare, 2, 12, 14. furto
 ablata quomodo fiat. 2, 17, 16
 Etas est quid personale. 2, 7, 18, 2
 Etolorum mos. 3, 20, 31
 Astorum mos circa prædam. 3, 6,
 14, 3
 Affectus qui ad vitandum malum
 oriuntur minus mali, quam qui ad
 consequendas voluptates. 2, 20, 31
 Agamemnonis juramentum de re illi-
 cita. 2, 13, 6
 Agendi impunitas non reddit justam
 actionem, quoad justitiam etiam
 internam. 2, 5, 20
 Ager potest vendi mensura nomi-
 nata, non tamen ad mensuram. 2,
 8, 12
 Ager arcifinius, 2, 3, 16. immeta-
 tus. 2, 2, 3. *Annot.* inundatus, vel
 piscando retinetur in possessione.
 2, 8, 10
 Ager privatus magis est ut arcifinius
 non credatur. 2, 8, 12
 Agit injuste a quo etiam principium
 est actionis. 2, 26, 4. Qui quod
 imperatur injustum esse putat,
 etiamsi non sit, agere non debet.
 2, 26, 3
 Agros vastare in bello quando nefas.
 3, 12, 2. & 3, 12, 4
 Agri divisi, sive assignati sive limitati:
 mensura comprehensii, arcifinii sive
 occupatorii. 2, 3, 16, 1
 Agri capti quando intelligantur. 3,
 6, 4
 Agri capti publici sunt. 3, 6, 11, 1
 Agri capti: de his Hebræorum, Læce-
 damoniorum, & Romanorum mos
 & consuetudo. 3, 6, 11, 2
 Agricola in bello a cadibus immu-
 nes esse debent, 3, 11, 11. eorum-
 que boves. *vide* Bos.
 ad Agriculturam damnati. *vide* Ad-
 scripti gleba.
 Agri privati in dubio non censentur
 arcifinii. 2, 8, 12, 1
 Agri postliminio recipiuntur. 3, 9,
 13, 1
 Agricolis parcendum. 3, 11, 11, 1
 Ager Bœotus secundum fines qui
 ante bellum erant intelligendus. 2,
 16, 6
 Agefilai dictum. 3, 1, 6, 2
 Agn. 2, 21, 14, 2
 Agnatica

I N D E X.

- Agnatica successio linealis. 2, 7, 23
 Alapa toleranda lege evangelica. vide Injuria.
 Alapam occidendo alterum arcere an liceat jure natura, an evangelico. 2, 1, 10, 1
 Alendi liberi, etiam vulgo quaesiti: etiam ex incestis, quod jus Romanum sprevit. 2, 7, 4, 2
 Alexander latro & praedo dictus. 2, 1, 3
 Alexander culpatur quod amicorum sanguine litaverit amicis. 3, 11, 16.
 quod quibus aditum tutum promissit, in via iussit interficere. 3, 21, 16.
 Expeditiones injustas in Perlas Branchidasque suscipit. 2, 21, 8. Porro regnam relinquit. 3, 15, 4
 Alex. cum Scythis de fortitudine non imperio certat, libertatemque iis relinquit. 3, 14, 9, 2
 Alexandri successores pleno proprietatis jure num successerint. 1, 3, 12
 Alexandrum quid impulerit ad bellum cum Dario rege. 2, 22, 1
 Alexandrina mercus. 2, 12, 16
 Algerienfes praedones. 3, 8, 19, 2
 Aliena res occupari potest, ad vitandum periculum. 3, 1, 2, 2
 Aliena res ad debiti consecutionem accipi quando possit. 2, 7, 2, 1, 2
 Alienam rem accipere pro debito non licet, ubi debitum per judicium consequi datur. *ibid.*
 Alienam rem restituere unde & quantum teneamur. 2, 10, 1, 2
 Alienam rem reddens, primum inventionis non recte petit. 2, 10, 1, 5
 Alienandi sua jus naturale. 2, 6, 1, 3
 Alienari res potest etiam sub conditione. Et possessione retenta. vide possessio. 2, 6, 14. Et revocabili-
ter. ibid.
 Alienatio requirit actum utentis ratione. 2, 3, 6. Imperii quando valida si a rege solo fiat. 2, 6, 3. & lib. 3, 20, 5. Populi ex quo jure & unde procedat. 1, 3, 12. Quid alienetur in alienatione populi. *ibid.*
 Regni facta a rege, qui id in patrimonio non habet, nulla. 1, 4, 10. & l. 2, 14, 12. Ut nec partis ejus, *ibid.* nisi populus aut corpus totum consentiat. 2, 6, 4. & l. 3, 20, 5.
 Regalis patrimonii nulla, qua sit a rege usufructuario. 1, 4, 10. & lib. 2, 14, 12. Tacita in successibus
 ab intestato. 2, 9, 1
 Alienati imperii exempla. 1, 3, 12, 3, 6
 Alienatio requirit actum externum & acceptionem. 2, 6, 1, 2
 Alienationis requisita quaedam mere sunt juris civilis. 2, 6, 1
 Alienae rei si quis dominium ignoret, an eam pauperibus dare teneatur I. N. 2, 20, 11
 Alieni abstinentia est ex jure naturali. prol. p. 7.
 Alieno uti quomodo liceat. 2, 2, 6, 1, 7, 11
 Alieno qui utitur in necessitate, tenetur ad restitutionem. 2, 1, 9
 Alieno debito nemo obligatur naturaliter nisi haeres. 2, 14, 10. & l. 2, 21, 19. & libro. 3, 2, 1, 1
 Alimenta an liberis debeantur, & quo sensu. 2, 7, 4, 1, 3
 Alimenta praestare tenetur homicida injuste occisi liberis & uxori. 2, 17, 13. Servis domini pro operibus. 3, 14, 6. quanta Roma singulis mentibus dabantur. *ibid.* ob alimenta praestita ab alio dominium non amittitur. 2, 8, 22. Ex alimentis jus nascitur solo domino. *ibid.* Pro iis obligantur servorum eorum liberi qui pro debito suae civitatis servi facti sunt. 3, 14, 8
Αλλοθροική. 2, 13, 13
 Alii prodesse licitum & honestum, 1, 5, 2. per alium facere quis potest I. N. quod per semet ipsum, 3, 6, 9. qui facit quod etsi sibi liceat, alteri tamen non licet, peccat si cum cogat. 3, 1, 31
 Allodialia regna quam successionem sequantur. 2, 7, 20, 1
 Alluvio cujus naturaliter. 2, 8, 11, 13
 Alluvio quando cedat proximorum praediorum dominis. 2, 8, 12, 2. & 13. & 15
 Alluvionis jus quale a J. Civ. Rom. proditur, an sit naturale. 2, 8, 8. & 16. In sola imperii concessione non inest. 2, 8, 15. Privatis prodest, si certo constat agrum esse arcifinium. 2, 8, 8. Vasallis quibus proficit. 2, 8, 15
 Alvei mutatio an fines immutet. 2, 3, 16, 1, 17
 Alveus siccatus cujus naturaliter. 2, 8, 9.
 Alveus siccatus privatis quando cedat. 2, 8, 13, 15
 Alvei

I N D E X.

Aivei ficcati cujus jure gentium. 2, 8, 9
 Αἰαργημα quid. 3, 11, 4, 2
 Ambigua vox quomodo interpretanda,
 2, 16, 6. vide Interpretatio.
 Ambitio generosius vitium. 2, 2, 2
 Amens promittendo non obligatur.
 2, 11, 5, 1
 Amenti falsum dicere, non est men-
 dacium. 3, 1, 12, 1
 Amentes populi, an dominium ha-
 beant. 2, 22, 10
 Americanarum gentium communio in
 bonis. 2, 2, 2
 Amici qui sint in jure postliminii.
 3, 9, 2, 1
 Amicitia non ex sola indigentia nasci-
 tur. 2, 1, 9, 3
 Amicitiae conventio in pace quid ope-
 retur. 3, 20, 40
 Amicitia regis in legato laedi potest.
 2, 18, 5
 Amicitiam ejus nemo ambit, cui
 videt jus & fidem esse vilia. proleg.
 pag. 17.
 Amici regis quale jus habuerint apud
 Rom. 1, 3, 21
 Amicos defendere nemo cogitur,
 habenda tamen ratio amicitiae. 2,
 25, 5. Veniam meretur, etiam ubi
 est injustum. 3, 11, 6
 Amicorum causa bellum recte susci-
 pitur. 2, 25, 5
 Amissum quando quid censetur,
 2, 4, 5. repetere dominus non
 tenetur, sed possessor restituere.
 2, 10, 1
 Amitam uxorem ducere num liceat.
 2, 5, 14
 Ammonita nec foederati, nec perpe-
 tui hostes Hebraeorum. 2, 15, 9, 5
 Αμφοβία apud Rhetores. 2, 16, 4, 1
 Amymonum potestas apud Cnidios.
 1, 3, 8
 Animalium mactatio num & ante
 diluvium usitata. 2, 20, 9
 Animantia muta alunt sobolem. 2, 7,
 4, 2
 Animantibus quae ruri inserviunt par-
 cendum. 3, 12, 4, 4
 Ανεργησία quid. 3, 2, 3, 1
 Angariatus sequi quo sensu a Christo
 jubeatur. 1, 2, 8, 5
 Angliae regni successio. 2, 7, 30, 3
 Angliae jus circa praedationes quae con-
 tra legem fiunt. 2, 17, 20, 2
 Animus vitiat actiones sua natura lici-
 tas. 2, 15, 9, 9

centum Anni tres ferme aetates. 2, 4, 7
 Annibalem Rom. quo jure dedi tibi
 postularint. 2, 21, 4
 Antigonus ridet aliquem sibi librum
 de justitia adferentem. Prol. p. 3.
 Antiochus. 2, 4, 7, 8: 8
 Antiochus an jus habuerit in Hebraeos.
 1, 4, 7, 5
 Ανθροπομαθία figura. 2, 13, 3, 3
 Antonius an vera belli civilis cum
 Octavio causa fuerit. 2, 22, 1. Non ap-
 parere & non esse tantundem valent
 quoad eum cui non apparet. 2, 10, 11
 Anthropophagi. 2, 19, 2, 1
 Aodis factum quale. 1, 4, 19, 4
 Αφθαρσία quid. 2, 2, 2, 1
 Απλοτης quid. *ibid.*
 Αποστρεψις. 2, 20, 39, 3
 Apostolorum judicatio qualis. 2, 22,
 14, 1
 Appellare a subditis interdum non
 licet. 2, 4, 15
 Appellari ut ab aliquo nulla ratione
 possit, jus est solius imperii summi.
 2, 4, 13
 Appellationis exemptio an a subdito
 acquiri possit. *ibid.*
 Appetitus bonum desiderat, sive verum
 seu imaginarium, 2, 20, 29. mali
 quoque declinandi studium in se
 comprehendit. *ibid.*
 Aptitudo juris species, quid. 1, 1, 7.
 & lib. 2, 17, 2, 2
 Aptitudo moralis non facit nasci
 obligationem restitutionis. 2, 17,
 2, 2
 Aptitudo, & proprie debitum, bene
 distinguenda ubi concurrunt. 2, 7,
 3, 4, 1. & lib. 2, 17, 2, 2
 Aptitudo ad rem distinguenda a jure
 proprie dicto ad rem, 2, 17, 3. non
 enim jus dat dominium. 2, 17, 2. sed
 occasionem tantum ad jus. 2, 20, 2
 Aqua profluens quatenus sit. 2, 2, 12
 Aquam & terram dare. 2, 5, 31. & in
 Annot. ad eundem §.
 Aquas corrumpere in bello an liceat.
 3, 4, 17
 Ara Misericordiae apud Athenienses.
 2, 21, 5, 2
 Aratori bovi parcendum. 3, 12, 4, 4
 Aratus Sicyonius. 2, 4, 8. & l. 3, 16, 6
 Arbitr de bello lectus de possessione
 pronuntiare non debet. 3, 20, 48
 Arbitri officium quod. 3, 20, 47
 Arbitri reges vel judices. *ibid.*
 Arbitri compromissarii pacis. 3, 20, 45.
 pro-

I N D E X.

- provocare num de his liceat, si iniquam statuerint. 1, 20, 46. eorum exempla. 2, 23, 8. *Annot.* ad Arbitros provocare licet, ne res metu censeatur derelicta. 2, 4, 6
- Arbitrorum genera. 3, 20, 46
- Arbor scientiæ boni & mali, cujus rei symbolum. 2, 2, 2, 2
- Arbor vitæ, cujus rei symbolum. *ibid.*
- Arbores frugiferas in bello nefas est excindere. 3, 12, 2. non si jaculatores impediunt. 3, 13, 2. *Annot.*
- Arcem ne quis in confinio pati debeat, quale fœdus. 2, 15, 6
- Arcifinii agri, sive occupatorii. 2, 3, 16, 1
- Ἀρχιτεκτονική Aristoteli quæ. 1, 3, 6, 2
- Argumentis paribus pars utra præferenda. 2, 23, 5
- Argumenta, qualia in judicandis morali-
libus. 2, 23, 3, 4
- Arma apud Roman. postliminio cur non recepta. 3, 9, 14, 2
- Arma hosti alicujus subministrare hostis est. 3, 1, 5, 2
- Arma adimi possunt populis subactis etiam jure mixti imperii. 2, 15, 7, 8, 3, 3, 3, 14, 6. Postliminio non redeunt. 3, 9, 14
- Arms hostium an ad decipiendum uti licitum. 3, 1, 5
- Armis hostium uti licitum. 3, 1, 8, 4
- Armorum vox quid significet. 2, 16, 5
- Arragonica successio. 2, 7, 36
- Arrogatio. 2, 5, 26
- Artes gentium antiquissimæ. 2, 2, 2
sensum modo latum, modo strictum
admittunt. 3, 16, 9
- Artium vocabula quomodo accipienda. 2, 16, 3
- Arsuspices post baptismum acceptum artem suam cogebantur deferere. 1, 2, 9
- Arx quid. 2, 16, 3
- Arx structa a vicino qui pactione nulla prohibetur non dat jus ad bellum, etiam cum damnum dare possit. 2, 22, 5. rumpit pacem sub lege amicitie initum. 3, 20, 40
- Asiæ mos circa prædam. 3, 6, 14, 3
- Asmonai. *vide* Maccabæi.
- Assurationis contractus. 2, 12, 3, 5.
natura. 2, 12, 23
- Assertio a promissione multum distat. 3, 1, 18, 1
- Assertio mera futuri quid, & quam vim habeat. 2, 11, 2
- Asylorum jura quibus profint, quibus non. 2, 21, 5
- Athenienses Corinthios an vicerint, secundum Polyb. 3, 20, 45. victoriis quomodo uti sint. 3, 15, 8
- Atheniensium Resp. mixta ex Aristocratia & Democratia. 1, 3, 20. an eadem manserit; postquam in eam varia gentes susceptæ. 2, 9, 3
- Atlantici populi. 2, 9, 4
- Atrocitatem facinoris quæ habere dicuntur. 2, 26, 3
- Atricorum leges multæ ex legibus Mosaicis. 1, 2, 5. Lex de ἀδικαίους. 2, 5, 12
- Atticum jus de captivis redemptis. 3, 9, 10, 3
- Auctores belli injusti ab aliis discernendi. 3, 13, 5, 1
- Aucupia naturam cuique licita, sed legem a terra accipiunt. 2, 2, 3, 8, 5
aves quorum sint. 2, 2, 5
- Augusti Octavii bellum contra Antonium injustum. 1, 3, 5
- Augustinum scholæ quædam solum sequendum sibi propofuere, & perperam. 3, 1, 17
- Aurigæ Circenses S. Cœna prohiberi. 1, 2, 9. not.
- Authoritas ab imperio differt. 1, 3, 16
- Authoritatem nostram quibus imper-
timur, ea nostra facimus. 2, 4, 4
- Author injustitiæ majori poena dignus quam qui ipsum sequitur. 3, 11, 5
- Authorum depravata & sinistra quan-
doque de rebus judicanda. 1, 3, 5
- Avus aviaque quando nepotum ceram
agere teneantur. 2, 7, 6
- Auxilia ab una parte promissa intelli-
guntur sumtu petentis. 1, 16, 12, 3
- Auxilium mittere quis excusetur. 2, 16, 27, 1
- Auxilium venisse quando dicatur. 3, 23, 12
- Auxilium amicis præstandum, si facile
& sine incommodo possit. 2, 25, 5
In bello ut præstetur cujus generis
fœdus. 2, 15, 6. Cujus impendis
debeantur. 2, 16, 12. Debitum ex
jure proprie dicto, qui non præstat
ei cui fit injuria, damni dati tene-
tur. 2, 1, 8, 2, 1, 1. Fœderatis qui-
bus præstandum si bellum inter se
ipsi gerant. 2, 15, 13. Hosti quo-
quo modo præstitum, causam dat
ad bellum justum. 3, 1, 5. Sed ut
de

I N D E X.

de novo iudici oporteat. 3, 3, 10.
 Veniam meretur, si ex officio sit
 præstitum. 3, 11, 6. Promissum quo
 casu foederato promissor mittere
 non teneatur. 2, 16, 27
Auxilium in pacto non faciendæ dedi-
 tionis si advenit, quale intelligat-
 tur. 2, 23, 14. Sociis novis contra
 veteres an præstari possit, qui in
 foedere caverunt, ut utriusque populi
 socii ab utroque populo sint tuti.
 2, 16, 13. In auxiliis præstandis non
 socius verusior, sed justior causa
 præstatur. 2, 25, 4

B.

Bannitos occidere, num etiam in-
 terna iustitia & coram Deo sit
 iustum. 2, 20, 17
 Barbaros prædationibus vexare lauda-
 rum Aristoteli, & quare. 3, 15, 5
 Barbari male a Græcis pro hostibus
 habiti, 2, 22, 10. nisi qui belluis
 quam hominibus similiore sunt.
 2, 20, 40
 Barclaji sententia de iure resistendi,
 quod sit penes populum, vel majo-
 rem ejus partem. 1, 4, 7, 4
 Belgæ agros vastari non permittunt in
 bello, sed sub tributo eos præstant
 tutos, & quamobrem. 3, 12, 14
 Belisarii cavillatio adversus Gotthos
 de locis minus custoditis. 3, 21, 8
 Bellandi pro alio iustæ causæ. 2, 25,
 1, 1
 Bellandi jus inferioribus potestatis
 quibusdam concessum. 1, 3, 4, 2.
 & 5, 1
 Bellantium extra territorium quæ
 capiuntur an iure belli acquirantur.
 3, 6, 26, 2
 Bellare quidam lege vetantur. 1, 5, 4
 Bellum a natura quo sensu. 1, 2, 1, 5
 Bellum juris gentium quo sensu. 1, 2,
 4, 1
 Bellum an vetetur lege quæ data est
 Noæ, 1, 2, 5, 2. an vetetur lege
 evangelica. 1, 2, 6, 1. & 7, 1.
 & 8, 1
 Bellum actionis nomen non est sed
 status. 1, 1, 2. & lib. 3, 21, 1
 Bellum Christiani aliqui plane im-
 probaverunt, & quare. 1, 2, 9.
 Evitari quibus modis possit. 2, 23, 7.
 & seqq. Finiri quomodo possit.
 3, 20, 1. Male geritur, nisi intra

juris & fidei modum prol. pag. 15.
 Honestum non est, nisi summa
 necessitas & vera charitas efficiat
 honestum. 2, 29, 9. Incipit naturali-
 ter ubi iudicia deficiunt. prol. p. 11,
 2, 1, 2. Suscipi non debet ob delicta
 quævis. 2, 20, 38. Nec ob inchoata
 solum, nisi certo casu. 2, 20, 39.
 Non nisi ad juris consecutionem.
 prol. pag. 11. 2, 1, 1
Bellum civile prædam plerumque
 militi omnem promiscue concedit,
 & quare. 3, 6, 24. In bellis civilibus
 quare occisi captivi. vide Captivus.
 Capta capientium non fiunt. vide
 Capta, An in bellis civilibus sit jus
 legationis. 2, 18, 2. Defensivum.
 vide Defendere.
Bellum injustum non nisi injustos
 prodit effectus, etiam si sit solenne.
 3, 10, 3. Nec a latrocinio differt,
 quoad jus internum. 3, 16, 1. Ad
 bella injusta nemo obligatur. 2, 15,
 13. & 2, 25, 4. Ut iustum sit I. G.
 quid requiratur. 3, 3, 5. Iustum
 esse non potest, nisi quod ob in-
 juriam sit susceptum, 2, 1, 1. sive
 eam quæ sit contra jus gentium,
 sive eam quæ contra jus naturæ.
 2, 20, 40. privatum publico reipsa
 prius est. 1, 1, 2. Injustum ex qui-
 bus causis dicatur. 1, 2, 8. per tot,
 aliquando idem est, ac non solen-
 ne, ut iustum solenne. 1, 3, 4, 1.
 Iustum dicitur interdum quoad
 effectus externos. 2, 17, 19. & l. 2,
 23, 13. nec sit injustum etiam si ex
 animo gerentis vitium accedat. 2,
 22, 17. Sic iustum est quod reges
 suscipiunt in eos qui nec se, nec
 suos, sed I. N. aut G. violant.
 2, 20, 40
Bello iusto quantum quis consequatur
 I. N. 3, 20, 11. Ex bello etiam
 iusto magistratibus subditis tenetur
 quatenus damno eos afflicti, quod
 provideri poterat. 2, 24, 7
Bellum solenne injustum esse potest,
 quoad iustitiam internam. 2, 1, 1
 & 2, 23, 13
Belli solennis effectus alius est licen-
 tiæ, alius domini. 3, 4, 4
Belli si quæ sunt causæ tantum ad
 pœnam ab aliis sumendam iustitiæ
 suspicionem præbent, nisi ob sce-
 lus manifestum & atrocissimum.
 2, 20, 43. Itaque non temere sus-
 cipiendum

I N D E X.

- capiendum etiam cum iusta punitio, 2, 24, 2. maxime contra eum cui pares vires sunt. 2, 24, 7
 Belli causa quibusdam ipsum bellum, id quod iniustissimum. 2, 22, 2
 Belli causa, iustifica, clara evidenteseque esse debent, & quae palam possint proponi, 2, 26, 4. cur publice proponantur? 3, 1, 5. His, si quae bella destituuntur atrocitia sunt. 2, 22, 3. Omnes autem qui bella suscipiunt, credi volunt, sibi tales causas esse. 3, 9, 4. Itaque periculosum de iis inter duos pronuntiare. 3, 4, 4. Suasoria causa solae absque iustificis atrocitium ex bello faciunt, 2, 22, 3. etiam conjunctae iustificae bellum ab iniustitia non vindicant, quantum ad eum qui suscipit, si ob solas suasorias ineurat. 2, 22, 17
 Belli Punici secundi causa. 2, 22, 17. quo sensu fuerit iusta. 2, 17, 19. Praesentis iniusta videtur dici ab auctore. 1, 2, 8
 Belli dux. vide Dux belli. Potestas regi concessa de potestate externi belli intelligitur. 1, 4, 13. Societas an cum infidelibus licite ineurat. 2, 15, 9. ex bello multa mala etiam in innocentes veniunt. 2, 23, 6
 Belli definitio. 1, 1, 2, 1
 Belli vocis origo. 1, 1, 2, 2
 Bellum an iustum aliquod iure naturae. 1, 2, 1, 1, 2
 Bellum aliud privatum: aliud publicum: aliud mixtum. 1, 3, 1, 1
 Bellum privatum an licitum post constituta iudicia, & quibus casibus, 1, 3, 2, 1. privatum aliquod lege Moysi permittitur, 1, 3, 2, 2. an cum Evangelio pugnet. 1, 3, 3, 1. Ambrosii & Augustini dicta contra illud. 1, 3, 3, 2
 Bellum iustum ac solemne quid. 3, 3, 1, 1
 Bellum ex edicto. 3, 3, 5
 Bellum Cn. Manlii in Galatas an iustum. 1, 3, 5, 4. Caji Caesaris in Germanos an iustum. 1, 3, 5, 4. Octavii & Decimi an iusta bella: Cassii quoque bellum an iustum. 1, 3, 5, 5
 Bellum publicum, solemne vel minus solemne. 1, 3, 4, 1
 Bellum gerere reservatum habenti summum imperium. 1, 3, 5, 3
 Bellum quando & quatenus ab inferioribus potestatibus geri possit: & an tale bellum publicum dicendum, 1, 3, 5, 1. & an geri possit ab illis ex conjectura voluntatis superioris. 1, 3, 5, 3
 an Bellum civile sit pejus tyrannide. 1, 4, 19, 3
 Bellum pro sociis, & pro amicis. 2, 25, 4, 5
 Bellum suscipi potest pro quibusvis hominibus. 2, 3, 5, 6
 Bellum an licitum pro subditis & alienis. 2, 25, 7, 8
 Bellum geri potest per homines improbos. 2, 26, 5. & lib. 3, 1, 22
 Bellum an licitum in eos, qui in naturam delinquant. 2, 20, 40, 1
 Bellum an licitum, ut cogantur aliqui fieri Christiani. 2, 20, 48, 1
 ad Bellum iniustum obligatur nemo. 1, 3, 23. & 2, 11, 8. & 2, 13, 7. & 2, 2, 15, 13, 1
 Bellum pro solo offensivo quando sumendum. 2, 16, 13, 3
 Bellum non licitum ob nimiam potentiam vicini tantum. 2, 1, 17, 1
 Bellum iustum aliunde vitium habere potest. 2, 22, 17, 1
 Bellum an utrinque iustum detur. 2, 23, 13
 Bellum omittendum saepe nostri & nostrorum causa. 2, 24, 4, 1
 Bellum ob poenam suscipere debet esse validioris multo. 2, 24, 7
 Bellum suscipiendum ex necessitate aut occasione. 2, 24, 7, 9
 Bellum pacis causa gerendum. 1, 1, 1, 1, 3, 25, 2
 Bellum statim geri potest ut indictum est. 3, 3, 13
 Bellum iniustum qui gessit, recte ad impensas solvendas cogitur. 3, 13, 3
 Bellum pacis causa. 3, 15, 2, 1
 Belli causa iustifica debent publicari. 2, 26, 4, 5
 Belli efficientes causa, principales adjuvantes, instrumentales. 1, 5, 1
 Belli causa iusta, iniuria sola, 2, 1, 1, 4. defensio vitae, 2, 1, 3. causa Belli suasoria, & iustifica, & principia illius. 2, 1, 1, 1, 2
 Belli iniusti effectus iniusti. 3, 10, 3
 Belli vindicta modum excedere non debet. 3, 11, 1, 2
 Belli non iusti causa possunt esse probabiles. 3, 11, 6, 1
Bellii

I N D E X.

Belli jure quinam occidi possint. *vide*
 Occidere & Occidi.
 Belli denunciandi formula. 3, 3, 7
 Belli indictio. 3, 3, 7, 1, 6, 2, 3, 5, 1
 circa Belli indictmentem insutura civili-
 lia. 3, 3, 8
 Bello non indicto an capta capien-
 tium fiant. 3, 3, 12
 Bello capta jure gentium acquiruntur.
 3, 6, 2, 1, 3
 Bello capta cujus jure ipso gentium
 fiant. 3, 6, 2, & 7
 Bello capta singulorum fieri frequens
 sententia. 3, 6, 8, 9
 Bellorum civilium crudelitas. 3, 7, 5, 3
 Bello injusto capta an restituenda ab
 eo qui cepit, 3, 10, 3, 5. & an
 restituenda ab eo qui detinet. 3,
 10, 6, 1
 Bello injusto capta cum restituuntur,
 an quid detrahi possit. 3, 10, 6, 2
 Bello injusto capta, si consumta sint,
 bonæ fidei possessor non restituit.
 3, 10, 6, 2
 Bello civili res quomodo acquiran-
 tur. 3, 6, 27
 Bello non solemniter res quomodo ac-
 quirantur. 3, 6, 27
 Bello quaesita quædam Regis proprie-
 tati sunt. 1, 3, 12, 3
 Bello injusto extortum secuta pace an
 repeti possit. 2, 17, 19
 ex Bello irregularitas. 2, 24, 10
 in Bello quæ capi & non capi possunt.
 3, 13, 2, 3, 4
 Bellorum principia. 2, 7, 1
 Bellorum mala. 2, 24, 10, 1
 Bellorum pro alienis subditis suscepto-
 rum exempla, 2, 25, 8. & eod. lib.
 cap. 20, 40, 2
 Bella publica sine causa, injusta. 2, 1,
 1, 3
 Bella pro aliis per naturam licita &
 probata. 1, 5, 2, 1
 Bello an peti possint persecutores
 christianissimi. 2, 20, 49, 2
 Bella sine ullis causis feritas. 2, 22, 2
 Bella ex causis suasoriis, non justifi-
 cis, prædatoria. 2, 22, 3
 Bella an suscipienda ob delicta in
 Deum. 2, 20, 44, 1
 Bella pro subditis justa & an neces-
 sario suscipienda. 2, 25, 1, 2
 Bella ob leves causas vitiosa. 2, 24,
 1, 2
 Bella justa ante Mosem. 1, 2, 2, 1
 Bella justa Mosis extra causas a Deo

justas. *ibid.*
 Bella improba Hebræorum postremis
 temporibus. 1, 2, 8, 16
 Bella ob legatos violatos, 2, 18, 11.
 ob sepeliendos mortuos; 2, 19, 5, 5.
 ob pœnam. 2, 20, 58, 1
 Beneficia principis an durent post ejus
 mortem. 2, 14, 13
 Beneficia principum an semper revo-
 cari possint. *ibid.*
 Beneficia Regum quotuplicia. *ibid.*
 Beneficia quædam ignotis tribuenda.
 2, 15, 9, 3
 Beneficia etiam malis debent Chri-
 stiani. 2, 15, 10, 1
 in Beneficiis conferendis gradus ob-
 servandi. *ibid.*
 Beneficium dejeratum huic aut illi an
 contra juramentum juste præste-
 tur, 2, 13, 7. etiam a servis potest
 proficisci. 3, 14, 6. In beneficii ne-
 gatione nulla est injuria, 2, 2, 23.
 ex beneficio damnum sentire ne-
 minem oportet jure nat. 2, 12, 13.
 nec credendum est quenquam eo se
 voluisse obligari, 2, 16, 27. benefi-
 cium vicem rependere naturaliter
 nos obligari quo sensu dicatur,
 2, 14, 6. beneficiorum ordo natu-
 ralis quis, 2, 7, 9. beneficii actus
 quotuplices. 2, 12, 2
 Benjaminitarum cum cæteris Israëlitis
 controversia. 2, 13, 5
 Benjamitis matrimonia quo jure ne-
 garint Hebræi, 2, 2, 22. cum rapere
 permiserunt an facti perjuri?
 2, 13, 5
 Bestiæ dominus an ex facto bestiæ re-
 neat. 2, 12, 21
 in Bestiis pœna propriè non cadit,
 2, 21, 11. bestiis quo sensu justitia
 tribuitur, 1, 1, 11. in Bestiis quo
 jure puniatur concubitus cum eis.
vide Concubitus.
 publicum Bonum privato præhaben-
 dum. 1, 4, 4, 4
 Bona avita in successione distinguun-
 tur a noviter quaesitis, 2, 7, 9, 1.
 & 10. quibus naturaliter relicta
 censentur. 2, 7, 9
 Bona noviter quaesita naturaliter cre-
 duntur proximo relicta. 2, 7, 10, 1, 2
 Bona legatorum an possint pro debito
 capi. 2, 18, 9
 Bona subditorum ex facto superio-
 rum obligantur ex jure gentium.
 3, 2, 2, 1, 3
 Bona

I N D E X.

Bona cur obligentur aut jure gentium
 quasita æque alienantur in pace.
 2, 14, 8, 3, 20, 9

Bona & jura non amittuntur ipso facto,
 nisi lex aliqua factum velit habere
 pro re iudicata. 2, 21, 4. Imagi-
 nabilia falsa sunt. 2, 20, 29. Bona
 regni quibus casibus alienari possint
 vel non possint, & 20, 5. Subdi-
 torum alienari & perdi possunt a
 rege jure supereminentis domini.
vide Dominium.

Bona cur obligentur pro delicto impe-
 rantis aut civitatis, 3, 2, 2. ut tran-
 seant cum oneribus, cum dominio
 rerum est introductum. 3, 2, 1. Vera
 extra virtutes sunt aut delectantia
 aut utilia. 2, 20, 29

in Bono profectum Deo debemus, ut
 nec libertatem ejus nobis valeamus
 eripere. 2, 13, 7

Bonorum electio quibus regulis incau-
 tur. 3, 12, 2

Bos arator injuste violatur in bello.
 3, 12, 2

Ευδαιμονία quæ Aristoteli. 1, 3, 6, 2

Brabantorum lex contra liberos ex
 secundis nuptiis. 2, 7, 8, 2

Brasidæ dictum. 2, 16, 6

Brenni bellum cum Fano Apollinis,
 3, 12, 7. causa belli. 2, 22, 3

C.

Cædes etiam justa ab antiquis
 Hebræis, Græcis, & Christianis
 punita. 2, 24, 10. *vide* Occidere.

Calibatus laudabilior conjugio, 3, 4, 1.
 non nisi excellentibus ingeniis con-
 venit. 2, 2, 21

Cæsar. Jul. bello injusto petit Ario-
 vistum, 3, 3, 10. laudatur ob spre-
 tas in se injurias, 2, 24, 3. piratas
 cruci quo jure affixerit, cum tamen
 privatus esset. 2, 20, 8

C. Cæsaris bellum in Ariovistum
 quale. 3, 3, 10

Cami vox post comminationem divi-
 nam. 1, 2, 5

Calani corium. 3, 15, 7

Cambium quid. 2, 12, 3, 4

Cananæis se deditibus parere potue-
 runt Israëlita. 2, 13, 4, 1

Canones quid constituant circa popu-
 lationes. 3, 12, 4, 4

Canones de servis quomodo intelli-
 gendi. 3, 7, 6, 5

Capere bello quomodo sit contra casti-
 ratem. 3, 13, 4, 1

Capere homines in bello quatenus
 liceat. 3, 14, 1, 1

Capienda non sunt bona innocentum,
 si ex debitoribus principalibus no-
 strum consequi possumus. 3, 13, 4, 3

Capiendi jus esse potest sine acquisi-
 tione. 3, 13, 1

Capita rerum, auctores belli. 3, 11,
 5, 1. & §. 6, 1

Capitalia quædam delicta post euange-
 lium prædicatum. 1, 2, 7, 13

Capitales cognitiones cur delingerint
 Christiani. 1, 2, 9, 4

Capitatio exteris imponi nequit, quæ
 civibus ex causis reipubl. est impo-
 sita. 2, 2, 14

Capta acquiri capientibus non solius
 belli est effectus. 1, 3, 5. sic enim
 J. G. dominus sit rei alienæ, qui
 cum suam aut sibi debitam con-
 sequi non potest, eam sumit loco
 illius, 2, 7, 2. idque ipso facto.
 3, 2, 7. & cap. 6, 1. Sed hoc jus
 non primarium est, sed secunda-
 rium, 3, 3, 6. naturale jus quo sensu
 quidam dixerint, 3, 6, 2. vocatur
 alio nomine *compensatio*. In bello
 solenni quo sensu dicantur. 3, 6, 3.
 quando acquirantur. Jur. Civ. Gent.
 Europæ, *ibid.* acquiruntur eo modo
 quo res quæ sunt nullius, 3, 6, 2.
 & cap. 8. *vide* Rapere, etiam in-
 corporalia. 3, 6, 26. & cap. 7, 4.
 & cap. 8, 1. An etiam singulis
 J. G. ut statuit interpretes Jur.
 Romani. 1, 6, 8. Singulis quando
 acquirantur. 3, 6, 12. Acquiruntur
 cum suo sumtu militant, & quo
 Jure, 3, 6, 24. quid interno jure
 ipsis acquiratur. 3, 18, 2

Capta bello civili non acquiruntur
 quoad justitiam etiam externam.
 3, 6, 27. In bello justo quatenus
 delictum excedunt. 3, 2, 7. & c. 13, 1.
vide Poena: & ad prænam civis
 unius aut magistratus suscepto. 3,
 13, 2. aut a prædonibus gesto, 3, 3, 2.
 Itaque hæc res redduntur non donan-
 tur, 3, 9, 16. nec acquiruntur capta
 bello non solenni, sed compen-
 santur cum debito. *vide* Compensatio.

Capta, nec singulis acquiruntur, quæ
 ut publici ministri ceperunt. 3, 6,
 14. & 3, 6, 21

Capta

I N D E X.

Capta non compensari cum primario debito, quo sensu dicantur. 3, 13, 3
 Capta civitates populi & id genus olim patrimonialia regum fiebant. 1, 13, 12. *Annot.*
 Captus in bello injusto an licite fugiat. & 3, 7, 6
 Capti quando possint interfici. 3, 11, 16, 1
 Captio Romanorum adversus Carthaginenses. 2, 16, 15
 Captivum exempla. 2, 16, 5, 6
 Captivus bello quando quis censetur. 3, 6, 3. dedere se alii quam a quo captus est an possit. 3, 23, 11. fugitivus a domino finito bello vindicari potest, etiamsi ad suos fugerit. 3, 7, 6. cur occidantur potissimum in bellis civilibus. 3, 7, 5. non occidendi secundum jus naturale. 3, 11, 3. nisi crimen morte dignum ante vel post commiserunt. 3, 11, 16. permutari aut pretio dimitti jure potest, ubi servitus non est in usu. 3, 14, 9. pretium hujusmodi unde definiatur. *ibid.* vide redemptio.
 Captivi, quo jure cum vix utrinque justum bellum esse queat. 3, 14, 1. quatenus tales etiam justitia interna fiant, ubi id per externam licet. 3, 14, 1. servi non fiunt apud Christianos & quare. 3, 7, 9
 Captivus & tamen non servus, ubi servitus in usu. 3, 14, 2
 Captivi duces cujus sint. 3, 7, 9. *Not.* 2. occisi die triumphi apud Romanos. 3, 4, 12. Reges pacem facere non possunt, si regnum habuerint ex consensu populi. 3, 20, 3. non tamen jus imperii penes populum, sed tutela ejus. *ibid.*
 Captivos ob delictum carcere circa Pascha liberare unde. 1, 2, 9
 Captivus idem pluribus pretium debere potest. 3, 21, 26
 Captivus an redire debeat, mortuo eo quem redimere debebat. 3, 21, 30
 Captivi promissum de reditu in carcerem valer. 3, 23, 6
 Captivi res, nisi apprehensa, non acquiruntur. 3, 21, 28
 Captivi quorum in potestate nunc sint. 3, 7, 9, 2
 Captivi occidi belli jure possunt. 3, 4, 10
 Captivi an quovis tempore occidi

possint. *ibid.*
 de Captivis & rebus cur specialiter conveniri debeat. 3, 9, 4, 3
 Captivorum redemptio, permutatio, 3, 14, 9, 1
 Captivorum redemptio quam favorabilis. 3, 21, 23
 Captivorum posteri, servi. 3, 7, 5, 2
 Captivorum redemptionem quae vetant leges, an justa. 3, 21, 24
 Captivorum bona Romano jure fisco cedunt, si heres nullus sit. 3, 9, 10, 4
 Captus alii se dedere non potest. 3, 23, 9
 Captus in bello justo an licite fugiat. 3, 14, 7
 Capta actu bellico quorum sint. 3, 6, 14, 1
 Capta bello, quatenus conscientia pura acquirantur aut retineantur. 3, 13, 1, 3
 Capta bello injusto non fiunt capientium jure interno. 3, 16, 1
 Capta bello injusto prioribus dominis reddita. 3, 16, 2
 Capta post pacem initam reddenda. 3, 20, 29
 Capti bello servi fiunt etiam citra delictum. 3, 7, 1, 3
 Capti censentur, qui intra praeficta ducti sunt. *ibid.*
 Capti gratis dimissi. 3, 14, 9, 2
 Capti quibus acquirantur. 3, 7, 5, 4
 Caprorum bello liberi & posteri an servi, & quatenus. 3, 7, 2. & §. 5, 2
 Captis parcendum in bello. 3, 11, 13, 1, 3. exceptiones, quae vulgo contra adferuntur. 3, 11, 16, 1, 5
 Captis quid faciendum, ubi servitus in usu non est. 3, 14, 9
 Captivitatis jus etiam injuria dicitur. 3, 7, 6, 4
 Captivitatis jus non est jus gentium universale. 3, 7, 8
 Captivitatis jus quale his temporibus. 3, 7, 9, 1
 Captae civitatis interitus. 2, 9, 6
 Carceris aestimatio non fit in libero homine, ob id, quod in eum est conjectus. 2, 17, 14. quae carceris evitandi causa injuste sunt, excusabilia. 2, 20, 29. de in carcerem redeundo promissio an sit justa. 2, 23, 7
 Caritas nos obligat saepe, ut clare loquamur. 3, 1, 10, 3
 Caritas multa vetat quae ex jure stru-

I N D E X.

- Et sumto fieri possunt. 3, 1, 4, 2
 Caritas vetat sapere, quod jus permit-
 tit. *ibid.*
 Carnifex quomodo de iustitia senten-
 tia instruendus. 2, 26, 4, 9
 Carnifices munere suo abstinere tan-
 quam periculoso. 2, 26, 4. Not. de
 iustitia sententiæ instruendi, &
 quare. *ibid.* sanctiores tyrannis.
 2, 25, 9. & iis qui mercedis solius
 respectu militant. *ibid.*
 Caro imbecillam corporis conditio-
 nem significat. 1, 2, 8, 14
 Caroli M. electio. 2, 9, 11
 Carthago cives an urbem significet.
 2, 16, 15
 Castellæ regni successio. 2, 7, 22, 1
 & §. 30, 3
 Castigatio utilis ei qui castigatur. 2,
 20, 7, 2
 Castigationes pro ætatis aut qualita-
 tis alterius ratione necessariæ nil
 pugnant cum I. euangelica. 2, 20, 10
 Casus improvisi conductorem non
 liberant. 2, 12, 18
 Catonis Censorii dolus. 3, 1, 13, 2
 Catonis sententia Casari se opponentis
 culpatur. 2, 24, 6
 Caudina sponso. 2, 15, 16. & lib. 3,
 20, 58. & cap. 22, 7. quod causas
 habet, quod habet magis honestas,
 quod magis utiles, potius eo quod
 non habet. 2, 16, 19
 Causæ iniustæ, & suasoriæ, & exem-
 pla utriusque. 2, 1, 1. & cap. 22, 1
 Causæ impellentes quæ peccatum excu-
 sant. 2, 20, 29, 1
 Causæ abstrahentes a peccato quæ. 2,
 20, 30
 Causæ, dispensandi intrinsecæ & ex-
 trinsecæ. 2, 20, 25, & 26
 Causæ subnascentes in bello. 3, 1, 3
 & cap. 13, 3, 1
 Cautio innoxia adversus metus incer-
 tos. 2, 1, 17
 Cecropis lex de una uxore ducenda.
 2, 5, 9
 Celare quid sit in contractibus. 2, 12, 9
 Cepisse bello rem quando quis dica-
 tur. 3, 6, 3
 Ceres cur legisera dicatur. 2, 2, 2
 Certamen singulare an permittendum
 ad bellum vitandum. 2, 23, 10
 Certamen singulare. *vide* duellum.
 Certamen certo numero an licita. 3,
 20, 43, 1, 5.
 Certus non est certiorandus. 2, 12, 9, 3
 Chirographi redditio, remissio debi-
 ti. 2, 4, 4
 Chirographi Thessalorum controver-
 sia. 3, 8, 4, 2. & cap. 9, 9, 1
 Christus non est tantum interpres le-
 gis per Mosem datæ. 1, 2, 6, 3
 Christi facta non omnia nos ad imi-
 tationem obligant. 1, 3, 3, 8
 Christi passio non ex lege, sed ex
 pacto quasi. 1, 2, 3
 Christiani non restiterunt malis Im-
 peratoribus, etiam cum prætextus
 esset probabilis resistendi. 1, 4, 5
 Christiani jurarunt per res creatas cum
 respectu ad Deum. 2, 13, 11, 2
 Christiani etiam sine armis militant.
 2, 26, 5, 2
 Christiani tenentur auxilio esse Chri-
 stianis periclitantibus ob religio-
 nem. 2, 15, 12
 Christiani cogi non debent etiam ad
 iustum bellum. 2, 26, 5. humanita-
 tem majorem debent quam alii. 3,
 12, 4. præstare coguntur omnibus
 hominibus ea, quæ Hebræi circum-
 cis. 2, 12, 20. veteres sapientiam etiam
 consilia divina pro præceptis ample-
 xi sunt. 1, 2, 9. vim an exercuerint
 ad propagandam ecclesiam ejicien-
 do vendentes et templo. 2, 22, 14
 Christianis an resistere superioribus
 permittatur in summa necessitate.
 1, 4, 5. & cap. 4, 7, 8. veteres etiam
 in summa necessitate non resisten-
 runt, cum possent. 1, 4, 7, 9, & 14
 Christianorum foedus inter se, ejus
 obligatio. 2, 15, 12
 Christianorum veterum sententia de
 juramento. 2, 13, 21, 1, 4, 6
 Christianorum mos circa captos. 3, 7,
 9, 2
 Christianos an deceat ex præda qua-
 sum facere. 3, 18, 4
 Christus fabulis utitur, ut audientes
 eum non audiant, quo sensu. 3, 1,
 10. legem implevisse quomodo in-
 telligatur. 1, 2, 7.
 Cibis, quibus caro humana est, iuste
 bello petuntur. 2, 20, 40. in defectu
 ciborum, cur quod quisque habet,
 in commune cogatur conferre.
 2, 2, 6. lex de cibis veteris apud
 Hebræos exceptionem habet summe
 necessitatis. 1, 4, 7
 Cicatricum affirmatio non fit in homi-
 ne libero. 2, 17, 14
 Circumcidi Christiani an potue-
 rint.

I N D E X.

iunt. 3, 1, 8, 3
 Circumcisio, ad quos populos perti-
 nerit. 1, 1, 16, 5. olim multis
 populis cur necessaria. 1, 1, 16, 3.
 ab extraneis sponte suscepta, &
 quare. 1, 1, 16, 6
 Circumstantiæ etiam minimæ in mor-
 talibus variant materiam. 2, 2, 3, 1
 Citatio in locis non tutis. 3, 3, 14
 Citatio in repressaliis. 3, 2, 7, 3
 Civis eorum capi potest, qui nostrum
 civem injuria detinent. 3, 2, 3, 5
 Civis innocens an juste dedi possit, ut
 excidium vitetur. 2, 2, 5, 3, 1, 4
 Civium & servorum differentia. 3, 8, 2
 Cives Romani quo sensu dicantur, qui
 in orbe Romano vivunt. 2, 9, 11, 2
 Cives quando jus damni repetendi
 habeant in magistratus. 2, 17, 3
 Cives an abscedere a civitate possint.
 2, 5, 2, 4, 1, 3
 Cives etiam singuli exactam a magi-
 stratu diligentiam exigere possunt
 lege concedente. *vide* magistrat.
 Civis civitatem indemnem quomodo
 praestet. 2, 5, 2, 4, 2
 Civitas quomodo dividatur, & quo
 effectu. 2, 9, 10
 Civitas bello victa an desinat civitas
 esse. 3, 8, 2
 Civitatis res belli jure acquiruntur.
 3, 8, 4, 1, 2
 Civitas injusta non desinit civitas esse.
 3, 3, 2, 1, 2
 Civitas injusta a piratarum cœtu quid
 distet. 3, 3, 2, 1
 Civitas quid. pro l. p. 14. l. 1, 1, 14.
 & c. 3, 7. l. 2, 5, 23. dividi in plu-
 res civitates potest. *vide* dividere.
 semel divisa facit, ne idem sit popu-
 lus, etiam cum restituatur. 3, 9, 9.
 eadem etsi non iidem homines aut
 ejusdem dignitatis. 2, 9, 3. & c. 21, 8.
 etsi modo regio, modo populari
 imperio regatur. 2, 9, 8. & c. 16, 16.
 interire quo casu possit, & magna
 familia fieri. 3, 8, 2. interit corporis
 interitu aut speciei. 2, 9, 3. item cum
 sit alterius ditionis. 1, 3, 7. non inte-
 rit ob injuriam communiter ad-
 missam. 3, 3, 2. subjectum est summæ
 potestatis. 1, 3, 7. vitiosa, quamdiu
 maneat civitas. 3, 3, 2
 Civitatis corpus quale & quid propter
 ea producat. 2, 9, 3. finis pro l. p. 10.
 forma alia confociatio juris & im-
 perii quam spectat Juriscons. alia

relatio partium inter se earumque
 regunt & reguntur quam spectat
 Politicus. 2, 9, 3. & c. 21, 8. jus non
 amittitur ipso facto, sed decreto
 aliquo aut judicio. 2, 21, 4. spiritus
 & vita quid. 2, 9, 3
 Civitatis jus in cives. 2, 5, 2, 4, 2
 Civitates foederatae imperio distinctæ.
 1, 3, 7, 2
 Civitates immortales quo sensu. 2, 9, 9
 Civitates desciscientes recipere contra
 amicitiam est. 3, 20, 41, 2
 Civitatis jus in magistratus quale.
 2, 17, 3
 Clam ne quid geratur in bello, ad jus
 nil pertinet. 3, 3, 11
 Classis quid. 2, 16, 3
 Clarigatio. 3, 3, 7, 1
 Clausula, ut cetera tamen rara maneat.
 3, 20, 35
 Clausula, si populus velit, quid ope-
 retur. 3, 22, 12
 Clemens Alexandrinus pro poenis &
 militia. 1, 2, 10, 1
 Clementia in bello. 3, 11, 7, 1, 5
 Clementia liberum arbitrium quando
 habeat puniendi vel non puniendi. 2,
 20, 23. locum quotiens habere debet.
 2, 20, 22. vim legis non nisi in proba-
 bilibus causis imminuere debet. 2,
 20, 24. *vide* dilectio. apta per se fran-
 gendis & conciliandis animis. 3, 12, 8
 Clementis constitutiones quando
 scriptæ. 1, 2, 9. Not.
 Clerici bello arcentur, & quatenus.
 1, 5, 4
 Clericis interdicta est militia. 1, 2, 10, 4
 a Clericis vitæ eximia puritas & ma-
 jor quam ab aliis requisita. 1, 2, 9
 Clero olim exclusi qui post baptismum
 militassent, aut magistratum gessis-
 sent. 1, 2, 10, 10
 Clælia factum defenditur. 3, 11, 18.
 quomodo. 3, 20, 54
 Coacti non semper excusantur. 2, 26,
 3. ad bellum sunt inter infortuna-
 tos. *vide* infortunati. itaque non
 juste occiduntur, quantum ad justi-
 tiam internam. 3, 11, 3
 Coemptio an licita. 2, 2, 24. *vide* mo-
 nopolum.
 Coetus proborum hominum, & qui
 latere non queunt, nisi cogantur,
 suspecti esse non debent. 2, 20, 49
 Cogendus ad religionem Christianam
 nemo. 2, 20, 49, 1
 Cogens

I N D E X.

- Cogens & coactum requirit distinctas personas. 2, 14, 2
- Cogere alium ad id, quod ei non licet, non est concessum. 3, 1, 21. nec quisquam ita se cogi patiat. 2, 26, 3. par parem potest tantum ex I. N. 2, 14, 6. non potest nisi ad id quod debet jure stricto. 2, 25, 3. superioris num semper sit? 1, 3, 17
- Cogere pugnat cum statu inferioris. 1, 3, 17, 1. & lib. 2, 14, 6, 2
- Cogitationis poenam nemo subit, quomodo intelligendum. 2, 20, 18. & lib. 2, 20, 29. voces latum & strictum significatum habere possunt. 2, 16, 9
- Cognatica successio linealis: & ejus fundamentum. 2, 7, 22, 1
- Collegio destructo an res maneat eorum, qui aliis supersunt. 2, 9, 4
- Colloquium postulans ad quid obligetur. 3, 24, 3
- Colloquio durante res suas promovere licet. *ibid.*
- Colloqui usus ad vitandum bellum. 2, 23, 7
- Colloquium qui petit, tacite pollicetur collocutoribus innoxium id fore. 3, 24, 3. pramittendum antequam in bellum erumpatur. 2, 23, 7. qui colloquantur sibi invicem judicandi libertatem debent I. N. 3, 1, 11
- Collybium quid. 1, 12, 3
- Colonix naturaliter non subsunt civitati matri. 2, 9, 10
- Comam alere naturaliter turpe quo sensu dicatur a Paulo. 2, 12, 26
- Comites legatorum an sint inviolabiles. 2, 18, 8
- Comitia ordinum non ubique demonstrant regem esse absolutum. 1, 3, 10
- Commeandi jus quale interpretacionem recipiat. 3, 21, 14
- Commeandi securitas etiam extra territorium dantis porrigitur. 3, 21, 22
- Commeandi jus. 3, 21, 14
- Commeatus an ad bona extendatur. 3, 21, 18
- Commeatus morte dantis an extinguatur. 3, 21, 20
- in Commeatu comites qui. 3, 21, 19
- Commodatarius ad quid teneatur. 2, 12, 13, 1
- Comminatio nemini jus dat. 2, 13, 3, 4
- Commissiones. *vide* dimicationes.
- Commercia impedire nemini jus est. 2, 2, 13. solent in foederibus stabiliri, & quare. 2, 15, 5. an prohiberi juste possint ab iis, qui bellum inter se gerunt, ita ut neutrius partis subditis uti iis liceat, aut etiam aliorum subditis in hanc vel illam partem. 3, 15. p. Not. 3
- Commercia belli. 3, 21, 1
- Commerciorum libertas. 2, 2, 13, 5
- Commodatio quid. 2, 12, 2. gratuita natura sua. 2, 12, 20. an injustum, si pro eo merces exigatur. 2, 12, 11 & 2, 12, 20
- Commodatarius rem commodatam refarcire tenetur, si perierit, & quare. 2, 12, 13
- Commodator quando intra praedictum tempus rem repetere possit. 2, 16, 17, 1
- Commodo Imperatore vix quisquam scelerator. 1, 4, 5
- Commodum ut sequatur eum, quem incommodum, quomodo accipiendum. 2, 6, 16
- Communio an durare possit. 2, 2, 2, 1
- Communio quibus ex causis cessaverit. 2, 2, 2, 2
- Communio quomodo introducta, quaeque jura dederit. 1, 2, 1. & lib. 2, 2, 2. duplex est, vel ex simplicitate, vel ex charitate. 2, 2, 2
- Communia distinguuntur a publicis populi. 2, 3, 9. In divisione civitatis qualia maneat. 2, 9, 10. judicantur non tantum attributrice justitia. 1, 1, 8. praferenda privatis etiam ex lege dilectionis, & ejus ordine. 1, 2, 8
- Communibus durante communionem bonorum non minus huic quam alteri licebat uti, servata quadam aequalitate. 2, 10, 1
- Comparatio finium bonorum malorumque quas normas habeat. 2, 24, 5
- Compensari non potest id, quod bello causam dedit, aut jure gentium factum est. 3, 19, 19, 1
- Compensatio debetur subditis, quorum bona pace alienata sunt. 3, 20, 7, 2
- Compensatio quid. 2, 7, 2. & 3, 19, 18. inter personas eandem fieri debet. 3, 19, 19. promissi jurati cum eo, quod ante juris erat controversi an valeat, si promissio facta est, post moram controversiam. 2, 13, 20
- Compensatione non est laedendum jus tertii. 3, 19, 19, 3
- Com-

I N D E X.

- Compensatur cum promisso res injusta detenta. 3, 19, 15
 Compensatur cum promisso debitum. *ibid.*
 Compensatur cum promisso damnun datum, & poena. 3, 19, 19, 2
 Compromissarius arbiter. *vide* arbiter, qui concedit aliquid, concedit etiam ea, quæ necessario sequuntur. 3, 21, 7
 Compromissi usus ad bellum vitandun. 2, 23, 8
 Concessio immunitatis a vectigalibus & tributis quomodo intelligenda. 2, 16, 27, 1
 Consensum an morte concessoris in teret. 3, 21, 20
 in Conciliis Christianis unde alii alii præferint. 2, 5, 21
 Concubinatus quidam species matrimonii naturalis. 2, 5, 15, 1
 Concubinatus an omnis vitiosus lege n. aut g. aut civ. 2, 1, 15. non est prohibitus nisi l. euangelica. 1, 2, 6
 Concubitus cum bestiis quomodo etiam in ipsis bestiis puniuntur. 2, 25, 11. incestu morte puniendi ex lege veteri Noæ data. 1, 2, 5. in nuptos L. N. repugnare non satis constat. 2, 20, 42. serviles nec lege nec certa custodia erant constricti. 3, 7, 5. conditiones. 2, 1, 2
 Concupiscere, in decalogo quid. 2, 20, 39, 3
 Condicere. 3, 3, 7, 1
 Conditio non impleta liberat fidem. 3, 19, 14, 1
 Conditio casualis. 3, 20, 29. impleri diserte debet. 2, 15, 17. oblatio conditionis quomodo a promissione differat. 2, 16, 32. proponi debet a potentiore. 3, 20, 26
 Conditiones contra eum, qui elocutus est, potius interpretandæ. 3, 20, 26
 Conditio, si res maneat eodem loco, quando tacite insit. 2, 16, 25, 2
 Conditionem deferentis an accipientis verba plus valeant. 2, 16, 32
 Confiscatio bonorum patrimonialium liberis incommoda quidem, sed proprie poena non est. 2, 21, 9
 Confiscatione singuli sua bona amittunt. 2, 21, 7
 Conjectura ad interpretationes. 2, 16, 20, 1
 Conjectura extendentes. *ibid.* 2
- Conjectura restringentes. 2, 16, 22
 Conjectura extendentes non temere admittendæ, cum obligant. 2, 16, 28. favorabiles, quæ pro certitudine imperii adversus controversentem faciunt. 2, 4, 8. Restringentes, quando procedant. 2, 16, 22
 Conjectura unde fumantur, & ex quibus locis. 2, 16, 5. sumta ex ratione movente, ubi & quando locum habeant. 2, 16, 8. conjecturis opus quando sit. 2, 16, 4
 Conjunctorum locus ad interpretationem. 2, 16, 7
 Conjugium. *vide* matrimonium.
 Consensum requisitum qui adhibent, tenentur de damno. 2, 17, 6. & 2, 21, 1
 Consensum in id intelligitur, sine quo id, quod officii est, geri commode non potest. 3, 22, 4
 Consensus unde appareat. 3, 22, 3. gignit jus in rem. 2, 5, 1. & personam. 2, 5, 8. qualitercunque etiam indicatus & acceptatus vim habet transferendi juris. 3, 24, 1. interponi potest etiam per ministrum. 2, 11, 18. populi unde intelligatur. 2, 6, 9. tacitus, *vide* tacitus consensus.
 Consensus solus inducit obligationem. 2, 6, 1, 2. & 3, 2, 2, 2
 Consensus populi in rebus modicis sequi facilius præsumitur. 2, 6, 11
 Conservatio sui. 1, 2, 1
 Consilia & præcepta interdum indistincte efferruntur. 1, 2, 9, 4
 Consilia sapientum quantum valeant. 2, 23, 3, 4
 Consilarii Regum quomodo obligentur ex bello injusto. 3, 10, 4
 Consilium divinum sæpe pro præcepto amplexi sunt Christiani veter. *vide* Christianus, qui dat, tenetur damni dari, & quomodo. 2, 17, 7 & 2, 21, 1
 Consilia an solo cedant. 2, 8, 2
 Consilans & pertinax studium in partes suas supplicium & mortem non meretur. 3, 4, 13. & 3, 11, 16
 Constantia debitum quale. 2, 11, 3
 Constantinopolim an cum translatione sedis Imperatoris, simul imperium sit translatum. 2, 9, 11
 Constantinopolitani nullum jus ad eligendum Imperatorem habuerunt, quod non dependeret a populo

- populo Romano. 2, 9, 11, 2
 Constitutus non semper superior constituto. 1, 3, 8, 13
 Consuetudo quomodo introducatur. 2, 4, 5, 2
 Consuetudo pro consensu populi in jure concedendarum jurisdictionum. 2, 6, 10
 Consuetudo horum temporum de mobilibus bello captis. 3, 9, 15
 Consuetudo hodierna de recipiendis deditis. 3, 11, 14, 2
 Consuetudo ad æquitatem naturalem, omnis trahenda est, quantum fieri potest. 2, 26, 6. interpres legum optima. 1, 4, 5. introduci potest a subditis contra imperantem, eo non repugnante. 2, 4, 5. juris effectum ut habeat, quantum temporis requiratur. 2, 4, 5. natura altera esse, quo sensu dicatur. 2, 12, 26.
 Consultatio est de finibus interjectis. 2, 24, 5. in consultatione comparatio finium fieri debet. *ibid.* vide comparatio.
 Consumens nummos furtivos ad restitutionem tenetur. 2, 10, 2, 2
 Consortia impiorum vitare, sapiens monitum. 2, 15, 9, 10
 ad Contrahendum nemo metu impellendus. 2, 12, 10
 Contractus quid. 2, 12, 7
 Contractuum divisio. 2, 12, 2, 3
 Contractus innominati qui, & unde dicti. 2, 12, 3, 3
 Contractu populi facto cum liber esset, Rex postea factus tenetur. 2, 14, 12, 2
 Contractus vergens ad perniciem publicam an obliget. 2, 14, 12, 4
 Contractus Regum secum ferentes alienationem pecuniæ populi, regni, partis regni, patrimonii regalis an valeant. 2, 14, 12, 5
 Contractus regis an actionem pariant. 2, 14, 6, 2. & §§. 4, 5, 9
 Contractus Regis subditis jus cogendi non dant. 2, 14, 6, 2. & §. 2, 2
 Contractus Regum an leges dicenda. 2, 14, 9, 1
 Contractus & leges misceri possunt. *ibid.*
 Contractus perfectus sine scriptura. 2, 16, 30
 Contractus regum & populorum an interpretandi ex jure Romano. 2, 16, 31
 Contractus quinam revocentur. 2, 12, 7. æqualitatem omnes natura requirunt. 2, 12, 18. directorii. *ibid.* & 1, 12, 3. feudales sunt actus mixti. 1, 12, 5. inæquales obligant ex l. G. voluntario. 2, 19, 6. sed ita, ut qui plus stipulatus est, teneatur ex officio prohi hominis. 1, 10, 5. innominati non minus naturales quam ceteri. 2, 12, 3. nominati cura l. C. distinguantur a directoriis. *ibid.* & 2, 16, 30. cum rege initi an sint personales. *Cætera vide in text.* & in pacta Regum.
 Contractus Regum de regno quales sint, si regnum in patrimonio non habeant. 2, 14, 2
 qui Contractui dolo, aut vi, aut metu injusto causam dedit, tenetur alterum in integrum restituere. 2, 17, 7
 Contractui extrinseca non sunt indicanda. 2, 12, 9, 2
 in Contractibus vitium rei indicandum, & quare. 2, 12, 9, 12
 de Contractibus leges Romanorum & Hebræorum. 2, 12, 13, 2
 Contractibus in vasorum sive tyrannorum populi non teneatur. 2, 14, 14
 Contractuum natura repudiat ambiguas locutiones. 3, 1, 10, 3
 Contraria uno tempore nemo potuit voluisse. 2, 16, 4. ad contraria non datur facultas moralis. 2, 23, 13
 Controversiæ quæ non teneantur. l. C. 1, 1, 1. de bellis ex l. civ. non definiuntur. 2, 7, 1. Regum populorumque nunc Martem fere habent arbitrum. prol. p. 3. fœderatorum quatuor sunt generum. 1, 3, 25
 Contubernium matrimonio oppositum. 2, 5, 15
 Contumeliam ferre magni animi est. 2, 1, 10. ob eam actio non institueda l. euangelica. 2, 20, 10.
 Contumelia rumpitur pax amicitia causa inita. 3, 20, 40. ex ea nihil mali ad nos pervenit. 1, 2, 8
 Contumelia quo sensu ab injuria distinguatur. 1, 2, 8, 7
 Conventio de redemptione an rescindi possit ob læsionem. 3, 21, 27
 Conventio dividio in publicas, & privatas. 2, 15, 1. & 3, 20, 1
 Conventio publicorum divisio. 2, 15, 2
 Conventiones. *vide contractus*, & Fœdera.
 Conventus quosdam Christianorum utile esse haberi, ubi per eos, quorum

I N D E X.

rum id non interest, controversia
definiatur. 2, 23, 8
Convictus cum impiis & contumaci-
bus quatenus sit illicitus, qualis
prohibeatur. 2, 15, 9, 10. & §. 10, 3
Convitia immania jus dant etiam
captivum interficiendi aut deditum.
3, 11, 16
Cornelius mansit Centurio post bap-
tismum. 1, 2, 7, 9
Cornelia lex pro heredibus eorum,
qui postliminio redierunt. 3, 9, 10, 4
Corpus ad servitum obligari potest.
2, 15, 16, 4
Corpus naturale idem quamdiu dica-
tur. 2, 9, 3, 1
Corpus ex terra ortum terræ debetur.
2, 19, 2, 2
Corpus humanum bestiis dari miseran-
dum. 2, 19, 2, 4
Corpus naturaliter homini cuius suum
est. 2, 17, 2. obligat pro debito
num possit. *vide* debitum proprium.
Corporis quæ sunt, ea per primariam
eius personam possunt expediti.
2, 9, 11
Corpora hominum debent dissolvi
extra conspectum. 2, 19, 2, 5
Corycensis controversia inter Athe-
nienses & Corinthios. 2, 16, 13, 3
Corraria quid. 3, 6, 12, 2
Corrumperem rem alienam quibus cas-
sibus liceat; 3, 12, 1. hostium an
liceat, & quatenus. 3, 5, 1
Creatum mundum esse a Deo, etiam
credatur civiliter prodest. 2, 20, 45
Credens pecuniam patri ad alendum
filium actionem habet in filium.
2, 10, 2, 3
Creditor tenetur de perceptis fructi-
bus supra usuram. 2, 10, 4
Creditor, qui rem alienam pignori
sibi ab eo datam, cuius ex res non
erat, vendit, domino non tenetur,
nisi in quantum creditum excedit.
2, 10, 2. mutuum a debitore tan-
quam non debitore sumens, tene-
tur ad illius restitutionem. *ibid.*
opulentus qui debitorem inopem
omnibus bonis exiit, non quidem
injustus est, sed peccat contra cha-
ritatem Christianam. 3, 14, 4
de Credito jus non dabatur apud quos-
dam populos. 2, 18, 10
Crepundia feris alligata ad quid profi-
ciant. 2, 8, 3
Crimina cuius generis sunt, quæ ob-

stringunt posteritatem. 2, 21, 14,
in iis, qui quocumque modo parti-
cipant, tenentur de damno. 2, 17, 6.
adde peccata & scelera.
Culpa sine dolo sufficit ad restitutionis
obligationem. 3, 10, 5, 2.
Culpa media inter injuriam & infortu-
nium. 3, 11, 4, 1
Culpam leviolem bonitas Christiani
condonabit. 2, 20, 35. ex culpa
quomodo quis obligetur. 2, 17, 1.
non obligatur cuius sententia a me-
liore parte victa est. 2, 21, 7
Cultus idolorum falsorumque deorum
Deus verus etiam in filiis peccan-
tium punire solet. 2, 21, 14
Curatores regni summum imperium
habere possunt. 1, 3, 11, 2
Cura clericis interdicitur. 1, 2, 10, 10
Cyri & Arfica controversia. 2, 7, 28
Cyrus, 2, 4, 14. quo sensu iuste ad
certamen singulare provocavit Re-
gem Assyriorum. 3, 20, 43

D.

Damnatos inter se committere,
ut de vita pugnent injustum.
2, 15, 15
Damnum quid, & unde dictum. 2,
17, 2, 1
Damnum contra honorem & famam
datum. 2, 17, 22
Damnum faciendo quomodo detur.
2, 17, 6, 7
Damnum non faciendo quomodo
detur. 2, 17, 8, 9
Damnum quando obliget. 2, 21, 1.
obligat interdum eum, qui delicto
non tenetur. *ibid.* qui id etiam non
per se dedit. 2, 17, 6. nisiis, qui
sub auctoritate aliquid facit, id alias
sine auctoritate fuit facturus. 2, 17,
10. quod si imperio eum impulit,
tenebitur in solidum. 2, 17, 11
Damni directe dati, & in consequen-
tiam distinctio. 2, 21, 10, 1
Damni causa qui dicantur. 2, 17, 10
Damni dati consequentia quæ cen-
seantur. 2, 17, 11
Damna in dubio pace remissa consen-
tur. 3, 20, 15
Damnum datum ob causam turpem
retineri potest. 2, 10, 12. datum
ob rem honestam, sed alioqui
debitum, an retineri possit. *ibid.*
datum ei, qui nec Judæus est, nec
Judæis

I N D E X.

- Judæis fœderatus, dicunt non obligare Judæi, 2, 15, 5. datum induciarum tempore subditis, prius quam publicarentur, obligat contrahentes ad refarciendum. 3, 21, 5. datum etiam dividitur in quibusdam casibus. 2, 17, 21. datum in bello venit in affirmationem: ubi de acquisitionis justitia interna quaritur. 3, 13, 2. obligat interdum privatos ad restitutionem, etiam ubi justum est bellum. 3, 18, 6. datum culpa obligat ad restitutionem I. N. proleg. pag. 5. & 2, 17, 1. datum paucis ob debitum universitatis obligat cæteros ad restituendum. *vide* poena. datum subditis à militibus ob stipendia non soluta regem obligat. 2, 17, 11
- Date omni petenti, num sit præceptum universale. 1, 3, 3
- David Adoniam cur regno privavit quod ei natiuitatis jure debebatur. 2, 3, 25. bellum gerit contra Ammonitas. 1, 2, 2
- David quomodo & quatenus Sauli restitit. 1, 4, 7, 4, 6
- David res acquirit jure belli. 3, 6, 7, 1
- David a juramento illicito implendo abstinet. 2, 13, 6
- Davidis delictum, quo jure Deus in populo puniverit. 2, 21, 17
- Debendi* vox diversas habet significationes. 2, 7, 3. & 4, 1
- Deberi poena quo sensu dicatur. 2, 20, 2. seruo num possit à Domino. 3, 14, 6
- Debitum non ex justitia causam justam bello non dat. 2, 22, 16, 1
- Debita an remissa pace præsumantur. 3, 20, 16
- Debita omnia nascuntur ex charitate. *vide* dilectio. vel ex honestate, id est, cum res non nisi inhoneste potest omitti. 2, 7, 4. & 3, 3, 6. vel ex justitia. *ibid.*
- Debito universitatis an singuli obligentur, & quatenus. 2, 5, 17
- Debitorem carceri eximens creditori tenetur. 3, 1, 5, 3
- Debitum alienum naturaliter neminem obligat. v. heres &c. 3, 2, 1. charitatis & quæ ei sunt similia a superiore possunt exigi proprio quodam jure. 2, 25, 3. adde dilectio.
- Debitum civitatis subditos I. N. non obligat. 3, 2, 5. si universitas ha-
- beat bona. 3, 2, 1. obligat a I. G. 3, 2, 2. & 3, 2, 5. etiam singulos. 2, 2, 3. quantum ad bona & jura, raro ad vitam. 3, 2, 6. ita, ut ista capientium fiant, etiam justitia interna. 3, 13, 1. peccante tamen contra charitatem, qui id agit cum a primario debitore debitum facile possit consequi. 3, 13, 4. tenetur porro singulis iterum, qui culpa sua ejusmodi debito causam dedere. 3, 2, 7. non desinunt hæc debita, cum alia reip. forma introducitur. 2, 9, 8. constantia. *vide* constantia debitum.
- Debitum defuncti cur ad heredem transeat, non poena. 2, 21, 29. non transit, si quod ex officio pietatis gratia aut fidei debent. 2, 12, 17
- Debita personalia obligant bona ejus. 2, 14, 10. regis, qualia ad successorum non pertineant. 3, 14, 12
- Debitum justitiae oritur vel ex lege. 2, 1, 2. & 2, 17, 1. vel ex maleficio. *ibid.* quod vocatur debitum poenæ. 3, 13, 1. vel ex passione. 2, 17, 1. omnia hæc debita jus dant naturaliter in eum, qui debet. 2, 20, 2. quod & bello licet persequi, ubi id aliter consequi non possumus. 2, 1, 2. sed ut necesse sit bellum prius iudici. 3, 3, 6. & obligant naturaliter, etiam cum à iudice secus sit pronunciatum. 3, 2, 5. aut debitor in poenam creditoris sit liberatus. 2, 14, 6. debita sua legatus ut solvat, per ejus loci iudicem, in quo est, adigi non potest, ut id eo alia ratione cum eo sit agendum, & quali. 2, 18, 9. remissa censentur cum reddito chirographum. 2, 4, 4. universitatis. vel civitatis pro debito corpus an possit obligari. 3, 2, 3
- Decalogi prima quatuor præcepta continent omnia vera religionis membra. 2, 20, 45
- Decemvitorum Romæ juramentum de re illicita. 2, 13, 6
- Decent non ea omnia, quæ licent. 3, 4, 2
- Decima de præda consecrata. 3, 6, 1, 1
- Decreta sua Deus non mutat. 2, 13, 3
- vide* Deus.
- Dedere & donare non sunt ejusdem modi, contra quam putavit Cæcero. 2, 21, 4. innocentem quid sit, & quo

I N D E X.

& quo jure sint concessa. *ibid.* an
 & is cogatur, ad quem post facinus
 commissum fugit. *ibid.* ob famem
 aliaque similes necessitates excusa-
 bile. 2, 6, 5. jure nat. urbes sub-
 dito non licet sine publico consilio.
 3, 1, 21
 Deditus nec receptus an civis maneat.
 2, 21, 4, 7
 Dediti sine conditione an occidi
 possint. 3, 4, 12
 Deditio conditionata, & ejus effe-
 ctus. 2, 15, 7, 2
 Deditio dat sponte, quod vis ereptu-
 ra esset. 3, 8, 4. quamdiu admit-
 tebatur a Romanis. 3, 11, 13. re-
 pudiare potest jure belli quo sensu.
 3, 4, 11. non repudianda. 3, 11, 14.
 sequitur cognitionem causæ, qua
 semper & necessario debet antece-
 dere. 2, 21, 4. j. nat. ad quid obli-
 getur eum, cui fit ex justitia inter-
 na. 3, 20, 51. spontanea tollit jus
 postliminii. 3, 9, 8. induciarum
 tempore non valet. 3, 21, 8
 Dediti quando possint interfici. 3,
 11, 16, 1
 Dediti recipiendi. 3, 11, 14
 Deditis pure quid faciendum sit, sta-
 tuendum a rege, aut a populo. 3,
 22, 11
 Deditorum oppida incendi possunt
 jure belli. 3, 5, 1.
 Deditio pura. 3, 20, 49, 1. & 2, 5, 31
 Deditio antequam murum aries per-
 cussit. 3, 11, 14, 2
 Defectio subditorum efficit, ut in ma-
 gistratu potentia puniendi eos non
 possit præsumi. 3, 20, 30. *vide* re-
 belles. ad hostem invalida tempore
 induciarum. 3, 21, 8. spontanea ob
 tempora difficilia quomodo excu-
 setur. 3, 11, 4. adde dedere.
 Defendere innocentem an teneamur,
 & quando. 2, 25, 3, 1. & cap. 4, 8, 2
 Defendens se non opus habet denun-
 tiatione jure naturæ. 3, 3, 6
 Defensio an jus det in tertium, qui
 non invadit. 2, 1, 4
 Defensio rerum an jus det occiden-
 ti. 2, 1, 11
 Defensio licita in aggressoris adju-
 res. 3, 1, 3. & l. 3, 1, 5, 3
 Defensio ut necessaria habeatur, ne-
 cesse est, ut aliter vita periculum
 nequeat evitare. 2, 1, 3. & 2, 1, 5.
 & certò constet de potentia & ani-

mo alterius. 2, 22, 5. & tunc li-
 cita etiam cum periculo innocen-
 tis. 2, 1, 4. & 3, 1, 2
 Defensio pro ultione sæpe ponitur a
 Christianis. 1, 2, 8. aliorum qui
 bellum sunt promeriti injusta. 2,
 1, 18. non est necessaria, cum non
 nisi morte invaloris possit fieri. 2,
 25, 7. subditorum etiam in bello
 injusto aliquo casu justa esse potest,
 2, 26, 5. adde pœna. Sui in bello
 favorabilior, quam illatio belli.
 2, 16, 10. indictione an indigeat.
vide bellum defensivum, a qui-
 busdam Christianis habita pro il-
 licita. 1, 3, 3. licita, ut sit & ju-
 sta. I. N. necessariam esse oportet.
 2, 22, 5. id quod esse definit,
 simul atque judex potest adiri. 2,
 1, 16. in vera defensione homo
 non occiditur. 2, 1, 4
 Defensio sui aliquo casu licita etiam
 cum vita periculum aliter evitari
 non potest. 2, 1, 12. cum interfectio-
 ne an licita sit jure divino. 2, 1, 10.
 contra armatum aggressorem licita.
 1, 3, 2. & furiosum aut insanum.
 2, 1, 3. non vero contra magistra-
 tum in causa religionis. 1, 4, 7
 Defensionis actus pacem non rum-
 pit. 3, 20, 36. & 38
 Defensio in bellis publicis quæ, &
 qualis. 2, 1, 16. in his, qui bello
 causam dederunt, non licita.
 2, 1, 18
 Desforator virginis ad quid teneatur.
 2, 17, 15
 Defunctis gratia redditur in liberis.
 2, 7, 9, 2
 Dejectus dicitur, qui vetitus est ac-
 cedere. 2, 16, 12, 1
 Dejicere quid interdum significet. 2,
 16, 12. & 2, 16, 20
 Delatio, oblatio conditionis ante ac-
 ceptionem non obligat. 2, 16, 32
 Deliberati & indeliberati actus di-
 stinctio. 3, 11, 4, 2, 3
 super Deliberationibus politicis regu-
 lar. 2, 24, 5
 Deliberationum fines, & media inter
 se comparanda, & quomodo. *ibid.*
 Delicta quomodo contractibus com-
 parentur. 2, 20, 2, 2, 3
 Delicta gignunt jus in rem. 2, 5, 1.
 & jus dant ad pœnam. 2, 20, 2.
 omnia an necessario & ex I. N. pu-
 nienda. 2, 20, 4. & 2, 20, 21. pu-
 niuntur

I N D E X.

- nuntiant non ea tantum, quæ directe
 alios lædunt, sed & quæ per conse-
 quentiam. 2, 20, 44. aliena I. N.
 non obligant ad poenam. 2, 21, 12.
 possunt tamen liberis delinquenti-
 um honores & id genus alia iuste
 denegari. 2, 21, 11. & 2, 21, 16. per
 ignorantiam commissa facile remit-
 tenda, quamvis culpa non omnino
 careant. 2, 20, 26. & 2, 20, 43. igno-
 rata eo tempore, cum pax iniretur,
 an post contra pactum excusabiliter
 puniri queant. 3, 20, 17. inchoata
 contra pietatem an puniri debeant.
 2, 20, 39. contra vitam hominis
 an extra iudicium severe debeant
 puniri. *ibid.* per infirmitatem diffi-
 culter superabilem commissa non
 difficulter remittenda. 2, 20, 26.
 quæ lædunt personam Principis
 facile condonanda. 2, 24, 3. contra
 societatem humanam a cuiusque
 civitatis rectore puniri iuste queant.
 2, 21, 3. delicta majorum posteros
 luere creditum non nisi de gravissi-
 mis criminibus. 2, 13, 1. a multis
 commissa, etsi digna quæ morte
 puniantur, morte tamen non puniri
 æquum est. 3, 11, 17. Regis popu-
 lum vere subditum non obligant ad
 poenam. 2, 21, 17. populum luisse,
 quando legitur, an ex eo concludi
 possit datam in regem potestatem.
ibid. subditorum obligant civitatem
 aut regem, si sciverunt nec puni-
 verunt, cum & possent & debe-
 rent. 2, 21, 2. unde hæc culpa præ-
 sumatur. 3, 20, 30
- Delinquentes** naturaliter se faciunt
 subiectos omnibus hominibus. 2,
 20, 3. & in eo statu sunt, ut puniri
 possint. 2, 20, 22. etiam a quovis,
 qui eis non est subditus. 1, 3, 21. ab-
 solvendi sunt in dubio. 2, 23, 5, resi-
 stendi jus non habet publicis mini-
 stris capere eos volentibus, metu ne
 plus æquo puniantur. 2, 1, 18
- Delinquentes** privatim in aliam civita-
 tem rectoremve ejus, is apud quem
 agit, dedere tenetur, aut punire.
 2, 21, 4. aut, si utrumque nolit,
 eum amovere. 2, 21, 5. nemo gratis
 delinquit, sive malus est. 2, 20, 29.
 consuetudo delinquendi quomodo
 spectetur in iudicio. 2, 20, 35. re-
 liqua *vide* in voce peccata.
- Delphi orbis umbilicus.** 2, 22, 13
- pro** Deplorato nemo temere habenda.
 2, 20, 7
- Denuntiatio** honesta etiam ubi non
 necessaria. 3, 3, 6, 3
- Denuntiatio** in quibus bellis necessa-
 ria. 3, 3, 6, 2
- Denuntiatio** pura & conditionata.
 3, 3, 7, 1
- Denuntiatio** ad proximum præsi-
 dium. 3, 3, 7, 2
- Denuntiatio** cur requiratur. 3, 3, 11
- Denuntiatione** an opus, ubi legati
 violati sunt. 3, 3, 14
- Depositarius** ad quid teneatur. 2, 12,
 13, 1
- Depositarius** rem si perierit non resti-
 tuit, & quare. 2, 12, 13
- Depositum** prædoni reddendum, si
 dominus non appareat. 2, 13, 15, 2
- Depositum** est species mandati. 2, 12, 2.
 depositario interdum iuste non red-
 ditur, si is non sit dominus. 2, 16,
 26. interdum etiam cum sit domi-
 nus. *ibid.* res furto aut vi alicui
 ablata & tertio deposita, cui resti-
 tuenda, si dominus appareat. 2, 10, 1.
 si non. *vide* text.
- Deposito** mercedem stipulari an inju-
 stum. 2, 12, 11
- Deposita** bona post publicationem
 fisco non priori domino reddenda,
 & quare. 2, 10, 1, 4
- Depositam** apud se rem suam nemo
 reddere tenetur. *ibid.*
- Derelictione** regna amittuntur. 2, 4,
 11
- Derelictum** quid censetur, spe reci-
 perandi amissa. 2, 4, 5, 1
- Derelictum** redit in statum suum natu-
 ralem. 2, 3, 19. ad derelicti præ-
 sumtionem sufficit tempus excedens
 hominis memoriam. 2, 4, 7.
 ad derelicti regni vel imperii præ-
 sumtionem non requiritur l. civ.
 definitum tempus. 2, 4, 12
- pro** Derelicto habere non censetur is
 qui rem tractat negligentius. 1, 4, 9.
 ne pro derelicto res habeatur quid
 agendum, cum ob vim majorem
 deseritur. *vide* arbiter. an pro de-
 relicto censenda, quæ induciarum
 tempore sunt incustodita. 3, 21, 8
- Deserto** jus legationis non habent.
 2, 18, 2, 2
- Desperatio** hosti eripitur, rebus serva-
 tis. 3, 12, 8, 1
- Despoliatio** quid. 3, 6, 14, 7
- Deum

I N D E X.

Deum negare, & negare eum rerum
 humanarum curam agere, moraliter
 idem valent. 2, 20, 46
 Deus promittendo obligatur. 2, 11,
 4, 1
 Deus in juramento testis & ultor. 2,
 13, 10
 Deus probavit jus prædæ. 3, 6, 1, 2
 Deus nocentibus parit innocentium
 causâ. 3, 1, 4, 3
 Deus quo jure efficiat, ut peccata pos-
 teris noceant. 2, 21, 14, 1, 3
 Deus quo sensu dicatur mutare consi-
 lium, & poenitentia duci. 2, 13, 3, 4.
 quando dicatur improprie nos fal-
 lere. *ibid.*
 Deus populo cladem immittit ob Re-
 gum factâ. 2, 21, 17
 Deus *αὐτοφύκη* quo sensu. 2, 20, 4, 2
 Deus propter se omnia fecisse quo
 sensu dicatur. *ibid.*
 Deus an non possit agere, nisi ob fi-
 nem. 2, 20, 4, 2
 Deus cognosci ex natura quomodo
 possit. 2, 20, 45. coli nimium non
 potest. proleg. p. 15. dominium
 plenissimum habet, ut in res no-
 stras, ita & in vitam. 2, 20, 40. &
 2, 21, 14. majusque illud est, quam
 hominum in bestias. 3, 4, 9. igitur,
 quæ ex eo jure agit, nobis in
 exemplum non trahenda. 3, 1, 4.
 efficere quædam non posse, quo
 sensu dictus. 1, 1, 10
 de Deo notiones quædam minusevi-
 dentes. 2, 20, 47. perperam sen-
 tientibus, an juste bellum inferat
 ex hac sola causâ. 2, 22, 9. quæ
 sunt contra mandat. divinum in
 iis non est magistratui parendum.
 2, 20, 3
 Dei jus in homines. 3, 1, 4, 3
 Dei lenitas in novo fœdere. 2, 20,
 11, 1
 Dei factum circa liberos peccantium
 cur hominibus non imitandum. 2,
 21, 14, 1, 3
 Deo mendacium non convenit. 3, 1,
 15, 1
 Deo magis quam hominibus obedi-
 dum agnoscunt & Philosophi. 1, 4,
 1, 3. & 2, 26, 3, 1
 Dextræ datio in quibusdam locis vi-
 cem tenet jurisjurandi & quare. 2,
 13, 22
 Diagoras Melius quare sit punitus. 2,
 20, 46

Dicere mihi non necesse est id omne,
 quod alteri est utile audire. 2, 12, 9
 Dictatoria potestas imperiumque an
 mutaverit temp. quotiens est intro-
 ductum. 1, 3, 8
 Dictatoris potestas aliquando sum-
 ma. 1, 3, 11, 1
ad eum Diem, exclusive, an inclusive
 intelligendum. 3, 21, 4
Dierum vox in fœderibus quomodo
 intelligenda. 2, 16, 5
 Dignitas regis ladicur in legato. 2,
 18, 5
 Diis ascripta quæ juris sunt gentium.
 2, 19, 1, 2
Δικαιοσύνη. 1, 1, 9, 2
Δικαιοσύνη quæ Aristoteli. 1, 3, 6, 2
 Dilectionis lex distinguitur a lege
 evangelica. 2, 1, 10. ad jus. n. perti-
 net. 2, 1, 9. proprie tamen jus non
 dat ei, cui hinc aliquid debetur.
 2, 12, 17. & 2, 17, 9. itaque nec
 debitum hujusmodi armis exigere
 licet. 2, 22, 16. potest tamen a sub-
 ditis magistratus deposcere proprio
 quodam jure. *vide* debitum. An
 obliget omnes homines æqualiter,
 1, 2, 8. non obligat in gratiam no-
 centis. 2, 1, 16. præcipit multa, quæ
 non tantum laudabilia sunt sed
 etiam omitti sine culpa nequeunt.
 2, 1, 9. & 2, 25, 3. vetat multa, quæ
 ex jure stricto licita. 2, 1, 10. &
 3, 13, 4. ut capere res subditorum
 pro debito magistratus. 3, 13, 4.
 res coëmere, quæ plus vendantur
 etiam pretio haud iniquo pro tem-
 pore. 2, 12, 16. non indicare mer-
 ces plures in via esse, quo tuas ca-
 rius vendas. 2, 12, 9. persequi rem
 suam cum cæde alterius. 3, 2, 6
 Diligendorum gradus. 1, 2, 8, 10
 Diligere proximum juxta se, quomo-
 do intelligendum. 1, 3, 3. lex Christi
 de diligendis singulis, quam habeat
 exceptionem. 1, 2, 8. & 2, 15, 10
 Dimicatio singularis quibus casibus
 licita. 3, 1, 15
 Dimicationes sine fructu illicitæ. 3,
 11, 19
 Dimidium navium de integris intelli-
 gendum. 2, 16, 5
 Directio prædæ qualis. 3, 6, 18
 Direptionis concedendæ aut negandæ
 rationes. 3, 6, 18, 2
 Direptiones quæ vitandæ Christianis.
 3, 12, 8, 4
 Dilci-

I N D E X.

- Disciplina militaris Romana. 3, 18,
1, 2
- Disciplina militaris an ea severitate
custodiri possit, ut in itinere, in
castris, & similibus, miles ne
minimum quidem auferat. 3, 17, 2.
servatur provisione rerum necessa-
riarum & bene solutis stipendiis.
ibid. disciplina militaris leges. 3, 17, 2
- Dispensandi in lege poenali causæ quæ.
2, 20, 25, 26
- Dispensatio distinguitur ab æquitate.
2, 20, 27
- Dissimulatio an licita. 3, 1, 7
- Divisio rerum ad bellum vitandum.
2, 1, 2, 5. & 2, 8, 1
- Divisio rerum prima causa efficiens
proprietas. 2, 2, 2. regni aut populi
quibus modis fiat. 2, 9, 18. an per
eam jus populi aut imperii amitta-
tur. *ibid.* reliqua. *vide* imperium.
- Divitiæ supervacua nullum bonum
in se continent. 2, 20, 5
- Divortia olim licita, Christianis pro-
hibita. 2, 5, 9, 2
- Divortio amissam mulierem, qua con-
ditione alius possit ducere. 2, 5, 9
- Do ut des. 2, 12, 3, 1
- Dogmata nova non sunt Metuenda, si
nil habeant, quod honestati & obe-
dientiæ erga magistratum adverfa-
tur. 2, 20, 49
- Dolo in bello licet uti, qui perfidia
caret. 3, 5, 4. non uti generosum
est, non etiam necessarium. 3, 1, 20.
Christiani imprimis uti non debent,
quantum fieri potest. *ibid.*
- Dolore alieno fatiari contra jus est
naturale. 2, 20, 5
- Dolus quotupliciter dividatur. 3, 1, 7
malus interdum dicitur, quod æqui-
tati est contrarium. *ibid.*
- Dolor non dat jus occidendi. 3, 11,
16, 5
- Dolus bonus quis. 3, 1, 6, 3
- Dolus an ex genere semper malorum.
3, 1, 6, 4
- Dolus in bello an licitus, & quis. 3, 1,
6, 1, 2
- Doli mali vox. 2, 10, 2, 2
- Dolo contrahens ad quam restitutio-
nem teneatur. 2, 17, 17
- Dolo res hostium capere licet. 3, 6,
12, 2
- Dolis abstinere generosum. 3, 1, 20, 1
- Domanii fructus distinguendi a doma-
nio. 2, 6, 12
- Domanium. *vide* patrimonium populi,
Dominatio paucorum ad regnum acce-
dit. 3, 15, 8
- Dominium externum. 3, 6, 2, 1
- Dominium naturaliter & per alium
acquiritur. 3, 6, 9, 1
- Dominium furiosi unde. 2, 3, 6
- Dominium infantis unde. *ibid.*
- Dominium conditionarum. 2, 3, 16, 1
- Dominium quid & quotuplex. 1, 1, 5,
non amittitur ob alimentum præ-
stitum ab eo, qui non est dominus.
vide alimentum. nec jure naturali
ob delictum per se. 2, 8, 20. nec
ob possessionem amissam licet ex
possessione incipiat. 2, 8, 3. domi-
nium antevertere potest lex civilis
quod jure naturali licitum est. 2, 2, 5.
ut auferatur alicui sine probabili
causa injuria est. 2, 7, 1. & 2, 14, 8.
non auferitur per adjectam condi-
tionem. 2, 3, 19. ex quibus causis
alicui auferri possit. 3, 20, 9. jure
naturali iis tantum datur, qui utun-
tur ratione. 2, 3, 6. furiosis aut in-
fantibus datur. *ibidem.* & 2, 5, 2.
quando desinat. 2, 9, 1. per quid
distinguitur ab imperio. 2, 3, 4.
exceptionem habet necessitatis sum-
ma. 1, 2, 6. adde necessitas, &
utilitatis innoxia. *vide* utilitas. fines
& effectus suos semper habet, sive
ex civ. jure, sive gentium, seu
naturali oriatur. 2, 10, 1. & 3, 20, 9.
idem est cum proprietate. 2, 2, 1.
quare introductum. 2, 10, 2. si in-
troducendum non esset, an quis alteri
injuriam inferre potuisset in bonis.
1, 2, 1. non minuitur per adjectam
conditionem. 2, 3, 19. natum unde
primum sit, & quomodo proces-
serit. 2, 2, 2. non nascitur ex solo
actu animi. *ibid.* nec ex aptitudine
ad rem. 2, 17, 2. nec ex intellectu
perfectione. 2, 22, 10. nec ex vir-
tute sola mentis aut religiosa. *ibid.*
produci potest ex sola leg. civili.
2, 8, 5. & 2, 8, 21. & 2, 8, 1.
sequitur jus possidendi ex jure gen-
tium. 3, 20, 48. transferri etiam
potest in aliquem nec dum occupa-
tata possessione. 2, 7, 5. & 2, 7, 25.
ut totum vel ex parte tantum
transferatur juris naturalis est. 2, 6, 1.
an transferatur in eum qui rem
alienam loco suæ sibi debita cepit.
2, 7, 2
- Domini

I N D E X.

Domini actus primus & secundus. 2, 3, 6, vis. 2, 9, 1. ex dominio nemo jus habet præter dominum. 2, 10, 11
 Dominium captarum rerum in bello solenni non est sine omni conditione. 3, 9, 6. stare potest cum interna obligatione restituendi, si bellum fuerit injustum. 3, 10, 5. civile quid. 1, 3, 8, 6. & 6, 1. bello comparari potest. 1, 3, 8, 6. eminens quid. 1, 1, 6. & 1, 3, 6. comprehendit cives & res eorum. 1, 3, 6. & 3, 20, 7. imperii summa pars est. 1, 3, 6. in res subditorum civitati competit jure gentium. 3, 19, 7. ut ex eo alienare res eorum liceat illi & perdere. 3, 20, 7. & factum solum sufficiat ad rem transferendam. 3, 23, 10. utilitatis publicæ causa introductum est. 2, 21, 11. igitur non competit, nisi quatenus communiter expedit. 2, 14, 7. & 2, 14, 8. & 3, 20, 10. in regimine non dominico sed civili aut regio. 3, 19, 7. supereminenti dominio beneficia subditis liberaliter concessa possunt auferri. 2, 14, 13. falsum ipsis dici. 3, 1, 15. jus ipsis quæsitum auferri. 3, 14, 7. quæ autem singulis auferuntur sic, eorum compensatio fieri debet ex communi. 2, 14, 7. modi ejus. 3, 20, 7, 2. adde vocabulum pœna. generale manere potest, etsi in partes sit distributum. 2, 3, 19
 Dominium rerum, quæ pondere, mensura, & numero constant, quando transeat. 2, 10, 12
 Dominium externum sine interno. 3, 7, 6, 1, 3
 Dominia quomodo intereat sublato subjecto. 2, 9, 1. & 2, 1, 3. & 1, 4, 1
 Dominica potestas quid. 1, 1, 5
 Dominus rei præferendus ei, qui deposuit, & quare. 2, 10, 1, 4
 Dominus, qui denunciavit, ne servo crederetur, tenetur de peculio aut in rem verso. 2, 10, 2, 2
 Dominus, qui in culpa non est, naturaliter ad nihil tenetur. 2, 17, 21. legitimus quibus modis fiat. 3, 6, 18. *Not.* 2. qui cum possidente contrahit ut cum domino, dominium amittit. 2, 4, 4. etiam servo injuriam facere potest. 2, 5, 28
 Domini vocabulum non admittebant humaniores ex præcis, 3, 14, 5

Domino cognitio rei non reddere contra jus naturale est. 2, 16, 26. deficiente res redit in statum suum naturalem. 2, 3, 19. & 2, 9, 1
 Dominum rei, quam possidet, ignorans, nemini tenetur. 2, 10, 11
 Domini rerum, quæ de navi jactæ sunt, partem ab aliis repetunt. 2, 10, 9, 2
 Domos incendere inhumanum. 3, 12, 2, 2
 Domuncula seu tugriolum momentaneum in litore occupato ponere licet transeunti. 2, 2, 15. Domus est pusilla resp. 3, 14, 3. de domo constituere jus est solius mariti. 2, 5, 8
 Dona & per internuntios absentibus mitti possunt. 2, 6, 2. *Not.* 2. & 2, 11, 17
 Donare quid significet. 2, 16, 5. in bello quibus liceat. 3, 22, 9. regna & urbes licet. 1, 3, 12. duci belli non licet, si jam sint quæsita, si vero necdum quæsita, licet. 3, 22, 9
 Donare pro transgrefse. 2, 16, 5
 Donatio an acceptari possit mortuo donatore. 2, 11, 17
 Donatio accepta an vim habeat mortuo donatore, antequam rescivisset acceptam. 2, 11, 17. quæ causam expressam non habet, naturaliter non est irrita. 2, 11, 21. ejus qui jure civili non tenetur, interpretanda ex dicto. 2, 16, 11. inter odiosa refertur. 2, 16, 12. prodiga habet effectum juris. 2, 11, 9. regis jure mixto imperantis, in quantum procedat. 2, 14, 12. in donatione omnia verba donantis strictius accipienda. 2, 16, 12
 Donationes a magistris militum factæ. 3, 6, 17, 6
Δωροδοξία servi unde. 3, 14, 5, 3
 Druidum officium apud Gallos. 2, 3, 8
 in Dubio bello lex probabilem rationem habere censetur. 2, 14, 12. flumen occupasse populus censetur. 2, 8, 11. pacis leges quædam. 3, 20, 21. de sensu scripti alicujus quorsum respiciendum. 1, 2, 9. sequimur quod minimum est. 3, 20, 47. & quod tutissimum. 2, 23, 5. & 2, 26, 4. successioni vicariæ locus esse censetur. 2, 7, 30. quæ puls valeant. 2, 16, 29. in dubiis judicium actus

I N D E X.

actu & experientia comparatur. 2,
 23, 3
 in Dubio bello pax praeferenda. 2,
 23, 6
 Dubitatio unde in moralibus. 2, 23, 1
 Dubitare quis potest contemplative,
 non active. 2, 26, 4, 1
 Dubitans subditus an recte militet. 2,
 26, 1, 4, 8
 Dubitans de jure quid facere debeat.
 2, 23, 3, 4
 Dubitans quomodo ad iudicandum
 dirigi possit. 2, 23, 2, 2. & 2, 23,
 5, 1
 Duellum, *vide* dimicatio singularis.
 Duellum seu certamen singulare unde
 natum. 2, 20, 8. nil detrahit juri,
 quod est alterius. 3, 20, 44. finem
 bello an possit imponere. 3, 28, 43.
 non repudiandum, si parati sint
 certare, ubi alioqui totus populus
 gravissimis malis se implicaturus
 erat. 2, 23, 10. & 3, 20, 43. pec-
 cant autem certantes contra justi-
 tiam internam, uno casu excepto.
 3, 20, 43
 Dux proprie quis. 3, 22, 1
 Dux milites quatenus obliget. 3,
 22, 6
 Dux de belli causis transigere non potest.
 3, 22, 7. inducias dare potest.
 3, 22, 8
 Dux homines, imperia, agros jam
 acquisita concedere non potest. 3,
 22, 9, 1, 2
 Dux condonare potest nondum qua-
 sita, etiam qui summus dux non
 est. *ibid.*
 Ducis belli jus eximium in praeda. 3,
 6, 17, 3
 Duces belli dispensatores praedae apud
 Romanos. 3, 6, 15
 Duces Romani quomodo se gesserint
 circa praedam. 3, 6, 16, 1, 2
 Duces belli quidam de praeda nihil
 deceperunt. 3, 6, 16, 1. & §. 17, 4
 Duces belli quomodo obligentur ex
 bello injusto. 3, 10, 4
 Duces belli duorum generum. 3, 22, 1.
 minores an obligare possunt sum-
 mum, & quatenus. 3, 8, 2. pacem
 inire an possint. *vide* pax.
 Ducum pacta quam recipiant inter-
 pretationem. 3, 22, 11
 Duratio rei naturam non mutat. 1,
 3, 11

E.

Ecclēsia jus an habeat in infide-
 les. 2, 22, 14, 1
 Edictum. 3, 3, 7
 Educatio liberorum quare a quibus-
 dam ad jus naturale referatur. 2,
 7, 4
 qui Edunt carnem humanam, cum
 iis justum bellum est. *vide* cibus.
 Effectus ut non sequatur, satis est uni-
 cam deesse causam. 2, 16, 20. uni-
 versalis causa requirit universalem.
 1, 1, 12
 Egestatis evitanda causa, quae injuste
 fiunt, maxime sunt excusabilia. 2,
 20, 29
 Ἐκδιωξίς quid apud Paulum Apostolum;
 1, 3, 3, 6
 Ἐπιπλοή quid. 2, 15, 5, 3
 Eleazarum factum. 3, 4, 18, 2
 Electio non semper inserti subditorum
 libertatem civilem. 1, 3, 10
 Electorum regum est jus tempora-
 rium. 2, 16, 10. Electus Imperator
 per legiones quo imperavit jure.
 vide Rom. Imp.
 Eleutherocilices. 1, 3, 12
 Eligens indignum reipublicae tenetur.
 2, 17, 3
 Emendatio peccantis quotuplex. 2,
 20, 8
 Emendi jus res ad vitam necessarias
 nemini negari potest. 2, 2, 19
 Emens rem alienam restituere eam
 venditori non potest. 2, 10, 10
 Ementi pignus a creditore tenetur qui
 oppignoravit, etiam si res sit aliena.
 2, 10, 2, 2, f.
 Emphyteusis sine scriptura a rege facta
 non valet. 2, 14, 5
 Emptio venditio quid sit naturaliter,
 2, 13, 3. metu expressa potest jure
 naturali rescindi. 2, 12, 10. sine
 certo pretio a rege facta non valet.
 2, 10, 9. rei alienae quatenus obli-
 get emptorem. *b. f. ibid.* In em-
 tione venditione dominium etiam
 sine traditione transfertur. 2, 12,
 15
 Emtori rei alienae quatenus obligetur
 dominus. 2, 10, 9
 Emti plures res potest in gratiam alte-
 rius. 20, 12, 14
 Emtor rei captae bello injusto an quid
 impendii deducat. 3, 16, 5
 Ἐπιπλοή quid. 2, 16, 4, 1
 Epiph.

I N D E X.

Ἐπιτομή 3, 2, 1, 2
 Ἐπιτομή 1, 1, 9, 2
 Epicurei cur ex bene moratis civitatibus eiekti. 2, 10, 46
 Ἐπίσταται 2, 16, 26, 1
 Ἐπίσταται fontes & regula. *ibid.*
 Ἐπίσταται 2, 15, 6, 2
 Ἐπίσταται 2, 13, 13
 Episcoporum consilia circa bella. 2, 23, 4, 2
 Episcopus qua talis jus non habet regendi humano more. 2, 22, 14
 Ἐπίστοι 2, 3, 10, 1
 Equi & equæ quæ postliminio apud Romanos recepta. 3, 9, 14, 1
 Equus Scythicus. 2, 5, 15. Equorum vestigal. 2, 2, 14
 Erasmus Christianis arma interdicat. *prol. p. 10*
 Errans hosti obligatur ex pacto. 3, 23, 4
 Errantes in partem Christianæ religionis an puniendi. 2, 20, 50
 Error an irritum actum faciat. 2, 11, 6, 1
 Error quotiens liberet fide. 3, 23, 4. circa pretium resarciendus si postea de eo confect. 2, 12, 12
 Esseni non jurabant. 2, 13, 2, 1, 4, 5
 Esseni gladiis armati incedunt. 1, 3, 3
 Essenorum communio in bonis. 2, 2, 2
 Evangelii præcepta an contineantur in jure naturali. 1, 2, 6, 1, 2
 Ἐξορία 2, 13, 13
 Exactiones odiosæ. 3, 2, 1
 Ἐξουσία 3, 6, 17, 3
 Excellentia super alios quatenus a virtute & utilitate sejungitur, bonum est imaginabile. 2, 20, 29
 Exceptionem habens jus habet ad pecuniam redactam ex bonis suis venditis. 2, 10, 2, f.
 Excursus inutiles in bello, id est, ii, qui tantum virium ostentationem habent, injusti sunt. 3, 11, 19
 Executionis ad modum quod pertinet, conditionem non facit. 3, 23, 15
 Exercitoria actio unde. 2, 11, 12, 13
 Exercitores an teneantur in solidum ex facto magistri. 2, 11, 13
 Exercitus quid. 2, 16, 3. justus. *ibid.*
 Exercitus insolita conscriptio si justis iudiciis appareat non fieri se tuendi gratia, rumpit pacem, 3, 20, 40
 cautio ne exercitus aliquo ducatur, quomodo intelligenda. 2, 16, 25

Exheredato filio an quid debeatur. 2, 7, 7
 Exheredatus tacite censetur, qui grave crimen commisit in Patrem, nisi adsint condonatae culpæ indicia. 2, 7, 25
 Exhereditarij filius a Patre in totum an possit, 2, 7, 4. quando possit, 2, 7, 2. ne in regnum succedat, 2, 7, 25
 Exilium fidejussoris damnati ex fidejussione proprie poena non est. 2, 21, 11
 Ἐξίσι. 2, 9, 3, 1
 Existimatio æquiparatur vitæ. 1, 2, 5. *vide fama.*
 Exitus liber cum itinere libero intelligendus. 2, 16, 5
 Exploratores graviter puniendi causa. 3, 4, 18, 3
 Expugnationes urbium & direptiones violentas Christiani permittere non debent. 3, 12, 8
 Exfules non tenentur imperiis civitatis. 2, 5, 25
 Exteri quomodo de rebus bello captis judicare debeant. 3, 6, 25
 Exteris quomodo jus nascatur ex lege civili. 2, 8, 26
 Exterorum res retinentur pro jure nostro, aut civis nostri. 3, 2, 3, 5. & §. 5, 2
 Externi testari non prohibentur jure naturali. 2, 6, 14, 2
 Externi juris quisvis efficacia. 3, 7, 7
 Externum dominium sine interno. 3, 7, 6, 1, 3
 Externi qui habendi. 2, 18, 2. olim habiti pro hostibus. 2, 6, 14. quod ne fieret postea foederibus est cautum. 2, 15, 5. an teneantur legibus loci ejus in quo degunt. 2, 2, 5, & 2, 11, 5. an pro hostibus habendi, si in loco hostili deprehendantur. 3, 4, 7
 Extorsio violenta acceptio est vitiosa ex qua jus ei nascitur cui extorquetur. 2, 10, 12
 Extrinseca contractui non sunt indicanda. 2, 12, 9, 2
 Exules poenæ metu dedendi sunt. 3, 20, 41. in exules alibi nullum jus est civitati. 2, 5, 25. & 3, 20, 41. penes reges exules manet jus regni etiam si possessionem amiserint. 2, 16, 17.
 Exules ejus suscipere cum quo pax initur, an pacem violet. 3, 20, 41
 Exu-

I N D E X.

Exulibus pulsus sedibus suis habitatio non deneganda sub certa conditione. 2, 2, 16. nec transitus negandus ad quarendas sedes alias. 2, 2, 13
Ezechias, 2, 1, 18

F.

FAbiorum deditioem Galli quo jure postularint. 2, 21, 4
Faciendi cujus quis alii jus dat ejus ipse auctor esse censetur. 1, 3, 5
Facinus, *vide* Scelus.
Facio ut facias. 2, 12, 3, 1, 5
Facio ut des. *ibid.*
Facinorosi an sepeliendi, 2, 19, 4
Factum alienum, jure naturali neminem obligat nisi successorem bonorum. 3, 2, 1. *vide* delictum. Qui promissum naturaliter non obligatur, si facere ex sua parte nil omiserit. 2, 11, 22. & 3, 21, 30. illicitum promissum an valeat. *vide* illicitum. Singulorum non obligat communitatem civilem. 2, 21, 2. utile nullum parit juris effectum.
ex Facto obligatur quisque vel ad reparacionem vel ad poenam. 2, 20, 1. sub factis comprehenduntur etiam non facta, quatenus conjecturam faciunt voluntatis. 2, 8, 10
Facultas, juris species, quid & quoruplex. 1, 1, 4, 5
Facultas eminens, quid. 1, 1, 6
meræ Facultatis quæ sunt, an tempore amittantur. 2, 4, 15
Facultatem qui dat, dat quantum in se est ea quæ ad facultatem sunt necessaria. 3, 22, 2
Fallere hostem quibus modis liceat. 3, 1, 8. suos quomodo liceat. 3, 1, 13
Fallendi artes qui instillant, fugiendi principibus. 3, 25, 1
Falsum dicere concedit Plato imperium habentibus & quare. 3, 1, 15, quatenus non sit illicitum. 3, 1, 12. & *seqq.* adde Mendax.
Falsum dicere amenti, & infanti, non est mentiri, stricte sumta voce. 3, 1, 12
Fama naturaliter homini suum. 2, 17, 2. adde Existimatio.
ob Famem facta deditio excusabilis. 2, 24, 6. *Not.* 2
Familia fundamentum est matrimonium, 2, 20, 30

Fato suo deprehensi in bello. 3, 6, 12
dicuntur infortunati. *vide* infortunatus. Etiam servi sunt. 3, 7, 1. jus habent postliminii in pace. 3, 9, 4. inter eos referuntur coacti ad bellum. 3, 11, 3
Fato fieri qui dicantur. 3, 6, 12, 1
Favor in promissis. 2, 16, 10
Favorabilia in dubio realia. 2, 16, 16, 1, 3
Favorabilia quomodo interpretanda. 2, 16, 12, 1, 2
Favorabilia extendenda ad proprietatem verborum tam artificialem quam vulgarem. 2, 7, 30. & 2, 16, 12. & 3, 20, 12. sunt quæ æqualitatem in se habent. 2, 16, 20. quæ utilitatem spectant communem. *ibid.*
Fecialium usus Romæ. 2, 23, 4
Fecialium collegium quare Romæ institutum. 2, 23, 4. & 2, 23, 8
Federa realia. 2, 16, 16. promissa media. 2, 16, 10
Federatus ad defendendus contra federatum. 2, 15, 13, 1. & 2, 25, 4, 1
Fodus quid. 1, 15, 3, 1
Fodus quando renovatum censetur. 2, 15, 14
Fodus an duret parte violata. 2, 15, 15
Fodus antiquius quando præferendum. 2, 15, 13, 3
Fodus cum populo reale. 2, 16, 16, 1
Fodus cum rege non semper personale. 2, 16, 16, 2
Fodus jus dat regi qui regno pulsus est. 2, 16, 17
Fodus cum populo, aut justo rege, inavatori sive tyranno non prodest. 2, 16, 18
Fodus inæquale proprie jurisdictionem non dat. 1, 3, 21, 2, 3
Fodus inæquale quod. 1, 3, 24, 1
Fodus a sponcione quod differat. 2, 15, 3
Federe inæquali qui tenetur populus, liber esse non desinit. 1, 3, 21, 1, 3, 4 & 2, 18, 2, 2
Federe inæquali qui tenetur rex potest summum imperium retinere. 1, 3, 21, 3
in Federe superior quis dicatur. 1, 3, 21, 2, 8
Foderis rumpendi materia odiosa. 2, 16, 13, 1
Federa quædam idem statuunt, quod jus naturæ, & quare. 2, 15, 5, 1, 3
Foderis princeps imperium in quibus rebus

I N D E X.

rebus habeat. 1, 3, 21, 8
 Federis inæqualis pericula unde. 1, 3, 21, 10
 Federa inæqualia contrahuntur etiam ubi bellum non fuit. 2, 15, 7, 4
 Federa an contrahi possint cum his, qui alieni sunt a vera religione, quæ, & quatenus jure naturæ, jure Hebræo, jure euangelico. 2, 15, 8.
 & cap. 9, 1. & cap. 10, 1
 Federa cum quibusdam populis vetita lege Hebræa. 2, 13, 4, 2
 Federa quæ favorabilia, quæ odiosa. 2, 16, 16, 3
 Federa æqualia, tum pacis, tum societatis. 2, 15, 6, 2
 Federa inæqualia. 2, 15, 7
 Federa æqualia de commerciis. 2, 15, 6, 2
 Federa personalia. 2, 16, 16, 1, 3
 Federa realia. *ibid.*
 Federa faciendi jus pars est summæ potestatis. 1, 3, 6. in regno ad regem pertinet. 2, 15, 3. facta cum libero populo an maneat mutato statu ejus populi. 2, 16, 16. fieri necesse erat inter eos qui nihil ante contraxissent, quibus id constitueretur quod est juris gentium. 2, 15, 5.
 Federa qui frangit, iræ divinæ obstringitur. 2, 15, 3. liberat alterum obligatione sed cum exceptione. 2, 15, 5
 Federa quæ jungunt arctissime duas civitates, an impediunt quominus status perfectæ civitatis retineatur. 1, 3, 7
 Federum finis pax est aut societas. 2, 15, 6. fundamentum non est jusjurandum. 2, 16, 16. species varia. 2, 15, 6. & sequent.
 Federibus stare etiam post acceptam aliquam injuriam animi est generoli. 3, 19, 19. ex iis etiam aliquem ex injusta causa jurasse, veniam meretur poenæ. 3, 11, 6
 in Federibus omnibus præsumitur ratio habita prudentiæ ac pietatis ejus cum quo agitur. 2, 15, 6
 Federa inæqualia imperium minuunt vel non. 2, 15, 7. ut eos hostes habeamus quos pars altera. 2, 15, 7. ne in jussu alterius bellum geratur, quomodo intelligendum. 2, 16, 14
 Federatus utrisque cui auxilium præstare debeat si bellum inter se gerant. 2, 15, 13

Federati inæquales an jus legandi habeant. 2, 18, 2, 2
 Federum divisio. 2, 15, 4, 5
 Federum inæqualium divisio. 2, 15, 7, 1
 Federum distinctio circa jus postliminii. 3, 9, 18, 3
 Femina an promittendo obligetur. *vide* Promissio.
 Feminae occiduntur impune in bello. 2, 4, 9. sexu tamen vindicari debent ab injuria. 3, 11, 9
 Feminae captivæ Hebræorum lex pro illis. 3, 4, 19, 2
 Feminae succedunt in regnis patrimonialibus. 2, 7, 11, 1
 Feminae quomodo obnoxiae bellicæ juri. 3, 11, 9, 1, 3
 Feminis parcendum. *ibid.*
 Fera quorum sint? lex, quæ eas regi addicit, non injusta. 2, 2, 5
 Fera in sylvis privatis non sunt nullius. 2, 8, 2, 3, 4
 Fera sunt Principum in Germania. 2, 8, 4
 Fera quamdiu nullius sint dicenda. 2, 8, 2. feras nullius esse non simpliciter est ex jure naturali sicut putat jus civile Rom. 2, 8, 21
 Feras an dominus amittat si aufugerint. 2, 8, 3
 Ferrum quid significet. 2, 16, 5. & 2, 16, 20
 Ferruminatio non facit confusionem. 2, 8, 21
 Feuda Franca, sive libera. 1, 3, 23, 2
 Feuda longava possessione acquiruntur. 2, 4, 10, 3
 Feuda acquiri possunt longo tempore quæ deferuntur ex investitura primaria. 2, 4, 10. deferuntur vel ex jure proximi possessoris, vel ex investitura primaria. *ibid.* hereditate adiri possunt, separatim ab aliorum bonorum hereditate. 2, 7, 19
 Feudale jus tantum Germanis usitatum. 1, 3, 23
 Feudale jus in personam, & in rem. 1, 3, 23, 1, 2, 3
 Feudalis obligatio non tollit summum imperium. 1, 3, 23, 2
 Feudalia regna qua successione deferantur. 2, 7, 20, 21
 Feudalis rei concessio beneficium est. 2, 12, 5
 Feudorum regionum tacita conditio, si bellum justum fuerit. 1, 3, 23
 R r r Feudoruz

I N D E X.

- Feudorum judicatio non semper faci-
 cienda ex lege Longobardica. 2,
 7, 21. non pertinet ad ecclesiam.
 2, 22; 14. *Annot.* 4.
 Feudum ligium. 1, 3, 23, 2
 Fidejussor obligatur ex solo consensu,
 etiam sine causa, in id quod fide-
 jussit. 3, 2, 2. fidejussionis pericu-
 lum est miserabile. 3, 13, 4
 Fides in bello. 3, 19, 1
 Fides praedoni, & tyranno debetur.
 3, 19, 2, 1, 2
 Fides perfido an servanda. 3, 19, 13
 Fides compensando quomodo libere-
 tur. 3, 19, 15
 Fides tacita quae. 3, 24, 1, 4, 5
 Fides commendata in bello. 3, 25, 1
 Fides quae vim habeat juramenti. 2,
 13, 22
 Fides apud Paulum quid significet. 2,
 23, 2. fidem credendi euangelio
 quod Deus quibusdam negat fit ex
 causis incognitis. 2, 20, 48. per
 fidem debellasse regna, quo sensu
 quadam dicantur. 1, 2, 2
 Fides si frangatur a rege ut tunc
 regno cedat, haec conditio non
 destruit summum imperium. 1, 3,
 16. fundamentum est justitiae. 2,
 11, 1. promissa dat jus ei cui pro-
 mittitur. 3, 19, 1. servanda hosti-
 bus quibusvis, & quare. 3, 19, 13.
 perfidis. 3, 13, 16. & 3, 19, 13.
 privatis. 3, 19, 2. potest tamen his
 etiam non servari jure gentium
 voluntario. 3, 19, 5. servis etiam
 servanda. 3, 19, 6. tyrannis. 3, 19, 2.
 an ut serviant cogi possint a supe-
 rioribus privati, si quam hosti dece-
 runt. 3, 23, 11. quibus casibus pos-
 sit absque injuria non servari.
 3, 19, 14. & sequent. an ex jure
 supereminetis domini possit non
 servari quae subditis est data. 3,
 19, 7
 Fides expressa. 3, 20, 1
 Principales pro jurejurando.
 Publica quoruplex 3, 20, 1. tacita.
ibid.
 in Fide esse quid. 1, 3, 21, 3
 bona Fide rem alienam qui emit, pre-
 tium an repetat. 2, 10, 10
 Fidei bellicae partitio. 3, 20, 1
 Fidei alicujus se permittere. *vide* de-
 dere; qui se fidei civitatis aut
 regis permittit qualiter obligetur.
vide tutela.
 bonae Fidei & stricti juris discrimen
 an valeat inter populos diversos.
 2, 16, 11
 bonae Fidei possessor non tenetur de
 re qua perit. 2, 10, 3
 bonae Fidei possessor, si rem alii
 donaverit, an tenetur. 2, 10, 7, 4.
 si rem vendiderit, an & quando
 tenetur. 2, 10, 8
 bonae Fidei possessor an naturaliter
 fructus suos faciat. 2, 8, 23
 bonae Fidei possessor ad rei restitutio-
 nem tenetur. 2, 10, 1, 3
 malae Fidei possessor quale jus tempore
 acquirit. 3, 7, 6, 2
 malae Fidei possessor an speciem per-
 dat. 2, 8, 20
 bonae Fidei possessor recte impendia
 repetit, & quae. 2, 8, 23
 malae Fidei possessor impendia repe-
 tit. 2, 8, 24
 Fideicommissum familiae relictum
 quem ordinem sequatur. 2, 7, 24
 Fideicommissio obnoxia longavo tem-
 pore acquiruntur. 2, 4, 10, 3
 Fidejubens & solvens pro aliquo con-
 templatone tertii actionem habet
 in eum qui liberatus est. 2, 19,
 2, 2
 Fidejussio qualis actus. 2, 12, 6
 Fidejussor ad mortem obligari non
 potest, ad exilium potest. 2, 21, 11,
 2, 3
 Fidejussoris obligatio, immediate
 unde. 2, 21, 11, 1
 Filia fratris majoris an praeferenda
 fratri minori in regni successione.
 2, 7, 32
 Filius an debeat accusare patrem pro-
 ditorem. 2, 18, 4, 7. & cap. 26, 3, 2
 Filius a patre rege in regno exhare-
 dari an possit. 2, 7, 25
 Filius natus patre jam rege an praefe-
 rendus ante nato. 2, 7, 28
 Filius instrumentum patris. 1, 5, 3.
 patrem non sequitur nisi in jure
 commorandi. 3, 21, 17. postlimi-
 nio non redit in potestatem parentis
 jure civili, & quare. 3, 9, 10
 Filio abdicato & exheredato an quid
 debeatur. 2, 7, 7
 Filii naturales an succedant patri, &
 adoptari possint. 2, 7, 8, 2
 Finis est semper bonum aliquod aut
 declinatio mali. 2, 24, 5. ejus neces-
 sitas jus dat in moralibus. 2, 5, 24.
 finem rei non repetit in morali-
 bus

I N D E X.

- bus pro impossibili habetur. 2, 16, 1.
 que ad finem ducunt in morali mate-
 ria affirmationem intrinsicam accipi-
 unt. 3, 1, 2
- Finitivus status rherorum. 2, 16, 3
- Finium proferendorum studium re-
 prehenditur. *vide* imperii fines.
- Fisco cedere bona captivi non capta
 juris est civ. Rom. 3, 9, 10. bona
 naufragorum, est plane injustum.
 2, 7, 1. & bona oblidis. 3, 20, 53
- Flacci dolus. 3, 1, 13, 2
- Flumen totum interdum ripam alte-
 ram sequitur. 2, 3, 17, 1. & §.
 18. 1.
- Flumen idem quo sensu. 2, 9, 3, 2
- Flumen quod mutavit alveum an idem
 sit. 2, 3, 17. naturalis terminus est
 regionis. 2, 3, 16. obstructione
 fluminis qui tenetur, tenetur etiam
 de damno eam secuto. 2, 17, 12
- Flumina quomodo occupentur. 2, 3,
 10, 1
- Flumina non sunt nullius ideo quod
 singulos dominos non habeant. 2,
 2, 4. sunt populi. 2, 2, 12. occupari
 quomodo poterint. 2, 3, 7
- Fluminis cursu mutato an imperii
 fines mutantur. 2, 3, 16, 17
- Fluvialia incrementa. *vide* Alluvio.
- Fœnus juri naturali repugnare non
 satis constat. 2, 20, 42. locationi
 est adfines. 2, 13, 20. *Annot.* 1.
 sumitur in malam partem. 2, 13, 21.
Annot. 1. ad scœnera improba quo-
 modo & quare leges civiles soleant
 connivere. 3, 5, 4. adversus scœne-
 bre malum reges sibi juris remediis
 consuere. 3, 14, 2
- Fœnus nauticum. 2, 12, 5
- Fontes venenis inficere an liceat hosti.
 3, 4, 11. an alio modo corrumpere.
 2, 4, 17
- Formæ in moralibus solent habere
 interjectum aliquod, quod modo
 ad hoc modo ad illud extremum
 propius accedit. 2, 23, 1
- Fortuna & injuria quomodo distin-
 guantur. 2, 21, 5
- Funeraria actio cujus natura. 2, 10,
 9, 2
- Franci divisi in orientales & occiden-
 tales. 2, 9, 11
- Franci juris successio in regnis. 2,
 7, 21
- Francorum imperium distinctum a
 Romano. 2, 9, 11, 3
- Francorum regni divisio in orientale
 occidentale. *ibid*
- Francorum regum successio olim ali-
 quatenus a populi voluntate pependit.
 2, 9, 11, 3
- Francorum jus de postliminio extra
 bellum publicum. 3, 9, 19, 2
- Francorum jus circa servos. 3, 7, 2
- Francorum mos ad bellum vitandum.
 2, 25, 9
- Francorum moderatio in bello circa
 res sacras. 3, 12, 6, 3
- Francorum mos circa prædam. 3, 6,
 16, 2
- Frater minor an præferatur fratris
 majoris filio. 2, 7, 31
- Fratris filius an patruo regis præferen-
 dus in successione. 2, 7, 32
- Fratris filiam uxorem ducere non
 est prohibutum. 2, 5, 14. in frau-
 dem que fiunt, quo pertinent.
 2, 16, 20
- Fraudantes vectigalia ad quid tenean-
 tur. 2, 17, 16
- Fretum maris potest occupari. 1, 3, 8
- Fructus ut uni populo vendantur pactio
 an licita. 2, 2, 24
- Fructus qui restituendi. 2, 10, 4, 6
- Fructus industriales rei non debentur.
 2, 10, 4
- Fructus consumpti an restituendi. 2,
 10, 5
- Fructus in pace qui concessi intell-
 gantur. 3, 20, 22
- Fructus cum re restituendi. 2, 10, 1, 5
- Fructus restituendi ex damno dato.
 2, 17, 4
- Fructus duplices industriae & rei. 2,
 10, 4. qui eum impedit recipere
 qui percipiendi eos jus habet,
 tenetur damni dati, etiam ipse
 nihil percepit. 2, 11, 4. ut suos
 faciat possessor *b. f.* non est ex jure
 naturali. 2, 8, 22. *vide* possessor
b. f. quare teneatur destituere.
ibid.
- Fructuum dominus est naturaliter qui
 dominus est rei. 2, 10, 4. in penuria
 frumenti, civis etiam vi cogi
 potest, ut quod habet conferat in
 medium. 2, 23, 3
- Fuga an sit ignominiosa nobili præ-
 fertim qua vitam servare studet,
 quam vi armata se servare posse
 confidit. 2, 1, 20. ficta, dolus est
 non injustus. 3, 1, 8. fugam ho-
 stium quo jure dux falso militibus

I N D E X.

- fuis possit nunciare. 3, 1, 14. fugerum negarint, quod dare ipsis polliciti erant, qui in Capitolio remanserunt. 2, 15, 3
- Functionem res, numero, & mensura constantes quomodo recipiant. 2, 10, 13
- Fur ad quid teneatur. 2, 17, 16
- Fur apud Lycios fiebat servus. 2, 5, 25. *annot.* 2. nocturnus quo jure possit occidi. 2, 1, 12
- Furem fugientem cum re nostra jure occidi falso quidam tradidere. 2, 1, 13, lex quæ furem impune dicit interfici non dat jus interficiendi eum. 2, 1, 14
- Furis nocturni & diurni distinctio quo jure nitatur. 2, 1, 12, 1
- Furiosus promittendo non obligatur. 2, 11, 5
- Furtum contra jus naturale. 1, 1, 10, 4
- Furtum jure naturali prohibitum quo sensu. 1, 1, 10. punitum quomodo sit a Græcis & Judæis. 2, 20, 32. non semper committitur ereptione rei alienæ. 1, 1, 10. & 2, 21, 6. non committit is qui bello injusto captus res suas domino subducit. 3, 7, 6. subductio vasorum facta Aegyptiis ab Hebræis an furtum fuerit. 2, 7, 2. *Annotat.* 1
- Furtum de pascuo quam de domo quare acrius puniatur. 2, 29, 34
- Furari apud Spartanos licuit & Aegyptios. 3, 4, 2
- de Futuris, 3. loquendi gradus observandi. 2, 11, 1
- G.
- G**abaonitarum controversia. 2, 13, 4, 2
- Gabaonitis an Josua jure potuerit non servare promissâ, ob mendacium ipsorum. 2, 13, 4
- Galli sunt Franci occidentales. 2, 9, 11. an jure a Romanis locum sedis constituendæ petierint. 2, 2, 17
- Gallis Hercules jure bellum infert, quia carnes humanas epulabantur. 2, 20, 40
- Gallicum jus de prada maritima. 3, 6, 24, 8
- Galliæ jus circa prædationes quæ contra legem publicam fiunt. 2, 17, 20, 2
- Gallis Senonibus an Rom. jure au-
- rum negarint, quod dare ipsis polliciti erant, qui in Capitolio remanserunt. 2, 15, 3
- Gelricum jus de insula & alluvione. 2, 8, 14
- Generatio parit jus in rem. 2, 5, 1. & personam. 2, 5, 8
- Genero cum focu matrimonium est illicitum. 2, 5, 13
- Generis nomen sæpe adhæret speciei. 2, 16, 9
- Germani una uxore contenti antiquitus. 2, 5, 9, 4
- Germani sunt Franci Orientales. 2, 9, 11. eorum usus de libertate. 2, 5, 27, 1. reges precarii. 1, 3, 20
- Germania non fuit pars Rom. Imperii. 2, 9, 11, 1
- Germanica instituta vigent in Europa. 2, 8, 1
- Germanorum veterum latrocinia. 3, 3, 2, 3
- Gigantum atas. 2, 2, 2
- Gladio bella pro gloria quomodo gerenda. 2, 24, 10. minus acerbe gerenda. 3, 11, 6
- Gladium accipiens gladio peribit, quo sensu dictum. 1, 3, 3, 7
- Gladios gesserunt Apostoli quidam. 1, 3, 3, 4
- Γλώσση Aristoteli quid. 2, 16, 26, 1
- Gothorum moderatio in bello circa res sacras. 3, 12, 6, 3
- Tib. Gracchus Octavio male tributum abrogat. 3, 19, 8, 2
- Gratus in Levitico prohibiti, an & nunc matrimonia impediunt. 2, 5, 19, 1
- Gratus qui in Levitico per interpretationem prohibiti censeantur. 2, 5, 13, 4
- Græci aliquando plures uxores habuere. 2, 5, 9, 4
- Græcorum mos circa prædam. 3, 6, 14, 2
- Græcorum mos bellorum causas certamini committere duorum. 2, 23, 10
- Gratia mortuis quomodo reddatur. 2, 7, 9, 2
- ex Gratia quod debetur, armis peti jure nequit, 2, 22, 16. adde Beneficium.
- Gratiam referre prius quam beneficium conferre. 2, 7, 9, 2
- Gravia supra modum eximenda a verborum universitate. 2, 16, 27, 1
- Gravida

I N D E X.

Gravida cur supplicio non adficiatur, antequam enixa est. 2, 21, 14
 H. Grotius foedera reprobatur cum Turca contra Christianos, & Christianos adhortatur ad bellum Turcicum. 2, 15, 12. belli praesentis causas videtur statuere injustas. 1, 2, 8. queritur de ejectione sua ex patria. *Proleg.* p. 13. sequitur praesentium in judicando & eligendo libertatem. *Proleg.* pag. 23.
 Gubernandi tres formae. 1, 3, 8, 9

H.

Habitatio an concedenda externis, & quibus legibus. 2, 2, 16, 1
 Habitatio & convictus familiaris, cum iis qui alieni sunt a vera religione, an prohibitus lege Evangelica. 2, 15, 10
 Hares non tenetur ex vi sola juramenti facti a defuncto. 2, 13, 17, 1
 Hares an de poena teneatur. 2, 21, 19
 Haereticus Augustinus quis. 2, 20, 50, 3
 Harmonica proportio an in poenis locum habeat. 2, 20, 33
 Hasta sanguinea. 3, 3, 8
 Hastarum erectio. 3, 24, 5
 Hebraei iussi sacra gentium abolere. 3, 5, 1, 6
 Hebraeis an licuerit beneficia dare extraneis, aut ab iis accipere. 2, 15, 9, 3
 Hebraeorum lex pro foeminis captivis. 3, 4, 19, 2
 Hebraeorum mos de agris captis. 3, 6, 11, 2. de corona victi regis. 3, 6, 24, 4
 Hebraeorum jus circa servos. 3, 7, 8
 Hebraeorum lex. *vide* lex.
 Hebraeorum jus in liberos. 2, 5, 5, 7
 Hebraeorum lex de arboribus in bello. 3, 12, 2, 2. pro servis. 3, 14, 6, 5
 Hebraeorum leges in contractibus. 2, 12, 13, 2
 Hebraeorum sententia distinguens ea quae natura honesta sunt. 2, 14, 6, 1
 Hebraeus deficiens a religione sua, a quolibet alio Hebraeo potest interfici. 2, 20, 9. Hebraei odio habent omnes peregrinos, & quare. 2, 15, 9. jus ad bellum an ex eo tantum habuerint quod terram Canaan deberent occupare. 1, 2, 7. *vide* Judaeus.
 Heraclius Imperator certamine singulari pugnat cum Cosroe filio. 3, 20, 43

Hercules Acheloum domat. 2, 13, 16. laudatur quod exciderit Tyrannos, & quare. 2, 20, 40
 Hereditas in quibus causis obligetur pro defuncto. 2, 21, 19. etiam re recusari potest. 2, 4, 4. recte relinquatur liberis, quibuscumque, etiam naturalibus. 2, 7, 4. sequitur liberis naturaliter. 2, 7, 5. an filios magis quam filias. 2, 7, 4. n. i. hereditatis quae restitui iussa, fructus non restituitur jure civili. 1, 3, 2. hereditates quaedam diversae ab hereditate bonorum. 2, 7, 19
 Heres personam refert defuncti. 2, 9, 12. in bonis tantum, non in meritis. 2, 21, 19. tenetur ex facto alieno, defuncti sc. 3, 2, 1. ex jurejurando ejus si non personae jus nascitur, sed Deo fides obstringitur. 2, 13, 17. non si vi expressum sit. 3, 19, 5. an ex mandato teneatur defuncto facto. *vide* Mandatum; heres regni patrimonialis in quantum teneatur coheredibus. 2, 7, 13
 in Heredem transeunt earum rerum onera quae in humano sunt commercio. 2, 13, 17. ex primava lege Domini. 3, 19, 5. *vide* Debita. an filius a patre in totum possit exheredari. *vide* exheredari.
 Haereticus quis sit proprie. 2, 20, 50
 Haeretici ut vocantur, id est, qui in quibusdam dissentiunt articulis, an juste bello possint impugnari. 2, 20, 50
 Herodis Magni liberorum controversia. 2, 7, 28
 Hierosolyma quo sensu dicatur in orbis medio sita. 2, 22, 13
 Hispanicum jus de praedis terrestribus & maritimis. 3, 6, 24, 8
 Hispanicum jus de postliminio, de comitatibus & arcibus. 3, 9, 13, 2. de navibus, quas pirata ceperunt. 3, 9, 17
 Historiae non quae tantum iuste, sed quae inique, impotenter, iracunde factae sunt, memorant. 2, 18, 7
 Histriones S. Coena omnino prohibiti. 1, 2, 9. N. 1
 Hollandiae jus circa praedationes piraticas quae contra legem sunt. 2, 17, 20, 1
 Hollandiae mos circa obligationes executorum. 2, 11, 13
 Hollandicum jus de agris inundatis. 2, 8, 12, 2.

I N D E X.

- 2, 8, 12, 2. circa infulas, & alveos
 ficcatos. 2, 8, 10, 2
- Hollaandorum jus de exigendis octo
 nummis in centum, an cum jure
 divino pugnet. 2, 12, 22
- Homicida qualiscunque impurus ha-
 bebatur apud Gracos. 3, 4, 5. in-
 justus quis. 2, 17, 13. in quantum
 teneatur occisi parentibus & uxori
 & liberis. 2, 17, 13. iustus esse pot-
 est & tamen peccare in charita-
 tem. *ibid.*
- Homicida quid restituere teneatur. 2,
 17, 13
- Homicidas occidere ut liceat, unde
 ortum habeat. 1, 2, 5, 3
- Homo ad quæ jus habeat. 2, 17, 2, 1
- Homo homini instrumentum. 1, 5, 3
 & 3, 6, 9, 1
- Homicidas primis temporibus capitis
 supplicio affici Deus prohibuit, &
 quare. 1, 2, 5
- Homicidii voce non quamvis homi-
 nis eadem intelligimus. 1, 2, 5
- Homini homine non est prodige
 utendum. 2, 24, 10. homo homi-
 nem ut adjuvet juris naturalis est.
 2, 20, 8. an ad hoc quis ita te-
 neatur ut omittere id juste ne-
 queat. 2, 25, 7. homo hominem
 ut tueatur. juris est naturalis. 1, 5, 2,
 & 2, 25, 6. homines in quibusdam
 casibus jus gentium æquavit re-
 bus. 3, 6, 3. & 3, 6, 12. & 3, 7, 5.
 Natura omnium hominum inter-
 est, ut aliis hominibus consula-
 tur. 3, 19, 9
- Hominum reddendorum pactum de
 vivis intelligendum. 2, 16, 5
- Honestatis generale præceptum in
 Evangelio. 1, 2, 8, 4
- Honestum quid & quotuplex. 1, 2,
 1, 4
- Honestum vel in puncto consistit,
 vel admittit quandam laxitatem.
 1, 2, 1
- Honor quid. 2, 1, 10. adversus hono-
 rem quibus modis damnum detur,
 & in quantum ex eo quisque
 teneatur. 2, 17, 22. naturaliter ho-
 mini suum. 2, 17, 2. honoris re-
 cuperandi gratia lacerare alium an li-
 ceat. 2, 1, 10
- Honoribus arcentur nocentum libe-
 ri. 2, 21, 16
- Horatorum & Curiatorum duellum
 an fuerit iustum. 3, 20, 43
- Hospites pellere barbarum est. 2, 2, 18.
vide exules.
- Hospitii jus foederibus iniri solet, &
 quare. 2, 15, 5
- Hostis est qui facit quod placet ho-
 sti. 3, 17, 3
- Hostis jure gentium externo pro nullo
 habetur. 3, 10, 1. itaque ex eo in
 hostem omnia licent. 3, 4, 3. an
 privatim possit interfici, & quo
 jure in territorio alieno & pacato,
 3, 4, 8. potest jure gentium sed ci-
 vili jure sæpe impedimentum inji-
 citur. 3, 6, 27
- ex Hostibus Romani juste & prudenter
 faciunt amicos. 3, 15, 3
- Hostis quid antiquis. 2, 15, 5, 2. & 3,
 1, 1
- Hostis occiso, indistincta quo sensu
 licita. 3, 4, 2. & 2, 3, 1
- Hostis an offendi possit in solo paca-
 to. 3, 4, 8, 2
- Hosti subministrans res an pro hoste
 habendus. 3, 1, 5, 1, 3
- Hosti mentiri licere qui senserint.
 3, 1, 6, 1, 2. & 17, 1
- Hostem spoliare an liceat. *vide spo-*
 liare. 3, 5, 1. res ad Hostem missæ
 quando & quatenus intercipi pos-
 sint. 3, 1, 5, 1. & 3
- Hostes sepeliendi. 2, 19, 3, 1. & 2
 apud Hostes esse possunt qui non hosti-
 li sint animo. 3, 11, 3, 1. & 2
- Hostes qui. 3, 3, 1, 1. & 2, 15, 5, 2
- Hostes sunt & qui pro parte sum-
 mum imperium habent. 3, 3, 4
- Hostes fiunt etiam qui inæqualiter
 federati sunt. *ibid.*
- Hostium subditi, hostes. 3, 3, 9. &
 3, 4, 6
- Hostium subditi ubique offenduntur
 jure belli. 3, 4, 8, 1

I.

- J**acobus Patriarcha probat jus ac-
 quirendi bello. 3, 6, 1, 1
- Jacobus foedus inicit cum Idolola-
 tria. 2, 15, 9
- Jacobi filii ex ancillis ab ipso adoptati
 in jus succedendi. 3, 7, 8, 2
- Idem morali affirmatione censetur
 tantundem. 2, 7, 2
- Idem populus censetur etiam post
 multos annos. *vide populus.*
- Idola hostium evertere aut diruere an
 liceat iis qui eadem religione te-
 nentur.

nentur. 3, 5, 2
 Idolorum cultores an hoc nomine bello possint impugnari. 2, 20, 47. qui puniri possint. *ibid.* natura vani esse, quo sensu dicantur. 2, 12, 26
 Idololatrias quos morte puniat lex Hebraea. 2, 20, 47, 2, 4
 Idololatriæ species & gradus. 2, 20, 9, 5
 Jehu factum quale. 1, 4, 19, 4
 Jephthis controversia cum Ammonitis. 2, 4, 2, 1
 Ignoscere an liceat interdum. 2, 20, 21. an liceat posita lege pœnali. 2, 20, 24
 Ignorantia qua delictum minuat. 2, 20, 43. & 2, 26, 1
 Illicita eximenda a verborum universalitate. 2, 16, 27, 1
 Illicita non obligant. 2, 16, 26. illicitum factum non semper caret effectu juris. 2, 11, 9
 Illiciti facti promissio non valet, & quare. 2, 11, 8. etiam jurata. 2, 13, 6. verba quæ illiciti quid continent, quomodo interpretanda. 2, 16, 26
 Illyrii prædari soliti, triumphati. 3, 3, 2, 3
 in imaginibus gentiles arbitrabantur habitare aut Dei Spiritum, aut bonos angelos, aut vim ætherum. 3, 5, 2
 Immemoriale tempus. *vide* tempus immemoriale. 2, 4, 7
 Immunitas rerum ad agriculturam pertinentium. 3, 13, 4, 4
 Immunitatis concessio quibus casibus definat. 2, 16, 27
 Impediens aliquem a petendo munere quando teneatur. 2, 17, 3
 Impendens in rem alienam receptu difficilem sumptus servat. 2, 10, 9
 Impensorum loco juste retinentur quæ durante bello capta sunt ab iis qui justum bellum gesserunt. 3, 13, 3
 Imperare non semper involvit subditos. 1, 3, 21. imperandi jus non semper subditorum arbitrio relinquatur. 1, 3, 8. imperandi & parendi ordo inservit nostro bono etiam tum cum patitur injurias ab imperante. 1, 4, 4. Imperantes in universum censendi quætere tranquillitatem publicam, & quare. *ibid.* an utile esset, ut unus aliquis toti mundo imperaret. 2, 22, 13
 Imperator Romanus an in ea omnia

jus nunc habeat quæ quondam fuere populi Romani. 2, 22, 13.
 Electio ejus facta a legionibus an per se rata fuerit. 2, 9, 11. princeps fœderis electus contra Turcam. 2, 15, 12. Imperatores Romani cur episcoporum consilio usi sint. 2, 23, 4
 Imperator Romanus an Imperium habeat in omnes. 2, 22, 13
 Imperator Romanus qua talis, unde jus suum habeat, Vicarium ei quis dare possit. 2, 9, 11, 4
 Imp. Germaniæ qua talis, unde. *vide* Imperium acquiri quatenus possit. 3, 15, 1
 Imperium in victos accipi recte ad sui tutelam. 3, 15, 2, 1
 Imperium bello acquiritur. 3, 8, 1
 Imperium ut in rege imperante alio est bello acquiritur. 3, 8, 4, 1, 2
 Imperium alienari potest a rege consensu populi. 2, 6, 3
 Imperium Romanum distinctum ab Imperio Francorum, & regno Longobardorum. 2, 9, 11, 3. a germania magna. 2, 9, 11, 1
 Imperium & majestatem conservare, quid? 1, 3, 21, 2
 Imperium acquiritur non nisi ex consensu aut ex pœna. 2, 22, 23. & jure naturali tamen non ultra quam fert debiti modus & periculi necessitas. 3, 15, 1. alienari potest. 1, 3, 12. & 2, 6, 3. ut alienetur quibus opus sit. 2, 6, 3. & *seq.* & 3, 20, 6. alienari non potest ex moribus germanorum. 1, 3, 13. non amittitur delinquendo, nisi lex id statuat. 2, 1, 9. arcinnum credendum est in dubio. 2, 4, 8. in certo esse humanæ interest societatis. *ibid.* in corpore non est divisibiliter in plura corpora. 2, 6, 6. dari a Deo, utile est ut credatur. 1, 3, 8. derelinquitur aliquando, & quare. 2, 4, 8. desinit derelictione. 2, 9, 1. distinguitur interdum a dominio. 2, 3, 4. tale imperium continet jus emens. 2, 3, 19. dividi potest ut pars sit penes populum, reliqua penes regem. 1, 3, 17. quibus casibus. 1, 3, 21. a victore in securitatem suam. 3, 19, 9. cum dividitur, utriusque parti certi fines constituendi, qui cognosci queant. 1, 3, 9. & 1, 3, 17.
 R R R 4
 divisum

I N D E X.

- divisum an censetur, si rex irrita fore permiserit, in qua senatus non consentiet. 1, 3, 18
 Imperii divisi exempla. 1, 3, 20. male imperantis an recidat ad populum. *vide* tyrannus. Imperantis institutum non semper est tyrannicum. 1, 3, 8. an omne institutum sit ejus gratia cui imperatur. *ibid.* proprietatis pleno jure potest haberi. 1, 3, 11. & quomodo §. *seq.* hocque imperium patrimoniale dicitur. 1, 3, 12. & 3, 8, 2. opponitur ei quod defertur voluntate populi. 3, 13, 13, 14. quod per Regem exercetur non definit imperium esse populi. 2, 16, 16. quod est in rege, ut in capite, in populo manet ut in toto. 2, 9, 8. res pia est, etiam cum ab imperio tenetur. 1, 2, 7. vi partum ex voluntate & tacita potest jus accipere. 2, 4, 14. victis relinquare aequum. *vide* victus.
 Imperii forma qualiscunque fingatur, nunquam periculis aut damnis caret. *vide* status. Materia prima & secundaria. 2, 3, 4. onus magnum. 2, 4, 5.
 Imperium herile, quod ad utilitatem regentis instituitur, quo jure haberi possit. 3, 8, 2. mixtum idem est ac divisum. 1, 3, 20. vel status mixtus. 3, 12, 10. & est cum servitus miscetur cum personali libertate. 3, 8, 3. Summum res est nobilissima. 2, 4, 12. primum est quod producit societas civilis. 2, 9, 3. tantum juri naturali subjacet. 2, 4, 12. quibus modis acquiratur. 2, 4, 11. non amittitur ab iis qui acta sua a minoribus magistratibus volunt confirmari. 1, 3, 18. continet jus ut in bona sic in actiones subditorum. 3, 20, 52. & potestatem eos judicandi. 2, 25, 8. habetur vel jure temporario, vel usufructuario, vel proprietatis. 1, 3, 11. habentes in quos bellare possint. 1, 4, 1. penes populum an semper sit. 1, 3, 8. an a populo omni constituitur. *ibid.* redit ad populum in regnis electivis mortuo rege, in hereditariis extincta familia. 2, 9, 8. imperii summi exempla & testimonia per omnes rerum public. formas. 1, 3, 8. signa qu. 2, 25, 8. imperii summitas distinguenda ab habendi plenitudine. 1, 3, 14. & 2, 6, 7. temporarium. 1, 3, 8. usufructuarium regi invito nequit auferri. 2, 6, 3
 Imperii pars non potest recedere a corpore nisi in extrema necessitate. 2, 6, 5. tunc enim valide imperium alterius in se recipit. 3, 20, 5. societatem continentis reverentia acquiparatur vitæ. 1, 2, 5
 Imperii termini qui. *vide* termini, translatio jus dat & potestatem obligandi cœtum. 2, 14, 11
 Imperii Romani nunc non sunt omnia quæ olim fuerunt. 2, 22, 13, 2
 Imperii summi jus tam populo, quam regi longa possessione acquiritur. 2, 4, 11
 Imperii subiecta personæ & territorium. 2, 3, 4, 1
 Imperii pars pignori dari non potest. 2, 6, 9
 Imperii proprii exempla. 1, 3, 12, 3, 4
 Imperii summi partitio quomodo fiat. 1, 3, 17, 1, 2
 Imperii vox improprie sumpta pro ductu, & pro postulato. 1, 3, 21, 8
 Imperio partito singuli imperantes pro sua parte jus belli habent. 1, 4, 13
 Imperia magna difficulter custodiuntur. 2, 22, 13, 1. & 3, 15, 7, 2
 Imperia successiva non semper summa. 1, 3, 10, 5
 Imperia non summa plene haberi, & in patrimonio esse possunt. 1, 3, 14
 Imperia electiva quedam summa. 1, 3, 10, 5
 Imperia quedam in patrimonio, & alienabilia. 1, 3, 14
 Imperia quomodo intereant sublato subiecto. 2, 9, 1, 5, 1
 Imperia prophanorum sponte non subeunda. 2, 15, 10, 4
 Impietatis auctores jure gentium punibiles. 2, 20, 47, 2, 4. & §. 50, 3. & §. 51, 1
 Impium Deus facit ad diem malum, quomodo intelligendum. 2, 20, 4
 Impossibile dupliciter quid dicitur. 2, 13, 9. ad omnino impossibile nemo obligatur. 2, 13, 8.
 Impossibilitas facti promissi excusat, ne pax rumpatur. 3, 20, 37
 Inachidarum regnum Argis. 1, 3, 8
 Inaqualitas in contractu naturaliter jus

I N D E X.

jus dat minus habenti. 2, 12, 8.
 locum facit rescindendi aut reformandi contractum jure naturali. 2, 13, 16. non si in eum consensus est, jure gentium. 2, 12, 26. & 2, 13, 16. aut juramentum intercesserit. 2, 13, 6
 Inæqualitas, quæ inest contractui, jure gentium non refarcitur. 2, 12, 26, 1
 Incarcerans alterum injuste ad quid teneatur. 1, 17, 14, 16
 in Incendio ædes vicinas quo jure liceat diruere. 2, 2, 6. in Incendio puniendo multorum etiam sunt spectandæ calamitates. 2, 20, 30
 Incestum jure gentium. 2, 5, 12, 3
 Incorporalia cum persona acquiruntur. 3, 7, 4. & cap. 8, 4, 2
 Indefinita pro universali quando sumenda. 2, 16, 12, 1
 Indi plures uxores habebant. 2, 5, 9, 4
 Indictum bellum principi, simul indictum subditis & sociis. 3, 3, 9
 Indictio belli. 3, 3, 5. & 6. & 7
 Indictio belli utrinque facta. 3, 3, 7, 3
 Indictio specialis requiritur, si socii per se, & apud se bello impetantur. 3, 3, 10
 Indictio belli ad quos respiciat. 3, 3, 9. in quem finem instituat. 3, 3, 11. quotuplex. 3, 3, 7. an necessaria post inducias. 3, 21, 3. ruptis ab altera parte induciis. 3, 2, 11. quando jure naturali aut gentium necessaria vel non. 3, 3, 6. an statim post indictionem bellum possit inferri. 3, 3, 13. an hostium sociis separatim bellum indici debeat, si cum iis solum bellum instituat. 3, 3, 9
 Indigentia naturalis mensura ejus. 3, 3, 10. quod res quæque valere debet. 2, 12, 14
 Indirecte licent quædam, quæ directe non licent. 3, 1, 4, 1
 Indis illata bella improbantur. 2, 22, 9. quod indicatum & sufficienter adversus eum pro vero habetur, qui indicavit. 2, 4, 3
 Induciae quid & unde dictæ. 3, 21, 2. quando incipiunt obligare. 3, 21, 5. ad certum finem; & earum effectus. 3, 21, 6. & 13
 Induciae a ducibus dantur. 3, 23, 8
 Induciae per annos centum etiam esse possunt. 3, 21, 1. dantur interdum

rebus tantum, non etiam personis, & contra. 2, 21, 10. opponuntur paci. 3, 21, 1. & §. 2. non rumuntur a privatis, nisi publica auctoritas eis accesserit. 3, 21, 12. vim omnem prohibent. 3, 21, 6. induciarum tempus an includat nominationis terminum. 3, 21, 4. induciarum tempore si quid convenit idem valet ac quod belli tempore. 3, 21, 1. induciarum tempore non est postlimitium. 3, 9, 8. ultro deficientes suscipere non licet, nec relictos occupare. 3, 21, 8. in induciis quæ personis tantum dantur res defendere etiam cum eade personarum licet. 3, 2, 10
 Induciarum tempus an veniat sub belli an pacis nomine. 3, 21, 2
 Induciarum tempus quomodo computandum. 3, 21, 4
 Induciis finitis nova indictione non opus. 3, 21, 3. earum tempore quid liceat. 3, 21, 6. 11. an deficientes & relictos recipere liceat. 3, 21, 8, 1
 Induciis elapsis, qui sine culpa penes hostem reperitur an capi possit. 3, 21, 9
 Induciis ab altera parte ruptis indictione non opus. 3, 21, 11
 Inermes per loca munita mittere, quibus transitus negari non potest, usitatum. 2, 2, 13
 Inermibus parcendum. 3, 11, 10
 Infans promittendo non obligatur. 2, 11, 5
 Infantes occiduntur jure belli, quo sensu. 3, 4, 9. quo sensu non occidi debeant jure belli. 3, 1, 9
 Infantis dominium unde. 2, 3, 6
 Infantium promissa acceptandi animum jus supplct. 2, 11, 14
 Infantium dominium quale. 2, 3, 6. & 2, 5, 2, 2
 Infantibus parcendum. 3, 11, 9, 1, 2
 Infeudatio est alienatio. 2, 6, 9
 Infeudationes regnorum irritæ sine consensu populi. *ibid.*
 Infortunati in bello qui. *vide fatum,* 3, 11, 3
 Infortunium quid. 3, 11, 4
 Infortunium & injuria quo distent. 2, 21, 5, 1. & 3, 11, 3, 1
 Infortunii & injuria distinctio. 3, 11, 3, 1, 4
 Ingrati non puniuntur. 2, 20, 20, 1, 2
Ingra-

I N D E X.

- Ingratis poena alicubi dicta. 2, 25, 3.
N. 4.
- Inhonesti facti promissio an valeat.
vide illicitum.
- Inimici qui judicis. 1, 2, 6. inimicis
benefaciendum. 2, 20, 10
- Inimici sepeliendi. 2, 19, 3
- Injuria quando alteri in persona alterius
facta censetur. 3, 20, 40, 2
- Injuria quid. 3, 11, 4. Christiano qualis
non repellenda, & an omnis.
1, 2, 5. quæ in personam nostram
committitur spernenda. 2, 24, 3
- Injuriam vindicta jure naturali cui concessa,
cui infertur. 1, 4, 2. sed prohibita est lege
societatis. *ibid.* & summis tantum potestatibus inter
se concessa, ita ut hæc libertas nemini temere
censetur abdicata. 2, 16, 13. neglecta a summo
magistratu, an licita minoribus. 1, 3, 4.
nimia si sit, sit injusta. 3, 11, 1
- Injuriam non facio cum utor meo jure.
2, 1, 12. facienti non resisti, an
dicatur universaliter. 1, 3, 3. levem
judicio persequi lege evangelica
prohibitum. 1, 2, 8, 1, 3, 3. subditis
factam non oportet trahere ad injuriam
magistratus, nisi manifeste hoc
appareat. 3, 20, 40
- ab Injuria imperantium subditos defendere
alienos etiam vi & bello utrum liceat. 2, 25, 8.
populum ab injuria defendere non tenetur,
si manifestum sit periculum. 2, 25, 7.
qui injuria me affecit & ipse mihi naturale
jus dat adversus se in infinitum. 2, 1, 10
- Injuria maxima fiunt ex cupiditate excellendi.
prol. p. 23
- Injuriam, culpam, & infortunii discrimen.
3, 11, 4, 1, 5, 6
- Injuria quaedam ferenda, & quales.
1, 2, 8, 7
- Injuste nemo agit nisi qui scit se agere.
3, 23, 13. quaedam injusta non sunt, &
& tamen cum caritate pugnant. 2, 12, 9.
& 2, 12, 16
- Injustitia admissa communiter etiam a civitate
non facit ne sit justa societas. 3, 3, 2.
eo major quo majus alteri damnum
infertur. 2, 20, 30. committi potest in bello
justo. 3, 11, 1, 1
- Injustum quid. 1, 1, 3, 1
- Injusti judices, testes, accusatores, ad
quid teneantur. 2, 17, 16
- Innocens interdum non injuste occidi potest.
2, 1, 4
- Innocens civis ut se hosti dedat eum petenti etiam a civitate cogi potest.
2, 25, 3
- Innocenti insultans princeps non ideo statim
princeps esse desinit. 2, 1, 9
- Innocentem an teneamur defendere, & quando.
2, 25, 2. & §. 3, 1
- Inobedientia interdum minus malum, adeoque
boni vicem obtinet. 2, 26, 4
- ob Inopiam publicam peregrini semel admissi recte
expelluntur. 2, 2, 19
- in Inopia seu defectu cibarium, quo jure quod
quisque habet conferre cogitur. 2, 2, 6
- Insignia regia non semper demonstrant regiam
potestatem. 1, 3, 10
- Insignia regie potestatis conceduntur principibus
populi liberi. 1, 3, 10, 3
- Institoria actio unde. 2, 11, 13, 12. ex
Institoris actu cur teneatur qui eum
præposuit. 2, 10, 2
- Instrumenta ruris pignori capi vetita.
3, 12, 4, 4
- Instrumentum etiam homo est & quale.
1, 5, 3
- Insula quomodo distinguatur ab alluvione.
2, 8, 14
- Insulae cujus. 2, 8, 14, 1. & §. 9, 3
- in Insulis vacuis cessat judicium. 1, 3, 2
- Intentio mala per se ad restitutionem non obligat.
2, 22, 17, 3
- Interesse mercatorum an sit justum & quatenus.
2, 12, 22
- Internecino bello pax qualiscunque præferenda.
2, 24, 6. *vide* bellum.
- Interpretatio ea sumenda est, quæ cavet ne actus in
vanum recidat. 3, 19, 3. interpretationis mensura
quæ sit. 2, 16, 1. regulæ in conditionibus
pacis si dubia oriuntur. 3, 20, 21. & sequenti.
in pactis inter privatos tempore belli. 3, 23, 12.
leges generales interpretatione benigna, ita
accipiendæ sunt, ut casus summæ necessitatis
excludant. 3, 23, 6. in lege quæ non ex æquitate
naturali sed majoris mali evitandi causa lata est,
ea non est sumenda interpretatio quæ peccato
obnoxium faciat actum. 3, 7, 6
- Inter-

I N D E X.

Interpretationis fontes. 2, 16, 1, 1
 Interfectio. *vide* occisio.
 Interim pro interdum. 2, 13, 6
 Interpretandi regulæ. 2, 16, 2
 Invasio alieni, si de pace rumpenda agatur, censetur magna esse cupiditas. 3, 20, 40
 Invasor imperii populum obligare nequit. 2, 14, 14
 Invasorem obligant actus ejus imperii. 1, 4, 15. invasorem bello petere an liceat populo cui cum subditis invasoris fœdus est, volente vero rege. 2, 16, 18
 Invasorem occidere non licet, si ei fides data sit, aut pactum intervernerit. 1, 4, 6
 Invasor imperii præceptis suis quatenus obliget. 1, 4, 15. quomodo possit interfici belli jure. 1, 4, 16. & ex lege antecedente. 1, 4, 17. & ex auctoritate jus imperandi habentis. 1, 4, 18. cur extra casus exceptos interfici a privato non possit. 1, 4, 19, 1
 qui Invenit rem alienam ad quid teneatur domino. 2, 10, 1. an si dominum ignoret rem teneatur dare pauperibus. *vide* aliena res.
 Inventionis titulus locum non habet in his quæ jam possidentur. 2, 22, 19
 Involuntarium ex voluntario habendum pro voluntario. 2, 17, 18
 Inundati agri cujus jure Romano. 2, 8, 8, 10. & 1, 11, 1
 Inundationis duæ species. 2, 8, 8
 Inundatione dominium naturaliter non amittitur. 2, 8, 10, 1
 Inundatus ager quando derelictus habeatur. 2, 8, 10, 3
 Joannis Baptistæ & Christi doctrina quatenus eadem. 1, 2, 7, 5
 Joca. 3, 1, 17
 Josephus judæus in legis expositione Romanis blanditur. 3, 5, 1, 6
 Josephi Patriarchæ dolus. 3, 1, 15, 2. monopolium. 2, 12, 16
 Ira quid. 2, 20, 5, 1. & 3, 11, 4, 2
 Ira in Deo quatenus. 2, 13, 1, 3
 Ira homini cum bestiis communis. 2, 20, 5. quod ex ira committitur magis excusabile quam quod ex voluptate. 2, 20, 31
 Iracundi sunt in quibus bilis prævalet. 2, 20, 31
 Iracundiam accendit recens necdum

sedatus dolor. *ibid.*
 Irregularitas ex bello. 2, 24, 10
 Irreligiosi etiam in falsos Deos juste puniuntur, bello impugnantur. 2, 20, 51
 Irriti actus quinam jure natura. 2, 5, 10, 1
 Irriti actus a lege civili non fiunt, nisi eorum qui subsunt. 2, 5, 14, 2, 3
 Irritum facere diversum est a prohibere. 2, 5, 16. quæ actum irritum faciunt odiosa sunt. 2, 16, 10. irritum facere quid rex antecederet potest non etiam consequenter. 2, 14, 3. ut quod consequenter irritum reddatur, quid requiratur. *ibid.*
 Iter res est. 1, 3, 11
 Itus quomodo reditum comprehendat. 3, 21, 16
 qui Jubet tenetur de damno facto ab eo quem jussit. 2, 17, 6. & 2, 21, 1. id quod jubet an id quod promittit in dubio præferendum. 2, 16, 29
 Judæi. *vide* Hebræi.
 Judæorum opinio de necessitate restitutionis. 3, 10, 3
 Judex quasi pater. 2, 20, 2, 1
 Judex juste judicasse dicitur dupliciter, aut cum judicaverit ut decet, aut cum ex animi sententia. 2, 23, 13. ubi expectari non potest sine certo periculo aut damno, cessare judicium intelligitur. 1, 3, 2. idem intelligitur, ubi rejicit judicium. *ibid.*
 Judicandi libertas homini ab homine quomodo debeat. 3, 1, 11, 1
 Judicare an possit de regni successione, sive rex, sive populus. 2, 7, 27
 Judicia in subditos cuique potestati. 2, 25, 8
 Judices cur electi qui essent prudentissimi. 2, 20, 9. plures ad vindicationem mali quare instituti. 2, 20, 8
 Judicis auctoritas non idem valet in externos quod in subditos. 3, 2, 4
 Judicium zeli. 2, 20, 9, 5
 Judicium respicit meritum personarum non jus promiscuum. 3, 4, 8. activum. 2, 23, 3. & 2, 26, 4. animi ad quid homini datum. 2, 23, 2. nunquam acquiescit in medio sed alterum eligit. 2, 23, 3. capitale ex dilectione innocen-tium natum. 1, 2, 8. coactivum huma-

I N D E X.

- humanum, 3, 7, 6. & 3, 10, 1. dicitur jus quoad effectus quosdam. *vide infra*. Commune populi, singuli ad se rapere non debent. 1, 4, 19. maxime in re controversa ubi possessionem sequi debent. 1, 4, 20. Contemplativum. 2, 26, 4
- Injustum, nec rem, nec rei astimationem immutat. 2, 1, 10. qui injusto judicio damnum dedit, in quantum teneatur. 2, 17, 16
- Judicii cessatio momentanea aut continua. 1, 3, 2, 1
- Judicii cessatio jure aut facto. *ibid.*
- Judicia criminalia quare instituta. 2, 20, 14, 15
- Judicia capitalia an permessa Christianis, non sunt affectanda. 2, 20, 14. & 16
- Judicia apud Hebræos quædam regia potestati exempta. 1, 3, 20, 2
- Judicia periculosa. 2, 20, 16. publica non a natura sed a facto. 1, 3, 1
- Jurans non daturum se potest repetitionem crepti omittere. 2, 13, 5
- Jurans prædoni datum non recte repetit. 2, 13, 15, 3
- Jurans redire ad hostem, si clam redeat non satisfacit. 2, 13, 15, 3
- Jurans tenetur ex animo jurare, & re implere quod juravit. 2, 13, 2. & 1, 13, 2
- Jurans quando Deo tantum obligetur, quando & homini. 2, 13, 14
- Jurans non tenetur, si is cui juratum est eum liberet. 2, 13, 18
- Jurans implere debet contractum cui inest inæqualitas. 2, 13, 16, 2
- Jurantis verba quomodo accipienda. 2, 13, 2. & 3, 1, 2
- Jurare volens obligatur, etsi obligare se nolit. 2, 13, 2
- Jurans deliberato animo se non obligandi, tamen obligatur. 2, 13, 3
- Juravit Paulus. 2, 3, 21, 1
- Juramentum per sceptrum, salutem, & similia. 2, 13, 11, 1
- Juramentum per salutem Principis, & majestatem Imperatoris. 2, 13, 11, 2
- Juramentum per Deos falsos an obliget. 2, 13, 12, 1
- Juramentum piratæ aut tyranno præstitum obligat. 2, 13, 15, 2. & 3, 19, 2, 1, 3, 1
- Juramentum metu extortum obligat: & quatenus. 2, 13, 14, 1, 2, 1
- Juramentum militare Romanorum militum 1, 2, 10, 4. & 2, 13, 11, 2
- Juramentum de præda non intervertenda. 3, 6, 21, 3
- Juramentum perjuro datum an obliget. 2, 13, 16, 1
- Juramentum per res creatas an licitum, & quo sensu. 2, 13, 11, 1. & §. 12
- Juramentum de re impossibili nihil operatur. 2, 13, 8. de re pro tempore impossibili quid operetur. 2, 13, 9
- Juramentum impediens majus bonum morale non valet. 2, 13, 7, 1
- Juramentum violatum. *vide* perjurium. 2, 13, 1, 2
- Juramentum quomodo ex lege actui invalido validitatem conferat. 2, 13, 20, 4
- Juramentum de re illicita non valet. 2, 13, 6
- Juramentum non extendendum ultra consuetam significationem. 2, 13, 5
- Juramentum regis irritum esse potest ob actum ipsius præcedentem. 2, 14, 3
- Juramentum dolo elicitum quam vim habeat. 2, 13, 4, 1
- Juramentum non intelligendum sub conditione tacita. 2, 13, 33
- Juramentum a pificis sic non concipiebatur, ut expressè per Deum jurarent. 2, 13, 11. per cælum, terram & similia an Christiano licitum. *ibid.* per falsos Deos a Christiano licite feri contendit Duaremus. 2, 13, 22. ab incredulo per falsos Deos conceptum an quis debeat accipere. 2, 13, 12. dissolvi an queat lege humana. 2, 13, 20. an superiorum actu. *ibid.* cum ab ecclesia dissolvitur, quomodo defendatur. *ibid.* in quibus casibus actus contra juramentum valeat. 2, 13, 19. exceptiones omnes excludit quæ ex inæqualitate rei actum rescindunt. 2, 13, 16. aut ex persona ejus qua cum agimus peti possunt. 2, 13, 14. & 2, 14, 3. & 3, 1, 19. omne quibusdam improbat. 2, 13, 21. an improbetur lege evangelica. 1, 2, 9. irritum reddi potest, antecederet a privato & rege. 2, 14, 3. consequenter vero non nisi respectu superiorum

I N D E X.

superioris. 2, 13, 20. & 2, 14, 3. omne obligat naturaliter eum, qui jurat. 2, 13, 2. et si is qui jurat se non velit obligari. *ibid.* aut jus non det ei cui juratur. 2, 13, 15. & 2, 14, 3. si quis non putans se jurare verba protulit jurantia non obligatur. 2, 13, 2. regem non obligat ex sententia Bodini. 2, 14, 1. sed falsa. 2, 14, 3. non obligat, cum impedit majus bonum morale. 2, 13, 7. repeti quot annis solet, ne mutatione personarum vis ejus intercitat. 3, 19, 8. servandum prædoni. 3, 23, 2. qui prædoni non servat, pœnam apud alias gentes non meretur, & quare. 3, 19, 5. jure prædoni non servari statuit Cicero. 2, 13, 15. vim suam amittit mutata qualitate, cujus respectu quis juravit. 2, 13, 18. duplex, assertivum & promissivum. 3, 1, 19. adde, promissio jurata non est fundamentum fœderum. 2, 16, 16

Juramenti forma. 2, 13, 10

Juramenti effectus. 2, 13, 13. & *seqq.*

Juramenti efficacia quatenus pendeat a superiore. 2, 13, 20

Juramenti vis & interpretatio. 2, 13, 1, 2, 3. & lib. 3. cap. 1. §. 19

Juramenti violati pœna ad posteros manet. 2, 13, 1, 2

Juramenti obligatio ex animo deliberato. 2, 13, 3, 1

Juramento promissum non potest retineri ob peccatum alterius antecedens. 2, 13, 20, 3. & 3, 19, 3, 1

Juramento convenit maxima simplicitas. 2, 13, 4, 1

Juramento testis & ultor Deus. 2, 13, 10. absolutio a juramento unde vim habeat. 2, 13, 20, 2. circa juramenta quid possunt superiores. 2, 13, 20, 1, 4

Juramento promissum compensari non potest cum eo quod ante erat controversum. 2, 13, 20, 3. & 3, 19, 19, 1, 2

Juramento fallere viros ut talis pueros. 3, 1, 19. in jurejurando negotium cum Deo est. 2, 13, 15. an ex jurejurando hæredes etiam obligentur. 2, 13, 17. promissum non potest retineri ob peccatum alterius antecedens. *vide* promissio jurata.

leges Romanæ circa Juramenta quid statuant. 2, 13, 20, 4

Juramenta a Christo quæ prohibita. 2, 13, 27

Juramenta regum. 2, 13, 19. & 2, 14, 3

Jura acquiri an possint bello solenni. 3, 8, 4. adde Capere; acquiri nequeunt, quæ sunt inalienabilia. 3, 7, 4. introducta sunt natura exigente & necessitate. 3, 2, 2. multa sunt, quæ tantum exterius judicium spectant, animo autem religionis vinculum non injiciunt. 3, 7, 6

Jurare liquido quid. 2, 13, 3

Juratum pactum fortius non jurato. 2, 16, 29, 2

Jurisdictiones summa inferiores concedi jure hæreditario possunt populi consensu. 2, 6, 10

Juris naturæ dictata alia magis alia minus manifesta. 2, 20, 43, 1

Juri naturæ non pugnant quædam quæ vetita sunt lege divina. 2, 20, 42

Jure gentium bona subditorum obligantur ex facto superiorum. 3, 2, 2, 1, 2

Juris gentium dicuntur multa, quæ communia sunt populis sine mutua obligatione. 2, 3, 3, 1. & 3, 1, 8, 2

Juris derelicti signa ex factis & non factis. 2, 4, 4, 1. & §. 5, 1

Jura quædam ad summum imperium pertinent separabiliter aut communicabiliter. 2, 4, 13, 1

Juris naturæ quædam sunt quæ non ubique observantur. 2, 5, 12, 3

Juris gentium multa improprie dicuntur. 2, 8, 1, 2

Juris quæsitum jure naturali ab jure civili distinctio repudianda. 2, 14, 8

Juris capax non est nisi naturæ præceptis utens generalibus. 1, 1, 11. consultis Rom. parum credendum in decisione juris publici. *vide* gentium. 3, 6, 8. dictio non est nisi apud superiorem. 2, 7, 27. effectus interni, *proleg.* p. 11. executio in magna communitate difficilis. 2, 20, 4. nemo plus juris in alium transferre potest quam ipse habet. 3, 16, 1

Juris etiam alieni quis vindex naturaliter. 1, 5, 2. & 2, 25, 1

Juris fecialis origo. 3, 4, 1, 1

Juris externi efficacia qualis. 3, 7, 7

Juris ignorantia aut excusabilis, aut inexcusabilis. 3, 11, 4, 5

Jura quædam realia quo sensu dicantur. 1, 1, 4

Juris

I N D E X.

- Juris societas aliqua cum prædone.** 2, 13, 2, 3. & 3, 19, 2, 3. & 3, 3, 2, 1
Jurisjurandi effectus est præcidere controversias. 2, 13, 13. forma semper eadem, & qualis. 2, 13, 10. fundamentum quod. 2, 20, 45. obligatio personam tantum obstringere potest, promissio etiam ipsum hæredem. 2, 16, 16. verba quomodo intelligenda. 2, 13, 55
Jusjurandum. *vide* juramentum.
Jusjurandum a civitate factum & re-peritum. 3, 19, 8, 1
Jus pro eo quod justum est. 1, 1, 3, 1
Jus pro qualitate sumtum, quid sit. 1, 1, 4, 1
Jus pro lege. 1, 1, 9, 1
Jus pro lege ad aliarum a justitia vir-tutum materiam pertinet. 1, 1, 9, 1
Jus naturale. 1, 1, 10, 1. quid, & quo-modo differat a divino volunta-rio. 1, 1, 15, 1
Jus voluntarium, *vide* *coram* 1, 1, 9, 2
Jus naturale a Deo immutabile, & quare. 1, 1, 10, 5. est aliquod conse-quens actum humanum. 1, 1, 10, 4. sumitur aliquando pro eo quod est honestum. 1, 1, 10, 3. videtur mutari propter materiæ mutatio-nem. 1, 1, 10, 6. esse aliquid ju-ris naturalis probatur a priori & a posteriori, quomodo. 1, 1, 12, 1. juris naturalis reductive quæ sint. 1, 1, 10, 3. ejus juris permissive tantum quæ sunt, & præcipi, & vetari à Deo possunt. 1, 2, 5, 1
Jus naturæ pro certo statu. 1, 1, 10, 7
Jus naturæ & gentium quomodo a Romanis jurisconsultis sumatur, & an recte. 1, 1, 11
Jus rectorium & æquatorium. 1, 1, 3
Jus non est in brutis animantibus, de illis improprie pro sensu dica-tur. 1, 1, 11, 1
Jus voluntarium humanum, vel divi-num. 1, 1, 13
Jus voluntarium humanum civile, ci-vili latius, civili arctius. 1, 1, 14, 1
Jus voluntarium divinum. 1, 1, 13 aut est unius populi, aut omnium. 1, 1, 15, 12
Jus voluntarium divinum omnibus po-pulis commune triplex. 1, 1, 15, 2
Jus gladii quid in sacris & prophæ-tis literis. 1, 2, 7, 2
Jus divinum Hebraicum alios populos non obligat. 1, 2, 16, 1, 2
Jus Hebraicum quoad nos abrogatum non recte dicitur. 1, 1, 16, 7. quem usum nunc habeat, & quem in permissis. 1, 2, 17, 1, 3. nihil continet juri naturæ contrarium. 1, 1, 17, 2
Jus gentium quid: & quomodo probatur. 1, 1, 14, 1. non est commune omnibus populis. 1, 1, 17, 1
Jus, & ulus juris distinguenda. 1, 3, 24
Jus supereminens regis, aut civita-tis, an liberet a fide subditis data. 3, 19, 7
Jus gentium externum vetus. 3, 1, 18, 1. & §. 19, 1
Jus externum quale. 3, 4, 2, 2. & lib. 3, 10, 1, 3
Jus pro jure externo, 3, 4, 2, 2
Jus regum & populorum quando pace remissum censeatur. 3, 20, 15
Jus gentium circa inæqualitatem in contractibus. 2, 12, 26, 1
Jus internum ab externo distinctum. 2, 12, 11, 2. & 3, 7, 6, 1, 3. & cap. 10, 1, 3. & §. 3, 1
Jus exterorum supereminenti domi-nio non subest. 2, 14, 7, 8
Jus naturæ moribus obliteratur. 1, 2, 7, 1. & 2, 15, 5, 1
Jus gentium de bello captis. 3, 6, 2, 1, 4
Jus pignoris, retentionis, servitutis an bello acquiratur, & quomodo. 3, 6, 26, 1
Jus captivitatis etiam injuria dicitur. 3, 7, 6, 4
Jus gentium vetat permittit jure natu-ræ, & permittit vetita. 3, 4, 15, 1
Jus gentium apud populos quosdam. 3, 4, 19, 1
Jus gentium improprie quod multi populi usurpant sine mutua obliga-tione. 3, 1, 8, 2. & 2, 3, 5, 1
Jus sæpe remittendum ut bellum vi-tetur. 2, 24, 1, 1, 2, 1, 3, 4, 1
Jus luendi pignoris an tempore amit-tatur. 2, 4, 15. & 3, 20, 60
Jus hospitii. *vide* hospitii jus. huma-num constituere quod præter, non contra naturam potest. 2, 3, 6. non obligat in summa necessitate. 2, 18, 4. *vide* necessitas.
Jus Mundiburgii. 1, 3, 21. in *prologo-mena*.
Jus necessitatis. 2, 2, 10. personale. 1, 1, 4, 4

1, 1, 4. in personam ex quibus rebus. 2, 5, 8. numeratur inter res. 2, 10, 1. praeipui acquiri potest cum hereditate, etiam cum bonorum hereditas non aditur. 2, 7, 19

Jus prehensionis non directe inter socios. 1, 3, 21

Jus precarii. 1, 3, 12. & 2, 21, 11. jus protectionis. 1, 3, 21

Jus quo sensu dicatur id quod placet validiori. *proleg.* pag. 12. dicere sibi ipsi veritum. 2, 7, 2. aliquando dicitur id quod fit impune. 3, 11, 18. sed improprie. 2, 5, 18. aliquando id quod est injustum. 1, 4, 3. dictum in latissimo significato quid. *vide* jus strictum distinctum a justitia. 3, 10, 1. exteris quamdiu datur manet civitas. *vide* lex. non ex eo metiendum quod est optimum, sed ex voluntate ejus unde oritur. 1, 3, 3. & 1, 3, 17. opponitur armis. *proleg.* pag. 3. justitia. 3, 4, 2

Jus ortum a Jove cur dicatur. *proleg.* pag. 9. an metu injuria accipienda sit sancitum. *proleg.* pag. 12. an utilitatis tantum gratia, quod Carneades putavit. *proleg.* pag. 4. subditis quaesitum an rex auferre possit. 2, 14, 7. quaesitum in regem per promissionem & similia, quo casu juste ipsis auferatur. 2, 14, 8. legitimo modo partum ne cui auferatur sine causa, juris naturalis est, *ibid.* cur in populo aut rectore ejus insuper quidam habeant. *proleg.* pag. 13

Jus advocatia. 1, 3, 21

Jus belli pro eo quod naturaliter aequum est, & consuetum a mitius viventibus. 3, 11, 13. & 3, 11, 15. pro eo quod fit impune, per se tamen non omni culpa caret. 3, 4, 5. est inter diversos populos non ejusdem civitatis membra. 3, 20, 8. spectatur non tantum ex principio, sed & ex causis subnascens. 3, 1, 3. certum moraliter quid dicatur. 2, 7, 2. civile quid. 1, 1, 14. favet his, qui parere necesse habent, sed non iis quae atrocitatem habent facinoris. 2, 26, 3. oritur vel ex obligatione vel ex consensu. *proleg.* pag. 11. ad quos non pertineat. 1, 1, 1. aliud quod inter ejusdem tantum populi partes

valeat. 2, 13, 16. aliud quod civile dicitur plurimarum gentium. 1, 1, 14. & 2, 3, 5. & 2, 8, 1. hoc improprie etiam jus gentium vocatur. *vide* jus gentium; mutari potest. 2, 8, 1. etiam a singulis. 2, 3, 5. jus quaesitum ex lege civili. non magis, quam quod ex jure naturali sine causa alicui auferri potest. 2, 14, 8. commercii. *vide* commercii jus ex consensu in personam unde. 2, 5, 8

Jus divinum duplex. 1, 1, 15. quomodo differat a naturali. 1, 1, 10. unde ortum, & cur homo ei subditus. *proleg.* pag. 10. perfectius alio nomine lex evangelica vocatur. 1, 3, 3. eo omnes gentes tenentur. 1, 1, 15. & omnes reges. 1, 3, 10. quoad effectus quosdam. 3, 7, 6. externum. *vide* in textu: quod quasi ex fidei jussione pro civitate. 3, 13, 1. non tam late patet quam id quod ex delicto. 3, 14, 2

Jus gentium quid. 1, 1, 4. unde. *prolegomena* pag. 11. aliud naturale, aliud voluntarium. 1, 2, 4. & 2, 8, 1. & 2, 12, 26. & 3, 1, 8. proprie dicitur, quod habet vim pacti inter gentes, & quod pertinet ad societatem. 2, 8, 1. minus proprie dicitur quod multis quidem commune est, non tamen humanae societatis vinculum constituit. 2, 8, 26. dicitur jus civile plurimarum gentium. *ibid.* jus gentium dicitur id quod singulis gentibus placuit, sine mutua obligatione, & quod mutuam obligationem continet. 3, 1, 8. unde probatur. *prolegomena* pag. 22. qui violat jus divinum, violare cur dicatur. 2, 20, 44. puniri potest a quovis rege aut magistratu. 2, 20, 40. & 2, 21, 3. etiam si deditus sit aut captivus. 3, 11, 6

Jus naturale an sit aliquod. *proleg.* pag. 5. quid sit. 1, 1, 10. & 2, 20, 5. unde sit. *proleg.* pag. 7. non confundendum cum jure civili plurimarum gentium. 2, 20, 41. quae ei sint contraria. *Proleg.* pag. 8, 9. dicitur aliquando consuetudo cui ratio naturalis inest. 3, 7, 5. dicitur & divinum, quo sensu. 1, 1, 10. & 1, 1, 15. quomodo a jure gentium

I N D E X.

gentium distinguatur. *proleg.* pag. 22. non omnia irrita facit quæ ei repugnat. 2, 5, 10. quando irritum quid reddat. *ibid.* minui potest a Deo per leges. 2, 1, 10. imo contrarium quid poni. 1, 2, 5. mutari nequit, res tamen mutantur. 1, 1, 10. obliteratum quasi ex parte apud multos populos. 3, 2, 2. obligat omnes reges. 1, 3, 16. contractus innominatos a nominatis non distinguit. 2, 12, 3. religionis discrimen ignorat. 2, 15, 8. aliud novum est, aliud sequitur introductum dominium. 2, 8, 1. hoc antecedit legem civilem. *ibid.* de iis agit quæ voluntatis humanæ actum consequuntur. 1, 1, 10. qui jus naturale immaniter violat a quovis rege aut eo qui par jus habet puniri potest. 2, 20, 40. naturaliter etiam a quovis homine. 3, 19, 3. juris naturalis communionem habent omnes homines, etiam tyranni & pirata. 3, 19, 2. aliquid esse unde concludatur. 1, 1, 12. quædam manifesta, quædam minus sunt. 2, 20, 45. quædam juris naturalis præcipientis. 2, 3, 5. quod requirit non tantum id quod dicat iustitia expletrix, sed & quod aliæ virtutes. 2, 1, 9. quædam permittentis, id est ea quæ societas humana proprie non requirit. 2, 3, 5. an quæ hujus juris sunt etiam a Deo permittantur, qui ipsa est natura. 2, 1, 10. consensu communi aut jure gentium possunt impediri. 2, 3, 10. lege etiam civili. 2, 3, 5. quædam proprie sunt, quædam reductive. 1, 1, 10. principium est facultas moralis, cum sufficiente voluntate. 2, 5, 10. quæ juris naturalis non sunt tamen servari, iis in locis ubi obtinent, naturale est. 2, 11, 5. jure naturali ut quid sit illicitum, satis est, si repugnat non natura in genere, sed humana. 2, 5, 12. de jure naturali cum quaritur, hoc agitur an quid fieri possit non injuste. 1, 1, 3. & 1, 2, 1

Jus scriptum, non scriptum. *Proleg.* pag. 12

Jus strictum usurpare non licet, nisi multo majus sit bonum quo tendit nostra actio, quam malum, quod in omne futurum metuitur. 3, 1, 4

sui remissio refertur inter odiosa. 2, 16, 12. in ejus juris remissione quomodo intelligenda remittentis verba. *ibid.* juris sui naturaliter quisque vindex. 1, 5, 1. imo & alieni. 1, 5, 2. & 2, 25, 1. Temporalis effectus tamen sunt temporarii. 2, 6, 10. vitæ & necis alteri in se dare, solo consensu nemo potest. 3, 11, 18. in cives neminem christianum decet magno conanime desiderare. *vide* ind. capitale quatenus lex civilis habere dicatur. 2, 1, 14. in servos unde videatur originem ducere. 3, 4, 10. interna iustitia dominus non habet. 2, 5, 28. & 3, 14, 2. nisi aliquo casu, & in quantum ei exercere liceat. 3, 14, 3. voluntarium duplex est, humanum vel divinum. 1, 1, 13. utilitatis innocua.

Jus publicum circa quæ versetur. *prol.* pag. 2. rectorium. 1, 1, 3. in rem. 2, 5, 1. originarie ex tribus causis. *ibid.* Rhadamanteum. 2, 20, 1. Romanorum in focios quale. 1, 3, 21

Justiniani consilium de Samaritanis & Judæis vi ad religionem Christianam adigendis improbat. 2,

Iustitia expletrix. 1, 1, 8, 1

Iustitia attributrix. Διαμετρίκη. *ibid.*

Iustitia attributrix an tantum circa res communes, expletrix circa res singulorum versetur. 1, 1,

Iustitia definita ab Hierace exactio pœna. 2, 20, 1. a Pythagoricis dicta, τοῦ ἀντιπαινοῦτος. 2, 20, 32. exercenda solo metu pœna, secundum Epictetum, & quare. 2, 20, 44. In piratarum cœtu exercita an cœtum eum civitatem constituat. 3, 3, 2. hominis virtus est, quæ est homo. 2, 26, 4. in medio non consistit, ut putavit Aristoteles. *Prol.* pag. 24. pudoris comes est. 3, 10, 1. vim præcipue in bellis magnam habet. *proleg.* pag. 16.

Iustitia adsignatrix aptitudinem spectat. 2, 17, 2. & 2, 20, 2. *vide*

Aptitudo, an locum toties habeat quoties proportione Geometrica sit opus. 1, 1, 8. hoc est quotiens inter terminos plures duobus æqualitas constituitur. 2, 20, 2. spectat,

I N D E X.

ſpectat, ut alteri quid accedat. 2, 20, 2
 Juſtitia gubernatrix. 2, 20, 24. & 2, 20, 27. obligat imperantem ad curam pro inferioribus. 2, 24, 7
 Juſtum aliud eſt ex æquo inter ſe viventium, aliud ejuſ qui regit & regitur, qua tales ſunt. 1, 1, 3
 Juſtum, id eſt, ſolemne. 1, 3, 4, 1. & 3, 3, 1, 1

L.

Labor inſunctus an ſit pœna. *vide* Pœna.
 Lacedamone nepos ex filio majore filio minoris natu in regno pralatus. 2, 7, 30, 3
 Lacedamone filius rege patre natus præferebatur ante nato. 2, 7, 29
 Lacedamonii dolum in bello pluris quam vim faciebant. 3, 1, 6, 2
 Lacedamoniorum mos de agris captis. 3, 6, 11, 2
 Laconum jus in Meſſenam. 2, 4, 2, 1
Læquez. 3, 6, 24, 4
 Lamech homicidii impunitatem ſibi perſuadet. 1, 2, 5
 Lanifera ſacra cœna olim prohibiti. 1, 2, 9. *Annot.*
 Latrocinari olim licitum, & quare. 2, 15, 5. apud Germanos & Græcos ſine infamia fuit. 3, 3, 2. ex latrociniiſ tenetur magiſtratus, ſi ea remedia neglexerint adhibere quæ poterant. 2, 17, 20
 Latroni fides ſervata. 3, 19, 2, 2
 Latrones jus legationis non habent. 2, 18, 2, 3
 Latrones qui. 3, 3, 1. civitatem non faciunt. *vide* Pirata, qui ita invaſuere, ut formidabiles ſe fecerint, recte recipi ac defendi a quovis poſſunt, quoad pœnam. 2, 21, 5. ſiquid pradando cepere, ejuſ domini non ſunt. 3, 3, 2. publici qui. 2, 1, 1. reſtituere non tenentur quod vi aut metu expreſſerunt, ſi juſjurandum interceſſerit. 2, 17, 19. ſocietates legitime fieri poſſunt. 3, 3, 3. qui laudat tenetur damni dati & quomodo. 2, 17, 7. & 2, 21, 1
 Legatio apud inimicos præſidium habet juris gent 2, 18, 6
 Legationes aſſiduz rejici poſſunt. 2, 18, 3, 2

Legationis jus quid contineat. 2, 18, 3. eſt inter eundem populum in bellis civilibus. 2, 18, 8. cur inſtitutum. 2, 18, 4. introductum a jure gent. voluntario. 2, 18, 1
 Legatus municipalis non regitur jure gentium ſed civili. 2, 18, 2. a pigritationibus ſubditorum pro civitate excipitur. 3, 2, 7. provincialis non regitur jure gentium ſed civili. 2, 18, 2. puniri an poſſit ex omnibus cauſis quæ ſunt contra jus gentium. 2, 18, 4. an ſi quid commiſerit contra ſtatutum Reipub. *ibid.* ex nulla etiam neceſſaria cauſa puniri poteſt ab eo, ad quem mittitur. 2, 18, 4. ſed per eum a quo mittitur pœna exigi aut bello peti. *ibid.* rationem reddere factorum ſuorum nemini cogitur niſi a quo mittitur. *ibid.* a ſubditorum numero excipitur jure gentium. 3, 2, 7
 Legatus an juriſdictionem habeat. 2, 18, 8, 2
 Legatus, ſi quid debeat, quomodo compellendus. 2, 18, 9
 Legati mittentem obligant etiam contra arcana mandata. 2, 11, 12
 Legatus quando ſponte domum redire poſſit. 2, 16, 25, 2
 Legati qui jure gentium utantur. 2, 18, 2, 1
 Legati in bellis civilibus quo jure ſunt. 2, 18, 2, 3
 Legati an admittendi. 2, 18, 3, 1
 Legati ob quas cauſas poſſint non recipi. 2, 18, 3, 1
 Legati quo caſu mutabiles. 2, 18, 3, 2
 Legati referunt perſonam mittentis. 2, 18, 4, 5
 Legati jure civili loci ubi ſunt non tenentur. 2, 18, 4, 5
 Legati habentur quaſi eſſent extra territorium. *ibid.*
 Legati delictum per quem puniendum. 2, 18, 4, 5, 7
 Legati per modum deſenſionis occidi aut repelli poſſunt. 2, 18, 4, 7
 Legati an ſubjaceant juri talionis. 2, 18, 7, 1
 Legati domus an pro aſylo. 1, 18, 8, 2
 Legati capacitas jus quoddam eſt, quod qui impedit damni dati tenentur. 2, 17, 3. legata integra ſolvere, ſine detractioe ſalcidix naturaliſſe

ter quemque obligari, quo sensu dicatur. 2, 14, 6
 Legatorum violatio durante bello compensari potest. 3, 19, 19. lex de legatis non violandis pertinet ad legati personam, etiam si is qui misit poenam meruerit. 2, 18, 7. populus quod per legatos partium integritatum fecit, ipse fecisse intelligitur. 2, 6, 9
 Legatorum jus. 2, 18, 1, 1. & §. 3, 1
 Legatorum jus an valeat apud eos ad quos non mittuntur. 2, 18, 5
 Legatorum jus valet in bello. 2, 18, 6
 Legatorum comites an inviolabiles. 2, 18, 8, 1
 Legatorum bona an possint pro debito capi. 2, 18, 9
 ob Legatos violatos bella. 2, 18, 11
 Lex quid. 1, 1, 9, 1, 2
 Lex Mosis dupliciter sumitur. 1, 2, 6, 4
 Lex Mosis judiciaria quando & quomodo sublata. 1, 2, 8, 7
 Lex Mosis. *vide* jus Hebraum.
 Lex Mosis non habet prius & posterius. 2, 5, 13, 5
 Lex non semper irritum facit quod vetat. 2, 5, 16, 13, 4
 Lex imperfecta Ulpiano qua. 2, 5, 16, 1
 Lex de sabbato & de decimis quomodo ad Christianos pertineat. 1, 1, 17, 5
 Lex idem potest quod consensus expressus. 3, 13, 1, 2
 Lex in praesumptione facti non existentis fundata, an obliget. 2, 11, 6, 2
 Lex Romana de lassis ultra dimidium pretii. 2, 12, 12, 2
 Lex occidi aliquem permittens an conscientiam liberet, & quando. 2, 1, 14, 1
 Lex, quae feras, pisces, aves regi addicit, non injusta. 2, 3, 5
 Lex iusta quae vetat quod jure naturae licet. *ibid.*
 Lex de usucapione an pertineat ad summum imperium, aut ejus partes. 2, 4, 12, 1
 Lex dicitur commune pactum populi. 2, 11, 1. & quo sensu. 3, 13, 1. quo sensu dicatur regina divinarum humanarumque rerum. 2, 20, 44. est in civitate ut mens in cor-

pore, qua sublata interit. 3, 3, 2. facit ut quod per se laudabile tantum est incipiat deberi. 1, 2, 1. iniqua quomodo tollat. 2, 12, 12. obligat, & ad quid. 1, 1, 9. sic obligat ut inde jus suum cuique oriatur. 2, 17, 2. ut obliget extra jus naturae venit ex voluntate ferentis eam. 1, 1, 15. ut quem obliget, quid requiratur. 2, 4, 12. obligat, etiam si causa particulariter cesset. 2, 20, 27. legis autorem ut partem civitatis. 2, 4, 12. & 2, 20, 24. principem per reflectionem. 2, 4, 12. non vero poenalis. *vide* lex poenalis. ex lege tamen nemini jus adversus principem. 2, 14, 9. obligat subditos omnes. *ibid.* non obligat, si palam absurda sit, aut stulta, aut de re illicita. 2, 14, 12. nec eum cui a magistratu permittitur aut imperatur id, quod nisi solutus facere non potest. 2, 4, 4. nec eos quibus data non est. 1, 1, 15. lex quae fundatur in praesumptione facti non obligat, si factum aliter se habeat. 2, 11, 6. tolli non debet, nisi probabili de causa. 2, 20, 24. tollendi eam aut mutandi jus habet auctor ejus. 2, 4, 12. & 2, 20, 24. rollendo eam sive ex iusta, sive injusta causa, aut revocando, rex nemini facit injuriam. 2, 14, 9
 Lex civilis multarum nationum. 2, 8, 1. *vide* jus civile multarum gentium.
 Leges civiles nihil agunt contra legem naturae. 2, 5, 19. interdum dant aut tollunt, interdum juri auxilium suum tantum negant. 2, 12, 12, 19. vitae & necis non habent ex quovis delicto. 2, 1, 14. in praesumptione materia quid efficiant. 2, 11, 5. & 2, 11, 7. qui legibus civilibus subiecti sunt, in quibus casibus eos aequitatem oportet consulere. 2, 12, 12. qui subiecti non sunt, id sequi debent quod aequum est. *ibid.* adde jus civile.

Lex commissoria. 1, 3, 16. Dei de puniendo in filiis parentum delicto, cur ultra abnepotes non extendatur. 2, 12, 14

Lex humana quando obliget. 3, 23, 6. a voluntate pendet, in origine & duratione. 2, 20, 24. si quae prohibita humana tantum lege fiant, non

I N D E X.

- non sunt irrita, nisi lex hoc addiderit. 2, 5, 14. iniusta etiam interdum non nisi malo publico tollitur. 1, 4, 5
- Lex Mosaica duo comprehendit *ἡ ἀρχαία καὶ ἡ νεώτερη ἐπιτομή* *αρχαία* 2, 20, 39. consideratur dupliciter. 1, 2, 6. imperfecta respectu legis evangelicæ. 1, 1, 17. impleta a Christo quo sensu dicatur. 1, 2, 7. an sit eadem cum lege naturæ, *Proleg.* p. 29. obligat etiam Christianos in iis quæ moraliter honesta sunt, 2, 12, 20. non obligat peregrinos & alios quam iudeos. 1, 1, 16. ad quid profit iis quos non obligat. 1, 1, 17. quando Israëlitas obligare desierit. 1, 1, 16. sapientissima est. 2, 21, 5. & legum omnium exemplar perfectissimum. 2, 20, 32. est *ἡ ἀρχαία ἐπιτομή*. 2, 20, 33. legem Mosaicam an Christus tantum sit interpretatus. 1, 2, 6. sublatam esse non opus est a Christianis probari. 1, 1, 16. leges illæ tantum a Christo sunt latæ, quæ alias gentes ab Hebræis distinguebant. 2, 5, 13. legem Hebræam transgredientibus pœna fuit mors violenta, & similia. 2, 20, 11
- Lex naturæ pro lege consuetudinis generalis. 3, 7, 5. circa naturæ leges par est eos excusari, quibus aut ratiocinationis imbecillitas, aut prava educatio obstat. 2, 20, 43
- Lex pœnalis non obligat actus principis etiam privatos. 2, 14, 2
- Lex regni. 1, 3, 16. *Annot.*
- Lex Romana non est sine nimio personarum & qualitatum ad factum non pertinentium respectu. 2, 20, 33. *vide* jus Rom.
- Legis dispensatio ex quibus causis fiat. 2, 20, 27. an in iis tantum procedat quæ lex tacite videtur excipere. *ibid.* non omnis referenda ad *ἐπιτομήν*. *ibid.* ad sustinendam legis efficaciam satis est ratio universalis sine repugnantia rationis contrariæ. 2, 20, 26. ignorantia inevitabilis excusat. 2, 20, 43. qui ob ejusmodi ignorantiam legem non observat non agit iniuste. 2, 23, 13. conjuncta cum negligentia minuit delictum. 2, 20, 43. ratio differt ab ejus mente. 2, 6, 8. si cesset peculiariter in factu de quo agitur, etiam pœna per eam expressa mitigari potest. 2, 20, 26
- Leges feruntur cum sensu imbecillitatis humana. 1, 4, 7. quæ contra feruntur, pro nullis habendæ, si sint speciales. 3, 23, 6. sunt vel permittentes, vel prohibentes: silent in bello, & quales. *Proleg.* pag. 2, 11, 12. id respiciunt quod plerumque accidit. 1, 4, 4
- Legis ratio particulariter cessans casum a lege non eximit. 1, 3, 5, 3
- Legis dispensatio regem non obligat. 2, 14, 13, 1
- cessatio Legis in particulari dispositio est ad dispensationem. 2, 20, 26
- Legis conditor an se obliget, & quatenus. 2, 4, 12, 1. & cap. 20, 24, 1
- Lex Hebræa an prohibeat divortia & matrimonia plurium uxorum. 2, 2, 9, 1, 3
- in Lege pœnali dispensandi causa quæ. 2, 20, 24, 3
- Leges pœnales aut coactivæ locum non habent circa actus regum. 2, 14, 1. & 2, 2, 2
- Leges Romanæ de contractibus. 2, 12, 12, 2
- Leges Romanorum pœnales in quo iniquæ. 2, 20, 33
- Leges quæ obligent. 3, 23, 5, 3
- Leges a Christianis ferri possent similes Hebræicis, nisi trium causarum aliqua obstat. 1, 1, 17, 5
- Leges & contractus misceri possunt. 2, 14, 9
- Leges non omnes obligant. 2, 14, 12, 2. & 3, 23, 5, 3
- Leges quæ validiores si casu confligant. 2, 16, 29, 1
- Leges interficere aliquos permittentes quando jus interdum dent, quando solam impunitatem. 2, 20, 17
- Leges an obligent summam potestatem. 2, 4, 12, 1. & 2, 20, 24, 1
- Leges quasi pacta. 2, 11, 1, 3
- Leges civiles quædam plane iniustæ. 2, 7, 1. & 2, 14, 12, 2. & 3, 23, 5, 3
- Leges humanæ quædam præcipere possunt cum mortis periculo observanda. 1, 4, 7, 2, 3. humanius sunt interpretanda. *ibid.*
- Leges quædam etiam divinæ, tacitam habent exceptionem summæ necessitatis.

I N D E X.

- fitatis. 1, 4, 7, 1, 3
 Leges respiciunt id quod plerumque. 1, 4, 4, 3
 Leges ferri possunt de tempore, quo summum imperium admittatur. 2, 4, 12, 2
 Leges de re promissa quæ obligant. 2, 4, 4, 2
 Leges injustæ, quæ propinquos nocentium innocentes interfici jubent. 2, 21, 15, 1. & 12, 1
 Leges civiles de promissis minorum. 2, 11, 5, 2
 Leges quædam Dei tacitam habent summæ necessitatis exceptionem. 1, 4, 7. quædam datæ a Deo generi humano, vel in prima creatione, vel in restauratione. 1, 2, 5. & 3, 5, 3. Lex divina vocatur interdum jus gentium moratorum. 2, 11, 1. adde Decalogus. Dilectionis. *vide* dilectionis lex. Evangelica, jus divinum voluntarium perfectus. 1, 3, 3. paulatim ad mores sæculi interpretari cœpit, cum primum esset strictius. 1, 1, 13. exaltationis. 1, 3, 20
 Leges sacratæ quæ. 3, 19, 8. scriptæ, ad sensum æquitatis naturalis trahendæ. 2, 2, 6. non scriptæ; scriptorum vinculis non tenentur. *ibid.*
 Legitima an lege humana tolli possit, & quatenus. 2, 7, 4, 3
 Legum finis & efficacia. 2, 12, 12, 2
 Legum diversitas circa venditionem & emtionem. 2, 12, 15, 1
 Legum condendarum jus pars est summæ potestatis. 1, 3, 6
Antea. 3, 6, 20, 2
 Lenitas in errantes circa divina. 2, 20, 50. & 1, 2, 5
 Liber homo postliminio quomodo redeat. 3, 9, 5
 Liber homo postliminio sua recuperat: an & alienata. 3, 9, 6, 1, 2
 Liber fit populus cum quo rex ejus tanquam cum libero sciens contraxit. 2, 4, 4. aut tanquam legibus suis solummodo longè tempore agere jussus est. 2, 4, 14. populus liber factus in quibusdam obligatur per regem, qui libertatem proxime antecessit. 2, 14, 12. regis & populi liberi eadem est ratio. 1, 3, 21
 Liberam sive Carthaginem quomodo interpretandum. 2, 16, 15
 Liberi filiarum alendi. 2, 7, 4, 3
 Liberi pignori ac vendi a parentibus quando possint. 2, 5, 5. jus ipsorum in liberos. 2, 5, 7
 Liberi ex quibusdam matrimonii impediuntur succedere. 2, 7, 8, 2, 3
 Liberi ob parentum delicta non puniendi. 2, 21, 13, 1, 3
 Liberi in materia favorabili. 2, 7, 30. etiam sub matris sunt imperio. 2, 5, 7. maternam sequuntur conditionem jure gentium. 3, 7, 5. parentibus observantiam ac pietatem debent. 2, 5, 3. & 2, 5, 6. quo jure Deus innocentes liberos immatura morte soleat afficere. 2, 21, 14. liberorum res an jure naturali acquirantur parentibus. *vide* acquirantur.
 Libris an debeantur alimenta, & quo sensu. 2, 7, 4, 1. an alendi vulgo quasiti, & ex incesto nati. 2, 7, 4, 2, 3
 Liberos cogendi jus. 2, 5, 2, 3; 4
 Liberos cum parentibus matrimonia contra jus natura. 2, 5, 12, 2, 3
 Liberos servitus. 2, 5, 90
 Libertas quando iusta belli causa. 22, 11. & 2, 4, 14, 1, 2
 Libertas quo sensu naturalis. 2, 22, 11. & 3, 7, 1, 1
 Libertas an pax placeat, gravis interdum deliberatio. 2, 24, 6, 1; 2. & 1, 4, 19, 2
 Libertati præferenda vita populi totius. 2, 24, 6, 2, 3
 Libertas populi quid significat. 1, 3, 12, 1, 2
 Libertas subditorum obligatur ex facto superiorum. 3, 2, 2, 1
 Libertas bellandi non præsumitur abdicata. 2, 16, 13, 2
 Libertas dicitur dupliciter *ἢ ὁρίσθη καὶ κατ' ἐναρτίοντα* 2, 22, 11. opponitur regibus. 1, 3, 13. victis merito aliqua relinquuntur, etiamsi imperium ipsis aufertur. 3, 15, 10. restituenda cum injuste crepta est, etiam ab his qui eam iusta ratione ab creptoribus capiant. 3, 16, 4. servo data pro oculo & dente excusso. 3, 14, 4. debetur servo post longas operas & valde magnos labores. 3, 14, 6. libertatis nomen inanis umbra. 1, 3, 21. libertatem uni

I N D E X.

- uni penitus tradere populus utrum
 possit. 1, 3, 8. pro libertate pugnare,
 etiam cum iniuste fiat, veniam
 meretur. 3, 11, 6. libertate vita
 potior. *vide* vita.
- Libertas civilis.** 1, 3, 12. est jus re-
 gendæ per se reip. 2, 24, 6. sine
 summo imperio intelligi non po-
 test. 1, 3, 2. non iusta. 1, 3, 4. *Not.*
 naturalis facit ne quis cogatur abs-
 que culpa. 2, 17, 17. pars ejus reti-
 neri potest, non retenta parte impe-
 rii. 1, 4, 14. tacita ut a quibus-
 dam vocatur non semper retinetur
 a populo in reges delinquentes. 1,
 3, 8
- Licere pro jure externo.** 2, 12, 26, 1.
 & 3, 4, 2, 2. & cap. 10, 1. & §. 2,
 1, 2
- Licere, vox ambigua** quas significa-
 tiones habeat. 3, 4, 2, 1, 2
- Licere quædam dicuntur, quæ rectius
 aliter fiunt.** 3, 4, 2, 1. & cap. 10, 1,
 1, 2, 1
- Licere quædam dicuntur, ob impuni-
 tatem.** 3, 4, 2, 2. & c. 10, 1, 3
- Licere oppositum ei quod decet, aut
 oportet.** 3, 4, 2, 2. & cap. 10, 1, 2,
 2, 1
- Licere accipitur dupliciter, vel sensu
 exteriore vel interiore.** 3, 10, 1.
 quot modis dicatur. 3, 4, 2. inter-
 dum dicitur, ubi nullum contra
 proditum esse remedium. 2, 12, 26.
 quædam indirecte licent quæ directe
 non licent. 2, 15, 11. quantum
 liceat in bello partim unde specta-
 tur, partim ex promisso antece-
 dente. 3, 19, 1
- Limen & limes idem.** 3, 9, 1
- Limitati agri.** 2, 3, 16, 1. & 2, 8,
 12, 1
- Liquida per se non terminantur.** 2,
 2, 3
- Lis potest utrinque esse sine peccato.**
 2, 23, 13, 3
- Literæ Marcæ.** 3, 2, 4
- per Literas inter absentes pacta nuda
 quo jure judicentur. *vide* pacta.
- Literis belli denunciatio fieri potest.**
 3, 3, 14
- Literati excepti a pignorationibus sub-
 ditorum pro civitate jure civili.**
 3, 2, 7
- Lites Christiani quidam plane im-
 probarunt.** 1, 2, 9. omnes an
 lege evangelica prohibita. 1, 2, 8.
- damnum etiam injustum ferre
 prius oportet, quam litigare. 2, 1,
 13. lites juris controversi ex utra-
 que parte non sunt improbæ. 2,
 23, 13
- Litigare Christianis quo sensu veti-
 tum.** 1, 2, 8, 4. & 2, 24, 2, 4
- Littus quorum.** 2, 3, 9, 2
- Loca in solo pacato posita quo casu
 recte occupantur a bellante.** 2, 2,
 10, 1
- Locans pluribus operam an a singulis
 mercedem in solidum exigere pos-
 sit.** 2, 12, 19
- Locatio, conductio facta a rege sine
 expressa mercede an valeat.** 2, 14, 5.
 in locatione, conductione, calus,
 qui usum impedivit, damno sunt
 conductoris. 2, 12, 18
- Locationis & conductionis natura.**
 2, 12, 18
- Locator tertio rem locans, condu-
 ctori tenetur de eo quod percipit.**
ibid.
- Locator operæ ad quid teneatur.** 2,
 12, 19
- Locator jus habet exigendæ pecu-
 niæ promissæ, etiam si nihil con-
 ductor utilitatis ex ea re perceperit.**
 2, 12, 18
- Locupletatus ex re aliena, eatenus
 ad restitutionem tenetur, & quare.**
 2, 10, 2, 1. & 2
- Locus incultus non censetur occupa-
 tus, nisi quoad imperium.** 2, 2, 17.
 five sacer, five profanus, possi-
 minio receptus cujus sit. 3, 9, 13.
 qui contrahit in loco, legibus ejus
 loci subicitur. 2, 11, 5. quo loco
 in conventibus sedere debent qui
 populo olim libero imperant. 2,
 9, 8
- Locutio de futuro nostræ potestatis
 quotuplex.** 2, 11, 2, 3
- Locutionis ambiguarum usurpatio quando
 licita.** 3, 1, 10, 13
- Lucrum alter alteri potest pravertere,
 maxime si causa subsit.** 2, 2, 24.
 ex re aliena restitui oportere,
 juris est natur. *Prolegom.* pag. 21,
 2, 10, 2. ob lucrum cessans per
 solutionem tarliorem res pluris
 vendi potest. 2, 12, 14. & ex
 pecunia mutuo data merces iuste
 exigi. 2, 12, 21. cui lucrum in spera-
 tum sed non debitum decait, de
 damno agere non potest. 2, 2, 13

I N D E X.

Ludovici & Galeatii controversia de
Mediolano. 2, 7, 19

M.

MAcabæi bello adjuverunt extraneos. *vide* Asimonai. 2, 15, 9, 6
Macabæorum resistentia qualis. 1, 4, 7, 5
Maccabæi fœdus ineunt cum Romanis & Lacedæmoniis. 2, 15, 9. fratrum innocentium necem Sabbatho ulciscuntur. 2, 20, 8. Macabæorum arma, quomodo defendi possunt. 1, 4, 7
Macedonum lex quædam injusta. 2, 21, 15
Magistratus inferiores summum imperium habenti iuste resistere non possunt. 1, 4, 6, 1, 5
Magistratus Christiani Pauli tempore. 1, 2, 7, 1, 2
Magistratus Hebræi non resisterunt malis regibus. 1, 4, 6, 3, 4
Magistratus ex quibus damnis teneatur. 2, 17, 20, 1
Magistratus an teneatur, eo quod a nautis cautionem non exegerint. *ibid.*
Magistratus oppidanos quatenus obliget. 3, 22, 6
Magistratus naturaliter jus habet beligerandi. 1, 3, 4. non est in statu Deo aut legi euangelicæ contrario. 1, 2, 7. Minister est iræ divinæ. 1, 2, 8. bonus ad militiam usurpare potest voluntatem non bonam modo aliorum, sed & malam. 2, 26, 5. minor bella gerere num possit. 1, 3, 4. an contra majorem, si injuste agat. 1, 4, 6. adde necessitas. ei contra majorem parendum non est, etiam cum bona imperare videatur. *ibid.* naturalis & perpetuus est vir bonus. 2, 20, 9. magistratus non obligat, ubi imperium summum est penes populum. 2, 15, 3. obligatur populo interdum, & ex quibus causis. 2, 17, 20. Cui magistratus collatio mandata est, tenetur eligere eos qui digni sunt. 2, 17, 3. magistratum suscipere Clericis prohibitum, & quare; *vide* Clericus. nemo multo conamine debet affectare, & quamobrem. 2, 20, 16. a magistratu resp. vel singuli

etiam exactam requirere possunt diligentiam, si lex id jubeat. 2,

17, 2

Magi post baptismum artem suam cohebantur deserere. 1, 2, 9

Maharbalis factum. 3, 22, 9, 2

Mahumetistarum opinio de necessitate restitutionis. 3, 10, 3

Majestas pro dignitate imperantis sumitur. 1, 3, 21, 1, 2. quid sit. *ibid.*

Majestas cur tot legibus munita. 1, 4, 2. major ex nobilitate generis.

2, 7, 16. fœdus, ut majestas alicujus comiter colatur, quale. 2, 15, 7. in majestatis controversia, quis vocabulum ejus interpretari debeat. 2,

16, 3. contra majestatis legem peccat, qui injussu principis alteri bellum facit. 1, 3, 4

Majoratum jura tempore amittuntur. 2, 4, 10, 3

Majoratum successio in regno Castellæ. 2, 7, 22, 1

Malefici atroces qui nullius civitatis partes sunt, a quovis puniri possunt. 3, 19, 3

Maleficium quid. 2, 17, 1. quæ quali ex maleficio. 2, 1, 2

Malorum operâ uti aliquando cogimur. 2, 17, 20. uti licet, sed consistit hoc jus intra interficiendi alterius licentiam. 3, 4, 18

Malum declinare est ex appetitu naturali & honesto. 2, 20, 29. malum non est faciendum ut inde eveniat bonum, hoc in iis locum habet, quæ semper mala sunt. 3, 1, 6.

qui malum facit, malum ferat. 2, 20, 1. quantum quisque mal fecit, tantum eum pati, naturaliter justum. 1, 2, 4. quæ ad declinandum malum male fiunt, maxime sunt excusabilia. 2, 20, 29.

malum minus, ubi electio nequit evadere, rationem boni induit. 2,

23, 2

Mandantis morte an pereat mandatum. 2, 11, 16

cum Mandatario qui contrahit, etiam si mandatarius mandatum excedat, obligatur. 2, 11, 12

Mandararius mandatum excedens quando nos obliget. *ibid.*

Mandararius a sumptibus factis indemnus præsari debet, & quare. 2, 12, 13. in quantum tenetur ex culpa

I N D E X.

- culpa & dolo. 3, 22, 4. obligat
 mandatorem etiam cum mandatum
 excedit. 2, 11, 12. obligatus contra
 mandatori. 3, 22, 2
 Mandator ad quid teneatur. 2, 12,
 13, 1
 Mandatum an impleri possit per acqui-
 pollens. 2, 16, 21
 Mandatum excedens, & sic cum alio
 contrahens, ad quid obligatur. 3,
 22, 4, 1, 3
 Mandatum generale & speciale in
 bello. 3, 18, 1, 4
 Mandatum quid. 2, 12, 2. contra
 mandatum principis arcanum agens
 legatus, principem obligat, sed se
 principi. *vide* legatus, & 3, 22, 4.
 mandati actio an detur in hære-
 dem. 2, 11, 17
 Mandata publica, quæ nautis dantur
 adversus piratas. 2, 17, 20, 1
 Manliana imperia. 3, 18, 1
 Manlii bellum in Gallogræcos quale.
 3, 3, 10
 L. Manlius trib. pleb. jurejurando
 etiam in re injusta obstringit. 3,
 19, 6
 Manubiæ quid. 3, 6, 16, 1
 Manumissio interdum omitti sine pec-
 cato nequit. 3, 14, 6, 4, 5
 Manumissio jure gentium volunta-
 rio introducta, & quare. 3, 14, 6.
 facta ab hoste nobis nihil detrahit.
 3, 9, 11
 Manus mortuæ. 2, 5, 30. manibus
 initium fit possidendi res mobiles.
 2, 8, 6
 M. Marcelli moderatio in victoriis.
 3, 12, 7, 2
 Marchionatus facilius testamento re-
 linquitur quam alia ditio, & quare.
 1, 3, 14
 Mare commune cum dicitur an in-
 telligi debeat civ. Rom. 3, 9, 11.
 continet terram. 2, 2, 3. forum
 mundi. *ibid.* per contractum ne ab
 altera parte navigetur, pars altera
 non occupat. 2, 3, 15. sinus & pars
 maris occupari potest. 2, 3, 8. quo-
 modo & quamdiu duret ista occu-
 patio. 2, 3, 11. maris imperium
 non dominium occupatur. 2, 3, 13.
 mare nec a privatis, nec a populo
 possideri potest. 2, 2, 3. Romano-
 rum, Græcorum, Sinopensium quo
 sensu dicatur. 2, 3, 18. in mari ces-
 sat judicium. 1, 3, 2
- Mares foeminis præferuntur in regnis
 a populo delatis. 2, 7, 17
 Mare an proprium fieri possit, an terra
 continueatur. 2, 2, 3, 3, 2
 Mare non divisum. 2, 2, 3, 2, 3
 Mare in furtum admissum. 2, 3,
 10, 2
 Mare occupatione omissa ad naturam
 redit. 2, 3, 11. navigandi jus in
 mari. 2, 3, 12. imperium in mari
 quorum sit. 2, 3, 13
 Mariandyni. 3, 14, 5
 Maris pars quatenus occupari possit.
 2, 3, 8, 10, 1
 Maritale imperium. 1, 3, 8
 Maritus caput uxoris quo sensu. 2, 5, 8.
 jus habet naturaliter in corpus
 uxoris. 2, 5, 9. jus habet rescia-
 dendum factum juramentum ab uxore
 sua ex L. Hebraea. 2, 13, 20. cui
 lex permittit uxorem adulteram
 occidere, an si occidat iustus sit
 coram Deo. 2, 20, 17. ne maritus
 pro uxore. 3, 2, 1
 Marius præ armorum strepitu leges
 non audit. *Proleg.* pag. 3
 Masculina pro communibus. 2, 16, 9
 Mater quomodo magis certa patre.
 2, 7, 8, 1
 Mathathias quo jure Judæam Græcis
 ritibus se polluentem occiderit. 2,
 20, 9
 Matrimonium cur institutum natu-
 raliter. 2, 7, 6. exterorum judicium
 pro nullo habent. 3, 19, 2. fami-
 liarum fundamentum est. 2, 20, 30.
 non justum etiam inter cives. 1, 3, 4.
Not. promissum ab eo qui conju-
 gem jam habet, an & quatenus
 valeat jure naturali. 2, 11, 8. con-
 trahere. 3, 4, 2. ad quos gradus
 liceat. 2, 5, 12. & *seqq.* an cum
 infideli liceat ex lege evangelica;
 2, 15, 10. cum pluribus lege eu-
 angelica non licet. 1, 2, 6
 Matrimonium quid sit ex jure natura.
 2, 5, 8, 9
 Matrimonium an irritum deficiente
 consensu parentum. 2, 5, 10, 1, 13
 Matrimonium irritum cum alterius
 viventis conjugæ. 2, 5, 11
 Matrimonium ad morgengabicam. 2,
 7, 8, 3
 Matrimonium apud veteres Roma-
 nos postliminio non restituebatur.
 3, 9, 9, 2
 Matrimonii petitio injusta belli
 causa. *§§§* 4

I N D E X.

- causa. 2, 22, 7. & 2, 1, 21, 2
- Matrimonii contrahendi libertas nemini debet adimi, nisi præcesserit delictum. 2, 2, 22. vicinis negari non debet. 2, 2, 21. leges quæ exteris matrimonia negant, quid negent. *ibid.*
- Matrimonii fides æquiparatur vitæ. 1, 2, 5
- Matrimonii jure ex lege Christiana. 2, 5, 9, 2, 3
- Matrimonia non incunda cum prophanis. 2, 15, 10, 4, 3
- Matrimonia quædam talia sunt ex lege, ut liberi ad hæreditatem non admittantur. 2, 7, 8, 3
- Matrimonia plurium uxorum olim licita. 2, 5, 9, 4, 1
- Matrimonia cum propinquis sanguine, aut affinitate, unde, & quatenus illicita. 2, 5, 12, 1, 13, 1
- Matrimonia parentum cum liberis, & liberorum cum parentibus contra jus naturæ: & unde illicita. 2, 5, 12, 2, 5
- Matrimonia an licita in gradibus expressis in Levitico. 2, 5, 13, 3
- Matrimonia fratrum & fororum quo jure vetita, & unde illicita. 2, 5, 13, 6
- Matrimoniorum contrahendorum libertas quibus & quatenus debeat. 2, 2, 21, 1, 2
- Maxillam obvertere Hebrais quid. 1, 2, 8, 8
- Maximus natu in regnis a populo delatus præfertur inter pares sexu. 2, 7, 18, 1
- Medici falsa interdum loqui possunt. 3, 1, 15
- Medii in bello quando sunt hostes. 3, 1, 5. & 3, 17, 3. ad quid teneantur. *ibid.*
- Membra naturaliter homini suum. 2, 17, 2. in membra sua homini jus nullum nisi corporis servandi gratia. 2, 21, 11
- Membri conservandi causa interfectio licita. 2, 1, 6
- Mendacium prohibitum. 3, 1, 9, 1. & §. 10, 3
- Mendacium qui auctores certis casibus admittant. 3, 1, 9, 2, 3, 4
- Mendacium dicere & mentiri apud Gellium quomodo distinguantur. 3, 1, 10, 1
- Mendacium a Deo alienum. 3, 1, 15, 1
- Mendacium stricte dictum quid. 3, 1, 11, 1
- Mendacium an committatur respectu tertii, ad quem sermo non dirigitur. 3, 1, 13, 1, 2
- Mendacium dicitur multipliciter. 3, 1, 10. quid sit. 3, 1, 8
- Mendacium alii laudant alii vituperant. 3, 1, 9
- ad Mendacium confugere, nota est infirmitatis. 3, 1, 15
- Mendaciorum inculpatorum exempla. *ibid.*
- Mendacii, qua illicitum naturaliter, quid materiale. 3, 1, 10, 1. quid formale. 3, 1, 11, 1
- de Mendacio & æquivocatione Scholasticorum sententia. 3, 1, 17, 3
- Mendacium pro vita. 3, 1, 16
- Mensura ejus quod res valent. 2, 12, 14
- Mentiri apud volentem an liceat. 3, 1, 14, 1
- Mentiri hosti licere qui senserint. 3, 1, 17, 1
- Mentiri & occultare verum, distincta, 3, 1, 7. *Annotat.* 1. quando liceat. 3, 1, 13. & 3, 1, 14. cur non mentiat qui falsum dicit, quod verum esse putat. 3, 1, 10
- Mentitur qui dicit quod falsum putat, licet verum sit. 3, 1, 10, 1
- Mercatores in bello ab injuriis vindicari debent. 3, 11, 12. laborum & expensarum rationem habere possunt in constituendis rerum pretiis. 2, 12, 14
- Mercatura apud Hollandos pridem maxime viguit. 2, 11, 13
- Mercenarii. 2, 5, 30
- Merces excepta a pignorationibus subditorum pro civitate. 3, 2, 7. exotica olim belgæ non emebant. 2, 20
- ad Meretricium civiles leges quomodo & quare soleant connivere. 3, 5, 4
- Meritum ex libera voluntate. 2, 21, 12
- Meritum omne est personale. 2, 21, 12. universalitatis quale. 2, 21, 8
- ob Meritum poena remitti debet. 2, 20, 26
- Metus a tertio illatus an actum vitiet. 2, 11, 7, 3
- Metus alterius an tollat jus transire volentis. 2, 2, 13, 4
- Mclus

I N D E X.

- Metus a vicino an iusta belli causa. 2, 22, 5, 1. & 2, 1, 17
- Metus solus non sufficit ad jus interficiendi alterum. 2, 1, 5, 1, 2
- Metus exceptio non liberat a religione iurisjurandi. 3, 19, 4, 5
- Metus qui pro iusto habeantur in bello publico. 3, 19, 12
- Metus perpetuo durare non censetur. 2, 5, 6. incertus non est sufficiens ad eadem causa. 2, 21, 13. adversus hos metus quale petendum sit praesidium. 2, 1, 17. iniustus quidam est quoad iustitiam internam quem tamen jus gentium non improbat. 3, 19, 12. ut is, qui infertur bello solenni utrinque. 2, 17, 19. & quare. 3, 19, 11. an ut metus aliis injiciatur senes foeminae & impuberes iuste possint occidi. 3, 11, 16. in contractu injectus an demi debeat. 2, 14, 10
- Metus exceptio iurejurandum eliditur. 3, 19, 6. & 3, 23, 2. ad bellum solenne non pertinet, si eo pax sit inducta. 3, 19, 11. & 3, 23, 2. quod metu belli iusti exprimitur, non admittit restitutionem. 2, 17, 19
- Metu expressum a latrone & pirata potest repeti, nisi iusjurandum accesserit. *ibid.* quod fit metu, magis excusabile, quam quod ob voluptatem. 2, 20, 31. aut si nolit ille, alter se ipsum potest restituere. 3, 23, 2. an etiam jurata fuerit promissio. 2, 13, 14. an hoc casu rex seipsum possit restituere, ut Bodinus censuit. 2, 14, 1. & 2, 14, 3. qui ipse in causa fuit ut metu ad promissum cogeretur jus amittit restitutionis. 2, 17, 19. ex metu plurimae nascuntur injuriae. 2, 1, 5
- Metu promittens an teneatur. 2, 11, 7
- Metu quid faciens. absolute velie dicendus. 2, 11, 7, 2
- Metu causam dans contractui quando ad restitutionem teneatur. 2, 13, 14, 1
- Metum inferens tenetur ad restitutionem. 2, 11, 7, 2
- Meum vi possum repetere etiam cum periculo innocentium. 3, 1, 4. plus quam meum accipere possum, si meum consequi nequeo. *ibid.* sed sub onere restituendi ejus quod plus est. *vide* debitum, pro meo quod consequi non possum, aliud aequivalens iuste possum capere. 3, 1, 2. nostrum. *vide* Not.
- Migratio in locum alium, populum non immutat. 2, 9, 7. migratio subditorum in terram ejus qui cum pax inita eam non dissolvit. 3, 20, 41
- Miles quid in largissimo significatur. 3, 21, 15
- Milites fieri possunt natura omnes subditi. 1, 4, 4. scribere licet tempore induciarum. 3, 21, 4. qui suo sumptu militant quantum iustitia interna capere possunt; ex praeda. 3, 18, 2. an si qui partis ejus hostibus, cum qua nobis pax est, militant; pax censetur rupta. 3, 20, 31
- Miles de incendiis & rapto sine iussu publico, an teneatur. 3, 14, 6
- Milites Christiani sub Juliano. 1, 2, 10, 11. sub Diocletiano. 1, 2, 10, 11, 11, 11, 11, 11
- Militis Christiani officium. 1, 2, 10, 12
- Milites judaei externis militabant. 1, 2, 7, 5
- Militi quae ex praeda cederent apud Romanos. 3, 6, 24, 5
- Milites ab ecclesia non excommunicati. 1, 2, 10, 2
- Milites quomodo tenentur ex bello iniusto. 3, 10, 4
- Militibus datus comitatus prodest & duci. 3, 21, 1, 5
- Militum nomine qui veniant. *ibid.*
- Militare propter praedam, aut stipendium praecipue non licet. 2, 25, 10
- Militia mercenaria sine delectu causae improbat. *ibid.*
- Militia poenitentibus olim interdicta, & quare. 1, 2, 10, 9. est interdicta clericis. *ibid.* eam ecclesia vetus probat. 1, 2, 10, 11
- Militia repetitio qualis damnata Synodo Nicæensi. 1, 2, 10, 7, 8
- Militiam concedit origines interdum Christianis. 1, 2, 9, 2
- Militiam & capitalia supplicia concedit illis Tertullianus. *ibid.*
- Militiam ob quas causas judaei detrectaverint. 1, 2, 9, 3. quas ob causas olim etiam Christiani eam detrectaverint. *ibid.*
- Minervae calculus. 2, 5, 18
- ex Ministrorum facto aliquem obligari si quid utiliter sit gestum quo sensu accipiendum. 3, 22, 3. obligatur summa potestas etiam cum

I N D E X.

- minister fecit contra mandatum
 arcanum. 3, 22, 4. sine sua culpa,
 ut quis obligetur non est juris gen-
 tium. 2, 17, 20, 2
 Minor annis hosti obligatur. 3, 21, 3
 Minor an promittendo obligetur. 2,
 11, 5, 2
 Minorum beneficia sunt ex jure gen-
 tium non civ. 2, 23, 3
 Minoris imperium quare sit invisum.
proleg. pag. 12
 Miraculosam potestatem primæ Ec-
 clesiæ cur Deus dederit, eandem-
 que postea sustulerit. 1, 2, 8
 Misericordia Dei an nos doceat sup-
 pliciiis capitalibus non uti. 2, 20,
 10. quæ peccata præcipue respiciat.
 2, 20, 11. prætermisio puniri non
 debet. 2, 20, 20. quod ex misericor-
 dia debetur, id armis juste deposedi
 nequit. 2, 22, 16
 Misericordia digni qui bello capiun-
 tur. 3, 14, 2, 1
 Misericordiæ ara apud Athenienses.
 2, 21, 5, 2
 Misilia quomodo fiant capientium.
 3, 6, 22
 Mobiles res quando fiant singulorum
 capientium. 3, 6, 12
 Mobilia generaliter postliminio non
 recipiuntur. 3, 9, 14, 1
 Moderatio in belli jure circa perso-
 nas. 3, 11, 7, 1
 Moderatio in bello ad quid etiam civi-
 liter proficit. 3, 12, 8
 Modus in pœna unde petendus. 2,
 20, 28
 Modi habendi imperium qui 1, 3,
 11, 1
 Mœnia urbis sive muri, cum diruan-
 tur, an intreat jus civitatis. 2, 9, 7
 rehære muros licet tempore indu-
 ciarum. 3, 21, 7. nequis locus mur-
 is cingatur, quomodo intelligen-
 dum. 2, 16, 20. fœdus de diruen-
 dis muris quale. 2, 15, 7
 Monachi a cade liberi esse debent. 3,
 11, 10
 Monomachia bellum finire an liceat.
 3, 20, 43, 1, 2, 4
 Monomachia de regno quis effectus.
 3, 20, 44. & 45, 1
 Monopolia quæ licita, quæ contra
 jus, & quæ contra caritatem. 2,
 12, 16
 Monopolium. *vide* Coëmptio. 2, 2, 24
 Morari in territorio alieno an lici-
 tum. 2, 2, 15
 Moræ purgatio in pace an admitten-
 da. 3, 20, 35
 Moralia non consistunt in pacto. 1,
 2, 8
 Moralium incertitudo unde. 2, 23, 1
 Morandi jus per aliquod tempus inter
 utilitates innocuas. 2, 2, 15
 Morbi contagiosi an proprie sint pœ-
 næ, qui nominantur in libro Moy-
 sis. 2, 20, 1
 Mori Hebræis dimitti vocatur. 2, 19,
 5, 3
 Mores generales in aliqua parte
 mundi non faciunt jus naturæ. 2,
 20, 41
 Mors deportationem quando compre-
 hendat. 2, 16, 9
 Mors pro vera religione quanti fa-
 cienda. 1, 4, 7, 15
 Mors quid significet. 2, 16, 9. in ma-
 teria favorabili. 2, 7, 30. ejus qui
 acceptare promissum debuit non
 transfert jus ad ipsius hæredes. 2, 11,
 16. mandantis tollit præsumptionem,
 quod mandatum implere vö-
 luerit. 2, 11, 17. scelerati, quo sen-
 su ipsi melior sit vita. 2, 20, 7. uni-
 versitatis quid. 2, 21, 7
 quæ Mortis vitandæ causa injuste
 sunt, levius puniendæ. 2, 20, 29
 Mortem pro aliis optetere lege
 evangelica præceptum. 1, 2, 6. ad
 mortem damnare an liceat, etiam
 ex iis delictis quæ in lege Mosaica
 morte non puniuntur. *vide* Supplicium.
 Mortem meritis committere in pugnam
 contra officium est boni magistratus. 2, 1, 15. mor-
 tem inferre sibi utrum liceat. 2, 19,
 5. qui sibi intulere, prohibentur
 sepultura. *ibid.* quare, cum tamen
 inde non lædantur. 2, 20, 44. qui-
 dam eo malitiæ processere, ut non
 nisi morte emendantur. 2, 20, 12.
 & 2, 20, 13
 Mortem pati potius quam alium oc-
 cidas, quando liceat, quando non.
 2, 1, 8, 9, 1
 Mortem aternam aggressoris an quis
 sua morte cavere debeat. 1, 3, 3, 3
 Mortis casus expressio quando ex-
 tendatur ad casum non nati. 2, 16,
 20, 3
 Mortuorum corpora male tractare,
 contra jus est gentium. 2, 19, 2. &
 3, 5, 3
 Moses

I N D E X.

Moses bellum inferi Amalécitis. 1, 2, 5. Amorrhitis ob transitum prohibitum. 2, 2, 13
 Muli qui apud Romanos postliminio recepti. 3, 9, 14, 1
 Mulier. *vide* Femina.
 Mulieres jure civili plurimum, gent. non tenentur ex debito civitatis. 2, 3, 7. jure belli possunt occidi. 3, 4, 9. occidi non debent nisi virilia officia usurpent, aut quid peculiariter vindicandum committunt. 3, 11, 9. quæ priora mutant, nisi ad ingens bonum ea odiosa sunt. 2, 16, 10
 Mulierum imperia Romanis incognita. 2, 9, 11, 2
 Multitudini etiam in delicto parcendum. 3, 11, 19
 Mandiburgii jus. 1, 3, 21, 1
 Murenæ controversia cum Mithridate. 2, 16, 30
 Muri faciendi prohibitio quando ad aggeres extendatur. 2, 16, 20, 3
 Mutii Scævola factum. 3, 4, 18, 1
 Mutilatio membri quod est e præcipuis, vitæ aequiparatur. 2, 4, 6. etiam intentata, jus dat occidendi eum, qui intentat. 2, 1, 6. mutilationem Indi supra talionem puniunt, & quo jure. 2, 20, 32. qui mutilavit aliquem in quantum teneatur. 2, 17, 14
 Mutilator quid restituere teneatur. 2, 17, 14
 Mutuum quid. 2, 12, 2. non omne usurarium. 2, 12, 21. commodato affine. 2, 12, 20. *Not.* 1. an illicitum pro usu pecuniæ mercedem exigere. *vide* Usura.
 Mutuum gratuitum quo sensu. *ibid.*
 Mutuam accipiens pecuniam a debitore meo, mihi tenetur. 2, 16, 2, 9

N.

Nabidis controversia cum Romanis. 2, 16, 18, 1
 Nabidis responsum cum tyrannisi obijceretur. 3, 19, 3
Nq quid. 2, 13, 21, 2
Nq quid significet. 2, 13, 21, 2
Nq quid, & quid, quid significet. 2, 13, 21, 2, 3
 nondum Nati an jus suum amittant, & quomodo. 2, 4, 10, 1, 2. leges possunt eorum jus conservare. 2, 4, 10, 3

Natura jus dat ad id omne sine quo obtineri non potest quod imperat. 2, 5, 5. sub natura interdum comprehenduntur mores naturali rationi consentanei. 2, 19, 1
 Naturale, vox, pro solito fieri. 2, 12, 26, 2
 Naturales filii succedunt patri, nisi lex impediat: & adoptari possunt. 2, 7, 8, 2. non succedunt in regnis a populo delatis. 2, 7, 16
 Naturalia pro certo statu. 2, 8, 5
 Natura prima & consequentia quæ? 1, 2, 1, 1
 Naturalis æquitas satis habet, ut pro suis partibus singuli conveniantur. 2, 11, 13. circumvenire naturaliter quid. 2, 12, 26
 Naturaliter licita an omnia etiam apud Deum licita. 2, 1, 10, 1
 Naufragio, quando res censentur amissa. 2, 4, 5
 Naufragorum bona confiscare injustum. 2, 7, 1, 1
 Navigandi libertas pactis imminui potest. 2, 3, 12. & §. 15, 1, 2
 Navis, quæ apud Romanos postliminio recepta. 3, 9, 14, 1
 Navis si cui nocuit, an dominus teneatur. 2, 17, 21, 1
 Navis in qua innocentes sunt an peti tormentis possit. 3, 1, 4, 1
 Navis rostrata vi ventorum delata in portum. 3, 21, 9
 Naves alienæ quomodo in necessitate capi possint. 2, 2, 10. amicorum in prædam non veniunt, ob res hostiles, quas velunt. 3, 1, 5. *Not.* 3, 3, 3, 6. *Not.* 1
 Naves captæ quando jure belli censentur. 3, 6, 3, 2
 Naves nunc nullæ postliminio redeunt. 3, 9, 15
 Navium expugnatio & captura ad quos pertinet, secundum variarum gentium mores. 3, 6, 24
 Navigaturi instituuntur certis mandatis a potestate publica, ad persequendos piratas. 3, 20, 14
 Navigatio inermis & innoxia nullibi impediri potest. 2, 3, 12. pactum, ne quis ultra certos terminos, & certum numerum navium naviget, an occupationem maris demonstrat. 2, 3, 15. Societas navalis. 2, 12, 25
 Necessaria ad finem licitum licita. 3, 1, 2, 1
 Necessitas

I N D E X.

- Necessitas excepta in lege domini.** 2, 2, 6, 1, 2
Necessitas jus non dat, si sit evitabilis. 2, 2, 7. & 3, 17, 1
Necessitas quod jus det in pacatos. 3, 17, 1
Necessitas non excusat, nisi summa. 1, 4, 7. quæ excusat, ea non plane vitio caret, sed pertinet ad culpabilia. 3, 11, 4. ejus exempla. 2, 6, 5. *Nor.* 1, 3, 11, 1. *Nor.* 2. summa, generalis legum acceptio. 2, 2, 6. humanarum. 1, 4, 7. & multarum etiam divinarum. 1, 4, 7. & 1, 5, 4. jus dat etiam minoribus Magistratibus defendendi se, contra injuriam majorum. 1, 4, 7. suscipiendi belli non expectato majorum consensu. 1, 3, 4. res reducit an merum jus natur. 2, 5, 6. & 3, 17, 1. permittit res alterius occupare, sed sub onere restitutionis. 3, 1, 5. perdere. 2, 2, 6. sed sub onere refarciendi damni. 3, 12, 1. quando valeat hoc jus. 2, 2, 7. jus non dat alienandi imperii partem, sine ejus consensu. 2, 6, 9
Necessitate factum pacem non rumpit. 3, 20, 37
Necessitate pari possessor præferendus. 2, 2, 8
in Necessitate non ultra sumendum quam exigit. 3, 17, 1
Neglectus puniendi punibilis. 2, 21, 2, 5
Negotiorum gestorum actio tantum est ex jure civili. 2, 10, 9
Negotium alienum gerens sui lucri causa, repetit impensas, in quantum alter est locupletior. 2, 10, 9, 2
Nepos ex filio priore an filio posteriori præferendus in regno. 2, 7, 30, 1
Nepos ex filio, an filio præferendus. 2, 7, 30, 1, 2
Nepos minor ex filio an præferatur nepoti majori ex filia in regni successione. 2, 7, 34
Neptis ex primogenito an filium alterum excludat. 2, 7, 35
Nepotes alendi. 2, 7, 4, 4
Nescio, quomodo quidam interpretentur. 3, 1, 7. nescientes non agere, caret effectu. 2, 4, 5
Nexorum servitus. 2, 5, 30
Ninus primus imperium ampliavit. 3, 8, 1, 2
Nocentes dedendi aut puniendi. 2, 21, 4, 1, 3
Nocentes dedendi obligatio, unde. 2, 21, 4, 3, 7
Nocere homini homo non debet, nisi boni alicujus consequendi gratia. 2, 20, 4. hoc enim jure natura. 2, 20, 5
per Naturam innocens quisque nocentem punire potest. 2, 20, 3. & 8, 7. an nocentes omnes puniendi. *vide Delinquens.* Deus sub multis nocentibus aliquando & innocentes punit, sed inde nobis exemplum capere non licet. 3, 1, 4
Nocumentum quod ex occasione peccati, non ob peccatum sentitur, pœna proprie non est. 2, 21, 11, 1
Nocentibus parcendum ob multos innocentes. 3, 1, 4, 3
Nocentibus sæpe parcendum innocentium causa. 3, 11, 9, 1
Nomina regionum in pace quomodo accipienda. 3, 20, 23
Nostrum quibus ex causis quid dicitur. 2, 2, 1
Nostrum aliquid dupliciter. *ibid.* nostra etiam sunt quæ sub certa lege, ut ne vendere ea liceat, sunt nostra. 2, 2, 19. nostra esse desinunt, si scientes ab alio teneri, ei non contradicimus. 2, 4, 5. non desinunt, nisi facta nostro aut lege. 2, 8, 1
Nobis potius quam aliis iuste consulimus, ubi par malum imminet. 1, 3, 3
Nothus etiam succedere potest in regno patrimoniali. 2, 7, 12. non in eo quod consensu populi delatum est, & quare. 2, 7, 16
Notitia de Deo, quæ & qualis data hominibus naturaliter. 2, 20, 45
Notitia de Deo quod inconspicua. 2, 20, 45, 1
ibid.
Notitia de Deo uno. *ibid.*
Notitia de Deo ut omniscio. *ibid.* & ut creatore. 2, 20, 45, 2
Notitiæ activæ de Deo. 2, 20, 45, 3
Notitiæ de Deo quomodo probentur. *ibid.*
Notitiæ de Deo quæ maxime universales. 2, 20, 46, 1
Notitiæ de Deo, quæ obliterata. 2, 20, 47, 1
Notitia

I N D E X.

Notitia de Deo qua & quales. 2, 20,
45, 1
cum Noverca conjugium illicitum. 2,
5, 13
Noxa caput sequitur. 2, 5, 32. Noxa
deditio est ex jure civili, non nat.
2, 17, 21. qua nulla sunt nullum
habent effectum juris. 1, 4, 10
Noxales actiones ex quo jure. 2, 17,
20, 2
Numantina sponsio. 2, 15, 16
Nummus mercis loco. 2, 12, 3. *Not.* 4
Nuptias repetere an liceat. 3, 4, 2.
alienas attentare, scelus gravissimum.
2, 20, 39. adversus nuptias
incestas lex vetus Nox data, 1,
2, 5
Nutus interdum signum voluntatis
sufficiens. 2, 11, 11

O.

Obduratio cordis, facta a Deo
qualis poena. 2, 20, 4
Obedientia saepe illicita. 2, 26, 3, 1. &
1, 4, 3
Obedientia debetur Magistratui. 1, 2,
7. ex jure societatis. 1, 5, 2. etiam
malo. 1, 4, 4. nisi quid contra justitiam
& pietatem imperent. 2, 26, 3.
debetur parentibus infinita sed sui
generis. *Proleg.* pag. 10
Obligari naturaliter quis quot modis
dicatur. 2, 14, 6, 1
Obligari civiliter quis quot modis
dicatur. 2, 14, 6, 2
Obligatur nemo ad bellum injustum.
2, 15, 13, 1
Obligemur quomodo per alium. 2,
11, 12
Obligatur valide praedoni is, cui metus
incussus non est. 3, 19, 4
Obligatio ex facto ministrorum, cuius
fit juris. 2, 17, 20, 2
Obligationis sine coactione exempla.
2, 18, 10
Obligatio ex culpa qualis. 2, 17, 1
Obligatio cadit in actum aut facultatem:
& quomodo haec differant. 1,
3, 16, 1, 2
Obligatio feudalis non tollit summum
imperium; *vide* Feudalis obligatio.
1, 3, 23, 2
Obligatio ex dominio qualis. 2,
10, 1
Obligatio ex rebus exstantibus, & non
exstantibus. 2, 10, 1, 2. & 2, 1

Obligatio interdum est in nobis ita, ut
alteri jus nullum quaratur. 2, 11,
3, 2
Obligatio nat. quatuorplex ex mente
I. C. Rom. 2, 14, 6. civilis quatuorplex.
ibid. ex culpa qualis. 2, 17,
1. & *segg.* ex dominio. 2, 10, 1.
& *segg.* ex facto alieno. 2, 17, 20.
adde factum ex rebus. 2, 10, 1. obligatio
potest esse in nobis, & nullum jus in eo
cui obligamur. 2, 11, 3. nos cogendi. 2, 18,
10. summæ potestatis per minores quibus
casibus valeat. 3, 22, 2. ad poenam unde
oriatur. 2, 21, 12. quod fit animo non
deliberato obligare non potest. 2, 11, 4. ex
actibus meae internis ut jus aut obligatio
nascatur inter homines, naturæ humanæ non
est congruum. 2, 20, 18. sub imperio eminenti
comprehenditur potestas obligandi
subditos. 3, 20, 6. non tamen infinita
ejusmodi potestas requiritur ad imperium
recte exercendum. 2, 14, 12. an hæc potestas,
sive jus ad naturam negotiorum gestorum
exigendum sit. *ibid.* obligandi se jus
cætas in alium transferre potest, vel
expresse, vel per consequentiam. 2, 14, 11.
an quis per alium obligari possit a se
actioni prapositum contra voluntatem
suam. 2, 11, 12. an per inavorem aut
tyrannum populus aut rex obligentur.
vide contractus. an a rege nunc regnante
successor possit obligari. 2, 7, 27. an per
obligationem ab universitate factam partes
universitatis obligentur. 2, 5, 17. verba
Obligationis is interpretari debet, cui est
promissum. 2, 16, 1. contra Obligationem
agendo, nemo sese obligationi eximit. 3,
20, 38
ad Obligationem requiritur animi
liberatio. 2, 11, 4, 1, 3
Obses an teneatur mortuo qui misit.
3, 20, 57
Obses qui fugit, recipi a civitate non
potest. 3, 20, 54
Obses datus pro altero, si is mortuus
sit liberatur. 3, 20, 56
Obses an ex alia causa possit retineri.
3, 20, 55
Obsidi fugere an liceat. 3, 20, 54
Obsides

I N D E X.

- Obsides an occidi possint jure belli. 3, 11, 14
- Obsides an occidi possint jure interno. 3, 11, 18, 1, 2. & 3, 4, 1, 4
- Obsides servi non sunt. 3, 20, 53
- Obsides accessio plerumque actus principalis. 3, 23, 16. non tamen semper. 3, 20, 58. bona habere & de hereditate sua disponere possunt. *vide* Testamentum. nam ut bona ipsorum scisco cadant, juris est Rom. 3, 20, 53. dantur aut sua voluntate, aut ejus qui imperium habet, & quo jure hoc postremum. 3, 20, 52. occidi non possunt jure gent. nisi ex proprio quodam delicto. 3, 20, 53. quo respectu olim occisi. 3, 11, 18. a pignoribus quomodo differant. 3, 20, 59
- Obsides cum aufugiunt, civitati ipsorum recipere eos non licet. 3, 20, 54. quid debeatur obsidibus a civitate aut Rege a quo mittuntur. 3, 20, 52
- Obsidum bona cui cedant. 3, 20, 53
- Obsidum obligatio odiosa. 3, 20, 55
- corum obligatio interdum principalis. 3, 20, 38. & 3, 23, 16
- Obsidum alter an exacto alterius teneatur. 3, 20, 58
- Obstinata resistentia non sufficit ad jus internum occidendi. *vide* Resistentia obstinata. 3, 11, 16, 1
- Occidere hostem, jus belli dicitur. 3, 4, 5, 1
- mortem pati potius quam alium Occidas quando liceat, & quando non. 2, 1, 8, 1. & 9, 1
- Occidere quis injuste potest aliquem etiam in justo bello, quoad justitiam internam. 3, 11, 1. qui occidit in bello non fit impurus. 3, 4, 5. si teneatur Sacramento militari. 3, 18, 1. ex proposito neminem licet, nisi is capital commiserit. 2, 5, 28. licet ut servetur vita aut pudicitia. 2, 1, 12. & 3, 11, 2. & res nostra si aliter servari nequeat. 3, 11, 2. idque jure naturali. 2, 1, 11. etiam in bello. 3, 11, 7. non tamen si re ista facile possumus carere. 3, 20, 43. ubi non quidem contra justitiam stricte dictam peccatur. 2, 1, 11. sed contra charitatem. 3, 11, 2. occidere ita, ut alter copiam sui defendendi habeat, non debetur ei, qui mori meruit. 3, 4, 15. occidere si quem licet, is gladio an veneno interficiatur, nihil interest jure naturali sed jure gent. *ibid.*
- Occidere num liceat qui arma contra non tulerunt. 3, 4, 6. aliquem si Deus præcipiat, an tunc homicidium fiat quid licitum. 1, 1, 10. a privato potest qui in legem quid peccat, quæ peccantem jubet interfici. 1, 4, 18
- Occidere se an unquam liceat. 2, 19, 5, 4
- Occidere supplices an liceat. 3, 4, 11. & 3, 14, 15
- Occidere obsides an liceat. 3, 4, 14. & 3, 11, 18
- Occidendi deditos aut captos an justa causa talio aut resistendi pertinacia. 3, 4, 13. & 3, 14, 16, 1. & 2
- Occidi possunt jure belli, qui intra hostium fines sunt. 3, 4, 6, 1
- Occidi an possint, qui ante bellum aliquo venerunt. 3, 4, 7
- Occiduntur senes belli jure. 3, 4, 9, 2
- Occiduntur captivi belli jure. 3, 4, 9, 2
- Occiduntur infantes belli jure. *ibid.*
- Occiduntur mulieres belli jure. *ibid.*
- Occisio quando licita jure interno in bello justo. 3, 11, 2, 1
- Occisio quatenus licita in repressaliis. 3, 2, 6
- Occisio hostis indistincte quo sensu licita. 3, 4, 3
- Occisio extra propositum, sive indirecte, quando licita. 3, 1, 4, 1
- Occisio pro vitæ defensione quomodo vitiosa. 2, 1, 8, 9, 1
- Occisio, ne fugere cogamur: pro tuenda existimatione & pro rebus an licita. 2, 1, 10, 3
- Occupabilia sua natura non sunt dominia in personam aut populum. 2, 9, 1
- Occupandi jus in statu rerum communium. 2, 2, 2, 1
- Occupare facinus an liceat. 2, 1, 5
- Occupatio post omisam communio-nem. 2, 22, 5
- Occupatio non est nisi in re terminata. 2, 2, 3, 2
- Occupatio alia per universitatem, alia per fundos. 2, 2, 4
- Occupatio imperii. 2, 3, 4, 1, 2
- Occupatio domini. *ibid.*
- Occupatio an sit jur. gent. ut Rom. juriscensulta

I N D E X.

Juriseonsulti dicunt. 2, 7, 1. fieri potest etiam sine sublacione domini. 2, 2, 10. est tamen prima causa efficiens proprietatis. 2, 2, 2. loci in pacato quando iusta. 2, 2, 10. & 3, 18, 2. non valet tempore induciarum, siue persuasus iis qui tenent, siue ultro non defendentibus. 3, 21, 8. in non occupantis iudicia cessare non censentur. 1, 3, 2. occupatum esse in odiosis quid significet. 2, 16, 2

Oidium in promissis. 2, 16, 12, 3

Odio carentia quomodo intelligenda. 2, 16, 12, 1

Odiosa quomodo interpretanda. 2, 16, 12, 3

Odiosa in dubio personalia. 2, 16, 16, 3

Odiosa quamquam esse dicantur. 2, 16, 20. non quicquid est contra officium statim est irritum. 3, 23, 8. ad officium aliquod jus proprium civis non habet. 2, 17, 3. qui quod ex officio facere tenebantur, nisi pecunia accepta non faciunt, tenentur laesos restituere in integrum. 2, 17, 17

Οἰκονομία. 3, 1, 8, 3

Οἰκουμενη. 2, 22, 13

Olivarum rami & similia supplicum signa num obligent. 3, 24, 5

Odiosum, quo altera tantum pars aut plus altera oneratur. 2, 16, 10

Onus vitandum in verbis interpretandis. 2, 16, 12, 3

Onus promissis adjici quando possit. 2, 11, 19

Onera regia dignitatis a rege alienari non possunt. 2, 6, 11

Onera ex foedere transitoria aut mentia. 2, 15, 7, 3

Opera & pecunia quot modis inter se comparentur. 2, 12, 24, 1, 2

Opera vix gratis praestatur. 3, 6, 23. an proprie sit poena. 2, 20, 1. cum ratione & modo servis imperanda. 3, 14, 5

Operas qui promissis, quibus ex causis excusetur. 2, 16, 27, 2

Opificibus parcendum in bello. 3, 11, 12

Oportet & licet saepe opponuntur. 3, 4, 2

in Oppugnatione urbis Hebraei partem liberam relinquebant, quo confugere cuique licebat. 3, 11, 14

Oppidum tradere qui promissis, potest praesidium dimittere. 3, 22, 15

Opulentia fere causa bellorum. 1, 2, 8

Orbi & quid. 2, 13, 21, 2, 3

Orbis pro Romano dictus. 2, 22, 13, 1

Orbi toti an unum imperium expediat. 2, 22, 13, 1, 2. & 3, 15, 7

Ordinare. 1, 3, 21

Ordo in confessu aequalium dignitate habetur ex aetate. 2, 5, 21

Ordo eorum qui damnum dederunt in debito restitutionis. 2, 17, 6, 12

Ordo qui servandus inter socios. 2, 5, 21

Ordo confidendi inter reges christianos. *ibid.*

Ordo inter eos qui partes in re dispares habent. 2, 5, 22

Ordinum conventus populum referunt. 1, 3, 10, 3. & 2, 6, 9

Ordinum conventus alibi alios usus habet. 1, 3, 10, 4

Ordinatio divina esse regia potestas quo sensu dicatur. 1, 2, 7. & 3. & 1, 4, 4, 1

Oriens suetus regibus. 1, 3, 20

Otiosus poena dicta. 2, 25, 3. *Annotationa* 14 4

Ornamenta corrumpere in bello iniquum. 3, 12, 5

Otryades an vicerit Argivos. 3, 10, 45

P.

Pacatorum quod officium circa bellantes. 3, 17, 3

Pacta quae pactis aliis praevalent, si casu colliduntur. 2, 16, 29. 1

Pacta, quibus imperii mixtura sit, 1, 3, 17. & 3, 19, 10

Pacta nuda an obligent jure naturae, & gentium. 2, 11, 1, 1

Pacta in mari, in vacua insula, aut inter diversarum civitatum jure per literas facta, reguntur jure naturae, & gentium. 2, 11, 5, 3

Pacta regum quo jure regantur. *ibid.*

Pacta errantium. 2, 11, 6

Pacta ut obligent, non ex lege tantum est, sed ex voluntate. 2, 11, 1. ut serventur jure naturali convenit. *Proleg. pag. 10*

Pacta errantis quomodo queant convalescere. 2, 11, 20. quomodo judicanda. 2, 11, 6. & 3, 23, 4. jurata, non juratis praerenda. 2, 16, 29. quomodo intelligi debeant.

I N D E X.

- beant. *ibid.* Magistratum, cives tamen in onerosis obligant, non etiam in iis, quæ alias imperantur. 3, 22, 6. regum privata discernuntur a publicis. 2, 13, 1. privata quo jure judicantur. 1, 11, 5. & 2, 14, 1. & 2, 14, 6. adde 2, 16, 11. *vide* contractus.
- Pacta publica solo jure naturali reguntur. 2, 11, 5. & 2, 14, 1. §. 5. §. 6. vim habent etiam si nihil adhuc ex iis sit præstitum. 2, 11, 1
- Pacta in prima delatione imperii cum rege facta, si ab eo violentur regem faciunt privatam. 1, 4, 12. specialia potiora generalibus. 2, 16, 29. vetantia potiora jubentibus. 2, 16, 29
- a Pactis posterior discedens non est perfidus. 3, 19, 14
- Pactis bellam finire quibus liceat. 3, 20, 2. populus de jure sibi proprie competenti, in gratiam ejus cujus interest potest decedere. 2, 3, 15. de statu puro in mixtum transire potest. 3, 19, 10. ex pactis retinere aliquid cum pactum improbatum, injustum est. 3, 22, 3
- Pactorum personalium & realium discrimen. 2, 16, 16, 1, 3
- Pactorum jus naturale non mutatum jure gentium voluntario, nisi in quaestione de inaequalitate rerum. 2, 12, 26
- Pactum ut quid belli tempore valeat, valet etiam cum sint induciæ. *vide* Induciæ; ut res maneat eo loco, quo sunt, quomodo intelligendum. 3, 20, 12. ut res turbatæ ex antiquo jure componantur, quomodo intelligendum. 3, 20, 13. an ad eos quoque pertineat, qui se sponte parti alicui subjecerunt. 3, 20, 14. dubius hujuscemodi pacti intellectus contra quem explicandus. 3, 20, 26. cum quædam præstari nequeunt quæ ex hoc pacto præstari debent, quid agendum. 3, 20, 37
- Paganus an hostem licite occidat. 3, 18, 1, 1
- Panem in stationes hostium injicere licet, ne fame premi videamur. 3, 1, 8. in summa inopia cum quis alteri surripit, furtum non committit. 2, 2, 6
- Papa sustinet personam populi Rom. 1, 3, 13. sub titulo ecclesiæ universalis an bella possit inferre. 2, 22, 14
- Par pari referre juris gentium quo sensu. 2, 20, 8
- Pares sententiæ nihil agunt. 2, 5, 18
- Πατριάρχια.* 2, 20, 9, 1
- Parcere Stoicorum nihil differt ab ignoscere vulgi. 2, 20, 29
- Parentes alendi. 2, 7, 5, 1
- Parentes liberos pignora ac vendere quando possint. 2, 5, 5
- Parentes dii quidam inter homines. *Proleg.* pag. 4. magistratus naturales sunt. 2, 20, 30. utriusque jus habent in liberos jure naturali. 2, 5, 1. non regendi tantum eos sed & coercendi. 2, 5, 4. etiam oppignerandi. 2, 5, 5. & 2, 5, 29
- Parentibus debetur reverentia. *vide* reverentia. in iis quæ sunt contra jus divinum aut humanum non obtemperandum. 2, 26, 3. in eos qui in parentes impii sunt, justum bellum est. 2, 20, 40
- Parentum jus in liberos secundum tempus distinguitur. 2, 5, 2, 3, 6
- Parentum cum liberis matrimonia contra jus natura. 2, 5, 12, 2, 5
- Parere quomodo dicantur, qui potioribus tenentur inæquali fœdere. 1, 3, 21. Christiani quomodo debeant magistratui. 1, 4, 4. subditi an debeant in dubio, justumne aut injustum sit, quod imperatur. 2, 26, 4. parendi & imperandi ordinem Deus adprobavit. 1, 4, 4
- Pars major jus habet universitatis. 2, 5, 17
- Participes delicti qui. 2, 21, 1, 2, 2
- Partus an ventrem sequatur, & quo jure. 2, 8, 18
- Partus matrem naturaliter non magis quam patrem sequitur. 2, 5, 29, 1
- Pater jus suum in filium alienare an possit. 2, 5, 5, 26, 1
- Pater non æque certus de prole sua esse potest, ac mater. 2, 7, 8. tenetur ex delictis filiorum, si in potestate eos habet. 2, 21, 2. non tamen si in ipso nihil vitii sit. *ibid.*
- Paterfamilias quid significet. 3, 14, 5, 1, 2
- Patientia quæ punibilis in rectore, aut republica. 2, 21, 2, 2, 4
- Patientia interdum in jus transit. 1, 3, 21. obligat magistratum ex delictis

I N D E X.

- aut illi inevitabile. 2, 20, 19. non punitur quod paucis cognitum. 2, 20, 22. remittere omnibus, quo sensu jubeatur a Christo. 2, 20, 10. remitti debet, ob acceptum beneficium. 2, 20, 22
- Peccatum ad mortem. 2, 20, 7, 3
- Peccata quæ facile condonanda. 2, 20, 26
- Peccata quæ excusabiliora. 2, 20, 30, 2, & §. 31, 2
- Peccatis ignoscere sive pœnam meritam remittere an liceat. 2, 20, 21
- Peculatus non est, nisi in re publica sacra aut religiosa. 3, 6, 21
- Peculatus committitur circa prædam. 3, 6, 21, 3
- Peculium quid. 3, 14, 6, 2
- Peculium quatenus domini, quatenus servi. *ibid.*
- Pecunia communis mensura. 2, 12, 17, & 2, 17, 22
- Pecunia quanti aestimanda. 2, 12, 17
- Pecunia sterilis quo sensu. 2, 12, 20, 1
- Pecunia functionem quomodo recipiat naturaliter. 2, 12, 17. eadem cur non plus, nunc minus valeat. *ibid.* pecunia rependi potest damnum adversus honorem & famam datum, & quare. 2, 17, 22
- Pedibus sit initium possessionis in rebus immobilibus. 2, 8, 6
- Penestiarum servitus apud Thesalios. 2, 5, 30
- Pœnitentibus militia olim interdicta, & quare. 1, 2, 10, 9
- Pensitatio non repugnat cum summo imperio. 1, 3, 22
- Percussorem immittere an liceat in bello. 3, 4, 18
- Percussores duplicis generis. *ibid.* an liceat immittere hosti jure gentium. *ibid.*
- Perdere rem alienam. *vide* corrumpere.
- Perduellium liberi justè arcentur honoribus. 2, 21, 16
- Peregrini. *vide* exteri.
- Peregrini tenentur legibus loci in quo contrahunt. 2, 11, 5, 2
- Perfidia aliena uti licet in bello. 3, 4, 5
- Perfidia usus in defectores, piratas, latrones, jure gentium dissimulatur. 3, 4, 18, 6
- Perfidorum opera qualium uti contra jus gentium. 3, 4, 18, 4, 5
- Periculum non censetur in moralibus, in quod quis sua sponte se injicit. 1, 3, 3. periculi pretium in contractu assecurationis unde aestimandum. 2, 12, 23. periculi summi vitandi causa modum præscribit, imperandi populo subactò. 3, 15, 1. quæ vitandi ejus causa injuste fiunt, maxime excusabilia. 2, 20, 29
- quod Perit, domino perire naturale. 2, 8, 16
- Perjurii pœna posteritatem contingit. 2, 13, 1, 2
- Perjurii voluntas punitur. *ibid.*
- Perjurium an committatur ab eo qui in falsos Deos jurat. 2, 3, 22. hoc ipsum verus Deus punit & quare. 2, 13, 22. perjurium Deus etiam in filiis punire solet. 2, 21, 14. perjuris pœnam imminere omnes homines credidere. 2, 13, 1
- Perjurus in piratam aut latronem non punitur. 3, 19, 5, 1
- Permissa alia dicuntur ex vi libertatis naturalis, alia per beneficium laxata lege. 2, 2, 23
- Permissio legalis quid. 1, 1, 9. aut plena est, aut minor. 1, 1, 17. id quod permittit, an id quod jubet in dubio præferendum. 2, 16, 29
- Permissio quotuplex. 1, 1, 17, 1
- Permissio ex more distinguitur a permissione ex beneficio. 2, 2, 24
- Permissio an legis sit actus. 1, 1, 9, 1
- Permittere se arbitrio aliorum quid sit. 3, 20, 49
- Permutatio, contractus antiquissimus. 2, 12, 3, 3
- in Permutatoriis, quod altera pars amplius promittit, non debet donatum censi. 2, 12, 11
- Perse immerito puniuntur ab Alexandro ob illatum olim Græciæ bellum. 2, 21, 8. Persearum jus filium aut matrem capiendi in matrimonium. 2, 5, 12. jus filios aut propinquos delinquentium interficiendi iniquum. 2, 21, 15. vitam anteriorem in delicti aestimatione ponendi & quare. 2, 20, 30
- in Perse male Aristoteles dixit, naturaliter jus belli esse. 2, 20, 40
- Perse multas uxores habebant. 2, 7, 9, 4

I N D E X.

Perfarum opinio de Deo. 3, 5, 2, 6
 Perfarum mos in judiciis criminum. 2, 20, 30, 3
 Perfarum lex quaedam injusta. 2, 21, 15
 Perfarum jus in liberos. 2, 5, 7
 Persecutio difficilis praesumi facit derelictionem. 2, 8, 3
 Persei Macedonis controversia cum Romanis. 2, 16, 16, 2
 Perseo cur Macedones praetulerint Demetrium minorem in delatione regni. 2, 5, 16
 Persepolis injusto incendio vastata. 2, 21, 8
 jus Persequendi eum, qui rectorem alicujus civitatis aut eam ipsam laesit, nulla alia civitas, apud quam nocens degit, rectorve ejus debet impedire. 2, 21, 3. persequi res eas quae non sunt in bonis, quisque sine damno potest omittere. 3, 13, 2
 Personarum aptitudo ad causas peccandi impellentes, & abstrahentes. 2, 20, 31
 Petenti dare, quo sensu Christus praecipiat. 1, 2, 8, 6
 Petri factum gladio utentis cur improbatum. 1, 3, 3, 7, 1
 Phaeae legati Aetolorum oratio. 3, 20, 50
 Philippus injuste Thraciae reges regno expellit. 2, 1, 1
 Philippus posterior. 2, 4, 2. an vice-rit capta Attali nave. 3, 20, 45
 Phineas quo jura deficientem a lege Hebraea privatus ipse occiderit. 2, 20, 9
 Picturas corrumpere in bello injustum. 3, 12, 5
 Pietate sublata tollitur justitia. 2, 20, 44
 Pignoraciones jure civili vetitae. 3, 2, 1, 2
 Pignoraciones introductae ad exemplum onerum. 3, 2, 7. distinguuntur ab obfidibus & in quibus. 3, 20, 59. pignus rei alienae & a creditore venditae domino restitutum. 2, 10, 2. valida etiam cum ea res datur quae mihi est oppignorata. 2, 6, 13. valida etiam quae fit ab alio pro meo debito. 3, 2, 1. invalida cum pars oppignoratur a toto ea non consentiente. 2, 6, 9. pignoris luitione sit, tempus nul-

lum potest efficere, si praestatur id pro quo pignus est oppositum. 3, 20, 19. jus pignoris luendi non amittitur per praesentiam derelictionem. 2, 4, 15. luitio rei quae est ex patrimonio populi aut regis ex causa pignoris opposita quaedam est tributi species. 2, 6, 13. pignoris retentio non injusta est ex alio & superveniente debito. 3, 20, 59. ut pignus retineri possit jure gentium, non requiritur ut quis antea id a iudice aut magistratu petat. 3, 2, 7
 Pignus accipiens ad quid teneatur. 2, 12, 13, 1
 Pignoris datio qualis actus. 2, 12, 6
 Pignororum conventio quam interpretationem recipiat. 3, 20, 59
 Pii inter judaeos non circumcisi. 1, 1, 16, 12, 8. *Annot.*
 Pilagium quid. 3, 6, 24, 7
 Pipini factum. 3, 4, 18, 1
 Piratae qui. 3, 3, 1. civitatem non faciunt. 2, 18, 2. etsi forte justitiam quandam inter se servant. 3, 3, 2. defendi a quovis possunt, si ita invadere ut formidabiles se fecerint, quo ad poenam. 2, 21, 5. restituere non tenentur quod metu expressere, si jusjurandum intervenerit. 2, 17, 29
 Piratae non triumphantur. 3, 3, 2, 3
 Piratae quae capiunt non mutant dominium. 3, 9, 16
 Piratae datum repeti potest. 2, 17, 19, 1
 Piratae jus legationis non habent. 2, 18, 1, 3
 Piratis jusjurandum est servandum. 2, 13, 15
 ex Piratica tenentur magistratus, si non ea adhibuerunt remedia quae possent ac deberent. 2, 17, 20
 Piscandi jus in mari, quorum sit. 2, 3, 9, 1, & §. 10, 1
 Piscandi jus in diverticulo fluminis occupari potest. 2, 3, 10, 2
 Piscatio cuivis licita, sed impediri potest ab eo, qui fluminis imperium habet. 2, 2, 5. ea quae in mari sit longo tempore sunt communis. 2, 3, 9. piscatione dominium agri inundati servari potest. 2, 8, 10
 Pisces quorum sint. 2, 2, 5
 Pisces in stagno privato non sunt nullius.

I N D E X.

nullius. 2, 8, 2
 Plantata solo naturaliter non cedunt. 2, 8, 22
 Plebs in Aristocratico regimine ex-
 fors omnis potestatis civilis. 1, 3, 8, 6
 Pœna definitio. 2, 20, 1, 1
 Pœna iusta nulla nisi ob culpam. 2, 20, 1, 2, 3
 Pœna deberi quo sensu dicatur. 2, 20, 2, 2
 Pœna exigi debet propter quid. 2, 20, 4, & §. 6, 2
 Pœna divina qualis, & an ob finem. 2, 20, 4, 2
 Pœna quo sensu ad naturam contra-
 ctuum dicatur accedere. 2, 20, 2, cur a papiniano affirmatio dicta. 2, 20, 28. omnis habet quod caritati repugnet. 2, 20, 22. an determinetur a natura. 2, 8, 20. an ob delictum universalitatis semper possit exigi. 3, 13, 2. ob delictum universalitatis non exigendum a singulis qui in id non consensere, jure naturali. 2, 21, 18. & 1, 18, 4. a paucis exactum ob delictum tale obligat reliquos ad refarciendum damnum. 2, 20, 7. & 10. exigi potest etiam si non omnes fines concurrant. 2, 12, 13. potuit etiam ante legem pœnalem. 2, 20, 22. an semper exigenda ob quemvis actum vitiosum. 2, 20, 4. & 2, 20, 18. & *segg.* non semper exigenda, etiam post positam legem pœnalem. 2, 20, 21. in quibus vitiosis actibus non sit exigenda. 2, 20, 18. & *segg.* non exigenda quam bonum publicum non vult exigi. 2, 20, 23. punit tamen nonnunquam Deus nocentium liberos, & quo jure. *vide* liberi.
 Pœna mitigari semper debet, nisi adsint graves & urgentes causæ. 2, 20, 36. semper mitigari debet, si comparata ad factum dura sit. 2, 20, 25. si delictum sit ex infirmitate animi difficulter superabili perfectum etiam contra legis verba. 2, 20, 26. si spes sit melioris vitæ. *ibid.* modum pœnæ sine injuria non licet excedere. 3, 11, 1. & 3, 12, 1. adeo ut qui excedit, vi possit inhiberi. 2, 1, 18. & 2, 26, 6. modus iste unde metiendus. 2, 20, 29.

an extendi possit ad majus nocu-
 mentum, quam datum sit. 2, 20, 33. remitti ex quibus causis possit. 2, 20, 25. & §. 26. an ex iis tantum quæ per modum tacitæ exceptionis legi insunt jure gentium. 2, 20, 28. libenter remittenda ob delictum, quod in nos commissum. 2, 24, 3. remissa iis qui delicta perpetrarunt, an mandanti censeatur remissa. 3, 24, 7. tacite remissa quotiens censeatur. *ibid.* an omnis ex toto veniat ad partes. 2, 20, 2. quæ a Christo sublata, quæ non. 2, 20, 10. coactiva. 1, 3, 20. emendatoria quando licita. 2, 20, 20. iusta ut sit, opus ut delictum antecedit. 2, 20, 1. & is ipse deliquerit qui punitur. 2, 21, 8. ut tanta pœna dignus censeatur apud judicem æquum. 3, 11, 2. fidejus-
 sorum & similium propria pœna non est. 2, 21, 11. parentum liberis non aufert, quæ a rerum natura ad ipsos erant perventura. 2, 21, 10
 Pœna cum benefactis compensatur. 2, 20, 22, 1
 Pœna potest esse citra legem pœna-
 lem. 2, 20, 22, 1
 Pœna an semper prærequirat jurisdi-
 ctionem. 2, 20, 40, 4
 Pœna an transeat in eos qui non deli-
 querunt. 2, 21, 12, 13
 Pœna accepta aufert jus belli moven-
 di. 2, 21, 12. modus in pœna unde
 petendus. 2, 20, 28, 29
 Pœna proprie dicta in bestias non ca-
 dit. 2, 21, 11, 1
 Pœna an delictum excedere possit. 2, 20, 32, 2
 Pœna remittenda, ne ad bellum venia-
 tur. 2, 24, 2, 1
 Pœna maxime remittenda ab eo, qui
 laesus est, etiam rege. 2, 24, 3, 2
 Pœna pace remissa quæ censeatur. 3, 20, 17
 Pœnæ privatæ permissio. 2, 20, 8, 5. & 2, 20, 10, 2
 Pœnæ exactio an euangelio permiffa.
 2, 20, 10, 1, 2
 Pœnæ improprie irregularitates. 2, 20, 1, 1
 Pœnæ exactio ad quam iustitiæ spe-
 ciciem spectet. 2, 20, 2, 2
 in Pœnis æqualitas primo ac per se
 quæ spectetur. 2, 20, 2, 3
 Pœna

I N D E X.

- Pœna in mari.** 2, 20, 8, 5
finis Pœnae. 2, 20, 4, 1, 3. & §. 6, 2
Pœna omittenda causâ. 2, 20, 22, 1.
fines quomodo cessent. 2, 20, 22, 1.
 & §. 26, 1
**Pœnae quomodo ab aliis in alios
 transeant.** 2, 21, 1, 2. & 2, 4
**Pœna civitatum distincta a pœnis sin-
 gularum.** 2, 21, 7, 2
**Pœnae obligatio in universitate quam-
 diu duret.** 2, 21, 8, 1
**Pœnae remissio quibus signis intelli-
 gatur.** 3, 24, 7
**Pœna minuenda aut non minuenda
 causâ.** 2, 20, 30, 31
Pœnae mensura. 2, 20, 28, 33
**Pœnae jus remissum, ubi actum est
 cum tyranno, quasi tali, aut cum
 prædone.** 3, 19, 3
**Pœnam qui sumit sustinet aliquo
 modo personam superioris.** 2, 24, 2.
 ut quis possit sumere, jus ad puniendum
 habere debet. 2, 20, 2. id
 omnibus magistratibus jure gentium
 datum certis casibus. *vide* jus gen-
 tium. hinc & contra eos præsumit-
 ur, nisi diversum appareat. 3, 20, 30.
 non est tamen proprius effectus
 jurisdictionis civilis. 2, 20, 40. §. 44.
 unde oriatur. 2, 20, 2. & 2, 20, 40. id
 jus naturaliter quisque habet, qui
 nihil simile commisit. 2, 20, 3. &
 2, 21, 3. an valeat post constituta
 nunc judicia. 1, 3, 1. restrictum est.
 1, 3, 2. ad proximos affectus & sum-
 mam potestatem. 1, 4, 5. & 2, 20, 40.
 valet adhuc ubi judicia sunt nulla.
 2, 20, 8. ubi nulla civilis societas.
 2, 20, 40. hinc ubi valet non civitas
 esse, sed dissoluta multitudo præ-
 sumitur. 1, 4, 2. pœnam sumere de
 improbo, privatis intutum est, etiam
 ubi licet. 2, 20, 14
**in Pœna duo spectantur, id ob quod,
 & cujus ergo.** 2, 20, 28. spectatur
 proportio arithmetica. 2, 20, 33.
 non hoc primo spectatur ut magis
 nocentes gravius, minus nocentes
 levius puniantur. 2, 20, 2. persona,
 quomodo consideretur, quæ puniri
 debet. 2, 20, 31
Pœnarum partitio: fines. 2, 20, 6
**Pœnale pactum aut lex, fortior non
 pœnali.** 2, 16, 29, 1
Pœnalia quando ad hæredes transeant.
 2, 21, 20
Pœnalia sunt odiosa. 2, 16, 10. ad
 regem actus non pertinent. 2, 14, 2
Pœna legatorum. 2, 18, 4. regum,
 qui absolutum habent imperium.
 1, 3, 16. & 1, 3, 20. ob delicta impu-
 nita ad res magistratum non sub-
 ditorum. 3, 18, 2. coetibus aut fun-
 ctionibus arceri proprie non est
 pœna. 2, 20, 1
**Pœnitentia concessa in iis, quæ ex
 voluntate profecta.** 2, 14, 14. vera
 si tempus & copia suppetit, requi-
 rit, ut is qui damnum dedit id
 resarciat. 3, 10, 3. eorum qualis esse
 debeat, qui injusta bella intulere.
ibid. pœnitentia ductis, non sem-
 per omnem pœnam remittit Deus.
 2, 20, 11. an iis a magistratu Chri-
 stiano danda sit impunitas. *ibid.* ab
 iis qui pœnitentiam agebant, olim
 vita puritatis eximia requirebatur.
 1, 2, 9. hinc Clericis & similibus
 adnumerati. 3, 11, 10
**Pœnitentibus an pœna omnis condo-
 nanda.** 2, 20, 12
Πόλις. unde dictum. 1, 1, 2, 2
**Pollicitatio quid, & quem effectum
 habeat.** 2, 11, 3
Πολιτικὴ ars quæ Aristoteli. 1, 3, 6, 2
**Politici scriptores magis spectant quo-
 tidianam administrationem quam
 jus imperii.** 1, 3, 19
Polygamia naturaliter licita. 2, 5, 9.
 cur prohibita lege evangelica. 2, 5, 11
**Pompejus bellum piratarum finit pa-
 ctionibus.** 3, 19, 2
**Pompejus templum Hierosolymorum
 ingressus contra legem.** 3, 5, 2, 7
**Pontifex Romanus coronat Imperato-
 rem, qua Romanus est Imperator.**
 2, 9, 11, 4
**Pontifex Romanus pronunciauit elec-
 tionem factam a populo Romano.**
 2, 9, 11, 2, 4
**Pontifex Romanus vacante imperio
 feudorum investituras quo jure tri-
 buat.** *ibid.*
Pontius Sannus. 2, 1, 18
**Populus potest jus se regendi totum
 alienare.** 1, 3, 8, 3. eorum exempla
 qui se aliis subjecerunt. *ibid.*
**Populus liber facto Magistratum
 sine mandato non obligatur.** 2, 5,
 16, 1
**Populus Romanus jus Imperatorum
 eligendi semper retinuit.** 2, 9, 11
Tit 3 Populus

I N D E X.

- dubia. 2, 23, 11, 1
- Posidere nequit qui nescit. 3, 21, 28.
- igitur nec infantes jure naturali possident. 2, 11, 14
- Posideri potest etiam res alienata per solam alienationem, non traditionem. 2, 6, 14
- qui Possidetur sibi nihil potest possidere. 3, 8, 4
- Posteri captivorum servi. 3, 7, 2
- Posteriora prioribus derogant. 2, 16, 4, 1
- Posteriora fortiora prioribus. 2, 16, 29, 1
- Posthumus si mortuus fuerit, quomodo intelligendum si non fuerit natus. 2, 16, 20
- Postliminium jure gentium est & quare. 3, 9, 4. durat etiam hodie quibusdam casibus. 3, 9, 19. evanuit inter Christianos & Mahometistas, *ibid.* non est apud eos quibuscum pax nobis est, partes tamen nostras non sequuntur. 3, 9, 2. in pace tantum captis fato suo competit. *vide* fatum. & iis, qui pactis comprehenduntur. 3, 9, 4. & 3, 20, 12
- Postliminii res sunt pro non captis. 3, 16, 1. postliminio non omnes res redeunt, 3, 9, 6. res rediisse quando censetur. 3, 6, 3
- Postliminium quid: & illius vocis origo. 3, 9, 1
- Postliminium apud socios, & amicos. 3, 9, 2, 1
- Postliminium in bello & pace. 3, 9, 4, 1, 2
- Postliminii species. 3, 9, 4
- Postliminium an dediti habeant. 3, 9, 8
- Postliminium extra bellum unde ortum: & apud quos locum habeat. 3, 9, 18
- Postliminii non est jus durantibus induciis. 3, 9, 8
- Postliminio quæ dicantur recepta. 3, 9, 3
- Pace qui postliminio redeant, qui non. 3, 9, 4, 1, 3
- qui Postliminio rediit, jura in eum restituntur. 3, 9, 6. & §. 10, 3
- Postliminio an aliquando populi se suæque recipiant. 3, 9, 9
- civitas Postliminio quomodo redeat. *ibid.*
- Potestas regia, patria, herilis. 1, 1, 6
- Potestas civilis in quibus rebus consistat. 1, 3, 6, 1
- Potestas summa quæ. 1, 3, 7, 1. illius subjectum. 1, 3, 7, 3. non est semper penes populum. 1, 3, 8, 1, 3
- Potestas summa temporaria aliqua. 1, 3, 8, 12
- Potestas civilis humana ordinatio Petro, Paulo divina: quo sensu. 1, 4, 7, 3
- Potestas regia quo sensu bono nostro inservire a Paulo dicatur. 1, 4, 4. & 1, 7, 3
- Potestas patria quædam ex jure civili. 2, 5, 7
- Potestas summa per consensum aut res quomodo obligetur ex pacto minorum potestatum. 3, 22, 3. & ex eo quod contra arcana mandata factum est. 3, 22, 4, 1
- Potestas est jus stricte dictum. 1, 1, 5. estque duplex, vel in se, vel in alios. *ibid.* item vel vulgaris vel eminentis. 1, 1, 6. civilis quæ. 1, 1, 14. & 1, 3, 6. qui non est suæ potestatis nil in potestate habet. 3, 8, 4. quod est in potestate, oppositum ei, quod est in fide. 1, 3, 21. quæ in alia potestate est, non est civitas. 1, 3, 7
- Potestates minores quibus modis summam obligent. 3, 22, 2
- Præceptum Christi* 3, 14, 6, 4
- Præceptum Christi de non resistendo, quem sensum habeat. 1, 3, 3, 1, 5
- Præcepta evangelii an contineantur in jure naturali. *vide* evangelii præcepta.
- Præceptorum ordo secundæ tabulæ in Decal. 2, 20, 30, 2
- Præda: Græcorum, Asiæ, Afrorum, Francorum & Romanorum mos circa eam. 3, 6, 14, 1, 4
- Præda militibus interdum data, & quibus ex causis. 3, 6, 17, 1, 2
- Præda eadem in diversos usus distributa. 3, 6, 20, 1
- Præda in solum concedi solet. *ibid.*
- Præda militi dari quando cœperit apud Romanos. 3, 6, 24, 5
- de Præda lex civilis statuere potest. 3, 6, 22
- Præda interdum subditis conceditur, 3, 6, 24, 1. focii aliquando partem habent in ea. 3, 6, 24, 2
- Præda quomodo fiat capientium jure

I N D E X.

- gentium. 3, 6, 2. concedi potest, etiam ante ejus acquisitionem. 3, 6, 22
- Prædæ decima consecrata. 3, 6, 1, 1
- Prædæ jus probavit Deus. 3, 6, 1, 2
- Prædæ nomine urbes & agri veniunt in piis causis. 3, 6, 20, 1
- Prædæ genera. 3, 6, 20, 2
- Prædæ divisio quot modis facta. 3, 6, 17, 1, 2
- Prædæ pars data iis qui non militarent. 3, 6, 19
- Prædæ pars data miserabilibus personis. 3, 6, 22, 1
- Prædam cogere, jure naturali licet, 3, 6, 1. lege caritatis non licet, nisi faciat ad notabile momentum. 3, 18, 4. dare militibus ambitiosum apud Romanos. 3, 6, 17. dividere quibus concessum. 3, 6, 14. quomodo apud Romanos Duci concessum. 3, 6, 21. quomodo dividi oporteat militibus. 3, 6, 17. exercere in barbaros cur laudatum Aristoteli. 2, 15, 5. ex prædâ Duci quid debeatur. 3, 6, 17
- Prædari vetitum manente periculo. 3, 6, 24, 6
- Prædandi licentia olim inter populos diversos. 2, 15, 5, 2
- Prædictio divinâ an jus det. 2, 22, 15 etiam cum Prædone nobis quædam est societas, contra quam putavit Cicero. 2, 15, 13. an quod prædoni jurato promissum est, momento possit repeti. 2, 13, 15. & §. 20
- Prædoni fides debetur. 3, 19, 2, 2. & 3, 1
- Prædones duces facti. 3, 3, 4
- Præhentionis jus socius in socium directe non habet. 1, 3, 1
- Prælia extra ordinem inita, quo sensu injusta. 3, 18, 1. supervacua, id est, quæ ad virium tantum ostentationem faciunt, injusta. 3, 11, 19
- Premium cum duo simul ad metam venerunt cui debeatur. 2, 16, 19. est quid favorabile. *ibid.*
- Premium cui debeatur, si duo simul impleverint conditionem. 2, 16, 19
- Præscriptio locum non habet in agris aut locis postliminio acceptis. 3, 9
- Præscriptor mala fide quo jure Dominus maneat. 3, 7, 6
- Præsentem reipublicæ statum tueri civis boni est. 2, 4, 8, 3
- Præsidiorum impositio quibus casibus laudata. 3, 15, 5
- Præsumitur in dubio pax inita hoc sensu, ut res maneat in statu, in quo postremo erant 3, 20, 11, 12
- Præsumtio in acceptatione promissorum qualis. 2, 11, 5. in contractibus permutatorius ea non est, quasi donatum sit, quod plus promissum est, quam par erat. 2, 12, 11. facti in lege unde colligenda. 2, 11, 6. præsumitur populus id voluisse quod maxime expedit. 2, 7, 13
- Præcarium jus vel imperium. 1, 3, 11
- Pretia rerum unde. 2, 12, 14, 1
- Pretium inæquale, sive minus justum, jure gentium nemo cogitur supplere. 3, 21, 27. quia pro æquali habetur, & quare. 2, 12, 26. ad quid quisque ex eo teneatur jure naturali. 2, 12, 12. ut naturaliter sit justum, unde censi debeat. 2, 12, 14. in constituendis rerum pretiis quæ sit justa mensura. *vide* necessitas laborum & expensarum ratio haberi potest. 2, 12, 14
- Prævenire facinus meditantem an liceat. *vide* occupare.
- Primi vox quid significet. 2, 16, 19
- Princeps. *vide* rex. potestas summa.
- Princeps noviter factus sedet eo loco, quo ante populus. 2, 9, 8
- Princeps an legibus sit subjectus. 2, 4, 12. obligatur per legatum, etiam arcana mandata supergressum. 2, 11, 12. privatus sit, si imperium pro derelicto habeat. 1, 4, 9. perturbari potest & e regno ejici, si in leges populi liberi cui præest peccet. 1, 4, 8. rex summo cum imperio fieri potest, si populus partem suam imperii derelinquat. 2, 4, 11
- Principale pro forma est in moralibus. 3, 3, 2
- Principatus non semper regno opponitur. 1, 3, 10
- Principes populi liberi vi reprimi possunt. 1, 4, 8
- Privata. 1, 3, 6. privatis bellum gerere contra quos liceat. 1, 4, 1. defendere

I N D E X.

dere se contra Magistratus licet in ultima necessitate. 1, 4, 7
 Privatus non debet ad se rapere iudicium quod est populi. 1, 4, 19, 2
 Privatus se obligans hosti an contra rempublicam faciat. 3, 23, 5
 Privati an cogendi a superioribus implere, quod hosti promiserunt. 3, 23, 10
 Privati pactis cum hoste obligantur: & quo sensu etiam piratis & latronibus obligentur. 3, 23, 4
 Privatae interfectionis exempla. 2, 20, 9, 5
 Privatis Christianis an liceat punire maleficos. 2, 20, 16
 Privati quatenus capta sua faciant. 3, 18, 1, 3
 Privati de bello captis, quando hosti, quando civitati teneantur. 3, 18, 2, 2
 Privatorum pacta cum hostibus quae irrita. 3, 23, 5, 4
 Privata causa cum publica in bello conjungi potest. 1, 5, 1
 Privilegia quomodo interpretanda. 2, 18, 4, 4
 Privilegia quae late interpretanda. 3, 21, 14
 Probatio optima, in moralibus a fine. 2, 7, 2
 Proditores olim infepulsi abjecti. 2, 19, 5
 Prodigis poena olim irrogata. 2, 25, 3. *Annot.* 4
 Prohibere qui debet nec prohibet, damni tenetur. 2, 17, 8. & 2, 12, 1
 Prohibita non semper etiam irrita. 2, 5, 16, 1
 Prohibitio in dubio potior iussione; 2, 16, 29. vim suam exerit per poenam. 2, 5, 16. quae poenam adjunctam habet potior ea quae non habet. 2, 16, 29
 Promissio non omnis tollit summum imperium. 1, 3, 16, 1
 Promissio ut valeat acceptanda. 2, 11, 14. illius acceptatio quomodo fiat: & an innovescere debeat promissori, ut perfectam vim habeat promissio. 2, 11, 15
 Promissio an revocabilis ante acceptationem: & mortuo ante acceptationem promissario. 2, 11, 16
 Promissio an revocari possit mortuo

internuntio: item mortuo tabellario. 2, 11, 17
 Promissio per ministrum facta quando revocabilis. 2, 11, 17, 1
 Promissio facti alieni quid operetur. 2, 11, 22
 Promissio requirit usum rationis in promittente. 2, 11, 5
 Promissio in errore fundata quando dicatur, & quid operetur. 2, 11, 6
 Promissio rei illicitae non valet. 2, 11, 8, 1
 Promissio facti, quod nunc in potestate promittentis non est quid valeat. 2, 11, 3, 2
 Promissio ex metu. 2, 11, 7
 Promissio ob causam ante debitam an obliget. 2, 11, 10
 Promissio perfecta quid, & quam vim habeat. 2, 11, 4, 1
 Promissio & alienatio. 2, 11, 4. ut acceptari semper possit, est ex jure civili. 2, 11, 14. omnis conditionem tacitam continet. 2, 13, 3. an eam, *si res, quo loco sunt, manebunt.* 2, 16, 25. ut impleatur juris naturalis est. *Proleg.* pag. 8. & lib. 2, 11, 4. Connanus negat. 2, 11, 1. jus dat ei, cui promittitur. 1, 3, 16. & 2, 11, 4. an id jus ad heredem transeat. 2, 11, 16. obligat propter societatem naturalem. 3, 19, 1. an solus promittentis actus faciat ut obliget. 2, 11, 14. quando non obliget. 2, 16, 27. & promittentem tamen perfidum non reddat. 3, 19, 14. an omnis non obliget quae promissori nocet. 2, 16, 27. ut non obliget jus civ. potest efficere. 2, 11, 7. vim accipit si res promissa sit in jure promittentis. 2, 11, 8. si non est, promissio censetur esse conditionata. *ibid.*
 Promissio ex animo deliberato, sed non eo ut jus alteri concedat, quatenus obliget. 2, 11, 4. non deliberato, an jus det alteri. *ibid.* ad bellum defensivum favorabilis. 2, 16, 10. conditionata. 2, 11, 1. & 6. errans. *vide* pactum. expressa. 3, 1, 18. foemina ut sit, irrita non est jure naturali. 2, 11, 5. imperfecta quae sit, quodque jus det. 2, 11, 3. jurata obligat promissorem
 Ttt 5
 etiam

I N D E X.

- etiam nocentem, si ut tali, ei sit juratum. 2, 13, 20. & 3, 19, 3. alias Deo per quem juratum est. 2, 13, 74. *Annotat.* 1, 3, 19, 5. *vide* jurandum, quotiens promissorem non obliget. 2, 13, 6. & *seqq.*
- an in Promissis, quæ hosti sunt falsiloquium admittatur. 3, 1, 18. & 3, 19, 1. liberalis. 2, 16, 11. ejus qui lege civ. non tenetur interpretanda ex dicto. *ibid.* is cui metu promissum est, ut liberare promittentem teneatur, opus, ipse metu injusto causam promissio dederit. 3, 19, 4. non militandi adversus certam partem an obliget. 3, 23, 8. minoris valet jure gentium si actum intelligat. 3, 23, 3. ut sit irrita non est ex jure naturali. 2, 11, 5. ad pacem est favorabilis. 2, 16, 10. privati an valeat, si sit contra utilitatem publicam, *vide* Publica utilitas. aut contra officium. 3, 23, 6. regis, facta aliis, quatenus populum obliget. 3, 20, 6. sine causa facta an eum obliget. *ibid.* de aliquibus ad imperandi modum pertinentibus non facit, quo minus summum habeat imperium. 1, 3, 17. facta subditorum ipsi obligat. 2, 14, 6. tacita. 3, 1, 18. eorum, qui in civitate coivère. *Prolegomena* pag. 8. venditoris non adimit ei omnem facultatem moralem in rem. 2, 12, 15. juris ex promisso capaces sunt naturaliter qui ad rationis usum pervenere. 3, 19, 1. jure gentium etiam infantes & amentes. 2, 11, 14
- Promissio novum jus confert. 3, 1, 18, 1
- Promissio de non fugiendo a victo facta valeat. 3, 23, 8
- Promissio de non redeundo in certum locum, & de non militando, hosti facta valet. 3, 23, 7
- Promissionis materia qualis esse debeat. 2, 11, 8, 1
- Promissionis vis. 2, 11, 1, 3, 4
- Promissioni onus adjici quando possit. 2, 11, 19
- Promissiones causam expressam non habentes naturaliter valent. 2, 11, 21
- Promissum ob causam turpem an præstandum. 2, 11, 8, 1, 9
- Promissi onus in commodum tertii adjunctum, quid operetur. 2, 11, 19
- Promissio multa, quæ natura valent, lex civilis irrita facit. 2, 11, 8, 3
- Promissio, quæ plus nocent promittenti quam alteri profuit, an præstanda. 2, 11, 1, 1. & cap. 16, 27, 2
- Promissio favorabilia, odiosa, mixta vel media. 2, 16, 10
- Promissio Regum. *vide* Reges.
- Promittendi modus quis. 2, 11, 11
- Promittens metu an teneatur. 2, 11, 7
- Promittere captivus an possit, se non pugnaturum contra hostem patriæ, ut liberetur. 3, 23, 8
- Prophetarum dicta de pace sub evangelio quem sensum habeant. 1, 2, 8, 1
- Proportio Arithmetica & Geometrica an proprie distinguant justitiam explettricem & attributricem. 1, 1, 8, 2
- Proportio Harmonica Bodini nulla. 2, 20, 33
- Propositi, impetus, & casus distinctio. 3, 11, 4, 6
- Propria sunt occupatione quæ in prima divisione divisa non sunt. 2, 2, 3
- Proprietas non acquiritur solo actu animi. 2, 2, 2. cessat in ultima necessitate. 2, 2, 6. vice ejus cum adhuc erat communio usus universalis fuit. 2, 2, 2
- Proprietatis exordium. 2, 2, 1, 2, 5
- Proprium servus an habere possit. 3, 14, 6
- Profelytus. 1, 1, 16
- Προφύλαξα*. 2, 15, 7, 1
- Protectionis jus non aufert aut minuit summum imperium ei, in quo est. 1, 3, 21
- Protestatio de jure facit, ne res ob metum non recuperandi censeatur derelicta. 2, 4, 6
- Προβουε* maris quorum sint. 2, 3, 10, 1
- Providentia divina remedium adversus merus incertos. 2, 1, 17
- Provincia Romanæ non sunt civitates. 1, 3, 7. populi in provinciæ formam redacti quale jus habuerint. 2, 9, 6
- Provisi

I N D E X.

Trovifi & improvifi distinctio. 3, 11,
4, 5
Provocatio non datur ab arbitris le-
ctis inter summas potestates. 3, 20,
46, 2
Provocatio differt ab appellatione. 2,
4, 13. per supplicationem. *ibid.* ut
ab aliquo nulla ratione possit pro-
vocari cum persona subditi repu-
gnat. *ibid.*
Prudentia virtus imperantis. 2, 26, 4
Proximus quis in lege Hebræa: &
quis in lege evangelica. 1, 2, 8, 10
Proximus quis in materia favorabili.
2, 7, 30
Proximi nomine venit etiam qui per
repræsentationem consequitur jus
gradus superioris. 2, 7, 30, 2
¶ *ibid.* in sacris literis quid. 2, 13,
3, 4
¶ *ibid.*
Publica utilitas ad alienanda, &c. *vide*
Utilitas publica.
Publicum quid. 1, 3, 5. sumitur in-
terdum pro eo quod est commu-
ne. 2, 2, 12. frequentius autem di-
stinguitur. 2, 3, 9. alienari a priva-
to non potest. 2, 23, 5. non sunt
singulorum capientium in bello,
sed publico cedunt. 3, 6, 24. sub-
diti qui quid contra inducias
faciunt eo tempore antequam
publicantur, non tenentur. 3,
21, 5
Pudicitia vitæ æquiparatur. 2, 1, 7.
etiam in hoste servari debet jure
gentium. 3, 4, 19
Pudicitia conservandæ causæ interfe-
ctio licita. 2, 1, 7
Pudor quid, ubi de jure agitur. 3, 10,
1, 2
Pueri, id est, servi. 3, 14, 5, 3
Pueri ob atatem in bello liberi a cæde.
3, 11, 9. ratione uti quando inci-
pant. 2, 11, 5. pueris nemo men-
titur, & quare. 3, 1, 12
Pugna inutilis serio præcavendæ. 3,
11, 19
Pugnare in hostem qui miles non sit,
quo jure veterur. 3, 18, 1, 1
Punctum in moralibus non invenitur
sine quadam latitudine. 2, 1, 5
Punici belli secundi controversia. 2,
17, 19
Puniri an possint qui in falsos Deos
impie agunt. 2, 20, 51

Punitio exemplaris. 2, 20, 9, 1
Puniunt sæpe potentiores non quia
æquum est, sed quia hoc ipsi ex-
pediit. 3, 7, 6
Pupillus ex commodato tenetur in
quantum locupletior. 2, 10, 2, 2
Pupillus capax domini ex jure gen-
tium. *vide* dominium in tutorem
jus habet exigendi exactam diligen-
tiam. 2, 17, 2
Pythagoræ Philosophia ab Hebræis.
2, 13, 21. *Not.* 5. Pythagoræ imi-
tatores Essenorum. 2, 26, 4. ar-
borem frugiferam vetant excin-
dere. 3, 12, 2
Pythagorista. 2, 2, 2. *Not.* 4

Q

Quæstus ex sola temporum infe-
licitate indignus homini Chri-
stiano. 3, 18, 4
Quintii Consulis salubre mendacium.
3, 1, 14, 2
Quiritari unde dictum. 2, 1, 2, 1
Quirites, sive Byzantini. 2, 9, 11

R

Rabirii factum. 3, 22, 9, 2
Rami olivarum. 3, 24, 5
Rapere hosti omnia licet jure gen-
tium. 3, 5, 1. quæ bellum alere
possunt juslit. intern. sed sub one-
re restituendi quod plus est. 3, 12,
2. quæ subditis hostium eripiuntur
hosti crepta censentur. 3, 6, 2
res aliis injuste erepta restituendæ
etiam ab iis qui eas istis justo mo-
do eripuerunt. 3, 16, 1. an cum
interfectione ereptoris possint re-
peti. 2, 1, 11. vi ereptam, an is,
cui erepta est, ab eo qui ipsam emit,
pecunia redimere cogatur, an gra-
tis possit accipere. 3, 16, 3. adver-
sus rapinas violentas lex vetus na-
tura data. 1, 2, 5
Raptor in quantum teneatur natura-
liter. 2, 17, 16. ex facto militum,
qui res amicorum rapuerunt in
quantum Reges sive Magistratus
teneantur. 2, 17, 20
Ratam rem haberi, obligatio qualis.
2, 15, 3, 3
Ratihabitione summa potestas quo-
modo

I N D E X.

- modo obligetur. 3, 22, 4, 1
 Ratio juris fundamentum. 1, 1, 11, 1
 Ratio adæquata quæ. 2, 16, 20, 2
 Ratio sæpe consideranda secundum
 potentiam, non secundum existentiam.
 2, 16, 25, 1
 Ratio legis non plane idem cum mente.
 2, 16, 8
 Ratio adæquata quæ, & quid operetur.
ibid.
 Ratio recta. 1, 2, 1. non omnem vim
 prohibet. *ibid.* rationis usum qui
 habent eis libera debet utilium esse
 & inutilium electio. 2, 22, 12. ra-
 tione omnino desituti populi do-
 minium non habent, sed tales non
 inveniuntur. 2, 20, 10
 Rationis identitas quando inducat ex-
 tensivam interpretationem. 2, 16,
 20, 2
 Razis mors. 2, 19, 5, 4
 Rebellibus subditis fides servanda, si
 ut talibus ipsis data sit. 3, 19, 6
 Recepti. 3, 9, 3. receptos in pralio
 hostes interficere injustum est. 3,
 18, 1
 qui Receptum præstat tenetur de
 damno facto. 2, 17, 6
 Rectoris officium magis circa totum
 quam circa partes versatur. 2, 25,
 2. ad rectorem regula non pertinet,
 qua laudabilius dicitur occidi
 quam occidere. 2, 1, 8. arecto-
 re populi aliqui justitiam non velie-
 menter exiguunt, & quare. *Prol.*
 pag. 13
 Rectores aliorum in crimen ex dua-
 bus rebus maxime veniunt patien-
 tia & receptu. 2, 21, 2
 Recuperatio iusta belli causa. 2, 1, 2
 Recuperatorum munus apud Roma-
 nos. 1, 3, 21
 Redempti ex captivitate redemptori
 quomodo tenentur. 3, 9, 10, 2
 Redempti servire coguntur redem-
 ptori donec pretium restituant, lege
 Attica & Romana. 3, 9, 10. *Annot.*
 Redemptio captivorum belli commer-
 cium. 3, 21, 1. redemptionis pre-
 tium quantum apud Græcos & vul-
 go. 3, 14, 9. quo casu debeatur vel
 non debeatur mortuo captivo. 3,
 21, 29. an in alium jus exigendi
 ejus possit transferri. 2, 21, 25. an
 ad ejusmodi pretium captivus pecu-
 nia uti possit, quam etiam secum
 habuit. 3, 21, 28
 Rediisse ad hostem quis dicendus. 3,
 23, 13
 Redimi captivos & servos factos,
 æquum. 3, 21, 24
 Regimen non omne ejus causa qui re-
 gitur. 1, 3, 8, 14
 Regiones non aptius distinguuntur
 quam eo quod non facile transfiri
 potest. 2, 3, 17. regionum nomina
 quomodo accipienda in dubio de
 conditionibus pacis. 3, 20, 23
 Regnum. *vide Imperium.*
 Regnum quomodo dividatur, & quo
 effectu. 2, 9, 10
 Regnum patrimoniale, si sit indivi-
 duum, debetur maximo natu.
 2, 7, 23
 Regnum a populo delatum est, hære-
 ditas separata a cætera hæreditate.
 2, 7, 19
 Regnum abdicari an possit pro libe-
 ris. 2, 7, 26. pro derelicto ex qui-
 bus causis habeatur. *ibid.* hæredi-
 tarium non illud tantum dicitur
 quod est in patrimonio, sed
 & illud quod consensu populi ad
 aliquem delatum est, ut sit ejus
 sum no jure. 2, 7, 12. & §. 17.
 Laconicum. 1, 3, 20. patrimoniale
 quando fiat. 3, 3, 1. differt
 ab aliis patrimonialibus bonis. 2,
 7, 25. dividi potest cum jure hæ-
 reditatis adiri debet. 2, 7, 12. ni-
 si aliud expresse cautum sit. 2,
 7, 13. in regnis patrimonialibus
 rex alienare potest imperium. 3,
 20, 5
 Regni & principatus voces significa-
 tu proprio & improprio. 1, 3, 10,
 1, 2
 Regni pleni sive absoluti exempla.
 1, 3, 8, 8
 Regni a populo delati successor non
 tenetur ad onera hæreditaria. 1, 3,
 8, 8
 Regni curatores. *vide tutores re-
 gai.*
 Regna quæ regem unum habent, non
 vere unita. 2, 9, 9
 Regna media inter absolutum & La-
 conicum. 1, 3, 20, 1
 Regna a populo delata in dubio indivi-
 dua. 2, 7, 14
 Regna a populo delata non deferuntur
 ad eos, qui a primo rege non
 descendunt.

I N D E X.

- descendunt. 2, 7, 15. non veniunt
 ad naturales nec ad adoptivos. 2,
 7, 16
 Regna a populo delata ad mares veniunt
 potius quam ad foeminas. 2,
 7, 17
 Regna quomodo deserantur per suc-
 cessionem ab intestato. 2, 7, 10, 2.
 & §. 11, 2
 Regna patrimonialia pervenire pos-
 sunt ad eos, qui a primo rege non
 descendunt. 2, 7, 12
 Regnum Italia. 2, 9, 11, 4, 3
 Regula de eo quod licet in bello. 3,
 1, 2, 3, 4
 Regula, secundum naturam esse, ut
 quem sequantur incommoda &
 commoda sequantur, quomodo
 intelligenda. 2, 8, 16
 Regula super deliberationibus politi-
 cis. 2, 24, 5, 1, 4
 Regulus in carcerem quare debuerit
 redire. 2, 13, 14. an redeundo glo-
 riose tantum fecerit. 3, 23, 7. Sen-
 natorem se negat. 3, 20, 3
 Relatum in referente. 3, 20, 24
 Religio quo sensu juris gentium. 2,
 20, 45, 3. & §. 46, 3
 Religio Christiana, qua talis proprie,
 naturalibus argumentis non niti-
 tur. 2, 20, 48, 1, 2
 Religio habet suos speciales effectus
 in societate humana. 2, 20, 44. avi-
 ta victis, nisi persuasus, non eri-
 pienda. 3, 15, 11. an iusta vi in-
 duci possit. 2, 20, 40. exemplum
 Christi venditores e templo ejicien-
 tis, quomodo accipiendum. 2, 22,
 14. docentes eam iuste nequeunt
 puniri. 2, 20, 49
 Falsa, si exerceatur severe, in paga-
 nis & Deus aliquo modo remune-
 ratur. 2, 20, 51. an ob eam bello
 peti quis possit. 2, 20, 44. natura-
 lis & primava in quibus consistat.
 2, 20, 45. & 48. sua cuique optima
 videtur. 2, 20, 47. unde nec ob
 id cuiquam vis est inferenda etsi
 falsa esse possit demonstrari. 2,
 20, 50. vera omniumque aetatum
 communis quibus partibus ab-
 solvatur. 2, 20, 45. eam ne victi
 impediant, victori providere li-
 cet. 3, 15, 11
 Religionis curam, quare Aristoteles
 precipuam esse in repub. voluerit.
 2, 20, 44. cuius neglectus puniri
 possit. 2, 20, 45
 Religioni si qua indirecte nocent,
 ad ea committenda non jus quod-
 vis sufficit. 2, 15, 11. quae contra
 religionem errantur excusabilia, &
 quare. 2, 20, 39
 Religionis publicae status apud He-
 braeos a rege pendebat. 1, 4, 6,
 3, 4
 Religionis jus ad societatem huma-
 nam. 2, 20, 44, 3
 Religionem multi affectu non iudicio
 sequuntur. 2, 20, 44, 3
 Religiosa belli jure destruuntur. 3, 5,
 2, 4
 Religiosa loca hostibus religiosa non
 sunt. 3, 5, 2, 6
 Religiosis locis parcendum in bello.
 3, 12, 7
 Renuntiare. *vide* Abdicare.
 Renuntiatio de regno an noceat li-
 beris natis, & an nascituris. 2,
 7, 26. ad reparationem damni, ut
 jus sit, requiritur jus proprium.
 2, 17, 9
 non Repetere aliud quam dare. 2,
 13, 5
 Repetitio rerum. 3, 3, 7. repeti ne-
 queunt jure gentium quae bello
 solenni sunt crepta. 2, 17, 19. si
 res bello repetuntur, post indictio-
 nem ejus tempus postulat. 3,
 3, 13
 Representatio apud Hebraeos. 2, 7, 6
 Representationis jus unde. *ibid.*
 Representatio Germanis sero cogni-
 ta. 2, 7, 30, 1
 Representatio in dubio admittenda.
ibid.
 Representatio non surrogat in privile-
 gium, quod sexus aut aetatis erat
 proprium. 2, 7, 18. & 2, 30, 2
 Repressalia quid. 3, 2, 4
 Repressalia rectius reprehensalia. 3, 2,
 1. *Not.* 3. earum jus. 2, 7, 2. & 3,
 2, 4
 Repressaliarum facultas impetrari a
 principe solet. 3, 2, 7, 2
 in Repressaliis citatio. *ibid.*
 Repressaliis qui culpa sua causam de-
 derunt, tenentur eos, qui damnum
 passi sunt, indemnes praestare. 3,
 2, 7, 4
 Repressaliis obnoxii qui sunt. 3, 2,
 6, 2
 Repressaliis

I N D E X.

- Repressaliis non subsunt legati & res
 eorum. 3, 2, 7, 2
 Repressaliis eximi lege civili solent
 mulieres, infantes, res studioso-
 rum, aut ad nudinas missa. *ibid.*
 Repressaliarum jura alia sunt juris
 gentium, alia juris civilis. 3, 2, 7,
 2, 3
 Repugnancia casus emergentis cum
 voluntate quomodo intelligenda.
 2, 16, 26
 Res repetita quid significet. 3, 3, 7, 1
 Res rapere quid veteribus Latinis. 3,
 4, 1, 1
 Res reddere pro quavis satisfactio-
 ne. *ibid.*
 Res possunt capi, etiam in compensa-
 tionem debiti in bello subnascen-
 tis. 3, 1, 3. & c. 13, 3, 1
 Res hostium perdere quousque liceat
 justitia interna. 3, 12, 1
 Res amicorum, quae reperiuntur in
 navibus hostium, an belli jure ac-
 quirantur. 3, 6, 5, 6
 Res & modus circa imperium distin-
 guuntur. 1, 3, 11, 1
 Res non perductae intra praesidia do-
 minium non mutant. 3, 6, 3. &
 c. 9, 16, 1
 Res non obligat nisi aliena. 2, 10,
 12. aliena possidentem ad id obli-
 gat, ut eam domino reddat. 2,
 10, 1. captivi alienata a Domi-
 no, an repeti postliminio queat
 a possessoribus. 3, 9, 6. civium
 bello amissas, civitas tenetur res-
 taurare, si ob delictum civita-
 tis captae fuerint. 3, 20, 8. an
 res civium quae gentium jure ha-
 bent, eis sine causa & compensa-
 tione possint auferri jure super-
 eminentis dominii. 3, 20, 9. quae
 hostium non sunt etiam intra
 praesidium eorum venerint, ipso-
 rum non fiunt. 3, 6, 5. & 26. in-
 corporales quomodo tenentur in
 bello. *vide* incorporalia. mobiles
 captae quando intelligantur. 3, 6,
 3. alio modo a singulis capiuntur,
 alio ab universis. 3, 6, 17.
 postliminio non accipiuntur. 3, 9,
 14. singulorum non solum exple-
 trice justitia judicantur. 1, 1, 8.
 subditorum hostium acquiri non
 possunt poenae nomine, ut cri-
 men sit alienum. 3, 13, 2. conce-
 di possunt a Magistratu jure su-
 per eminentis dominii ad recupe-
 randam pacem, sed sub damni
 restituendi conditione. 3, 20, 7.
 obligantur jure gentium ex
 facto Regis aut supremi Magistra-
 tus. 3, 20, 10. quae usu percunt,
 earum rerum usus fructus non est,
 est tamen id jus aestimabile. 2,
 12, 20. utiles ad bellum, postli-
 minio recuperantur etiam mobi-
 les. 3, 9, 14
 Rebus ad bellum non facientibus
 parcendum. 3, 14, 5
 Rerum defensio an jus det occiden-
 di. 2, 1, 11
 Rerum servandarum causa vis per
 euangelium an & quatenus licita.
 2, 1, 13
 Rescissoria actio ex postliminio apud
 Romanos. 3, 9, 10, 3
 Resistere an liceat superiori in summa
 necessitate. 1, 4, 7, 2, 4
 Resistendi jus promiscuum iis qui fa-
 ciunt injuriam est a natura. 1, 2, 1.
 & 1, 4, 2. sublatum per societa-
 tem civilem. 1, 4, 2. & 14, 7. lex
 de non resistendo Magistratui
 pendet ab iis, qui se primum in
 societatem civilem consociarunt.
 1, 4, 7
 Resistentia obstinata non sufficit ad
 jus internum occidendi resisten-
 tem. 3, 11, 16, 1
 Resistentia aliqua in delatione im-
 perii reservari interdum solet. 1,
 4, 12
 Respublica non tenetur ex facto sub-
 diti. 2, 22, 2, 1
 Respublica sine injuria geri non
 potest, vulgata vox. *Prol.* pag. 3
 Reipub. forma. *vide* Status.
 Reipublicae bonum an nostrum tantum
 causa desideremus. 2, 1, 9, 2
 Reipublicae forma mutata apud victos,
 & an recte. 3, 15, 8
 Restituere qui teneantur faciendo,
 aut non faciendo. 2, 17, 6
 Restitutio non debetur ex bello ju-
 sto ob vitiosam intentionem. 2, 22,
 17, 3
 Restitutio rerum captarum in bello
 in jure dubio quomodo temperan-
 da. 3, 16, 6
 Restitutio quas actiones producat in
 foro. 2, 1, 2. rerum captarum in
 justo

I N D E X.

- iusto bello, an ab iis possit exigi qui eas iusto titulo possident. 3, 10, 6. & 3, 16, 3. & quamdiu. 3, 16, 5. damni in iusto bello illati a quo fieri debeat. 3, 10, 4. earum rerum, quas necessitas communes nobis fecit, fieri debet necessitate sublata. 2, 2, 9. promissa in conditionibus pacis, si qua necessitate fieri nequeat, an propterea pax censeatur rupta, aut quid agendum. 3, 20, 37. non pertinent ad eos qui se sponte parti alicui subiecere durante bello. 3, 20, 14. ut restitui quid debeat, sine dolo culpa sola sufficit. 3, 10, 5
- Restitutio in integrum non est ex iure naturali. 2, 11, 5. sed civili. 2, 14, 1. an ad Regem pertineat qua talis. *ibid.* pertinet ad actus ejus privatos, si velit. 2, 14, 2. & 5
- Restitutio eorum, quæ hosti iniuste tenenti erepta sunt. 3, 16, 1, 1
- Restitutionem qui debeant in solidum vel ex parte. 2, 17, 11, 1. & 3, 10, 4
- Restitutionis obligatio ex bello iniusto. 3, 16, 3, 4
- Restitutum debitum ex quo iure oriatur. 2, 17, 8, 9
- Resurrectionis spes an causa sepeliendi. 2, 19, 2, 3
- Retentio rei promissæ ex parte ejus cui promissa est, sufficit ad significandum consensum. 2, 11, 20
- Reverentia debetur parentibus maxima in iis rebus quæ ad totam pertinent familiam. 2, 5, 10. reverentiæ officium non facit, ut actus sit nullus, qui ei repugnat. *ibid.*
- Revocatio promissionis. *vide* promissio.
- Reum judici eximens, crimen committit. 3, 1, 5, 3
- Rex unus esse potest plurium regnorum distinctorum. 1, 3, 7, 2
- Rex an se adversus contractum restituere possit. 2, 14, 2, 2. an juramento teneatur. 2, 14, 3
- Rex actus suos privatos a lege potest eximere. 2, 14, 2, 2
- Rex subdito suum auferens debet compensationem facere ex communi. 2, 14, 7
- Rex populorum aut successores non obligat in infinitum. 2, 14, 12, 1, 6. & quatenus obliget. *ibid.*
- Rex stipendia non solvens tenetur vicinis de damnis datis. 3, 17, 2, 3, 4
- Rex minor an pacem facere possit. 3, 20, 3
- Rex captivus an pacem facere possit. *ibid.*
- Rex exul an pacem facere possit. *ibid.*
- Rex privatus fit vi legis commissoria. 1, 4, 12
- Rex partem populi alienare non potest. 2, 6, 4
- Rex hostis totius populi regnum amittit: & quomodo hoc capiendum. 1, 4, 11
- Rex regno pulsus jus habet ex foedere. 2, 16, 7
- Rex subditis jus suum auferre potest in poenam: & ex vi domini supereminentis. 2, 14, 7
- Rex imperium derelinquens privatus fit. 1, 4, 9
- Rex quid in foederibus significet. 2, 16, 18. imperans non videtur uni populo in exitium ejus ferri animo hostili. 1, 4, 11. an vi pelli aut supplicio affici possit, & a quo. 1, 4, 8. potest, si regnum alii tradere molitur. 1, 4, 10. Absolvens. 1, 3, 8. Electitius etiam usufructuario. 1, 4, 9. Impius etiam amandus. 1, 2, 7. Injustus non facit, ut nulla sit resp. 3, 3, 2. limitata potestate imperans damni tenetur, si jus subdito sine causa auferat. *vide* subditus. tenetur populo ad exercendum per se summum imperium. 2, 6, 9. precario non habet jus summi imperii. 1, 3, 11. pupillus si quos fecit contractus, an possit rescindere per restitutionis beneficium. 2, 14, 1. jus habet, sed non ejus usum. 1, 3, 24. pacem contractu facere non potest. 3, 20, 2. *vide* pax.
- Rex usufructuarius. 2, 6, 3. quæ in Regis personam committuntur, facile ac libenter debet condonare. 2, 24, 3. vita ante omnium aliorum defenditur. 3, 4, 15
- Rex regno ejectus an jus legandi habeat.

I N D E X.

- beat. 2, 18, 2, 2
- Rex temere bellum suscipiens ad restitutionem subditis tenetur. 2, 24, 7
- jus Regis apud Samuelem. 1, 4, 3
- Regis persona inviolabilis. 3, 4, 7, 6, 7
- Regi regnum alienanti quatenus resistere liceat. 1, 4, 14
- Regi nihil inhonestum esse quod sit utile vulgo dicitur. *Prolegomena* pag. 2
- Regi curæ esse debet regum salus. 3, 4, 1, 5
- Regem occidere subdito non licet. 3, 1, 21
- Reges possunt esse Christiani: & servire Christo debent, qua reges sunt. 1, 2, 7, 1, 2
- Reges quidam non subsunt populo etiam universim sumpto. 1, 3, 8, 8
- Reges improprie dicti. 1, 3, 8, 11
- Reges non omnes constituuntur a populo. 1, 3, 8, 13
- Reges Persarum summum imperium habebant, quædam tantum facere juste non poterant. 1, 3, 16, 3
- Reges Æthiopum, summi, adstricti promissis. 1, 3, 16, 4
- Reges Hebræi summum imperium habebant. 1, 3, 20, 1
- Reges Orientis, Persæ, Ægyptii, Syri, Asiatici summum imperium habebant. *ibid.*
- Reges veteres Germaniæ & Galliæ non habebant summum imperium. *ibid.*
- Reges Romani cum populo partiti summum imperium. 1, 3, 20, 5
- Reges Ægyptii summi, adstricti promissis. 1, 3, 16, 3
- Reges, cum acta quadam sua ab aliis expendi volunt, aut etiam rescindi, non eo partiuntur summum imperium. 1, 3, 18
- Reges creduntur in dubio velle sequi successorem, qualis in usu est in suis locis. 1, 7, 11, 2
- Reges medii deberent cogere bellantes, ad accipiendam aquam pacem. 2, 23, 8, 4
- Reges minores in actibus publicis cum effectu obligantur. 2, 14, 1, 2
- Reges etiam cum homini non obstringuntur, Deo obstringuntur. 2, 14, 3
- Reges tenentur ex promisso, etiam causa non expressa. 2, 14, 4
- Reges ex contractibus naturaliter, an & civiliter obligentur. 2, 14, 6
- Reges an ex militum, aut navitarum facto teneantur. 2, 17, 20, 1, 2
- Reges quomodo obligentur ex bello injusto. 3, 18, 4
- Regum fides pro juramento. 2, 13, 22, 1
- Regum iudex solus Deus. 1, 3, 8, 15
- inter Regem & populum mutua subiectio non est ordinaria. 1, 3, 9, 1, & 3, 8, 14
- Regum actus non sunt irriti contradictione parentum. 2, 5, 6, 1
- Regum memoria damnata. 1, 3, 16, 3
- Regum actus privati legibus communibus civitatis reguntur. 2, 14, 1, 4
- Regum non plene regnantium actus possunt irriti fieri, per legem populi. 2, 14, 2, 1
- Regum cura generalis pro societate humana. 2, 20, 44, 1
- Regibus captis an parcendum. 3, 11, 7, 2, 3
- Regum res sunt regis victoris. 3, 6, 24, 4
- Ripa privatis quando cedat. 2, 8, 13
- Ripæ cujus, jure Romano. 2, 8, 8, cujus naturaliter. 2, 8, 9, 10, 13
- Roma quondam communis patria. 3, 15, 3
- Romani cur stipulationibus plus tribuant, quam pactis. 2, 11, 4, 2
- Romani asperi in victoria. 3, 11, 7, 4
- Romani cives Antonini constitutione effecti quid juris habuerint. 2, 9, 11. dictatores quale imperium habuerint. 1, 3, 11
- Romanus. *vide* populus & imperium.
- Romani veteres dolis abstinebant. 3, 1, 20, 3
- Romani imperii quæ fuerunt, cujus nunc sint. 2, 9, 11, 1
- Romani sibi vindicant, quæ hostis ipsorum aliis eripuerat. 3, 6, 7, 2, 3
- Romanæ

I N D E X.

- Romani duri in captivos populares, 3, 2, 24, 1. eorum instituta ad res bellicas directâ. *ibid.*
- imperium Romanum a posterioribus scriptoribus Romania vocatum. 2, 22, 3. divisum in Orientale & Occidentale idem mansit. 1, 3, 17. quæ ejus quondam fuerit, cujus nunc sint. 2, 9, 11
- Romani Imperatoris eligendi jus ad quem pertinuerit. *ibid.* electio facta a legionibus an rata fuerit per se. *ibid.* vide imp. Roman.
- Reges Romani an absolute imperaverint. 1, 3, 20
- Romanorum jus in liberos. 2, 5, 11
- Romanorum controversia cum Latinis, & alia de duratione fœderis. 2, 16, 16, 4
- Romanorum jus de postliminio. 3, 9, 10, 1, 2, 4
- Romanorum mos de agris captis. 3, 6, 11, 2. circa prædam. 3, 6, 14, 4
- Romanorum Imperat. item Germanorum: unde. 2, 9, 11, 4, 3
- Romanorum jus de captivis redemptis. 3, 9, 11. & 3, 10, 2
- Romanorum jus pro iis, qui postliminio redierunt. 3, 8, 10, 3
- status Romanorum tempore interregni, & primorum Coss. ex Democratica & Aristocratica mixtus. 1, 3, 20. sub Consulibus popularis. 1, 3, 19. & 1, 3, 20. sub Augusto herilis. 1, 3, 8
- Romanorum lex circa res captas. 3, 13, 4, 4
- Romanorum mos circa res captas. 3, 13, 7, 2, 3
- Rubeni exheredatus a jure primogenitura. 3, 7, 25
- S.
- Sabbatum cur institutum. 2, 20, 45. & 3, 14, 5. qui violasset capite puniebatur, & quare. 2, 20, 45
- Sabbathi lex exceptionem habet summae necessitatis. 1, 4, 7
- Sabbathi lex pro servis. 3, 14, 5, 1
- Sabbathi lex usus rei symbolum. 2, 20, 45, 2
- Sabbathi violati pœna cur capitalis. *ibid.*
- Sacerdotibus & eorum asseclis parcendum in bello. 3, 11, 10, 1
- Sacramentum militare post Constantinum. 1, 2, 10, 4. & 2, 13, 11, 3
- Sacra corrumpi an possint jure belli. 3, 5, 2, 1, 3
- Sacra quo sensu publica. 3, 5, 2, 3
- Sacra in deditione comprehenduntur. 3, 5, 2, 1. & 1, 3, 8, 3
- Sacra hosti sacra an sint. 3, 5, 2, 4
- Sacra populi voluntate profana facta. 3, 5, 2, 3, 5. & c. 12, 7, 2
- Sacra sunt res Deo dedicata. 3, 5, 2. a sine sic dicuntur, revera autem publica sunt. *ibid.* non eripiuntur usibus humanis. *ibid.* necessitate & usu postulante in profanos usus converti possunt. *ibid.* & plane alienari. 3, 19, 3. capiuntur. 3, 5, 2. capta fiunt profana. *ibid.* deduntur. *ibid.* valentur licite quoad jus gentium absolutum. *ibid.* injustum, id tamen quoad justitiam internam. 3, 12, 6
- leges de Sacris pertinent ad curam civitatis. 1, 3, 6. & 3, 12, 2
- de rebus Sacris rex apud Hebræos nequit judicare. 1, 3, 20
- Sacramentum militare non amplius obligat, Duce capto aut capite deminuto. 2, 13, 13. Sacramenti militaris formula apud Rom. mutata, & quando. 1, 2, 9
- Sacra Scriptura. vide Scriptura.
- Sacrificia humana etiam bello puniri possunt. 2, 20, 47
- Sacrilegia Deus etiam in filiis punire solet. 2, 21, 14
- Sacrilegi abjecti insepulti. 2, 19, 5
- Sacris parcendum in bello. 3, 12, 6
- Sagmina. 3, 3, 8
- Saguntina controversia inter Romanos & Carthaginenses. 2, 16, 13
- Samson quo jure malum malo reddiderit. 2, 20, 8
- Samsonis mors. 2, 19, 5, 4
- Sanari qui prohibet ægrotum tenetur quasi vulnerasset. 2, 21, 1. Not. 7
- Sandio in dubio potior permissio. 2, 16, 29
- de Sanguine non effundendo interdictum

I N D E X.

- dictum quomodo accipiendum. 1, 2, 5
 Sapiens natura magistratus, quo sensu. 2, 20, 9, 2
 Satisfactio offerenda ab eo qui deliquit, antequam justum bellum gerere possit. 2, 1, 18, 2
 Saul an in impietate mortuus. 2, 19, 5, 4
 Scelus pessimi exempli poena omnino adficiendum. 2, 20, 23. qui ad scelus aliquod aliquem impulere pretio, aut vi alia, de damno tenentur in solidum. 2, 17, 11. an ob cogitatum scelus quis puniri possit. 2, 20, 18
 aliud est Sceleratus populus, aliud ii, qui cum populus non sint sceleris causa coeunt. 3, 3, 2
 Sceptum regium olim pro jurejurando. 2, 13, 21
 Sciens, praesens & tacens quando consentire credatur. 2, 4, 5, 1
 Scientia quando praesumatur. 2, 21, 2, 6
 Scientia cum puniri jubetur, sumitur pro patientia. 2, 21, 2. praesumitur in iis rebus, quae sunt conspicua & frequentia. *ibid.* magistratus in sceleribus subditorum unde appareat. 3, 20, 30
 qui Scit & prohibere potest ac debet, delinquit, nisi prohibet. 2, 21, 2
 Scholasticorum sententia de mendacio & equivocatione. 3, 1, 17, 3
 Scortari in quibusdam gentibus licitum. 3, 4, 2
 Scriptura in dubio ad monumentum contractus adhibita censetur. 2, 16, 30
 Scriptura & pictura eadem ratio. 2, 8, 21, 1
 Sacrae Scripturae sensus in dubio unde non incommode discatur. 1, 2, 9. & 1, 4, 5. & 1, 4, 7
 de Scripti sensu cum quaeritur, quid sit spectandum. 1, 2, 9
 Scripti & sententiae locus apud rhetores. 2, 16, 4, 2
 Σκυστήριος. 2, 15, 5, 1
 Σκύλα. 3, 6, 24, 4
 Securitas plena nunquam in vita humana. 2, 1, 17. securitati suae victor merito consulit etiam justitia interna. 3, 15, 5
 Sedis mutandae amor, injusta belli causa. 2, 22, 8
 Semipravi. 3, 11, 4, 6
 Senatus Romanus aliquo tempore partitus summum imperium cum populo. 1, 3, 20, 6
 Senes excipiuntur bellicis calamitatibus. 3, 11, 9
 Sententia jus proprie non dat. 3, 2, 5, 1
 Sententiae quae dividendae aut conjungendae. 2, 5, 19
 Sententiae quomodo numerandae inter eos qui dispartes partes in se habent. 2, 5, 22
 Sententiae judicariae vim habent contractus. 2, 21, 20. etiam injustae a subdito vi impediri non debent, & quare. 3, 2, 5. non ab extero. *ibid.*
 Sententiarum pari numero reus absolvitur & possessor vincit. 2, 5, 18
 in ferendis Sententiis jus absentium praesentibus accrescit. 2, 5, 2
 Sepeliendi jus quale. 2, 19, 1, 5
 Sepeliendi mos unde ortus. 2, 19, 2, 1, 4
 Sepeliendi hostes & inimici. 2, 19, 3, 1, 2, 3
 ob Sepeliendos mortuos bello. 2, 19, 3, 6
 Sepultura an debeatur his, qui se occiderunt. 3, 19, 5, 1, 3
 Sepultura jus est ex jure gentium voluntario. 2, 19, 1. cur institutum. 2, 19, 2. debetur etiam hostibus. 2, 19, 3
 Sepulturam prohibere furor dicitur. 2, 19, 3, 4
 Sepulturam concedere an sit nota victoriae. 3, 20, 45. negare, causa justa belli. 2, 19, 5. unica poena regum absolutorum. 1, 3, 16
 Sergius Paulus in magistratu manet factus Christianus. 1, 2, 7, 10
 Sermo instrumentum societatis. *Prolog.* pag. 6. ambiguus ex circumstantiis vel licitus est, vel non est. 3, 1, 1. *vide colloquium.*
 Sermonem cogere, mutare, pars mixti imperii. 3, 8, 3
 Servitus ex voluntate. 2, 5, 26, 27
 Servitus nequitiam pugnat cum jure naturali. 2, 5, 27, 2
 Servitus ex poena. 2, 5, 32
SERVITUS

Servitus perfecta, & imperfecta qua.
2, 5, 27, 1. & 30, 1

Servitus quo sensu contra naturam
dicatur. 3, 7, 1, 1

Servitus annorum septem. 2, 5, 30.
ob redemptionem ex captivitate
quando jure Rom. desinat. 3,
9, 10. oritur pacto aut ex delicto
justo. 3, 7, 1. a Deo aliquando in
beneficium hominibus concedi-
tur. 2, 24, 6. praefertur interne-
cioni populi. *ibid.* eorum qui
bello capiuntur, continet perpetuam
obligationem operarum pro
alimentis. 3, 14, 2. eorum qui
in servitutem se dederunt qualis,
& quale jus dominis dederint.
ibid. Civilis jure victoriae
imperari potest. 1, 3, 8. & 3, 8, 1.
ex quibus causis libertati etiam ab
ipso populo anteponatur. 1, 3, 8.
quo casu desinat. 2, 9, 1. fit cum
populus in provinciam formam
redigitur. 2, 21, 7. personalis. 2,
13, 4. imperfecta. 2, 5, 30. perfect-
a est, quae debet operas perpetuas
pro victu. 2, 5, 27. poenalis
duplex singulorum & universi-
tatis. 2, 5, 32. singulorum per-
sonam non egreditur jure naturali.
2, 5, 22. jure gentium etiam in
filios derivatur, & qua ratione.
3, 14, 8. universitatis est perpetua.
2, 5, 32

Servitutis plures gradus. 3, 14, 6. in-
strumenta reges. 3, 15, 9

in Servitutem privatam licet cuique se
addicere. 1, 3, 8. & 3, 7, 11. paren-
tes filios vendere possunt, aliquo
casu. 3, 14, 8

Servitus an mari possit imponi. 2,
3, 15. praediorum jus est personale.
1, 1, 4

Servitutis imperfectae genera. 2, 5,
30

Servitutis bellicae causa. 3, 7, 5, 1

Servus mercedem laboris sui an sumere
possit. 3, 7, 6, 4

Servus resistere an licite possit domino.
3, 7, 7

Servus cognosci debet ut postliminio
recipiat. 3, 9, 11, 1

Servus instrumentum domini. 1, 5, 3.
membrum minus dignum fami-
liae. 1, 2, 7. subdito similis quo
sensu dicatur. 3, 14, 3. efficere ea

non cogitur quae sunt contra jus
divinum & humanum. 2, 26, 3.
fugere an possit, si immanis
Domini sit savitia. 2, 5, 29. quor-
sum pertineat Apostolorum moni-
tum, ne fugiant. 3, 7, 6. in sui
venditionem hoc casu proclama-
re poterat apud Graecos, apud
Latinos ad statuas confugere. 3,
14, 6

Servus natura. 1, 3, 8. nemo est. 3, 7, 1.
nemo tamen jus habet, ne unquam
serviat. 2, 22, 11. injustum bellum
quod aliquibus infertur quasi natura
servi sint. 2, 22, 14

Servus recipitur, etiamsi animum res
nostras sequendi non habeat. 3, 9,
11, 1

Servus mercenario comparatur. 3, 14,
2, 2

in Servum quidvis licet. 2, 7, 3, 1

Servi fratres nostri. 3, 14, 2, 3

Servi naturaliter philosophis qui. 2,
22, 12

Servi ad operas urgendi moderate. 3,
14, 5, 1

Servi quo casu fugere possint. 2, 5, 29, 27
& 3, 7, 6, 1. & 1, 4, 7, 1

Servi transfuga recipiuntur postlimi-
nio. 3, 9, 11, 1

Servi quando postliminio recipiantur.
3, 9, 11, 3

Servi etiam manumissi postliminio
recipiuntur. *ibid.*

Servi etiam vocabulo olim humanio-
res abstinebant. 3, 14, 5

Servi redempti quod jus apud Roma-
nos. *ibid.* & 10, 2

Servi dicuntur populi subiecti. 1, 3,
12, 1

Servi pro dominis bellant. 1, 5, 3

Servi res fiunt domini. 3, 7, 3, 2

Servis Romae licebat ad statuas confu-
gere. 3, 14, 6, 4

Servo Dominus quae praestare debeat.
3, 14, 5, 1, 3

in Servo vis deliberatrix plena non
est. 2, 26, 4

in Servum jure gentium omnia licent.
3, 7, 3. non etiam justitia interna.
vide jus vitae & necis.

Servi quo casu fiant liberi. 2, 9, 1

Servorum nati matrem sequuntur. 3,
7, 2

Servorum deliberatrix facultas imper-
fecta. 2, 26, 4, 2

I N D E X.

- Servorum filii an naturaliter servi, & quatenus. 2, 5, 29
 Servorum filii qui & quatenus domino teneantur. 3, 14, 8
 Servis injuria si qua infertur non statim domino censetur illata. 3, 20, 40
 ex Servis servi nascuntur jure gentium. 3, 7, 2. & quare. 3, 7, 5
 in Servos lenitas adhibenda. 3, 14, 4.
 jus vitæ & necis in eos quale. 3, 14, 3
 in Servos jus vitæ ac necis dominorum quale. 2, 5, 28. & 3, 7, 3. & c. 14, 3, 1
 Servos Romana lex bello arcebat. 1, 5, 4. circa Servos Francorum jus & Hebræorum. 3, 7, 8
 Severitas laudabilis Dei, Mosis, Christi, & Apostolorum. 1, 2, 8, 11
 Severus Septimius. 1, 4, 5
 Sexus est quid personale. 2, 7, 18, 2
 Sexus privilegium majus quam atatis in regnorum successione. 2, 7, 18, 1
 Sexus privilegium est, ubi jus æquale. 2, 7, 30. & 2, 7, 35
 Sicut successione controversa. 2, 7, 30, 2
 Signa voluntatis. 2, 4, 3
 Signa animi qua. *ibid.* & 2, 16, 1. certitudinem habent probabilem, non mathematicam. 2, 4, 3. deliberati animi plura præter stipulationem esse possunt. 2, 11, 4. muta quædam obligant. 3, 24, 5. voluntatis sufficientia. *vide voluntas.*
 Siquis hostium uti licitum. 3, 1, 8, 4
 Significatio impropria quando admitenda. 2, 16, 12, 2
 Significatio strictior, laxior, & media. 2, 16, 9, 10, 20
 Silanum Senatusconsultum. 1, 2, 9, 4
 Silens non semper præsumitur consentire. 2, 4, 5. aut velle. 2, 15, 17
 Silentium non liberum nihil operatur. 2, 5, 3
 Silentium quando consensum probet. 2, 15, 17, 1
 Silentium quale requiratur ad præsumendum consensum ejus partis, quæ alienari debet. 2, 6, 8. quale & ad præsumendam derelictionem. 2, 4, 5. obligat, si in ea re sit. quam quis aperire jure aliquo tenetur. 2, 21, 1
 Silentio an conveniri quadam possint. 3, 24, 1
 Simulatio quid. 3, 1, 8. an semper injusta, adeoque e vita tollenda, ut putavit Cicero. 3, 1, 7
 Simulatio quæ licita. 3, 1, 7
 Singularium certaminum origo. 2, 20, 8, 5
 Singulatim licet quod gregatim non licet. 2, 5, 24, 2
 Singuli quando punibiles ex facto universitatis. 2, 21, 8, 2
 Societas quid. 2, 12, 4. quotuplex. 1, 1, 4. quomodo a civitate differat. 1, 3, 21. boni non mali causa contrahitur. 2, 25, 4. jus dat in personam. 2, 5, 8. an nobis nulla sit cum privatis aut prædonibus, ut putavit Cicero. 3, 19, 2. *vide prædo.* an cum tyranno. *ibid.* an cum infidelibus foedere contrahi possit. 2, 15, 9. bellica injusta, quæ nullo cause discrimine initur. 2, 25, 9. *vide foedus.*
 Societas civilis utilitatis causa cœpit. *Proleg.* pag. 12. proprii commodi causa ab unoquoque initur. 1, 2, 1. & 2, 25, 3. naturalis quæ dicitur. 3, 19, 1. inita fuisset etiam si nulla re indiguisset. *Proleg.* pag. 12. ejus vis pridem in multis generibus extincta. 3, 9, 10. maxime naturalis est conjugium. 2, 8, 5. navalis. 2, 12, 4. unde utilitatis portio æstimanda, quæ ex ea ad partem unamquamque pervenire debet. *ibid.* §. 25
 Societas publica qualis. 2, 5, 17. ejus effectus, ut pars minor majorem sequatur. *ibid.* an morte finiatur. 2, 16, 16
 Societas a civitate in quo differat. 1, 3, 21, 7
 Societas civilis ab humano instituto cœpit. 1, 4, 7, 3
 Societas cum quibus illicita Hebræis. 2, 15, 9, 1, 5
 Societas cum profanis quæ, & quatenus periculosa, & quomodo periculis occurrere possit. 2, 15, 10, 2
 Societas negotiatoria an iniri possit, ut

I N D E X.

- ut alter damni immunis sit. 2, 12, 24, 3
- Societas, ubi opera & pecunia inter se comparantur. *ibid.* Not. 2
- Societas, ex qua alter nihil lucri sperat, non valet. 2, 12, 24, 3
- Societas bonorum universorum qualis. *ibid.*
- Societas navalis. *vide* Admiralitas.
- Societatem morte finire, non est juris naturalis aut gentium. 2, 16, 16, 4
- Societatis bellicæ divisio. 2, 15, 6, 2
- Societatis appetitus homini proprius. *Prol.* pag. 7. jus cum quibuscunque an amittitur derelictione. 2, 4, 15. respectus minor apud naturam quam propria salutis. 2, 1, 4. cujus gratia in societatem coitum est, id populus partibus suis tenetur conservare. 2, 6, 3
- in Societate partes æquales quomodo intelligenda. 2, 12, 24, 1
- Socius socium cogere potest, ut stet foederi. 1, 3, 21, 5
- Socius quis in bello. 3, 17, 3. Not. 3. defendere socium quibus causis non cogatur. *vide* auxilium.
- Socii socii jus reddere debent, si subditi sui accusentur. Not. 4. *ibid.*
- Socii defendendi, quando. 12, 25, 3
- Socii qui sint in jure postliminii. 3, 9, 2, 1
- Socii quando partem habeant in præda. 3, 6, 24, 2
- Socii illata vis quando pacem rumpat. 3, 20, 33
- Socii in bello injusto de damnis tenentur, interdum & puniri possunt. 3, 1, 3
- Socii Romanorum quales fuerint. 3, 4
- in Solitudine cessat iudicium. 1, 3, 2
- Sociis hostium bellum an sit indicendum. 3, 3, 9. ejus cum quo pax inita, rebellantibus an rupta pax censeatur. 3, 20, 29. in sociis, qui in pace comprehensi sunt, pax rumpitur si imperantur. 3, 20, 32. hostium quo jure pœna exercentur. 3, 1, 3
- Sociorum jus proxime accedit ad jus subditorum. 2, 25, 4. ad quos eorum pax inita pertineat. 3, 20, 33
- Sociorum controversiæ judicari quomodo soleant. 1, 3, 21, 4, 6
- Sociorum a sociis oppressorum exempla. 1, 3, 21, 10
- Sociorum plurium quis præferendus. 2, 15, 13, 1, 3
- Sociorum nomine an futuri veniant. 2, 10, 13, 1, 2
- Socios in foedere non nominatos idjuvare non est contra foedus. *ibid.* Not. 2, 3
- Sollicitare subditos alienos non licet. 3, 1, 21
- Solo cedere plantata, confisa & ædificata non est juris naturalis. 2, 8, 22
- Solum incultum an concedendum externis. 2, 2, 17
- Solutio ut in certum tempus differatur, jus est æstimabile. 2, 12, 20. cum differitur, lucri cessantis ratio haberi potest. 2, 12, 14. minus solvit, qui tempore minus solvit. 2, 12, 20
- Sorores duas ducere olim licitum. 2, 5, 14, 2
- Sorte amplius quando aliquid licite exigi possit. 2, 12, 22
- Sorte bellum finire potest. 2, 23, 8. quibus casibus. 3, 20, 42
- Sortis usus ad bella vitanda. 2, 23, 10
- Spæta. *vide* Lacedamon.
- Specialia efficaciora generalibus. 2, 16, 29, 1
- Species pars substantiæ. 2, 8, 19, 2
- Species populi quomodo tollatur. 2, 9, 6
- Species, id est, formæ plures unius rei artificialis. 2, 9, 8, 2
- Species interit, sublata aut omni, aut perfecta juris communitate. 2, 9, 6
- Specificatione an res acquirantur. 2, 8, 19, 21
- Specificationis jus naturale quale sit. 2, 8, 19
- Spes lucri quando veniat in restitutionem. 2, 17, 5, 3
- Spiritus, id est, forma. 2, 9, 3, 1
- Spolia hosti detracta quorum sint. 3, 6, 12, 2
- Spoliare hostem licet jure gentium. 3, 5, 1
- Σποράς quid. 2, 15, 6, 1
- Sponsio quid. 2, 15, 3, 1
- Sponsio quotuplex. 2, 15, 17. ad nihil obligat

I N D E X.

- obligat cum, qui summum habet imperium. 2, 15, 16. nisi tacite. 3, 24, 6. vel ex notitia & silentio. 2, 15, 17. publica qua. 2, 15, 3. quomodo a foedere differat. *ibid.* & 2, 15, 16
- Sponsio an ex notitia & silentio regem aut populum obliget. 2, 15, 17, 1
- Sponsionis Caudinae & Numantinae controversia. 2, 15, 16, 1, 2
- Sponsionis Luctatiana controversia. 2, 15, 17, 2
- Sponsionum quot sint materiae. 2, 15, 15. sponsoris periculum miserabile. 3, 13, 4
- de Statione non deferenda lex, quomodo accipienda. 1, 4, 7
- Sponsors ad quid teneantur si improbetur sponsio. 2, 15, 16, 3
- Sponsors tenentur in id quod interest. 2, 15, 3, 3
- Sponsorum bona ad id quod interest obligata. 2, 15, 16, 3
- Spurius. *vide* Northus.
- Statu liberorum servitus. 2, 5, 30
- Status miscetur aliquando. *vide* Imp. divisio optimatum. 2, 24, 6. popularis. *ibid.* qualiscunque fingatur sua habet incommoda. 1, 3, 8. pactis mutari potest. 3, 19, 10. mutato statu caput non corpus mutatur. 2, 16, 16. Reip. praesentem statum tueri boni viri est. 2, 4, 8
- Stephani lapidatio, quo jure instituta. 2, 20, 9
- Sterilitas locatori utrum obfit an conductori. 2, 12, 18
- Stipendium accipere licitum militi. 2, 25, 10. bene solum, militem modestum efficit. 3, 17, 2. ob stipendium non solum Rex tenetur militi & subditis, quibus ea occasione damnum datum. *ibid.* foedus de solvendo stipendio, quale sit. 2, 15, 7
- Stipulari pro tertio naturaliter licet, & quo effectu. 2, 11, 18, 1. Romanae leges circa stipulationem aut acceptionem pro tertio. 2, 11, 18, 2
- Stipulatio signum animi deliberati lege civili. 2, 11, 4
- Stoicorum disputationum magna pars circa voces consumitur. 2, 20, 23
- Stratoclis lex de placitis Demetrii. 2, 26, 3
- Studiofis literarum parcendum in bello. 3, 11, 10, 2
- Stupra cum foeminis hostium, quo jure permissa sunt, quo non. 3, 4, 19
- Stupra an contra jus gentium in bello. 3, 4, 19, 1
- Stuprata per vim non clamans. 2, 1, 14, 4
- Sua homini qua. 2, 17, 2, 1
- Suafor sceleris tenetur damni dati, 2, 17, 7. etiam si alii non defuturi erant, qui idem suasissent. 2, 17, 10
- Subditi instrumenta sunt imperantium. 1, 5, 3. & quasi partes, liberi quibus casibus fiant. *vide* Liber. non obligantur ex contractu magistratum ante ejus publicationem. 3, 21, 5. & 3, 23, 6. non tenentur ex delicto civitatis, in qua commorantur. 3, 2, 7
- Subditi injuriam potius tolerare debent, quam vi imperanti resistere. 1, 4, 1. obedire non debent magistratui, si quid juri naturali aut divino adversum statuat. *ibid.*
- Subditi hosti militantes an pacem rumpant. 3, 20, 31
- Subditus cogi potest, ut obfes eat, & quomodo. 3, 20, 52
- Subditus dubitans an recte militet. 2, 26, 5. & 3, 4, 1, 4
- Subditi alieni an bello defendi possint. 2, 25, 8, 1. eos sollicitare non licet. 3, 1, 21
- Subditi quando juste bellum gerant. 2, 26, 2, 1
- Subditi qui. *ibid.* Not. 1
- Subditi hostium ubique offenduntur jure belli. 3, 4, 6, 8, 1
- Subditi reddendi superioribus, si bello injusto abstracti sint. 3, 14, 4
- Subditi quomodo fiant participes delicti superiorum. 2, 21, 7
- Subditi an semper se in libertatem vindicare possint. 2, 4, 14
- Subditi bellare possunt in magistratus summae potestatis jussu. 1, 4, 1, 2
- Subditi resistere imperantibus prohibentur ex ipsa natura civilis societatis. 1, 4, 2, 1. eorum resistentia est

I N D E X.

- est verita jure Hebræo, & jure evangelico. 1, 4, 3, 4
- Subditi pro imperantibus bellant. 1, 5, 3
- Subditis illata vis pacem rumpit. 3, 20, 32
- Subditis alterius, qui piratæ sint, vis illata, pacem non rumpit. *ibid.*
- Subditis bellantibus promissa an teneant. 3, 19, 6
- Subditis dubitantibus tributa potius imperanda, quam opera militaria. 2, 26, 5
- Subditis interdum præda conceditur. 3, 6, 24
- Subditorum bona obligantur jure gentium pro debito civitatis. 3, 19, 19.
- & 3, 13, 1. jus, si Rex sine causa auferat, tenebitur de damno. 2, 14, 8
- Subditis bellare non licet, si sciatur bellum esse injustum, etiam cum hoc ipsis indicatur. 2, 26, 3. bellare contra magistratum, nullo jure licet. 1, 4, 2. & *seqq.* 3, 19, 6. in extrema necessitate licet eis se ab injuria defendere lege Nat. & Hebræa, vix Evangelica. 1, 4, 7. etiam bellare quatenus magistratus in certa pacta in prima imperii delatione inita peccat. 1, 4, 8. bella pro subditis gerere vitamque eorum defendere civitas & rex tenetur. 2, 25, 1. magis, quam ut eas rationes possit omittere, quæ ad ipsorum tutelam maxime sunt naturales. 3, 20, 42. pro ipsis gerere contra ipsorum improbum magistratum etiam privatis licet, si imperio ejus magistratus, non sunt subditi. 1, 4, 1. etiam si daretur subditos in summa necessitate contra imperantem se defendere non debere. 2, 25, 8. non tamen gerenda hujusmodi bella nisi id, sine omnium aut plurium subditorum incommodo, fieri possit. 2, 25, 2. cogere imperantem non licet. 2, 14, 6
- Subditorum facultas deliberatrix imperfecta. 2, 26, 4, 2
- Subditorum ratione an bellum utrinque justum. 2, 26, 4, 3
- Subditorum defensio an aliqua justa in bello injusto. 2, 26, 6, 1
- Subditorum libertas obligatur ex facto superiorum. 3, 2, 2, 1, 2
- Subditorum factum an pacem rumpat. 3, 20, 30
- Subditorum innocentium res in pœnam non recte capiuntur. 3, 13, 2
- Subditos suscipere migrantes, non est contra pacem, quæ amicitiam complectitur. 3, 20, 41
- Subjectio civilis ex pœna. 2, 5, 32
- Subjectio civilis. 3, 8, 1, 1
- Subjectio herilis. *ibid.*
- Subjectio mixta. *ibid.*
- Subjectio populi perfecta & imperfecta. 2, 5, 31
- Subjectio jus est in personam. *vide* lex. 2, 5, 26. quoduplex. *ibid.* fit vel ex consensu. *ibid.* vel ex delicto. 2, 5, 32. Christianorum, qua subsunt magistratui, quanta. 1, 4, 4. privata. 2, 5, 8. quid contineat. 2, 5, 27. publica quæ. 2, 5, 31. continet necessitatem non resistendi. 1, 4, 4. vocatur & civilis. 3, 8, 1. an subjicere se liceat lege evangelica magistratui infideli. 2, 15, 10
- Subordinationis natura & effectus. 1, 4, 6, 1, 2
- Substantiæ vox pro more perpetuo. 2, 12, 26, 3
- Successio titulum veterem continuat. 1, 3, 10, 5
- Successio linealis in regnis quæ. 2, 7, 22, 23
- Successio cognatica linealis. 2, 7, 22
- Successio linealis nullis gradibus terminatur. *ibid.* Not. 1
- Successio regnorum in Africa partibus quibusdam. 2, 7, 24
- Successio in regnis patrimonialibus. 2, 7, 12
- Successio ab intestato unde. 2, 7, 3
- Successio cur magis descendat quam ascendat. 2, 7, 5, 2
- Successio non semper infert summum & absolutum imperium. 1, 3, 10. nam ab omnibus constitui potest, qui ejus habent potestatem. 2, 7, 24. & sic etiam a populo & quare ab eo soleat institui. 2, 7, 19. non est sub jure imperii. 2, 7, 27. in bona ab intestato quid. 2, 7, 10. oritur ex jure gentium voluntario. 2, 19, 6. natura quoque ei favet.

I N D E X.

- favor. 2, 7, 30. fratrum. 2, 7, 9.
 eorum qui summum habent imperium, si de eorum voluntate non expressa extant judicia. 2, 7, 11.
 Linealis cur instituta. 2, 7, 22.
 opposita hereditaria. 2, 7, 33. qualis. 2, 7, 22. duplex, cognatica & agnatica. 2, 7, 23. agnatica cur instituta. *ibid.* in successione lineali spes semel parta jus facit. 2, 7, 28. itaque nec peccatum patris filio nocere potest. 2, 7, 26. in regno ex consensu populi delato quae velit observari generaliter. 2, 7, 14. & *seqq.* quae in sexu aetate & qualitate. 2, 7, 18. est quasi ea quae fit ab intestato. 2, 7, 26. regi jus dat temporarium. 2, 6, 10. imperium ad eum, non ab eo, qui decessit, sed a populo defert. 2, 14, 11. tantum defertur quantum prima electio tribuerat. 1, 3, 10. in regno allodiali opponitur ei quae fit ex lege. 2, 7, 20. patrimoniali an aetatis praerogativam admittat & quando. 2, 7, 33. de successione in imperio controversa quis judicare possit. 2, 7, 27. an in successione liberi ante adoptionem regni nati postponantur iis qui post nati. 2, 7, 28
 Successionis ab intestato post liberos duo praecipui fontes. 2, 7, 9, 1, 3. & 11, 1
 Successionem quisque elegisse creditur, quae in more patriae est. 2, 7, 11, 2
 Successionum leges diversae. 2, 7, 11, 1
 Succedens in regno patrimoniali in dividuo debet aliis haeredibus idipsum repensare. 2, 7, 13
 Successor in foederibus quid significet. 2, 16, 18. an obligetur per constituta antecessorum, & an ea ipsi mutare non liceat. 1, 3, 7. regni tantum qui. 2, 14, 10. mixto jure qui. *ibid.* jure hereditario non succedunt in aetatis privilegium. 2, 7, 30. quid accipiant per ejusmodi hereditatem. 2, 14, 10. an foedera etiam ad successores pertineant. 2, 16, 16
 Successores regum quando & quatenus teneantur. 2, 14, 11
 Suffetes Carthaginensium. 1, 3, 10
 Sulla quo jure proscriptorum liberos ad nullos honores admiserit. 2, 21, 16. leges ejus quare Cicero servandas censuerit, cum inaequales sint. 1, 4, 15
 Sulpitius. 2, 4, 2
 Συμπλοια quid. 2, 12, 4
 Superior an & quomodo in subditum mendacium committat. 2, 1, 15
 Superior non is semper, cujus utilitati regimen inservit. 1, 3, 8, 14
 Superior quid possit circa juramentum. 2, 13, 20, 1, 3
 Superior subditum cogere potest ad ea, quae non ex justitia, sed ex alia virtute debentur. 2, 25, 3, 4
 Superioris praecipuum, quando excuset. 2, 26, 4. quando non. 2, 26, 3, 4, 4, 8
 Superficies an solo cedat. 2, 8, 22
 Superstitiosus num dicendus, Deum nimium colere. *Proleg.* pag. 28
 Supplices ut defendantur est ex jure gentium. 3, 2, 3. hoc jus ad eos tantum pertinet, qui immerito odio laborant. 2, 21, 5. qui fortuna tales sunt, non culpa sua. 3, 2, 3
 Supplices dum causa cognoscitur defendendi. 2, 21, 6
 Supplicia capitalia antiquissima & in quibus criminibus. 1, 2, 5. 6. non solum Hebraeis ea concessa. *ibid.* *Not.* 9, 10
 Supplicia naturaliter unusquisque de nocente sumere potest. 2, 10, 9. hoc jus Nat. manit in quibusdam. *ibid.* ad propinquos damnatorum injuste extenduntur. 2, 21, 13. capitalia an prohibita lege evangelica. 1, 2, 7. & 2, 20, 10. an magistratus Christianus juste possit exercere. 2, 20, 12. prohiberi non possunt, nisi cum summa scelerum permissione. 1, 2, 7. prohibita dicuntur in iis delictis quae a Mose capite non puniuntur. 2, 11, 14. prohibita si eo fine instituantur, quasi melius sit fonti mori, quam vivere. 2, 20, 7
 Supplicii cruciatus quo jure addantur. 2, 20, 32. supplicio adficiendis quare tempus aliquid indul-

I N D E X.

indulgeatur antequam puniantur. 2, 20, 12. cur testes primi olim accedere debebant, cum quis lapidibus esset obruendus. 2, 2, 26, 4. affecti reges. 3, 11, 7. *Annot.* 2. affectis sepultura negata. 2, 19, 4

Supplicibus parcendum. 3, 11, 15

Supplicium jus quibus debeatur. 2, 21, 5, 1, 4

Supplicum defensorum & non defensorum exempla. 2, 21, 5, 3, 5

Supplicum jus in bello quale. 3, 11, 3, 1

Supplices an belli jure occidantur. 3, 4, 11

Supplicum causa ex quo jure cognoscenda. 2, 21, 6, 2

Suum naturaliter quid. 2, 17, 2. quique abdicare potest jure naturali. 2, 4, 4. ut quisque consequatur, jus est favorabile. 3, 20, 11. nemo temere credendus est jactare. 3, 20, 5. suo minus sumere an pugnet cum justitia. *Prol.* pag. 26. in dubia ad eam partem magis inclinandum, quæ alteri, quam quæ sibi consult. 3, 1, 4

Synedrii potestas apud Hebræos. 1, 3, 20

Syrtes an cuiquam propriæ. 2, 2, 3, 2

T.

Tacitus consensus populi quis. 2, 6, 10, 11. jus dat ad alienandas minores ejus jurisdictiones. 2, 6, 10. tacita voluntas potest imperium vi partum justum efficere. 2, 4, 14. non omnia quæ Tacentur etiam celantur. 2, 12, 9

Tale natura esse, quomodo quid dicatur. 3, 7, 1

Talio pro se, id est, ob vulnus non nisi per judicem exigi poterat. 1, 2, 8. & 2, 20, 8. quæ in bellis sic vocatur plerumque injusta. 3, 4, 13. justa non est cum postulatur ex odio. 2, 20, 10

Talio non transit personam. 3, 11, 16, 2

Talionis postulatio Hebræis quo sensu licita. 2, 20, 10, 7

Talionis usus qui apud Hebræos & Romanos. *ibid.*

Talionem in judicio exigere Hebræis indultum. 1, 2, 8, 7

Tarquini factum in Gabiis an justum fuerit. 3, 24, 2

Telam quid jure Romano. 2, 15, 12, 2

Templa vastare injustum jure naturali, etsi ab iis fiat qui in quibusdam circa religionem dissentiunt. 3, 12, 8. licet vastare jure belli. 3, 5, 2. an jure talionis liceat 3, 12, 7

Templum Hierosolymorum intravit Pompejus, incendit Titus. 3, 5, 2, 5

Templi Hierosolymitani religio. 3, 5, 2, 4

Templa gentium a judæis incensa. *ibid.*

Templis parcendum. 3, 12, 6, 1, 2, 5, 1

Tempus immemorabile in dubio sufficit ad derelictionis præsumptionem. 2, 4, 7

Tempus immemorabile a centenatio differt. *ibid.*

Tempus quod possessori jus dat dominii in quaestione de imperio derelicto, unde numerandum. 2, 4, 12. memoriam excedens infinitum est moraliter. 2, 4, 7. temporis duratio naturam rei non mutat. 1, 3, 11

Tempus ad poenitentiam dandum his qui supplicio afficiuntur. 2, 20, 12, 1

Temporis quæ vis ad præsumendam derelictionem. 2, 4, 6

Teneri bello quæ intelligantur. 3, 20, 12, 2

Termini sacra sine sanguine. 3, 15, 7, 1

a Termini sacris Numa quare sanguinem abesse voluit. 3, 15, 7

Terminorum duo genera. 3, 21, 4, 3

Terminus naturaliter is est, qui pars est rei. 3, 21, 4. a quo, non est intra mensuram naturaliter ut alter. *ibid.* imperiorum termini naturales qui. 2, 3, 16. quare constituuntur. 2, 3, 17. promoveri injuste possunt etiam in justo bello. 3, 15, 2. non semper promovendi, quotiens etiam juste possunt promoveri. 3, 15, 7

I N D E X.

- Terra continetur a mari. 2, 2, 3. terram & aquam dedere quid. 2, 5, 31. *Annot.* 1
- Terra hostili quare parcendum. 3, 12, 1, 2, 2, 1, 3, 1, 4, 1, 5, 1, 8, 1, 2
- Territorium unde dictum. 3, 6, 4
- Territorii pars populo vacua alienari potest. 2, 6, 7
- Terror non sufficit ad jus internum occidendi. 3, 11, 16, 1
- Tertio, qui metum non incussit, facta promissio tenet. 3, 19, 3
- Testamentum solemnitate aliqua defectum quem effectum habeat. 3, 7, 6, 2
- Testamentum Caroli Magni de regno quale. 1, 3, 13
- Testamenti factioe an prohibeantur obsoles. 3, 20, 53. nullum esse quo jure dicitur id, quod solennitatibus quibusdam caret. 3, 7, 6. an ex tali, salva pietate, quid possit capi. *ibid.* quasi testamentum, cujus faciendi jus servis dabatur. 3, 14, 6
- Testamenti factio est juris naturalis: quo sensu. 2, 6, 14, 1
- Testamenta de regnis patrimonialibus. 1, 3, 12, 5, 6
- Testamenta de regnis non patrimonialibus, non valent nisi ex populi consensu. 1, 3, 13, 1
- in Testamentis clausula derogatoria quantum valeat. 1, 3, 18, 2
- Testari non prohibentur externi jure naturali. 2, 6, 14, 2
- Testari quem impediens quando, & cui teneatur. 2, 17, 3
- Testatoris libertatem qui impedit damni dati tenetur. *ibid.*
- Testimonium servus nisi tortus dicere non poterat apud Rom. 1, 2, 9. *Annot.* qui testimonio injusto damnatum dat, in quantum tenetur. 2, 17, 16
- Thebæorum martyrum historia. 1, 2, 10, 11, 1, 4, 7, 10
- Thebanorum bella cum Lacedæmoniis. 2, 1, 8. lex de vendendis liberis. 2, 5, 5
- Theodori Aetoli factum. 3, 4, 18, 1
- Thesaurus in multis regnis regi cedit. 2, 8, 7
- Thesaurus jure naturali est ejus qui invenit. *ibid.* hodie principum sunt quasi gentium jure. *ibid.*
- Thesauri cujus, & de iis leges variae. *ibid.*
- Thesmothoria cur Cereris sacra dicantur. 2, 2, 2
- Tibarenorum generositas. 3, 1, 20, 3
- Tiμάρ pro benefacere. 2, 13, 7, 2
- Tιμωρία quid. 2, 20, 6, 1
- Timothei ducis moderatio. 3, 12, 2, 2
- Titus templum incendit. 3, 5, 2, 5
- Tradere se in fidem, quid. 3, 20, 3, 2
- Traditio non requiritur naturaliter ad perficiendam alienationem. 2, 6, 1, 2
- Traditio naturaliter ad translationem domini non requiritur. 2, 8, 25
- Traditio ad translationem domini in quibus casibus etiam jure civili non requiritur. *ibid.*
- Trajani dictum ad praefectum praxorio exponitur. 1, 4, 6, 5
- Transeundi jus per alienos fines. 2, 2, 13, 1
- Transeundum qua sit. 2, 2, 13, 1, 5
- Transitus non debetur injustum bellum moventi. 2, 2, 13, 4
- Transfugæ jure Romano postliminium non habent. 3, 9, 10, 1
- Transfugæ servi postliminio recipiuntur. 3, 9, 11, 2
- Transfugæ ab his a quibus transfugerunt occidi solent. 3, 11, 16, 1
- Transfugæ belli jure recipiuntur. 3, 20, 12
- Transfugæ in dubio non reddendi. 3, 20, 12, 1
- Transfugasmittere licet. 3, 1, 22
- Transitus per nostram terram quibus & quamobrem negari non debeat. 2, 2, 13. quibus rationibus tutior reddatur. *ibid.* in transitu concessio vis omnis abesse debet. 3, 17, 2
- Transmissio linealis differt a representatione. 2, 7, 22, 1
- Tribuni sacrosancti quomodo facti. 3, 19, 8, 2
- Tributa solvere honestum. 1, 2, 7. retro debita an peti possint ab eo qui pacto quodam successit in jus ejus cui debebantur. 3, 20, 22. *juste*

I N D E X.

- fuisse imponuntur devictis gentibus, tam ad securitatem quam ad restitutionem sumptuum. 3, 15, 6. subditis cum ob dubium de belli iustitia bellare nolunt. 2, 26, 5
- Tributariæ Medorum nationes an ejus conditionis manserint translato ad alios imperio. 2, 16, 16, 4
- Tributorum finis quis. 1, 2, 7, 12
- Tributorum indictio ad victoris utilitatem. 3, 6, 15
- Tuendi sese justus modus etiam in justo bello difficulter tenetur, aut cognoscitur. 2, 4, 4
- Tullii Hostilii dolus. 3, 1, 14, 2
- contra Turcam an sit foedus incundum. 2, 15, 12
- ob Turpem causam qui quid accipit non tenetur ad restitutionem. 2, 10, 12
- qui sese in Tutelam alicujus dat, tacite obligatur, nequid faciat contra eum statum. 3, 24, 2. Pactum militaris operæ pro Tutela quale. 2, 12, 5
- Turris Babylonica. 2, 2, 2
- Tutelam natura occupanti & idoneo concedit. 2, 22, 12. regni aliam requirit regnum patrimoniale, aliam non patrimoniale. 1, 3, 15
- in Tutelam receptus nihil debet agere noxium statui ejus, a quo receptus est. 3, 24, 2
- Tutor qui jus etiam incestum pupilli defendit non agit injuste. 2, 23, 13. Regni, an, Rege pupillo aut captivo, summum habeat imperium. 1, 3, 11
- Tutores a quo dandi in regnis patrimonialibus & non patrimonialibus. 1, 3, 15
- Tyrannus titulo. *vide* Invasor
- Tyrannus judiciorum jus, ut nec aliarum rerum, non habet. 1, 25, 8. an obliget populum aut verum regem per contractus. *vide* Contractus. obligat iis actionibus quæ ad imperium pertinent, & quatenus. 1, 4, 15
- Tyranni imperium ferendum. 1, 3, 8
- Tyranno an jusjurandum servandum. *vide* Jusjurandum.
- Tyranno fides debetur. 3, 19, 2. & 1, 3, 2
- Tyrannum vi dejicere aut occidere num liceat privatis. 1, 4, 16
- Tyrannorum liberi injuste afficiuntur pœnis, metu ne similes evadant aut eadem suorum vindicent. 3, 21, 13. an in uxores eorum adulterium committatur. 3, 19, 2
- Tyrannicum imperium & id quod imperantis causa institutum sibi invicem opposita. 1, 3, 8. tyrannici imperii destructio seditiosa esse potest. 1, 4, 19. nam & in tyrannide multæ bonæ leges esse possunt. 3, 3, 2. an ut tyrannide liberetur, patriæ bellum possit inferri. 1, 14, 19
- Tyrannice imperans princeps an subditis ipso facto subjiciatur. 1, 3, 9. an ab iis imperio dimoveri possit. 1, 3, 8. non desinit esse princeps, contra quam aliqui putarunt. 2, 1, 9

V.

- V** A des. 2, 21, 11, 2
- quæ non Valent ab initio, non semper ex postfacto valere nequeunt. 2, 4, 11
- Valerii Levini dolus. 3, 1, 17, 1
- Validiorum omnia esse male dicitur. 2, 22, 3
- Vandalicæ successiois controversia. 2, 7, 30, 2
- Vaniloquentia interdicta Christianis. 3, 1, 2
- Vasallus, qui non idem subditus, cogi non potest ut eat obses. 3, 20, 52
- Vasallus an obses dari possit a domino feudi. *ibid.*
- Vasallorum jus circa alluviones. 2, 8, 15, 1
- Vastatio. *vide* Populatio.
- Vaticinia accipienda, vel sub conditione, vel simpliciter. 1, 7, 8. ad bellum jus nullum dant, nisi expressum adsit mandatum Dei. 2, 22, 15. intelligi nequeunt donec ad tempus impletionis. 2, 22, 15. *Annot.* 2
- Vaticiniorum veterum explicatio magnum olim malum concitavit. 2, 22, 15
- Vatum nomen qui sibi falso induunt recte puniuntur. 2, 20, 51. *Annot.* 1
- Vedigal*

I N D E X.

- Vedigal** mari imponi an possit. 2, 3, 14
Vedigalia pro transitu mercium imponi quæ possint. 2, 2, 14, 1
Vedigalia ex quibus causis constitui possint. 2, 2, 14. ut constitui possint, requiritur summa potentia ut sit præditus is qui constituit. 1, 3, 6. qui fraudat, in quantum teneatur. 2, 17, 16
Vedigalium immunitas qualis quæ in foedere comprehenditur. 2, 15, 6. si conceditur, eorum non intelligitur quæ summa exigit necessitas. 2, 16, 27
Vela candida. 3, 24, 5
Velle censeor, quod in alterius voluntate posui. 1, 2, 11, 18. Deus velle ea, quomodo dicatur, quæ tamen non efficit. 3, 1, 8. nemo sibi male vult. 1, 4, 4
Venatio an tantum sit juris gentium. 2, 8, 2. cujus licita sit, sed legem accipit a terra. 2, 2, 5. cur principibus proprie adsignata. 2, 8, 5
Venantes rusticos morte punire injustum. 4, 1, 14. *Annot.* 1
Vendendi libertas an alicui debeatur. 2, 2, 20
qui vendit, obligat se ad omnia ea quæ venditione sunt naturalia. 2, 20, 2. vendi pluris quam emptum quotiens quid possit. 2, 12, 14
Vendita res nec tradita cujus sit periculum. 2, 2, 15. si cujus latitantis bona vendita sunt, is admittitur ad pecuniam ex iis redactam. 2, 10, 2
Venditio captivi an vim habeat si in locum pacatum vendatur, & an ei jus sit postliminii. 3, 9, 2. quid si ad suos venditione pervenerit. *ibid.*
 §. 5. frumenti prohiberi solet in summa penuria. 2, 2, 19
Venditio potest dominium transferre ante traditionem. 2, 12, 15, 1
Venena qui struere compertus est, an possit interfici. 2, 1, 5
Veneno interficere jure gentium vetitum. 3, 4, 15
Veneno inficere tela an liceat. 3, 4, 16
Veneno inficere aquas an liceat. 3, 4, 17
ad Venerem proni sunt, in quibus sanguis prævalet. 2, 20, 31
Venia digna quæ. 3, 11, 4, 4, 7
Veniam dare an liceat. 2, 20, 31
Venire, & mittere, diversa. 3, 21, 16
Venire cui permissum, an quem secum ducere possit. 3, 21, 17
Verba intelligenda secundum materiam subjectam. 2, 16, 24
Verba ex proprietate in dubio sumenda. 2, 16, 2
Verberibus adfecti reges, sed absque infamia. 1, 3, 20. servi non nimium adficiendi. 3, 14, 4
Verborum obligatio interna ex mente. 2, 16, 1, 1, 2
Verborum obligatio externa secundum interpretationem probabilent. *ibid.*
Veriloquium quo sensu ad justitiam a quibusdam referatur. 3, 1, 11. non ita necessarium ad justitiam ut magnanimum. 3, 1, 20. bello tolli fortasse aliquatenus potuit. 3, 19, 1
Veritas, id est, locutio aperta. 2, 13, 3, 2
Veritas justitiæ pars. 3, 1, 11, 2
Vestis apud Romanos postliminio non recepta. 3, 9, 14, 2
Vestium nomine arma non veniunt. 3, 23, 12
Vetans fortius quam jubens, quare. 2, 16, 29, 1
Veteribus est dictum, quid significet in verbis Christi. 1, 2, 6
Via publica an alluvionem impediat. 2, 8, 17
Victi clementer habendi. 3, 15, 12
Victi victoribus permixti. 3, 15, 3
Victis eripere nihil nisi quod pacem impedit, laudabile. 3, 15, 2, 1
Victis relictum suum imperium. 3, 15, 7
Victis imperium relinquere generosorum est. 3, 15, 4
Victis imperium relinquere solet locis quibusdam detentis. 3, 15, 5
Victis imperii pars relicta. 3, 15, 9. permixta sæ leges, & magistratus. 3, 15, 10. sua religio permixta. *ibid.*
 §. 11
Victor curare debet, ut religio vera libere prædicetur. *ibid.*
Victor quis dicendus. 3, 20, 45
Victoria unde censenda. *ibid.* victoriæ jus an justitiæ interna non extendi possit ultra modum debiti, & peri-

I N D E X

- & periculi necessitatem. 3, 15, 1.
 victoriam non voluit furari Alexander. 3, 1, 20. post eam res eorum qui victi sunt vastare injustum. 3, 12, 2
 Victoris officium in eos qui se deunt. 3, 20, 49, 2
 Victus quis. 3, 20, 15. victi bello solenni jure gentium nihil non habent patiendum. 3, 20, 49. legationis jus amittunt. 2, 18, 2. Romani nihil adimere solebant præter injuriæ licentiam. 3, 15, 2. & 3, 20, 50
 Vi resistere summis Magistratibus licitum piumque non est. 3, 7, 7. non utendum in rep. etiamsi justa sit. 1, 4, 9
 Vim qui infert sæpe injuste occiditur. 2, 1, 9. etiam nec dum præsentem prævenire licet magistratui. 2, 1, 16. per vim jus suum consequi quo sensu juris naturalis esse dicatur ante positas leges. 1, 1, 10
 Vindex sanguinis apud Hebræos. 2, 20, 8, 6. & 1, 2, 5, 4
 Vindex sui juris quisque naturalis. 1, 5, 1
 Vindicatio. *vide* Ultio.
 Vindicatio. 2, 1, 2. rei nostræ cum cade alterius nisi ejus rei, ex qua vita pendet, quæque judicio recuperari nequit, lege evangelica illicita. 2, 1, 13
 Vindicta bonum est imaginabile. 2, 20, 29. concessa potestati publicæ cum jure defensionis. 2, 1, 16. injusta nat. & euang. 1, 3, 2. & 2, 20, 5. quatenus tantum animum dolentis exsatiat. 2, 20, 10. quo sensu Deus vindicando scelera impiorum ridere dicatur. 2, 20, 4. justa ex jure naturali, quo sensu. 2, 20, 8. ea est quæ fit magni boni publici causa. 1, 2, 8. etiam justa non semper concessa leg. euang. 2, 20, 10. ea quæ sumitur in posteris nocentum, an exemplo Dei possit defendi. 2, 21, 8
 Vindictæ privatæ exempla. 2, 20, 8, 3
 ad Vindictam quisque promptior, quo ratione minus valet. 2, 20, 5
 Vindicantis animus non debet in malo acquiescere, quo sensu. 2, 20, 4
 de non Violandis legatis lex non pertinet ad eos ad quos non mittuntur. 2, 18, 5
 Vir bonus naturaliter perpetuus Magister. 2, 20, 9
 Virginalis pudor æquiparatur vitæ. 1, 2, 5. & 2, 1, 7. an qui violare eum cupit, possit occidi, ut defendatur. 2, 1, 7
 Virginem vi corruptam corruptor non tenetur ducere jure naturali. 2, 7, 15. vi corruptæ cur credi lex velit in agro, non in urbe. 2, 1, 12
 Viriati moderatio. 3, 12, 4, 3
 Virtutis actus, quos jus Hebræorum exigit, exiguntur & nunc a Christianis. 1, 1, 17, 5
 Vis ac terror, propria bellorum. 3, 1, 6. justa, quæ jus alterius non violat. 1, 2, 1. ubi justa est punitio. 3, 1, 2. major liberat a pœna. 3, 21, 9
 Vis injusta naturaliter quæ. 1, 2, 1, 6
 Vis justa naturaliter quæ. 1, 2, 1, 7
 Vis justa testimonio probatur. 1, 2, 1, 5, 7
 Vis justa in bestiis, quo sensu. 1, 2, 1, 5, 3, 2
 Vis pœnæ ergo licita. 3, 1, 2, 3
 Vi, hominibus armatis, coactive, quid significet. 2, 16, 20, 4
 Vita fundamentum est omnium bonorum temporalium & æternorum. 2, 24, 6. anterior, ut cum delicto veniat in æstimationem, quatenus naturaliter sit æquum. 2, 20, 30. hominis Christiani pluri esse debet, quam res sua. 3, 2, 6. innocentis recte servatur per mendacium. 3, 1, 16
 Vita in statu innocentia. 2, 2, 2, 1, 2
 Vita populi præferenda libertati. 2, 14, 6, 2
 Vita an obligari possit. 3, 2, 6
 Vita tota reorum an examinanda. 2, 20, 30, 4
 Vitam valide obligari, antiquorum sententia. 2, 15, 16, 4
 Vitæ tuendæ causa mentiri an liceat. 3, 1, 16
 Vitæ æstimatio non fit in homine libero. 2, 17, 13. jus plenum nemo habet in se. 3, 2, 6. ita ut eam sibi adimere possit, aut hoc sine pro alio obligare. 2, 21, 11. sua enim cuique est, sed non ad perdendum. 2, 17, 2. suæ

I N D E X.

17, 2. suæ quemque esse summum dominum, gentium est opinio. 3, 2, 6. & 3, 20, 43
 Vitæ pactio libertatem non comprehendit. 3, 23, 12
 Vitam servare si nequeam aliter, licet mihi eam impetentem arce-re vi quacun- que. 1, 1, 3. etiamsi sit innocens. 3, 1, 2. in vitam nostram Deus plus juris habet, quam nos ipsi. 1, 3, 3. jus etiam habet sine intuitu culpæ. 2, 21, 14. vitam multitudinis innocentis suæ unius quisque tenetur præferre. 2, 25, 3
 Vitia quæ ex corporis mixtura originem trahunt facillime remittenda. 2, 20, 31. non omne quod fit vitiose caret affectu juris. 2, 11, 9
 Vitia qualia impunita esse debeant. 2, 20, 18, 20, 1
 Vitiositas actus ab effectu discernenda. 2, 17, 22
 Vitium rei in contractibus indicandum, & quare. 2, 12, 9, 1
 Vittæ. 3, 24, 5
 Ulcisci quid significet Augustino. 2, 1, 2. vide Vindicare.
 Ultio an juri naturæ conveniat. 2, 20, 5, 1, 3
 Ultio an licita jure naturæ & gentium. 2, 20, 8, 2, 3
 Ultio an Christianis permittitur. 2, 20, 10, 1, 5
 Ultionis restrictio unde. 2, 20, 8, 4
 Unio populorum, aut regnorum, quid operetur. 2, 9, 9
 Universitas obligat singulos. 2, 5, 17
 Universitas manet etiam cum singuli intereunt. 2, 5, 1. jure gentium voluntario. 3, 2, 2. vide Debitum. non qua singuli, sed qua pars sunt universitatis. 3, 2, 1. ut tamen singuli bona sua ex delicto ejus amittunt in quod non consensere, injustum. 2, 21, 7
 Universitatis debito singuli obligentur, & quatenus. 2, 14, 7
 Universitatis res cui acquirantur in bello. 3, 8, 4. de universitate quædam dicuntur primo, quædam non nisi derivatione a singulis. 2, 21, 8
 Voces an naturalia signa. 3, 1, 8, 1
 Voces naturaliter nihil significant. 3,

1, 8. voces multæ aliam latam, aliam strictam habent significatio- nem. 2, 16, 9. omnes ambiguitatem admittunt. 3, 1, 17. repetæ sunt ad significandum, cum obligatione mutua. 3, 1, 8. vocum ambiguarum is sensus sumendus qui vitio caret. 2, 16, 6. sensus improprius sumendus, cum aut absurdum alias sequeretur, aut pactum redderetur inutile. 2, 16, 12. in pactis populariter sumendus. 2, 16, 2
 de Vocibus meris disputatio cavenda. 2, 20, 23
 Volenti mentiendo an injuria fiat. 3, 1, 14, 1
 Voluisse in dubio quisque censetur quod est acquissimum. 2, 7, 3
 Voluntas defuncti pro lege. 2, 7, 3
 Voluntas quæ punibilis. 2, 20, 18
 Voluntas Dei nominatur, ubi causæ non apparent. 2, 20, 48, 1
 Voluntas jure mutabilis. 2, 11, 2
 Voluntas unde colligatur. 2, 16, 26. naturaliter sufficit ad obligationem. 2, 11, 1. etiam sine causa obligationis. 2, 16, 20. accipientis potest traditionem antecedere. 2, 6, 2. in contractibus ex utraque parte requiritur æqualis. 2, 12, 10
 Voluntas in dubio creditur sibi esse consentiens. 2, 16, 7. hominum, potest esse mensura ejus, quod res quæque valet. 2, 12, 15. vide Pretium. malefaciendi, si per externa signa de ea constiterit, puniri potest. 2, 20, 39. mandantis in dubio censetur, ut servetur mandatum. 2, 11, 17. pejerandi etiam occulta punitur a Deo. 2, 13, 1. populi quæ præsumatur. vide Præsumptio. ejus qui nunc est quando non pro alia quam primava populi voluntate accipiatur. 2, 7, 27. regis, se in integrum restituere cupientis unde præsumatur, vel cognoscatur. 2, 14, 2
 Voluntatis conjectura cessat, cum causa alia apparet. 2, 4, 5. an ad bellum suscipiendum sufficiat minori Magistratui. 1, 3, 5. defectus originarius unde queat intelligi. 2, 16, 22. internuntius differt a tabellario. 2, 11, 17. ratio in testamento quomodo judicari debeat. 2, 16, 26
 signa

signa sufficientia quæ. 2, 11, 11.
 quomodo voluntas ex his dijudi-
 canda. 2, 16, 26

Voluntatem domini rem suam ad
 aliam transferre cupientis seruari
 jure naturali æquum est. 2, 11, 1.
 ut mutet animus humanus, non
 potentiam modo habet, sed & jus.
 2, 11, 2

Voluntate cessante non manet domi-
 nium. 2, 9, 1. nostra etiam per alium
 obligamur. 2, 11, 12. quod ex vol-
 untate profectum, in eo pœnitere
 licet. 2, 4, 14

Voluptatis desiderio quæ non recte
 fiunt, minus excusabilia, quam
 quæ ex metu aut ira. 2, 20, 31

Urbes quædam a Deo excidio damna-
 tæ: quare. 3, 12, 2, 4

Urbes a Salomone Hieromo datæ qua-
 les. 1, 3, 12, 3

Urbium matricum jus in colonias apud
 Græcos. 1, 3, 21, 1

Ufucapio locum non habet inter duos
 populos aut reges. 2, 4, 1. imo 8,
 2, 9, 1

Usura in bonam partem accipitur. 2,
 13, 21. non illicita jure naturali,
 sed lege evangelica. 2, 12, 30. non
 est cum quis mercedem pacificetur
 pro periculo amissionis pecuniæ
 ejus, quam mutuo dedit. 2, 12, 21.
 leges humanæ de usuris latæ quid
 efficiant. 2, 12, 22

Usuræ quo jure vetitæ. 2, 12, 20, 1, 3

Usuræ vetitæ lege Hebrææ. *ibid.*
Nor. 3

Usuræ Christianis illicitæ. *ibid.*

Usuræ crimen quibus casibus non ad-
 mittatur. 2, 12, 21

circa Usuras legum civilium efficacia.
 2, 12, 22. Hollandicum jus circa
 ipsas. *ibid.*

Usus autoritas in explicandis legibus.
 1, 2, 9, 1

Usus rerum naturalis. 2, 2, 2, 1

Usus rei in abusu consistens æstimabilis
 extra rem. 2, 12, 20, 2

Usus. 2, 3, 3

Ususfructus proprie ita dictus non est
 earum rerum, quæ usû pereunt,
 jus tamen utendi iis est æstimabi-
 le. 3, 12, 20

Usufructuarius si suum jus extraneo
 concedit, nihil agit. 1, 4, 10

Uti opera oblata licet, etsi offeren-

ti illicita. 3, 1, 21, 22. & 2, 26,
 5, 1

Utile factum. *vide* Factum utile. non
 mihi statim licet per vim imponere
 id, quod alteri est utile. 2, 22, 12.
 quod minus utile non statim est il-
 licitum. 2, 5, 12

Utilitas sola, non est justa belli cau-
 sa. 2, 22, 6. & 2, 22, 13. nec cæ-
 dis. 3, 11, 16. nec corruptionis
 rerum quæ sunt alterius, nisi jus-
 titia accedat. Innoxia dat jus con-
 tra proprietatem singulorum. 2, 2,
 11. privata ut cedat publica videntur
 voluisse qui cœtus civiles insti-
 tuere. 3, 20, 7

Utilitas publica jus dat in bona pri-
 vatorum. 3, 20, 7. non dat jus
 alienandæ partis imperii sine con-
 sensu ejus. 2, 6, 8. si in quibus-
 dam casibus spectanda, quibus
 eam spectare jus sit. 3, 20, 10.
 servi subest utilitati Domini. 3,
 14, 6

Utilitas publica alienando bona subdi-
 torum pacis causa, quo sensu requi-
 ratur. 3, 20, 7, 1. & 10, 1

Utilitas belligeranti ex absentia po-
 pulationum. 3, 12, 8, 1

Utilitatis innoxie jus. 2, 2, 11

Utiliter quod gestum est, valet, quo-
 modo intelligendum. 3, 22, 3

Uxor in corpus mariti jus habet ex le-
 ge evangelica. 2, 5, 9, 2

Uxor rem vendicat eam pecunia
 sua, quam repetere potuisset. 2,
 10, 2, 2

Uxor pars familiæ maritalis. 2, 5, 8, 3.
 & 12, 1. virum non sequitur, nisi
 in jure commorandi. 3, 21, 17. *vi-
 de* Domus.

Uxores, an plures habere licitum sit:
 qui plures habuerint qui una con-
 tenti: & an licitum sit eas dese-
 rere. 2, 5, 9, 1, 2, 4

Uxoria bona vendendi jus, non a
 natura est. 2, 5, 18. ne uxor pro ma-
 rito. 3, 2, 1

Withernamium jus, 3, 2, 4

X.

X Erxis & Artabazanis controver-
 sia, 3, 7, 29
 Эурия

I N D E X.

Ευμμενία.

2, 15, 6, 2

X.

Y.

Υ Πεδυλισμὸς.

1, 4, 6, 2

Υ πικρὸς ὡς ἡ figura qualis. 3, 1, 13, 1

Υ πικρὸς.

2, 13, 21, 1

Z Elandorum jus circa alluviones. 3, 8, 15, 1

Zeli iudicium. 2, 20, 9, 5

Zizania finenda ad messem. 3, 1, 4, 2

Zopyrus perfidia non caruit; ob fidem Regi suo praestitans. 3, 24, 2

F I N I S.

C A M P I S,

Typis Vid. CASPARI COTTI &
cura JOHANNIS STEENBERGEN.

URB

Abbotica de Olivis Societate